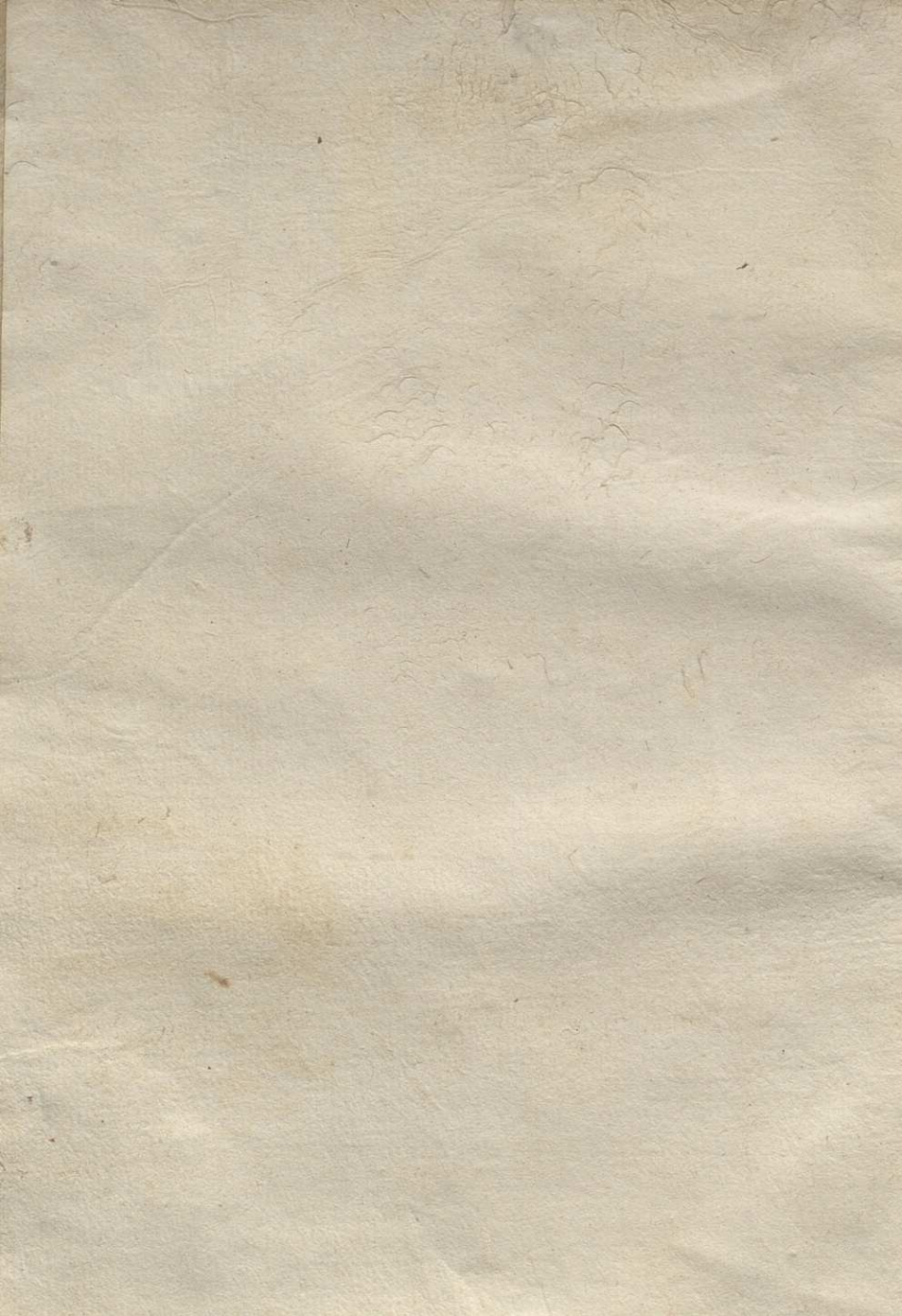

370

C. B. 1006568037

FR

FRXVII/66

DIRECTORIUM
ADVOCATORUM.

Et de Privilegijs eorum.

AVTORE BENEDICTO ÆGIDIO
Lusitano Pacensi, in suprema Lusitaniæ Sup-
plicatione causarum advocato.

AD ILLVSTREM, ET GENEROSVM D.D.
*Vincentium Nogueiram Ecclesiæ Metropolitanae Olyssipponensis Ca-
nonicum, summi Pontificis in utraq; signatura Referenda-
rium, sacre Casarea Majestatis Consiliarium, apud Ca-
tholicam Majestatem Regium in summo ordine,
Equitem, & Senatorem; Leopoldi Austriae
Archiducis Cubicularium.*

Handwritten signatures and text, including the name 'Indigade' and other illegible script.

OLYSIPPONE.

Apud Petrum Craesbeeck Regium typographum 1630.

Cum omnibus facultatibus necessarijs.

THE GREAT

ADVOCATE

TORONTO

IN THE CITY OF TORONTO

AT THE COURT OF COMMON PLEAS

IN THE COUNTY OF YORK

AND IN THE DISTRICT OF

THE CITY OF TORONTO

IN THE MATTER OF

THE ESTATE OF

THE HONOURABLE

THE LORD

CHIEF JUSTICE

OF THE

[Handwritten signature and scribbles]

[Handwritten signature]

CLERK OF THE COURT

AND

RECORDS

L I C E N Ç A S.

PRzuidi librum hunc, cuius titulus est, Directorium ad vocatorum, & de eorū priuilegijs: nihil continet fidei, aut bonis moribus repugnans. Imo est opus vtile, ideoque dignum censeo quod typis excudatur. Vlyssipone in domo S. Rochi societatis I E S V 7. Ianuarij 1620.

D. Iorge Cabral.

VIsta a informação, pode se imprimir este liuro, cujo titulo he, Directorium aduocatorum, &c. composto pelo licenciado Bento Gil aduogado da casa da Supplicação, & depois de impresso torne a este conselho pera se conferir & dar licença pera correr, & sem ella não correrá. Lisboa 9 de Janeiro 1620.

O Bispo Inquisidor geral.

Podese imprimir este Directorium aduocatorum, vista a licença que traz do Santo Officio. a 17. de Janeiro de 620,

Viegas.

Podese imprimir este liuro vistas as licenças que offerece do santo Officio, & do Ordinatio, & antes decorrer tornará a esta mesa pera nella ser taxado. Em Lisboa a 4, de Feuereiro 620.

F. V. Pinto.

I. Ferreira.

Conferi este liuro impresso com seu original,
estã conforme, pelo que pode correr. Lisboa
nesta casa de S. Roque da Companhia de Iesus 30.
de Abril de 630.

D. Jorge Cabral.

Taxão este liuro em cento & sincoenta reis em
papel 26. Abril de 630.

Pimenta Dabreu. I F. Salazar.

ILLVSTRI ET GE-
NEROSO DOMINO D. VINCEN-

tio Nogueiræ Ecclesiæ Metropolitanæ Olyssip-
ponensis Canonico, Summi Pontificis in utraq;
signatura Referendario, sacræ Cæsareæ Majeſta-
tis Conſiliario, apud Catholicam Majeſtatem
in summo ordine Equiti & Senatori, Leopoldi
Austriæ Archiducis Cubiculario.

VM per tunc inſperatum, nobis cer-
tè valde immaturum fratris noſtri
Benedicti Aegidij obitū vltimus hic
illius foetus periclitaretur, deq; abortu
timendum foret; nobiſque tantum
patroni electio relinqueretur, cujus auſpicijs auſpi-
catò in lucem prodire deberet: occurrifti illico edi-
turientibus, Vir maxime, veluti currentibus calca-
ria addens; dubiaque mente vacillantibus obviàm
liberalitate tua iviſti. Aptè igitur nos te Mæcena-
tem adſciſcere ſuaſere, & còmunes cauſæ, & private:
còmunes quidem; quia præclaras fortunæ naturæ
virtutiſque dotes, quæ per alios diſperſæ inveniun-
tur, in te conjunctas ſuſpici nemo non fatebitur.
Eſt tibi namque ſanguinis nobilitas, majorumque
ſplendor; eſt doctrina, & ad miraculum rariffima
eruditio; eſt liberalitas maximumque de omnibus,
in primis literis literatiſque, benemerendi ſtudiū;

Epistola

est denique benignitas, affabilitas, comitasque urbanissima. quæ omnia cum sint cunctis in Hispania, Lusitaniaque nostra notissima, referre superfluum duceremus, & modestiæ pudorique tuo morè gerentes, & nostræ in dicendo tenuitati consilium euntes; ad exemplum celebris, illius pictoris, qui velo inumbravit quod penicillo æquare desperabat; nisi nos vel brevissimè attingere cogerent, & gratitudinis ratio, & gratia exterorum; in quorum forsità manus Syntagma istud deveniet, qui jejunitatem accusabunt nostram, & altum silentium de viro, cujus saltem nomen ipsis ignotum esse nequam potest.

Nogueiræ familiæ vetustissimam nobilitatem vel hinc arguere liceat; quod scilicet irruente ante quingentos annos in Portugalliam Henrico Burgundo primo Portugalliæ Comite, primi Regis Alfonsi patre ad illam ab Arabum manu vendicandam, inter cæteros Gothiciæ sanè stirpis Regni Legionensis Gallaicique ad id operis delectos Heròas, majores tuos viros iam tunc clarissimos secum adduxit; quorum res gestas præmijs Regijs fuisse decoratas ante annum 1212 ex publicis & indubijs Regis & Regni monumentis constat. Ab his igitur per quatuorcentum, & amplius annos continua & numquam antehac rupta serie agnatio tua & genus deducitur tuum: quod, proh dolor, necessario humanitatis fato in te jam nunc penitus interibit.

Dedicatoria.

ribit. Manebit tamen inter posteros, dum literis dum armis honos, Nogueitarum procerum grata memoria. Vix enim, ac nec vix quidem progenitorum tuorum unus inuenietur, qui vel in sago, vel in toga, non fuerit patriæ suæ alicui decori. Possimusque meritò putare familiam hancce bono publico natam, & seruatam desinere, & finire; quando desinente ipsomet bono publica res, si nondum præceps, ruinam certe maximam minitatur.

De tua doctrina, & eruditione fortasse nobis fatius nulla quam pauca dicere: decantarentur quidem, & prædicarentur ab omnibus, nisi cunctis virtutibus exosum sæculum præsens illas tanquam vitia oderet & insectaretur; injuriamque propriam unusquisque putaret alienam gloriam celebrari. Audiatur tamen, vel fremente invidia, literarius cœtus singulos in quaque professione doctissimos viros mirari, quantum in sua profeceris. Solemne enim tibi, quod plurimis desuetum; cum quoquam de sibi tantum cognitis agere, & disputare: idque tam Socraticè tantaque modestia, ut illorum animos fortissimo amoris nexu tibi devincias. Avebit forsitan quispiam illorum, qui te minimè convenerunt, scire; cui demum scientiæ linguæve te addideris? cui uno verbo respondebimus: **F E R E O M N I B V S.** in illis enim appares, alter Picus Mirandulanus, dictus sui ævi phoenix: in istis alter Mithridates. Quid namque in Philosophia, quid

Epistola

in utraq; jurisprudentia, Arithmetica, Geometria, Astronomia, Musica, Geographia, Nautica, Historia, Chronologia, Politica, humaniori Encyclopædia tibi ignotum? nec Theologiæ, aut Medicinæ planè es expers: astillarum dogmata tamquam abstrusiora sapienter vitans, omnem ex illis gloriam deprecaris. Tuum in linguis studium est sanè portentosum: Hebræorum liquidem doctissimi te tantum Hebraicam Chaldaicamq; callere existimant; hoc de alijs vix æquè credunt: idem Græci de sua, idem Arabes: vulgarium Italicæ Gallicæq; prout ipsimet indigenæ: Germanicæ utcumque peritus, Turcicæ Persicæque non omninò es rudis. Quibus meritis numquam tibi Hispania egresso maximi Christiani Orbis Monarchæ primarios ultrò honores detulere. Summus enim Pontifex Paulus V. Præsulum ordini te adscripsit Referendarium suū constituens, alijsq; favoribus prosequens, quos sanctissimi successores hodièque exsequuntur. Ferdinandus II. Augustissimus Imperator in suorum nobilium consiliariorum numerum te retulit. Ludovicus XIII. Francorū Rex Christianissimus literis amœbæis ijsque nimisquàm honorificis, te excoluit. Iacobus I. magnæ Britannicæ Rex, pro suo in literas literatosque ardenti amore vehementer te sibi adstare peroptavit; referente summæ fidei teste (quicum de hoc sapè familiariter egit) Illustrissimo Comite de Gondomar D. Didaco Sarmien-

Dedicatoria.

to de Acugna Hispanico legato, intimæ admissio-
nis amico. Idem reliquorum Principum de te ju-
diciũ rogati benignè testarentur. Serenissimi Maxi-
milianus Rheni Comes Palatinus Elector, utriusq;
Bavariæ Dux; Leopoldus Austriæ Archidux; Col-
mus II. magnus Hetruriæ Dux; sed & alij. Et (quod
veluti Colophonem extremo loco servavimus) in
aula educatus Philippi II. & III. dominorum nos-
trorum Regium puerum agens, dehinc Equitem,
in supremæ tandè Lusitanicæ Supplicationis Sena-
tum minorennis adhuc ab isto allectus, opere tuo
ostendisti inveniri quandoque in juvenibus canos
sensus hominum.

Liberalitatem tuam erga cunctos experiuntur
quotquot illa indigent; non vulgarem fortuitam,
& trivialem: at aptam illam, & eruditam ex mente
Philosophorum, & in primis Senecæ: cujus de be-
nificijs doctrinam mire genio quadrantem tuo
ita imbibisti, vt semper sit tibi in ore, semper in
opere. Quamvis enim in re tenui, imò pro gradu
& splendore tuo tenuissima, tam concinnè das, ut
divitem te esse accipientes putent, & asseverent.
Iam erga doctos, vel aliquo merito insignes viros
largitiones tuas, profusiones iustius quis appellet:
illos enim veluti creditores, quibus omnia tua de-
beantur, aspicias; proindeque te patronum libentis-
simè sibi vendicant: & quemnam rectius quam
qui ita à natura est formatus & comparatus, vt be-
nefi-

neficium se accepisse existimet, cum benè confert.

De benignitate affabilitate comitateque tua, & insigni animi moderatione longiùs nobis agendum foret, si per locum liceret: at illius angustiae progressum inhibent, cessationem imperant, & nos omnino coercent, ac si tibi laudes inviderent. illud tamen vel cursim minimè censemus omitendum: hæc virtutes tantum tibi locum Matriti in Regia, tantum tibi æstimationis, & existimationis apud Satrapas & Magnates Hispanicos conciliasse, ut maxima secùm æqualitate (quod paucissimis, etiam speciosis titulis fulgentium tribuunt) te dignarentur: idque non ullius muneris, nec vilius officij adulatorio intuitu: siquidem jam tunc Musarum, & secretiorum studiorum amore te spòte præclarissimo Magistratu, post sexennium laudatissimæ functionis, abdicaveras; renitente ferè Regum Maximo Philippo III. frementibus certè purpuratis, & tantam liberæ mentis magnanimitatem agrè ferentibus: quinetiam majorum Principum illic legati tuam in privata fortuna amicitiam ita ambibant, ac si negotiorum suorum expeditio à te uno penderet. Quod omnes qui sapiunt genij tui beneficæ naturæ solùm acceptum ferunt.

En cōmunes causæ, ob quas rectè sibi consulet quisquis illustrissimum tuum nomen, tamquam nobilem prospectum, libris suis ob oculos posue-

Dedicatoria.

rit, & veluti vestibulum ante ipsum. Privatas jam nostras tu omnium optime, Vir maxime, nosti ut illarum autor: tu enim defunctum fratrem nostrum benignissime inquisisti; tuam ei amicitiam primus obtulisti; Senatorem agens illi coram te advocato amicissime favisti; muneribus denique illum & nos prosequutus es, nullam de humilitate nostra benemerendi occasionem prætermittens. Hoc ille vivens nobis quotidie testabatur; hoc etiam moriens: sed & scriptis suis summum erga te amorem, & observantiam testatam reliquit, ni viro pijsimo altè insedisset nulli mortalium opera sua dicare; quin potius Deum Optimum Maximum, immaculatam Deiparam Virginem Mariam, aliosque Cælites etiam hoc religiosi cultus genere velle sibi demereri: quod ne utquam ipsi nunc fraudi fuerit. Accipe igitur benigna fronte hoc tui clientis extremum pignus, de qua nobis porro benemereri perge. Vale Mæcenas, & sæculi delictum. Olysiptone ipsis Eidibus Martijs anni 1630.

Defuncti sorores ex asse hæredes.

BENIGNO LECTORI.

INTER aliquot doctrine & laboris monumenta, quæ edenda reliquit frater noster Benedictus Aegidius, non minimum locum obtinere meretur commentatio ista advocatos dirigens, & illorum privilegia pertractans: sperabat siquidem magnam ex omnibus in foro versantibus gratiam adquisiturus; quippe qua, longo advocationis usu scopulos & syrtes diu multumque expertus non minus patrocinantium quam clientium commodis prospexisset. Quicumque igitur palmarijs illis, & eruditissimis eiusdem autoris libris: Ad l. ex hoc iure ff. Instit. & jur. ad l. Titia si non nupserit ff. Condition. & demonstr. ad l. r. C. sacros. Eccles. & de privilegijs Honestatis: Impense favisti, eadem benevola favoris aura opus istud prosequere; non novitij ac tyronis, sed veterani, & in hac militia omninò emeriti: sic enim efficies, ut ex defuncti schedis consilia in magni momenti causis ad praxim utilissima, ut publicentur, depromamus: Ad quæ nos incitat prompta, & effusa liberalitas clarissimi & omnium seculorum memoria dignissimi Heròis D. D. Vincentij Nogueira patrocinijs minime defugientis; imò nobis magnificè illud offerentis, & obrudentis: quod te lector ignorare minime oportuit.

Vale, cæpti, quæ nostris benignè aspira,

CAP. PRIMI

SUMMARI A.

1. **A**duocatorum officium necessarium est in re publica, & armatis militibus comparantur.
2. Aduocatorum officium nobile est. Et scientia ipsa nobilitat, & præstantior est nobilitas per scientiam acquisita, quã que à maioribus venit, & nu. 3.
4. Aduocatorum officium meritorium valde est apud Deum, si bene agatur.
5. D. Ambrosius causas Romæ per undecim annos perorauit, & D. Hieronymus fictis se li-
- tibus exercebat, munus agere intendens. Et de Sancto Theophylo Martyre, Scholastico nuncupato.
6. S. Philogonius aduocati munus gessit, & de illo ad Episcopalem dignitatem assumptus est Antiochie. Et de prerogatiua Antiochene Cathedralæ, & ciuitatis.
7. De Sancto Iuone qui etiam aduocati munus egit. Et quòd plures alij laudabiliter idẽ munus egerunt. Et quòd aduocati, appellantur honorati, & salarium illi debitum, honorarium

nuncupatur.

8. Dominus noster IESVS
Christus aduocatus iu-
stus pro nobis, apud pa-
trem, quem continuo pro
nobis interpellat. Et
quomodò iustus pro in-
iustis, versicul. Sed dicet
aliquis.

9. Beatissima Virgo Maria
aduocationis munere pro
nobis fungitur in celo,
cuius est regina, & ad-
uocata nomine, & titulo

inuocatur.

10. Etiam cum in mortali
hac vita viverent Do-
minus ipse, & B. Virgo,
aduocationis munus ex-
ercuerunt.

11. Dominus noster IESVS
Christus pro inimicis
suis, & crucifigentibus
se aduocati munus apud
Patrem peregit. Et pro
inimicis postulare à iu-
dice compelli nemo po-
test. & num. 12.

DIRECTO.

DIRECTORIUM ADVOCATORVM, ET DE PRIVILEGIIS EORVM.

C A P. I.

De nobilitate, & excellentia muneris aduocatorum.

1. Duocationis officium laudabile, vitæque hominum necessarium vocat Anastasius Imperat. in l. laudabile. C. de aduocat. diuersor. iudic. subdens, maximè Principibus præmijs oportere illud remunerari. Sed huius muneris præconia, & excellentiam adeo extollunt Leo, & Antonin. Imp. in l. aduocati C. de aduocat. diuersor. iudicior. vt, ab humanis literis maiora alia expetere, seu desiderare, superuacaneum sit;

Aduocati, inquit, qui dirimunt ambigua facta causarum, suæque defensionis viribus sæpè publicis in rebus, ac priuatis lapsa erigunt, fatigata reparant; non minus prouident humano generi, quam si prælijs, atque vulneribus patriam, parentesque saluarent: & paulò post in calce, Militant, namque causarum patroni, qui gloriose vocis confisi munimine laborantium spem, vitæ, & posteros defendunt. Atque ita literatex. aduocatorum munus maximè laudat, eosque militibus expressè cõparat; quod est summarium

*de expor-
tione hui-
Legi v.
C. deig. do-
N. h. i. q. g.
alatus.*

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

Baldi ibi, qui pulchrū vocat ibid. illius legis dictū, & notandum dicit; & tex. illum elegantem, atque à Togatis albo lapillo notandum dicit Andr. Gail. lib. 1. obseruat. 43. num. 4. sicut enim milites reipublicam armis defendūt, ita patrocinio suo sub illo susceptos defendunt aduocati; vnde, aduocatum, nihil aliud esse, quàm defensorem, dixit Zaz. conf. 7. incip. Casus talis est, num. 6. & 14. volum. 2. citatus à Gail. libr. 2. obseruat. 54. num. 2. & idcirco, patronus etiam appellatur, *protector*, & *defensor*, secundum eum ibid. Et est communis Doctorum assertio per tex. ibi, in d.l. aduocati, quod aduocati militant legibus, sicut milites armis; vbi tamen Bart. scripsit, quod aduocati, magis sunt necessarii reipublicæ, quàm milites. Idem tradit, & explicat Iodoc. Damhouder. in Enchirid. parium, verb. Aduocatus, & miles. Quod quidem in huius

muneris laudem, & dignitatem plurimum confert.

2. Quod verò necessarium in republica officium istud sit, dicit Imperat. in d. l. laudabile; de quo Chassen. in catalog. gloriæ mundi 7. part. considerat. 31. Burgos de Pace in proæm. leg. Tauri num. 379. Didac. Perez libr. 2. Ordinament. titul. 19. l. 1. gloss. 1. in princ. Matienz. in Dialog. relatoris, & aduocat. 1 part. cap. 7. num. penult. & vltim. Quod nobile sit, & hominem nobiliter, probat tex. & ibi Scribb. in l. prouidendum C. de postuland. vbi nobilissimos vocat, qui in foro muneris functione alijs antecellunt, & tradit Chassen. d. 7 part. consider. 28. & multis adductis cōprobat Tiraq. de nobilit. c. 29. à nu. 12. Azeued. l. 1. nu. 2. titul. 16 libr. 2. recopilat. & l. 2. tit. 10. lib. 8 n. 117. Ioan. Garf. de nobilit. Hispan. gloss. 35. à nu. 11. Matienz. d. Dialog. 1. part. cap. 9. num. 4. & plurimis citatis Castill.

Castill. de Bouadill. in politic. libr. 3. cap. 14. numer. 16. in gloss. liter. D. tom. 2. post omnes Phæbus Lusitanus decision. 48. num. final. de quo per eundem cum authoritate rei iudicatæ in supremo Senatu ad varios articulos, arest. 56. cum duobus sequentib. Mendes à Castro in practic. Lusitan. libr. 1. cap. 3. num. 27. nouissimè Lusitanus item, & consistorialis aduocatus noster Martins à Costa in tracta. Domus supplicationis annotat. 17. ex nu. 7. cum sequentib. Et sola ipsa scientia nobilitat, tradit Rebus. de priuileg. scholar. priuileg. 45 & notat gloss. verb. nobilissimos per tex. ibi in d. l. prouidendū, & ibi Cyn. Bald. & Reliqui; secundū quos, nobilitas per scientiā acquisita præstantior est, quam à parentibus transmissa: & illa huic præferatur secundū Roman. singul. 656. quem retulit Bouadill. in politic. lib. 1. c. 4. nu. 3. gloss. ideo Vlpianus, tom. 1. alijs in propositum

adductis, Marienz. d. Dialog. 3. part. c. 9. num. 3. qui enim à maioribus suis nobilitatem habet, præsumptiuè nobilis dicitur secundū Cyn. d. l. prouidendū, per tex. quem allegat. in l. quòd si nolit § qui mancipia ff. de edilit. edict. Quod est intelligendum de interiori animi nobilitate, quæ scientia, & bonis moribus acquiritur: scientia, namquè, nobilitat animum, vt dixit Cato ab eodem Cyn. ibid. relatus; & bonis etiam moribus, quos scientia docet, animus nobilitatur. Vnde ait Salyc. d. l. prouidendum, & notat ex gloss. ibid. quòd nobilitas est filia scientiæ, quæ nobilitat interiùs, & exteriùs: interiùs, quia illuminat intellectū; & exteriùs, quia intellectus ita illuminatus corpus bene regit, bonis instruens moribus; quod quidē nobilitas, quæ à genere habetur, per se nō operatur; quia illa personæ nō cohæret, seu non qualificat personam: ideo, inquit, Salycet, licet quis de nobili

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

profapia, vel genere sit; si bonis moribus nō polleat, non debet nobilis nuncupari, qui potiūs dicendus est à sua degenerare profapia. Quia verò generosa hæc nobilitas, bonorum morum, ac virtutum, quibus maiores, vnde illa profluit, claruerunt, præsumptionem secū fert, nobilem è genere, præsumptiuè nobilem dixit Cyn. loco citato per tex. qui in hunc sensum conuenit, in d. §. qui mancipia. At verò nobilitas, quæ per scientiã acquisita est, non præsumptiua, sed vera nobilitas est; quæ in animo verè residet, illiquè inhæret; ex quo hæc illa præstantior à Nostris asseritur; & quia animi dos est, cuius dotes, corporis dotibus præstantiores longè sunt, vt anima ipsa præstantior est corpore.

3. Aded autem literarum scientia nobilis, & excellens est, vt & Regum sceptrā, & Imperatoriam ipsam Maiestatem illa deceat, Iustiniano Imperatore teste, qui in initio prog-

mij institution. *Imperatoriam, inquit, Maiestatem, non solum armis decoratam, sed etiam legibus, oportet esse armatam; & ibid paulò post subdit, Principem Romanum decere, quod fiat tam iuris religiosissimus, quàm victis hostibus triumphator magnificus. Hęc enim duo, arma, scilicet, & leges quasi sororizant, & se inuicem iuuant, vt idem Imperator ait in l. vnic. in princip. C. de Iustinian. Codice confirmand. vbi, Istorum etenim alterum, ait, alterius auxilio semper eguit; & tam militarijs res legibus in tuto collocata est, quàm ipsæ leges armorum præsidio seruata sunt. Ex quo apparet, aduocandi munus perquàm nobile esse, quod nobilissima legum scientia innititur in magnum reipublicæ commodum, vsumquè necessarium: vt meritò, qui in illo alijs præstant, nobilissimorum nomine honorentur ab Imp. in d. l. prouidendum. Cod. de postuland. Et qui nobiles aliunde effecti sunt, per*
HURIS

Cap. I. De nobil. & excell. muneris aduo. 4

huius muneris professionē nobilitati suæ haud quam derogant, vt tradit Chassen. conf. 64. Viso processu. col. vltim. & eum referens Tiraq. de nobilit. d. c. 29. nu. 15. vbi ponderat tex vt hoc expressè probātem, in l. 2. §. Seruius autē, ff. de orig. iur. ibi, *Turpe esse patricio, & nobili viro, & causas oranti, ius, in quo versatur, ignorare*, & ibi nu. 18. tradit, olim nobilissimos quosdam, & cōspiciuæ dignitatis viros hoc munus egisse, quorū aliquot memorat ibid. post eū Burg. de Pace in proæm. leg. Taur. num. 381. Matien. d. dialog. 1. part. c. 7. num. 2. plurimosque extitisse viros doctissimos, & multorū annorum aduocatos, qui in republica administranda maximum de se testimonium exhibuerunt, testatur Mastrill. de Magistratib. lib. 2. cap. 12. num. 6. part. 1. Sed quod muneris istius nobilitatem, decus & honorem magnopere prædicat, & extollit, illud est, quòd Imperatores ad

gloriam nominis, & laudē referunt, ab ordine Aduocatorum genus trahere, vt ex Sarnense in repetit. c. si pater, de testament. libr. 6. ab eo relato tradit Mart. de iurisdic. 4. part. centur. 2. cas. 115. nu. 5.

4. Verūm, meliores alios habemus collegas, & consortes muneris nostri, viros, nempe, non paucos, qui aduocatorum albo in terra laudabiliter nomen dederunt, quorum nomina scripta sunt in cælo in libro vitæ. Difficillimum reputatur, aduocatū esse, & sanctum simul; notum est enim illud ab antiquis, iam in nostros percrebescens, nescio quibus natum authoribus, dicitur, *Bonus Iurisconsultus, malus Christianus*: cui concinit quod Caietan ait in summ. verb. aduocatus, post init. vbi, *Heu*, inquit, *apud mundanos bonus aduocatus est, qui de mala causa facit bonam*. Meritorium tamē officium est, non modicum apud Deū, vt comprobatur Alberic. in l. vnic. nu. 6. C. de suffrag.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

& ex illo Caccialup. tract. de aduocat. quæstion. 2. Chassen. in catalog. gloriæ mund. 7. part. considerat. 32. Mart. de iurisdic. d. cas. 115. num. 1. argumento spiritualium misericordiæ operum, è quibus est, impendere consilium dubitanti, & alia, quæ muneris sui ministerio præstant aduocati, de quibus, atque etiam de bonis iudicibus ait Hostiens. in proxm. summ. decretal. § 1. num. 8. versicul. Ciuili verò, quòd vitam ducunt actiuam, siue politicam; quæ, si bene duceretur, magis fructifera esset, quàm contemplatiua. c. nisi cum pridem. §. nec putes, de renuntiat. c. licet, de regularib. Quod sanè Hostiens. dictū in ore Nostrum frequens, & celebre est. Notandum est tamen, non ita ab illis cōmuniter referri, vt in Authore ipso, cuius est, reperitur: vt bene aduertit Burgens. d. proxm. n. 38; versic. Nec Hostien. illi enim inquit, Hostien. loco citato dixisse, vitam

bonorum aduocatorū meritoriam magis esse apud Deum, quàm vitam fratrum prædicatorum, & aliorum religiosorum; & Hostiens. dixit, magis fructiferā esse, quàm vitam contemplatiuam: ex quo nō sequitur, meliorem esse corā Deo, seu magis meritoriā (quod idem est) quod Hostien. nō dixit, nec nos dicere debemus, qui certō scimus. vitā contemplatiuam, adiuua præstantiorem esse: de illa, namque, dictum est ore veritatis ipsius, *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Luc. 10. & multis adductis rationibus comprobatur D. Thom. 2. 2. quæst. 182. art. 1. in corpor. qui sequenti articul. docet, vitā contemplatiuā maiorem esse merito, quàm actiuam; nostra verò vita in officio aduocationis, si bene agatur, Marthæ assimilatur: & quia in commune proximorum bonū tendit, magis fructiferā esse, quàm contemplatiuā, dixit Hostiens. *Sed qui sunt, inquit, hi, & laudabimus eos, fecerunt enim*

Cap. I. De nobil. & excell. muneris aduo. 5

enim mirabilia in vita sua?

5. Sunt tamen non pauci in hoc ipso munere laudabiles valde; & quos vitæ sanctitas insigniter commendat. Quorum nō nullos refert Chassen. d. catalog. gloriæ mundi 7. part. considerat. 29. in fin. & subdit, quod plures alij fuerunt, quos longum esset enumerare; & primo loco ponit D. Ambrosium, qui per vndecim annos causas Romæ in Palatio splendidè perorauit; quàm etiam, & Sanctos alios qui munus idem egerunt, refert Mart. de iurisdiction. d. cas. 115. numer. 2. post Sarnens. ab eo citatum in repetit. cap. si pater de testamēt. lib. 6. Quibus addo alterum clarissimū Ecclesię lumen, atque Doctore sanctum Hieronymū, qui quidem, si aduocati officium effectu non egit, ad meliora alia trāslatus, adolescens agere intendebat; atque, vt præstantiūs ageret, fictarum litium palæstra se exercebat, vt ipse de se testatur in commentar.

epistol. ad Galat. cap. 2. vbi sic ait. *Aliquoties, cum adolescentulus Romæ controuersias declamarem, & ad vera certamina fictis in litibus exercebam, currebam ad tribunalia iudicium, &c.* Mosenim erat, vt, qui veras lites, muneris causa agere intendebant, in fictis prius se exercerēt: è quorum etiam numero fuit Theophylus Christi Martyr, cuius mentio fit in Martyrologio Romano sexta Februarij die, vbi Scholasticus nuncupatur: quo nomine nuncupabatur fictarum litium declamatores, qui deinde transirent ad tractandas veras, vt ex Tacito lib. de orat. & alijs tradit Cardin. Baron. in annotat. ad Martyrol. super eodem sancto Theophylo, verbo Scholastici. Scholastici etiam aduocati dicebantur, secundum eū ibidem, de illis accipiens tex. quē allegat, in l. 2. C. de lucr. aduocat lib. 12. per quem idem tradit Stephan. Gratian. disceptatio. forens. c. 56. n. fin. to. 1. Iuxta quę Martyr Theophylus, Scho-

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

scholasticus nuncupatus in Martyrologio Romano, vel aduocatus fuit; vel esse intendebat fectis se interim litibus exercens, vt ad veras postea tractandas idoneior factus transfret.

6. Cæterùm, alios habemus, quos, certò constat, hoc ipsum munus sanctè egisse; in illoquè vitæ sanctitate floruisse, vt cernere est in Sancto Philogonio Antiochiæ Episcopo, de quo habetur in Martyrologio Romano vigesima die Decembris, quæ est natalis eius dies (natalis autem Sanctorum dies, seu natalitium, illa dici consuevit, qua mortali hac vita functi ad æternã transferunt) quòd ex causidico ad Ecclesiam regendã Dei nutu accersitus, aduersus Arium vnà cum Sancto Alexandro Episcopo, & socijs primum pro fide Catholica certamen iniit; clarusquè meritis quieuit in Domino, & quòd eius annuam festiuitatem S. Ioannes Chrysostomus præclaro encomio celebravit. Hęc

de illo canit Ecclesia in Martyrologio; de quo etiã Diuus Hieronymus, & alij egerunt relati à Baronio in annotat. ibid. Eius autè laus, ac vitæ probitas in ipsa muneris administratione in eo maximè nitet, atque commèdatur, quòd ex causidico ad Episcopalem dignitatem Dei nutu accersitus dicitur. Et id quidè in Antiochena cathedra, cuius laus, & prerogatiua in eo maxima est, quòd primò in ea Sedit Petrus Princeps Apostolorum, vt Sanctorum Patrum testimonijs comprobatur idem Cardin. Baron. in annotat. ad Martyrolog. vigesima secunda Februarij annotat. 1. & quòd in ciuitate illa Discipuli primùm Christiani cognominati sunt, vt habetur act. 11. atque ita felicissimum hoc Christiani nomen Antiochiæ primùm cepit. Qua autem ratione id acciderit tradit D. Athanas. in disputatione cõtra Ariũ, & ex eo Baron. loco proximè citato annot. 2.

Cap. I. De nobil. & excell. muner. aduoc. 6

7. Hoc item munus egit laudabiliter ac Sancté S. Iuo, cui patria Britania minor, quæ Gallici Regni pars est, in Dicecesi Trecorensi sub prouincia, seu Archiepiscopatu Turonēsi, de quo canit Ecclesia in Martyrologio, quod pro Christi amore causas pupillorum, viduarum, ac pauperū defendebat; meritis, ac miraculis clarus obiit, seu sanè ad cælum abiit anno Domini millesimo trecentesimo tertio die Maij decima nona; qui tunc primus Dominicus dies erat post Ascensionem Domini. Denique plures alij fuerunt laudabiles in hoc munere viri, & peritia literarum, & probò, atquè perutili reipublice earum vsu.

Obnoxium quidē periculis multis officium hoc est; sed apud Deū meritorium, & valde meritorium, quia quātò difficilior pugna est, tantò gloriosior victoria: nobile in populo est, & honorabile hominibus. Vnde & aduocati ipsi honorati

appellantur ab Imp. in l. 1. iuncta gloss ibi Cod. de offic. ciuil. iudic. & quod illis salarij nomine præstatur, honorarium nuncupatur, l. 1. §. in honorarijs ff. de varijs, & extraordina. cognitionib. & sæpe alibi. Est denique perutile reipublice officium, atque necessarium, quod magnis in rebus versatur, quod Principes laudant, & honorant. l. aduocati Cod. de aduocat. diuersor. iudicior. l. laudabile. C. de aduocat. diuersor. iudic. quodquè insignium Virorum professione cōmendabile plus est.

8. Sed quod hæc omnia, & vniuersa, quæ humana facundia eloqui potest de istius muneris laude, longè supergreditur, illiusque excellentiā magis, ac magis attollit: illud vnum est, quod legimus i Ioan. c. 2. de magno illo, atquè primario totius humani generis Aduocato, quem apud Patrem habemus: *Aduocatum*, inquit, *habemus apud Patrem Iesum*

Christum

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

Christum iustum, &c. Nota verbum, *iustum*, non dixit, *pium*, cum ille quidem pius sit, ac super omnia scelera nostra, & delicta nostra longè, & incomparabiliter pius, sed dixit, *iustum*, quasi, scilicet, de ipso aduocati munere sit, ac de natura illius, quod illud agens in hoc ipso munere peragendo iustus sit. Sed dicit aliquis, Qui iustus est, iustam causam tuetur, iniustæ partis prudens sciensque patrociniū non suscipit: Quomodo ergo nos, cum mali simus, & iniusti, iustū pro defensione nostra habere possumus aduocatum; & non potius, ut pius, & misericordem B. Apostolus illum nobis inculcat? Sed, *Et ipse est*, inquit, *propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*, inueniens, scilicet, iustum quidem pro nobis aduocatum esse; iustitiam verò nostrā, qua patrociniū illius pro nobis iustum efficitur, non nobis ex nobis esse, sed ex illo, qui propitiatio

est pro peccatis nostris; qua propitiatio, quia maior illa est, ac maius pretium illius, quā iniquitas nostra, & debita nostra, iniquitas omnis nostra diluta omnino est: & ita iustum aduocacionis munus pro nobis agit, qui, omne, quod debebamus, plenè, & vltra solutum à se esse, veraciter ostendens, Deum iustum iudicem pro nobis continuo interpellat, qui & est ad dexteram Dei, qui etiā interpellat pro nobis, ut ait Apostolus ad Roman. 8. Ad rem ergo: Quæ maior muneris dignitas, & excellentia, quā talem habere Magistratum?

9. Sed & Beatissima Virgo eodem incessanter aduocacionis munere fungitur, & hoc illam nomine, & titulo tanquam proprio illius vocamus, atque in patrociniū nostrum inuocamus in sua illoqua illa antiphona, & oratione eidem Virgini sacrata, quæ incipit, *Salve Regina*, ubi, post aliqua, Ecclesia sancta docente, subdimus, *Eia ergo aduo-*

Cap. I. De nobil. & excell. muner. aduoc. 7

Aduocata nostra. Reginam, quidem, prius appellamus, idquè veraciter, est, namquè, Cæli, & terræ Regina, & postea, vt aduocatam nostram confidenter interpellamus.

10. Nec verò solùm in cælo hoc munus peragunt Dominus noster IESVS Christus, & Beatissima Virgo Maria Mater eius, sed & cùm in terra morabantur, idem exercuerunt. De Domino patet in Maria Magdalena, quam, vt aduocatus illius, à Marthæ sororis querela defendit, Luc. 10. super quo D. Augustin. serm. 27. de verbis Domini tom. 10. *ipse, inquit, eius factus est aduocatus, qui index fuerat interpellatus.* Eandem antea similiter à Simonis Pharisæi calumnia liberauerat, eam in conuersionis suæ statu iustiore illo, optimo atquè ineuitabili concludens argumento, Luc 7. Ac, denique, de prodigalitaris vitio redargutam, propter effusum super caput Domini vnguentum pretio-

sum, Dominus ipse, quasi eiusdem aduocatus, non solùm defendit, sed de bono opere, vt insigniter pio, laudauit; quod idcirco in vniuerso mundo prædicandum fore, dixit, in memoriam illius, Matth. 26. Marc. 14. Et vltra Magdalenam, alijs etiam Dominus idem officium est impertitus, vt in accusatione mulieris illius adulteræ, & varijs Discipulorum suorum criminationibus, in Evangelio factum legimus. At verò Sæctissima Virgo deficiente vino in nuptijs illis, quæ factæ sunt in Cana Galilææ, sedulam se prestitit aduocatam, & cùm primam à Filio pati repulsam videretur, à munere non destitit: sed magis, ijs, pro quibus patrocinata est, cõsuluit, quid facere debuissent, quò voti compotes feliciter euaderent. *Quodcunque, ait, dixerit vobis, facite* Ioan. 2. Magna est ergo muneris dignatio, quod tales sibi vendicat Assertores.

11. Et non solùm viuēs in

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

in hoc mundo, sed & transiens ex illo ad Patrem Dominus Iesus apud Patrem sedulum se præstitit aduocatum; & pro crucifigentibus se singulariter hoc munus peregit. *Pater*, inquit, *dimitte illis: non enim sciunt, quid faciunt.* Luc. 23. Ecce non solum pro illis deprecatus est; quod Isaia vaticino prædictum antea fuerat. c. 53. in fine, ubi ait, *Et pro transgressoribus rogauit*, sed (quod aduocati proprium est) criminis excusationem prætendit ignorantia eorum obtentu.

12. Sed dicet aliquis: Postulare, seu aduocare (quod idem est) est desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere, iuxta Vlpian definitionem scriptam in l. 1. versicul. Postulare ff. de postuland. & transcriptam in c. infames in princ. 3. quæst. 7. atque ita videtur, quod erga inimicos, aduocationis officium non detur, quia illis

definitio non competit; in qua amicorum mentio fit, ibi, *vel amici sui*, &c. Ex quo obiter notandum erit, quod, etsi iudex compellere possit aduocatum ad suscipiendum pro aliquo patrocinium sub pæna priuationis fori ipso iure incurrenda, iuxta l. prouidendum versicul. si quis verò, iuncta gloss. ibi C. de postuland. d. c. infames §. si quis verò, tamè pro inimico suscipere non est cogendus, quia non cadit super eum definitio, de qua sup. quod tenet gloss. in l. 1. §. initium, verb. ait prætor, in fine ff. de postuland. per quam ita se in Senatu iudicatum vidisse, testatur Cabed. decis. 214. nu. 8. part. 1. ubi gloss. illam notabilem vocat. Quomodo ergo dicimus, quod Dominus Iesus pro inimicis suis aduocati munus peregit? Peregit sanè, ac perfectissimè impleuit. Nec muneris definitio obstat, quæ sic intelligenda est; ut ij. pro quibus hoc agitur munus, amicorum loco

Cap. I. De nobil. & excell. muner. aduoc. 8

loco sint aduocato, ex parte illius; in eo enim, quod pro illis munus hoc subit, quasi amicos sibi asciscit, quanuis illi inimici eius sint, & odio habeant eum gratis. Dominus, ergo, quanuis illi capitales, &

acerbissimi inimici essent, aduocatum se præbuit; & aduocati munus pro illis egit apud Patrem, quasi amicus inimicorum suorum; amicos eos sibi facere, & Patri suo reconciliare, contendens.

CAP. SECVNDI

S V M M A R I A.

- P**ostulare pro alijs omnes possunt, qui iure prohibiti non reperiuntur. Et qui prohibiti reperiuntur, traditur.
- Aduocatus esse non potest, qui literarum peritiam non habet, quanuis sit in exercitio causarum expertus. Secus in iudice, & differentie ratio traditur. Limitatur in ijs qui à principe, ut illiterati ad iudicandi munus promouentur, numero 3.

- Peccant iudices, & aduocati, qui sufficientem ad exercendum munus suum scientiam non habent.
- Aliquando illiterati in defectum literatorum aduocare permittuntur; nec tamen idcirco aduocatorum privilegij tales utri possunt.
- Prohibitus aduocare, non censetur prohibitus consulere in Camera. Et quid in in clerico. Ibid. in fin.

CAP.

C A P. I I.

De ijs, qui aduocati munus exercere
prohibentur.

I Dictum de postulando prohibitorium est. l. i. ff. de postuland. ideo, qui non reperiuntur prohibiti, postulare, seu aduocare possunt. l. ab ea parte, iuncta gloss. 2. ibi ff. de probation. tradit Speculat. lib. 1. rubr. de aduocato §. 1. nu. 12. vbi agit de prohibitis hoc munus exercere; & primò ponit, qui natura impediuntur, cuiusmodi sunt mutus, surdus, cæcus, & perpetuò furiosus; item minor septemdecim annorum postulare pro alijs in iudicio nequit An autè procurator ad iudicia, atque etiam ad negotia minor constitui possit, egimus in 2. part. commēt. Lex hoc iure. ff. de iustit. & iur. c. 10. quod de procuratore est; vbi, quod attinet

ad iudicia, conciliauimus leg. Regias lib. 1. titul. 48. §. 20. & lib. 3. titul. 9. §. 5. quas postea vidi, diuerso alio sensu interpretari, & conciliare Barbof. ad Ordin. Reg. d. titul. 48. §. 20. Fæmina quoque postulare in iudicio prohibetur; idquè honestatis causa, de quo scripsimus in tract. de iur. & priuilegijs honestatis art. 2. num. 12. qua etiam ratione procuratrix in iudicio esse non potest, vt tradidimus ibidem num. sequenti, & fusiùs de hoc d. cap. 10. de procuratore à num. 7. & ab omnibus ciuilibus officijs, publicisque muneribus fæminæ sunt remotæ. l. 2. ff. de regul. iur. de quo nouissimè Masttil. tract. de magistratib. 1. part. lib. 2. c. 4 per tot. vbi nu. 13. cum sequentib. ad hoc, vltra

C.2. De ijs qui aduoc. munus exerc. prob. 9

ultra honestatis rationem, alias adducit Item infames ab hoc munere arcentur; est enim munus nobile, vt tradidimus sup. capit. præcedente: ad quod, idcirco, qui infamiæ nota laborat, non est admittendus, vt pro ratione tradit Tiraq. de nobilit. cap. 29. num. 13. Didac Perez lib. 2. Ordin. titul. 19 l. 1 glöff. 1. dub. 2. aliam rationem assignat D. Thom. 2. 2. quæst. 71. artic. 2. in corpore, vbi ait, quòd non decet, vt alterius iustitiæ patronus existat, qui in se ipso iustitiam contempfit; & ideo infames, infideles, & damnati de grauibus criminibus nõ decenter sunt aduocati. Et de his omnibus habetur in d. l. 1. §. initium cum sequentibus ff. de postuland. fusiùs in cap. infames 3. quæst. 7. Lusitana Ord. lib. 1. titul. 48. §. 25. D. Thom. d. quæst. 71. artic. 2. & apud Speculat. d. rubr. de aduocato §. 1. Ioan. Monach. de defensorio iuris sub titul. contra aduocatos. Latè Nepos à Montalbano tra-

stat. de exceptionib. artic. 10. fusè item Siluest. in summ. verb. aduocatus, nu. 2. & nu. 3. tractat, an prohibitus aduocare à iudice vnius ciuitatis, postulare in alia possit, secutus glöff. in l. 1. C. de postuland. Apud quos etiam videre est de monachis, & clericis, qui regulariter ab hoc munere remouentur, præterquàm in certis quibusdam casibus, de quo nos egimus d. 2. parr. commentar. l. ex hoc iure cap. 4. & de hoc vltimo sunt tex. in cap. 1. cum sequentibus, & Scribb. ibid. extra de postuland. D. Thom. d. art. 2. in corpore. Omnes verò, qui regulariter, & vniuersim prohibentur, sequentibus versibus comprehenduntur quorum meminit Speculat. d. §. 1. nu. 1.

*Non cuiunque datur, vt postulet, imò vetatur
Addictus pana, seruus, puer,
author arena,
Luminibus Casus, mulier, muliebria passus.*

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

Alij tamen sunt, vltra his versibus comprehensos, qui ad eandem iuris prohibitionem pertinent, cuiusmodi sunt surdus; quod intelligitur de illo, qui prorsus non audit, vt in d.l.i. §. initium versicul. propter casum; item mutus, furiosus, infamis, hereticus, & quicuis alius infidelis contra Christianum l. nemo C. de postuland. l. nemo C. de episcopal. audient. c. excommunicamus 1. §. credentes, de heretic.

2. Et denique, qui literarum peritiam non habent, aduocati esse non possunt, vt probat tex. in l. 2. C. de postuland. l. nemini C. de aduocat. diuers. iudicior. l. iubemus. §. nec de cetero. C. de aduocat. diuers. iudicium, vbi prohibetur, quemquam ad consortium aduocatorum admitti, antequam per statuta tempora legibus operam dederit; vbi gloss. de quinquennio interpretatur; quod studij tempus secundum ius commune requiritur, vt probatur in pro-

mio digstor. §. & quod iam primis, & alijs citatis tradit Bouadill. in politic. lib. 1. cap. 6. num. 20. tom. 1. Atque ita patet, quod sine legum studio, ac scientia non debet aliquis ad officium aduocationis assumi; quod etiam probat tex. in l. 1. §. aduocatos, iuncta gloss. ibi, verb. quoquo ff. de varijs, & extraordinar. cognitionib. licet sit in exercitio causarum peritus, secundum Speculat. d. rubr. de aduocato §. 1. num. 11. Petr. Rebuff. de priuileg. scholar. priuileg. 39. nu. 7. Didac. Perez in l. 2. titul. 19. lib. 2. Ordin. versic. Vade infero; quanuis alij contradicant, vt tradit Montalban. de exception. d. art. 10. nu. 15. moti per tex. in l. penult. C. de iudic. vbi traditur, milites magistratus, & illiteratos alios, qui quotidiano causarum vsu sunt approbati, iudicandi munere fungi posse; quo argumento in aduocato idem æque probauit gloss. in l. 1. verb. exponere ff. de postuland. & in l. 2. C. eodem

eodem titul. Sed Bart. d. l. §. postulare num. 2. tenet contra glossam ibi; & ait, quod Doctor. contra illam dicunt, & bene; sequitur Siluest. in summ. verb. aduocatus, nu. 1. versic. Primò verò, Montalius in reparatorio legum Regni verb. aduocati, & Suar. de Paz, qui illum retulit, in praxi annotat §. nu. 9. Alphons. de Azeued. l. 3. num. 2. titul. 16. libr. 2. nou. recopilat. & sanè glossæ obstant sup. citata iura, quibus literarum studium, ac peritia in aduocato exigitur.

Et differentia ratio inter eum, & iudicem secundum Bart. d. §. postulare, est, quia aduocato incumbit causam sub patrocinio suo assumptam, legibus instruere, ac iurisdictionibus, & Doctorum scriptis corroborare; quod facere non potest, qui iurisperitus non sit. At verò, ad iudicis officium spectat, iudicare secundum allegata, & probata, propriumque inter dissidentium aduocatorum sententias proferre iudi-

cium; quod absque literarum studio, & peritia à viro experto præstari commode potest. Quod si res ita in ambiguo sit, vt, vtra pars iustius induat arma, iudicio suo discernere non valeat, turpe illi non erit, pro decisione casus ita dubij, iurisperitum consultare, de cuius consilio sententiam proferat: cum, & assessorem habere, ei liceat, vt in auth. de iudicibus §. 1. collat. 6. & excusatur, cum de imperitia arguitur, quando sententiam tulerit ex consilio peritorum, vt tradit Mastril. de magistratib. 2. part. lib. 6. c. 10. nu. 96 ex Matth. Matthesil. ab eo relato in l. 2. C. de pen. iudic. qui malè iudicauit n. 4. & 5. quod aduocato turpe erit, ignorare, nēpe, ius, in quo versatur, & alios promuneris sui causæ instructione adire. l. 1. §. Seruius autē. ff. de origin. iur. & turpe est, aliorum manibus quærere, quod apud se inuenire debet, vt dixit Innoc. in c. cū in cunctis num. 1. de elect. Quam differentia rationē

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

inter iudicem, & aduocatū tradit Addit. ad Speculat. titul. de aduocato d. §. 1. nu. 12. verb. loquuntur, Bart. d. l. 1. §. postulare, in fin. Siluest. d. verb. aduocatus, n. 1. in fin. Azeued. d. l. 3. n. 2.

3. Quod autem dicitur, quòd, & qui peritiā iuris non habent, iudicandi mūnus exercere possunt, iuxta d. l. penult. C. de iudic. de ijs est accipiendum, quos princeps, vt illiteratos tali munerī præficiat; si enim, vt literatos præficiat, & illi nō sint, aut ita leuiter edocti, quòd iudicandi munerī idonei non sint propter literarum penuriam, in ipsa muneris susceptione peccabūt. Peccant enim qui non habent scientiam sufficientem ad exercendum officium, ad quod assumuntur, vt dicit Innocent. d. cap. cū in cunctis nu. 2. & communiter Scribb. ibid. vbi Abb. nu. 4. scripsit, quòd Innoc. dictum, vltra rationem naturalem, probatur in c. nō est putanda, in fin. 1. quæst. 1. per quem rex. in iudici-

bus loquens idem tradit Nauar. in manuali latino c. 25 nu. 12. & alibi in locis per eum ibid. citatis, atque eo, & alijs relatis Segura Daualos in directorio iudic. 1. part. cap. 3. num. 16. pro quò adducunt illud ecclesiastic. 7. *Noli quarere, fieri iudex: nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, & cat.*

Auiles in capit. prator. cap. 4. in gloss. que les diere num. 8. In aduocato ergo idem æquè obtinet, vt, etsi per statuta tempora, & vltra iuri operam dederit, si tamen sufficientem ad exercendum aduocationis mūnus scientiam adeptus non est, illius exercitio peccet, tradit Nauar. d. c. 25. num. 28. & Summistæ communiter, & in vtroque, in iudice, inquam, & aduocato, qui minus, quàm par sit suscepto munerī, iuris peritiā callent, eleganter egit Lancellot. Polit. tract. de officio aduocati §. nemo opinor, post med. versicul. Quippe, vbi scripsit, non leue scelus ab his

patrari,

C.2. De ijs qui aduoc. munus exerc. prob. 11

patrari, qui temere, atque indignè eiusmodi sibi pro- uincias ambiunt, nec minus ab illis, qui apud Sum- mos Principes pro talibus supplicantes, promoueri eos ad hæc munera, preci- bus impetrant.

4. Aliquando tamen in oppidis aliquibus, ubi literati non adsunt, qui hoc munus agant, illitera- ti admittuntur; quod se in municipijs vidisse in lite- ratorum defectum, testa- tur Rebuff. de priuileg. Scholar d. priuileg. 39 n. 7. subdens, quòd in ciuitati- bus illiterati non admit- terentur ad postulationis officium, maximè in su- premis curijs, quæ aduo- cati doctissimis fulgere debent. Apud nos quidem, nec in municipijs in lite- ratorum defectum illite- rati admittuntur absque rescripto Principis ad id impetrato; & tales, vulgari nomine, procuratores nu- merarij appellantur. Ad illos verò, quanuis pro alijs in iudicio postulent, & ad- uocationis munus exer-

ceant, non pertinent quæ honoris, & priuilegij cau- sa in aduocatis traduntur; verè enim, quanuis specia- li Principis indulto, ob li- teratorum defectum aduo- cationis munus exercent, aduocati non sunt, qui li- terarum peritia carent; quæ, vt principale requisi- tum in aduocato exigitur, iuxta supra citata iura; & ita de illis sentit Speculat. d. titul. de aduocato § 1. nu. 11. vbi scripsit, loquens de illo, qui nō habet peritiam literarum, quòd eius pa- trocinium admittitur, li- cèt inter aduocatos non connumeretur, & ex Ioan. Andr. in addit. ad eum re- fert Rebuff. d. nu. 7. quod fuit glossæ dictum in l. 2. C. de postuland. per iura, quæ allegat. Si ergo inter aduocatos non connume- ratur, aduocatorum priui- legijs frui non debet.

5. Vltimò, sciendum est, postulare, seu aduocare prohibitum, non censi prohibitum consulere in Camera, vt tradit Barr. in l. 1. §. postulare. ff. de postu-

land. & ibi Angel. Abb. in rubric. de postuland. Dec. in l. femina, num. 10. ff. de regul. iur. & alijs citatis Stephan. Gratian. disceptation. forens. c. 39. num. 4. cum sequentib. tom. 1. nouissimé; Lusitanus Emman. Barbof. ad Ord. Reg. libr. 1. tit. 48. §. 25. nu. 5. Mart. de iurisdic. 4 part. cent. 2. cas. 15. num. 13. ubi loquitur in clericis qui coram iudice seculari aduocati officium exercere prohibentur, &

tamen in camera possunt consulere & scribendo iudicem instruere, vt tenet ibid. contra Ioan. Andr. ab eo citatum in rubr. de magistr. col. 3. Cuius tamen Ioan. Andr. sententiæ ego adharerem contra clericum munus illud pecuniarium quæstu publicè agentem, tametsi in camera exerceat; quia secularia sunt negotia, quibus se immiscere, non licet clericis; secundùm sacros Canones.

CAP. TERTII

S V M M A R I A.

1. **C**ontra parentes postulare in iudicio, nūquam licet, nec pro patria, quāuis causa ex parte patrie iusta reputetur. Et cui potius parendum sit, patri, aut patrie, cum distinctione traditur.
2. Clericus contra ecclesiam à qua beneficium obtinuit, vel in qua est beneficiatus aduocare non potest, & aliās

- beneficio priuatur. Limitatur in propria, aut parentis causa. Et praelatus ecclesiam suam contra omnes inuare tenetur.
3. Vasallus contra dominum à quo feudum habet, aduocare non potest; nec libertus contra patronum.
4. Emphyteuta contra dominum à quo emphyteusim recepit, postulare pro alio, impune

C.3. De ijs qui aduoc. munus exerc. prob. 12

pune potest; & non valet argumentum de feudo ad emphyteusim, & e contra, data disparitate rationis.

5. Inquilinus contra locatorem domus dominū postulare pro alio potest, nec eam ob causam expelli potest durante locationis tempore.

6. Aduocatus duorum annuatim salariatus alterum contra alterutrum etiam causam iniustam agentem patrocinio suo iuuare non potest.

7. Aduocatus accusans testamentum, relictum sibi in illo amittit tanquā indignus, & fisco applicatur.

8. Aduocatus inimicitia causa repelli potest à postulando contra aduersarium cuius est inimicus.

9. Aduocatus vnius partis pro altera in eadem causa postulare nequit, & contra faciens grauiter punitur. Et traditur, qui prauaricatores dicantur.

10. Aduocatus vnius in prima instātia, nō potest cōtra eū esse in causa appellationis.

11. Aduocatus in causa principali pro vno, impune cōtra

eum patrocinari poterit in causa liquidationis finito principali. Item, qui in possessorio alteri patrocinatus est, potest contra eum in petitorio patrocinari. De honestate tamen in his abstinere se debet.

12. Priore derelicto, alteri cōtra eum postulare, licet aduocato, iudice iubente.

13. Prauaricationis crimen cōmittit, & qui clientuli sui secreta sibi cōmissa aduersario reuelat, vel qui in eandē causā consiliū illi prabet. Et an qui alteri prius consultus ab eo prestitū consiliū, contra illū postea in eodē negotio aduocare impune possit, cū distinctione traditur.

14. Prauaricationis crimen nō cōmittit, qui cōtra cōsiliū à se vni prestitū recepto salario, alteri patrocinatur, tametsi male agat. Nec qui diuersis temporibus, à diuersis cōsultus contraria respōdet.

15. Qui fuit iudex in causa aliqua, amotus ab officio ante causa decisionē, potest in illa alterutri parti patrocinari.

16. Aduocatus vero in causa, nō potest postea in eadē iudex esse.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

16. *Contra amicum postulare, licet aduocato, sed non de-
cet.*

Contra amicum, aut pro ini-

*mico postulare, aduocatus
cogi nequit; & multo mi-
nus contra propinquos, ibid.
ad fin.*

C A P. I I I.

Contra quos non liceat, aut non deceat aduocare.

1. **L**odem illo iure, quo mentibus nostris naturaliter insito præcipimur, vt parentibus pareamus. l. veluti ff. de iustit. & iur. venit, vt aduersus eos patrociniū alteri præstare non debeamus. Nec de hoc, quod iure nature venit, aliquis dubitat quando cum extraneo res agitur. Sed quæstio est, quando inter patrem, & patriam lis orta est, cui potius patrociniū suum debeat exhibere aduocatus; Speculat. enim libr. 1. titul. de aduocato §. 1. nu. 28. tenet, parentes contra patriam fore iuuandos, sumpto argumento ab or-

dine scripturæ ex d. l. veluti, vbi parentes primò ponuntur, deinde patria. *Vt parentibus, inquit, & patria pareamus, & in l. 1. §. & generaliter ff. de ventr. in possession. mittend. dicitur, quòd partus non tantum parenti, cuius esse dicitur, verum etiam reipublicæ nascitur. Et quia natura magis impellit in parentum, quam in patriæ amorem; est enim pater, & filius, vna, & eadem caro. c. contradicimus, versic. alij primum gradum 35. quæst. 2. & natura pater, & filius eadem esse persona pene intelliguntur, vt dicitur in l. final. ad finem. C. de impuber, & alijs substit.*

Quibus

Quibus additur, quod parē gratiam parentibus rependere non possumus, secundum Philosoph. 8. Ethicor. quod intelligitur de recōpensatione in effectu, quā sic parentibus æqualem suscepto ab illis beneficio facere non possumus; affectu enim, & voluntate potest filius etiam aliquid maius patri retribuere, ut ex Senec. 3. de benefic. declarat S. Thom. 2. 2. quæst. 106. art. 6. ad primum. Unde, nulli in his, quæ in natura sunt, filium debere tantum reuerentiæ, & præsidij, quantum parentibus, scripsit Fortun. d. 1. veluti num. 19. de iustit. & iur.

Sed argumentum ab ordine scripturæ eludit Cyn. aut etiam pro patria reuocet per tex. ibi, in l. aduocati C. de aduocat diuersor. iudicior. vbi patriæ prius, deinde parentū mentio fit; *Non minus*, inquit, *provident humano generi, quam si prælijs, atque vulneribus patriam, parentesquē saluarent.* Similiter legitur apud Ciceron, lib. 1. of-

ficior. ex Platone, vbi, *Nā nobis, inquit, solum nati sumus, sed ortus nostri partem patria, partem parentes vendicant, partem amici.* Atque ita secundum ordinem literæ, si ab illo sumendum est argumentum, patria ibi prior est. Pro qua clarius deinde est eiusdem Ciceronis testimonium d. lib. 1. officior. vbi sic legitur, *Omniū societatum nulla est gratior, nulla charior, quā ea, quæ cum republica est unicuique nostrum: chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, familiares; sed omnes omnium charitates patria una complexa est; pro qua quis bonus dubitet, mortem appetere, si ei sit profuturus?* Et denique, ut cum Nostris rem agamus, data pari necessitate, patriæ potiùs, quā patri esse parendum, communis est sententia, secundum Iason. in l. 1. §. huius studij nu. 13. ff. de iustit. & iur. Surd. de aliment. titul. 7. quæst. 3. num. 5. Fortun. in d. l. veluti nu. 19. in princip. vbi, & duobus numeris sequētib; latè disputat, cui

potiùs

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

potiùs parendum sit, patri, an patriæ, & multis pro vtraque parte adductis, distinctione tandem rem componit, quæ eô tendit, vt, cùm agitur de particulari commodo patris, & patriæ, præponendus sit pater; si verò res ita se habeat, vt ego possim, industria mea patriam saluam facere, aut patrem, non vtrumque, subueniendum patriæ sit, derelicto parente; quam concordiam posuit. Cyn. aut Additio ad eum in d. l. aduocati, Angel. & Fulgos. in l. penultim. ff. de postuland. vbi inquirunt, quòd vbi agitur de commodo bursali, parendum est patri; vbi verò de reipublicæ statu ageretur, patriæ potiùs, quàm parentibus est obediendum. Iuxta quam distinctionem accipienda est Speculat. opinio vbi supra, pro patre, & Bald. in d. l. penultim. ff. de postuland. vbi scripsit, quòd potiùs quis debet iuuare patrem, quàm patriam, sequitur Abb. in

cap. final. num. final. de postuland. Auiles in capit. prætor. cap. 1. glossa tierra numer. 11. & 12. Et iuxta distinctionem eandem in posteriori membro accipienda est sententia illorum, qui parentibus patriam præferunt; cui in pari vtriusque necessitate subueniendum magis fore, tradit Angel. in §. ius ciuile nu. 2. instit. de iur. natural. Flor. in l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. & his citatis Iacob. Nouell. de iur. prothomiscos §. 2. nu. 12. Conrad. Brun. de seditionib. lib. 1. c. 13. nu. 9. vbi citat Bald. in l. qui necessario. C. de aduocat. diuersor. iudicior. & Alex. in d. l. veluti; & circà patrociniùm aduocati idè æquè tradit; quod tamen ad primum distinctionis membrum, quod pro patre est, magis pertinet Et questio in aduocato locū sibi vendicat, quando vtriusque causa iusta putatur; iniustam, namque, nec pro patre, nec pro patria suscipere vnquam aduocatus debet,

Crederem tamen, quòd, etsi causa ex parte patriæ iusta reputetur, & iniusta ex parte patris, ab aduocato aduersus patrem suscipienda non sit, reuerentiæ causa, quam parentibus debemus, quia nos genuerunt; & etiam gratitudinis causa propter plurima ab illis beneficia recepta. Nec obstat text. in l. minimè ff. de religiof. & sumpt. funer. vbi filio permittitur, patrem, qui ad delendam patriam venit, impunè occidere, & etiam cum præmio; hoc enim pertinet ad posterius distinctionis membrum, quod patriæ salutem, & incolumitatem respicit; ad quod etiam pertinet Marc. Tullij sententia d. libr. 1. officior. sup. relata, & id, quod dicitur in l. postliminium. §. filius. ff. de captiu. & postlimin. reuerf. quòd disciplina castrosum antiquior fuit parentibus Romanis, quam charitas liberorum. Vnde fertur, Brutum, filios pro-

prios, qui Tarquinium superbum reducere, moliti fuerat, securi percuti, iussisse; pluraquè Veterum extant exempla pro patriæ incolumitate, de quibus apud Valer. Maxim. lib. 5. cap. 6. quæ pertinent ad posterius distinctionis membrum. At nos agimus de causa pecuniarij commodi inter patriam, & patrem, quam, etsi iniuste agat, aut defendat pater, aduersus eum à filio aduocato suscipi non debet, tam irreuerentiæ, quam ingrati- tudinis euitandæ causa.

Qua etiam ratione clericus, quando ei aduocare licitum sit, contra ecclesiam, à qua beneficium obtinet, aduocare prohibetur, & alias tanquam ingratus beneficio priuatur cap. final. de postuland. tradit Speculat. dict. titul. de aduocato §. 1. num. 17. vbi idem dicit de aduocato contra episcopum, à quo beneficium habet. Quod est intelligendum, quando contra epif-

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

episcopum lis agitur super ipsis ecclesie rebus. Et quod dicitur de aduocato contra ecclesiam, à qua beneficium obtinet, procedit etiam in illo, qui aduocat contra ecclesiam, in qua est beneficiatus; quauis ab illa beneficium non accepisset; & ita loquens in clerico patrociniū præstante contra ecclesiam, in qua est beneficiatus, vel contra episcopum, vt beneficio tanquam ingratius priuetur, tradit Quintilian. Mandos. tract. de ingratitudine cap. 62. §. 10. & rursus c. 68. Mart. loquens in clerico cōtra ecclesiam suam scribente, aut iudicem instruente, de iurisdic. 4. part. cent. 2. cas. 115. num. 14. Dicit verò Vincent. quem refert Specul. d. §. 1. num. 20. vt pro patre, & matre impotentibus cōtra ecclesiam aduocare possit, obtenta tamen prius licentia, aliās non, nisi velit perdere beneficium. Atque ita, quando parentes prouidere sibi de aduocato æquè idoneo, com-

modè valent, non poterit filius pro illis contra ecclesiam, cuius est beneficiatus, aduocare. Quod durum censeo, nec quidem probo, per ea, quæ supra dicta sunt ad quæstionem inter patrem, & patriam. Et quia pro se contra ecclesiam, in qua beneficiatus est, & à qua beneficium obtinet, aduocare quisque impune potest, vt tradit Speculat. d. num. 20. quia charitas bene ordinata incipit à se ipso c. qui vult ordinatè, de penitent. dist. 3. l. præses. C. de seruitut. & aqua; si ergo pro se postulare potest, & pro patre poterit, quia pater, & filius, vna, & eadem persona reputantur. l. final. C. de imper. & alijs substit. & filius etiam viuo patre, dominus bonorum illius quodammodò existimatur. l. in suis ff. de liber. & posthum. & denique sententiam istam probat tex. in cap. final. de postuland. vbi clericus cōtra ecclesiam, à qua beneficium obtinet, pro extraneis aduocare prohibetur.

& aliās

& alias beneficio spoliari potest; atque ita à contrario sensu pro coniunctis id ibi permitti impunè videtur. Quod argumētū à cōtrario sensu, quāuis pro cōiunctis alijs admitti non debeat, aut saltem non deceat; de quo Speculat. d. §. 1. nu. 19. tamen pro parentibus, & liberis non est negandum. In prælato verò ecclesiæ contrarium est dicendum, quia illam contra omnes iuuare semper debet, & etiam in causa illa, in qua antea contra eam pro alio fuisset aduocatus, argumento eius, quod in tutore erga pupillum traditur in l. final. ff. de postuland. & in specie tradit Speculat. d. titul. de aduocato. §. 1. num. 20. in fin.

3. Huc etiam pertinet quæstio de vasallo cum domino, à quo feudum habet, contra quem postulare nequit, & alias feudum amittit, vt tradit Specul. d. §. 1. nu. 30. vbi limitat in coniunctis personis, Afflict. decif. 265. nu. 86. Mandos. de

ingratiud. c. 62. nn. 10. Siluest. in Summ. verb. aduocatus nu. 8. in fin. Gail. libr. 1. obseruat. 88. nu. 5. vbi Afflict. rationem assignat, quia vasallus tenetur defendere dominum in prælio campestri, sed iudicium, dicitur iudiciale certamen, l. aduocati C. de aduocat. diuersor. iudicior. ergo etiā in iudiciali certamine dominum defendere debet, non oppugnare, & alijs citatis tradit Mart. de iurisdiction. d. cas. 115. nu. final. Cuius argumento, & à fortiori idem in liberto erga patronum suum dicendum erit; liberti enim, & vasalli in iure æquiparantur, vt probat gloss. in l. solo C. de liberal. caus. las. in l. generaliter, nu. 4. ff. de in ius. vocand. Mandos. d. tract. de ingratiud. c. 66. in princ. Imo maiorem, ac multò maiorem gratiam, & reuerentiam debet libertus patrono suo, quàm domino vasallus, propter præstantius beneficium, quod in libertatis datione consistit. Non tamen dicere aude-

rem,

rem, quòd, si libertus in causa aliqua leui contra patronum suum aduocationis munus prestitisset, eam ingratitudeis penam incurrisset, vt in pristinam seruitutem redigi posset; nam, etsi eo ipso causam ingratitudeis commisisset, non tamen, vt ad pristinam seruitutem reduceretur, sufficit quælibet ingratitudeis causa, sed grauis esse debet, secundum D. Thom. 3. part. quæst. 88. articul. 3. ad 2. Quod qualiter sit accipiendum, explicuimus in commentar. l. ex hoc iure 2. part. cap. 12. different. 4. sub nu. 16. ff. de iustis. & iur. pro intellectu l. 2. cum gloss. ibi C. de libert. & eorum liber.

4. Quia verò de feudo ad emphyteusim frequens in iure nostro est argumentum, quod probabile, vtilissimum, & frequentissimū vocat Euerard. in locis legalib. loc. 29. à feudo ad emphyteusim, vbi latè prosequitur, & cōmunem tradit Clarus libr. 4.

sententiar. §. feudū quæst. 3. versic. Dicit etiam, & pluribus citatis Nicol. Intriagliol. de feud. cetur. 1. quæst. 12. n. 1. cum sequentib. sicut & è contra, de emphyteusi ad feudum frequens est argumentū, de quo Euerard. loc. sequenti, videbatur dicendum, quòd emphyteuta non possit pro alio postulare contra dominum, à quo emphyteusim recepit, sub pæna emphyteusis amittendæ, sicut non potest vassallus contra dominū feudi. Sed contrarium est tenendum, quia, inter alias commissi causas, scriptam hanc non inuenimus; & ideo, tanquam in materia pænali ad eam non debet fieri extensio; quia in pænalibus non admittitur extensio, sed odia restringi, & fauores conuenit ampliari, vt dicit iuris regula de regul. iur. lib. 6. Nec argumentum de feudo ad emphyteusim, & è contra, securū semper est, quia in multis differunt, de quibus Valasc. de iur. emphyteut. quæst. 39. vbi viginti enumerat diffe-

differentias, inter quas vna est, quã secundo, & quarto loco scripsit, nempe, quod feudum est beneficiũ gratis, & ex beneuolentia concessum natura sua, c. 1 §. fin. in quib. caus. feud. amittatur: altera, quam quinto loco posuit, est; quia de substantia feudi est fidelitas, quã vasallus domino promittit, siue cũ iuramento, siue sinè illo, & inde etiam feudum nomen accepit, à fide, scilicet, seu fidelitate; quam esse huius verbi etymologiam probat tex. in c. 1 §. nulla, per quos fiat investitur. & cõmunis sententia, quã ex Curt. Junior. ab eo citato tradit Clarus d. §. feudum, quæst. 5. latè Nicol. Intrigliol. de feud. cent. 1. quæst. 2. ex num. 1 & hæc duo, nempe, beneficiũ ex parte domini, & fidelitas ex parte vasalli in cõmuni feudi definitione reperiuntur, tanquã substantialia illius, quæ in emphyteusi locum non habent; quia illa natura sua gratis, & ex beneuolentia nõ cõceditur, sed ad onerosos perti-

net cõtractus, ex quo propter ingratitude nõ reuocatur emphyteusis, vt tradit Valasc. d. q. 39. n. 12. hæc inter alias differentiã assignans inter feudum, & emphyteusim, de quo scripsi d. 2. part. lex hoc iure d. c. 12. different. 4. n. 20. & sequenti; nec emphyteuta fidelitatẽ domino promittit, nec illi vnquam seruire tenetur, vt domino vasallus; & in his reuerentiæ, & obsequij causa consistit, atque etiam debitæ gratitudinis causa, propter quam pro alio cõtra dominum patrociniũ suum exhibere nequit vasallus, quin debitum illi reuerentiæ, & gratitudinis ius offendat; quod cessat in emphyteuta, qui talem nõ promittit fidelitatem; nec tali se obsequio astringit in ipsa emphyteusis concessione. Atq; ita in re, de qua agimus, ad quã tam dispar vtriusq; est causa, & ratio, de vno ad alterũ non valet argumentũ, quod non procedere, quãdo inter vtrũq; diuersa ratio reperitur, ex Nat. cons. 679. nu. 5. vol. 4.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

tradit Intrigliol. d. quæst. 2. nu. 4. quod ad alia pleraque, in quibus propter similitudinem Doctores nostri de vno ad alterum argumentantur, obseruandū erit; ne incautè argumentum, tametsi aliàs licitum, & frequens, admittatur, vbi id diuersitas rationis non patitur.

5. Ex eo autem, quod in emphyteuta tradidimus, ad inquilinum infertur, vt, durante conuentæ locationis tempore, è domo conducta expelli non possit, propterea quòd cõtra locatorem domus dominum pro alio, etiam extraneo patrocinator; nec enim inter expulsionis causas, de quibus in l. æde C. locat. hæc reperitur scripta; nec rursus, locum hic sibi vendicare potest ingratitude, quæ super onerosum contractum, qualis est locatio, & cõductio, cadere nequit, vt scripsimus d. l. ex hoc iure d. c. 2. different. 4. nu. 22. Sed dicet aliquis, in re locata malè versari cõductorem, qui in illa contra do-

minum eius officium suum exhibet pro aduersario illius; quod legitimã præbet expellendi causam durante locationis tempore. iuxta d. l. æde in fin. Rursus, negari nequit, domus domino acerbum esse valde, habitatorem illius pro alio contra se in iudicio postulare; præsertim si causa grauis sit, aut criminalis, in qua ab aduersario accusatur, ita vt verisimile sit, quòd si locationis tempore casum hunc præcogitasset, in locatione ipsa illum excepisset; ex quo pro eo subintrat celebris, & recepta glossæ sententia in l. tale pactum §. final. verb. per exceptionem, in fin. ff. de pact. quam passim Doctores extollunt ad hoc, vt pro expresso habeatur, quod verisimiliter cautum fuisset, si de eo præcogitaretur. Sed est respondendum cum Bald. in l. vnic. num. 10. Cod. de his, qui ante apert. tabul. vbi pro declaratione doctrinæ illius scripsit, quòd aut aliquid est omnino omissum, & habetur

habetur pro omisso. l. com-
modissimè. ff. de liber. &
posthum. aut sequitur ad
aliquod expressum, & tunc
reputatur omissum casu,
id est, habetur pro cauto. d.
l. tale pactum. §. final. l. iam
ex hoc iure ff. de vulgar. &
pupillar. substir. quā Bald.
doctrinam sequitur Peregrin.
cum relatis ab eo de
fideicomiss. art. 11. num. 32.
& illa presenti casui con-
uenit, qui quidem non se-
quitur ad aliquod expres-
sum in ipso locationis cō-
tractu, ex quo pro cauto
habeatur, sed ut omnino
omissus pro omisso debet
haberi; præsertim, quōd
nec præsumptiuè nobis cō-
stat, quōd in oneroso con-
tractu, tali se pacto astrin-
gere voluisset conductor;
ut munere suo cōtru loca-
torē vti ei liberè nō licuis-
set; quōd si locator aliud
voluisset, non sat est, id ita
eum voluisse, quia locatio-
nis cōtractus sola illius vo-
luntate non perficitur, sed
simultaneo vtriusque con-
sensu, & imparet ille sibi,
qui legē potuit apertius di-

cere, & nō dixit l. veteribus
ff. de pact. vbi est casus ex-
pressus contra locatorē in
ambigua cōuentione; quia
in illius fuit potestate, le-
gem apertius conscribere.

6. Queritur deinde de
aduocato, qui patrocinijs sui
annua salaria habet à duo-
bus, inter quos lis postea
exorta est, quem illorū iu-
uare debeat. Quā quæstio-
nem potuit Specul. d. titul.
de aduocato §. r. nu. 24. in
aduocato, qui habet feudū
ab vna ecclesia sub ea con-
ditione, vt ip. a adiuet in
omni causa, & postea simi-
liter aliud ab alia recepit;
eamquē soluit dicens, quōd
si primā ecclesiam iniquā
causam fouere sciat, secun-
dā iuuabit, licet prima pro
perjuro eum habeat: si verò
illud ignoret, primā per se
iuuet, & secundā per substi-
tutū, argumēto tex. in l. ad
similitudinē. C. de episcop.
& cleric. Sed responsio ista
in vtroq; membro patitur
difficultatem; nam in pri-
mo, iniquitas causa primæ
ecclesie cognita ab aduo-
cato illū excusat à patrocini-
o

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

nio pro ea suscipiendo absque conuenti annui salarij diminutione, quia cōuentio, etsi de præstando in causas omnes patrocinio celebrata fuisset, de iustis intelligitur, & non de iniustis, quæ in conuentione, quantūcunq; generali inclusæ nō cēsentur, sed semper exceptæ, iuxta tex. celebrem in l. creditor. §. Lucius Titius ff. mandat. l. si procurator §. 1. ff. de condition. indebit. l. si pater ff. de his, quæ in fraud. creditor. quibus probatur, in generali mandato illicita nō veniunt, notat Oldrad. cons. 66. in princ. & exornat Palat. qui alios citat, in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxorem §. 66. n. 26. & ad rem, de qua agimus, optimū præstat argumentum l. si libertus ita iurauerit ff. de oper. libert. vbi, si libertus iurauerit dare se patrono, quot operas arbitratus sit, de ijs intelligitur iurata promissio patroni arbitrio commissæ, quas æquum sit præstare, igitur conuentio cum aduocato

facta de operis suis in omni causa alicui præstandis non intelligitur de ijs, quas præstare, iniquum sit.

Quinimō si de his etiam conuentio expressa esset, non valeret, tanquàm de maleficio, & re turpi conuentio, quæ non valet. l. generaliter. l. si plagij ff. de verbor. obligat. l. si á reo §. fin. ff. de fideiussorib.

At verò causæ iniquitas ab aduocato cognita, & quāuis manifesta illa sit, ex parte primæ ecclesiæ, non excusat aduocatū illius salariatū, vt cōtra eam alteri, cuius item salariatus est, in causa illa patrocinari valeat; nam, etsi cōuentio eū non ardet ad iniuste causæ susceptionem; ardet tamē ad nullā, siue iusta, siue iniusta illa sit, suscipiendam contra ecclesiā, patrocinio suo generaliter commissam pro annuo salario; & hoc enim in conuentione venit, quod flagitiosum non est: alioquin diceremus, teneri aduocatū contra suos, & etiā cōtra parentes suos iniuste agentes alteri, qui iusto

iuste agat, aut defendat, patrociniari. Quod nemo affirmabit, & circa patrem tradidimus sup.

Et hæc quidē quæ dicta sunt ad primū præcedētis distinctionis membrū, eandē vim habent in sequenti, in quo eadē militat ratio, vt aduocatus cōtra ecclesiā, seu cōmunitatem aliā, quam secundo loco sub patrocinio suo suscepit, alteram, quā ante suscepit, in lite inter vtramque motam post vtriusque susceptionē, iuuare nō possit, tamen si secūda iniuste cōtendat, vt circa primā dictum est, quæ non videtur potius ius in aduocato habere ad patrocinandum ei contra eam, cui se postea addixerat, ante iurgium tamen inter illas suscitātū. Nec quidem, per substitutum facere, ei licebit, quod per se ipsum non licet, & argumentum de substituto præstando sumptum ex d. l. ad similitudinem. C. de episcop. & cleric. conducit ad casum, quo aduocatus ad munus aliud promouetur,

ex quo condictum patrociniij sui tempus perficere non posset, quo casu, vt residui temporis salariū lucretur, substitutum æquē idoneum præstare debet, longè aliter, ac quādo morte præuentus, aut infirmitate impeditus implere non posset, de quo inferiūs tradetur. Itaque, in casu proposito neutrum iuuet; quæ videtur esse glossæ sententia in cap. final. in gloss. final. de postuland. quæ loquitur in clerico beneficia habente in pluribus ecclesijs, & quærit, an possit patrocinio iuuare vnam contra aliam, & respondet, quod neutram iuuet; etsi Abb ibi num. 4. in fin. Innoc. & alios secutus teneat, quod sine pena possit iuuare primam. Sed vtrunque res se habeat ad penam ingratitude in hac specie euitandam, ad vtriusque salariū lucrāndum, qui est casus, de quo agimus, neutram partem iuuet; ac, si potest, non aduocati, sed mediatoris inter vtramque officium

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

assumat ex consilio Hostiensis relato à Panormit. d. n. 4. Quauis priorem adiuuari ab aduocato amborum per se debere, posteriorem verò per substitutū, magis placeat Azened. l. 18. num. 3. titul. 16. libr. 2. recopilat. cum Tiraq. de primogenit. quæst. 17. in princip. num. 14. cum sequentib. & Rolan. conf. 44. num. 23. cum sequentib. lib. 2. ab eo relatis nouissimè Barbos. ad Ord. Reg. lib. 1. titul. 48. §. 27. num. 3. Quod tendit ad Speculat. sententiam de qua sup.

7. Illud cōstat, aduocatū accusantis testamentū, cōmodum sibi in illo relictū capere non posse, sed ab eo tanquàm ab indigno aufert fiscus, vt probat tex. in l. post legatum. §. sunt qui putant, ff. de his quib. vt indign. & ibi gloss. & communiter Scribb. Tiraq. de retr. lignagier. §. 1. gloss. 9. num. 263. Peregrin. de iur. fisc. libr. 2. titul. 7. num. 15. Marienz. l. n. titul. 8. gloss. 3. num. 13. libr. 5. recopilat. Quod limitatur in fisci

aduocato, qui officij necessitate excusatur. d. l. post legatum §. aduocatum, & in tutore idem probat tex. in l. tutorem ff. eod. titul. & in quouis alio administratore tradit Marienz. d. numer. 13. Filium quoque contra testamentum paternum pro alio postulantem, legitimam non perdere, tenet Peregrin. d. titul. 7. num. 16. per l. qui cum maior §. si patroni ff. de bon. libertor. quia in legitima filius de damno vitando agit, & in legato, de lucro captando, & non par ratio est damni, ac lucri ad casum propositum, secundum gloss. in d. §. sunt qui putant, & Bart. ibi.

8. Rursus, circa aduocatum aduersæ partis inimicum dubitari potest, an ab illa inimicitia causa repelli possit. Quam quæstionem pro parte affirmatiua in Senatu decisam fuisse, fatetur Cabed. decis. 214. (quæ est vltima illius tomi) num. 10. part. 1. licet ipse num. præcedente con-

contrarium magis probare videatur, nempe, inimicum, contra inimicum patrocinari, non prohiberi, subdens, quòd imò in casu illo minus suspectus erit parti, cui patrocinatur, & meliori animo (vt est hominum natura) contra inimicũ patrocinabitur. Quæ tamẽ vltima ratio me magis mouet, vt teneam, prohiberi eũ posse, iuxta quod Senatus noster decreuit. Etenim sic clientulo patrocinij sui debitor est aduocatus, vt aduersario dānum iniuriosè nō inferat; quod ab inimico timere (vt est hominũ natura) temerariũ iudiciũ nō erit. Porro, aduocatus maleuolo animo, & odio affectus, in aduersarium munus suũ agēs, in multis iniuriosè illi nocere potest, moratorijs, scilicet, exceptionibus litem protelando; & deteriora alia in litis progressu calumniosè procurans, vt cōsiderat Valasc. sententiam hanc probans, & secundũ eam, Senatum pluries iudicasse, testificans cõs. 124.

nu. 2. cum sequentib. tom. 2. Pro qua item adducit, quòd inimicus inimicum accusare nequit. c. 3. cum duobus sequentib. 3. quæst. 5. c. cùm oporteat, de accusatione. Si ergo inimicus reum publici criminis, in cuius punitionem publica vertitur utilitas, accusare nequit, tanquàm quilibet de populo, propter præsumptas de eo, quia inimicus est, calumniarum technas, atque machinationes in ipsa accusatione, pari ratione, & à fortiori etiam repelli poterit aduocatus à postulando contra inimicum. Sic tamen accipiendum hoc est, vt non quælibet inimicitia sufficiat ad repellendum eum, quantum ad iudicis recusationem sufficiens illa sit; maior enim requiritur ad aduocati repulsam, in cuius ministerio non tantum aduersæ partis præiudicium vertitur; nec tamen ad hoc capitalem exigo, aut grauissimam; sed talem, quæ eum in

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

muneris sui ministerio suspectum efficiat coram iudice, cuius arbitrio decernendum hoc erit. Limitat verò prædictam sententiã Barboſ. ad Ord. Reg. libr. 1. titul. 48. §. 28. num. 4. vt nõ procedat quando amicitia post susceptum patrociniũ orta fuit, & repellendi patroni causa affectata; sic quẽ in sui ipsius causa iudicatũ fuisse in Portucalensi ſenatu, refert ibid.

9. Illud certò conſtat, vnius partis aduocatũ, pro altera in causa eadem aduocare non poſſe; & contra faciens præuarcationis crimine inuoluitur l. 3. vercul. Quòd ſi aduocato ff. de præuarcatorib. l. 1. C. de aduocat. diuerſor. iudicior. Infamis efficitur. l. 1. athletas. §. item præuarcator. ff. de his, qui not. infam. iuncta gloſſ. ibi; & extraordinaria pœnã punitur. l. 1. in fin. cum leg. ſequenti ff. de præuarcatorib. d. l. 1. C. de aduocat. diuerſor. iudicior. Sed leg. noſtra Regia certa his ſtatuta eſt pœna perpetui exilij cum muneris de,

poſitione in Ord. lib. 1. tit. 48. §. 13. & in Regno Caſtellæ. l. final. titul. 6. part. 3. pœna mortis imponitur, vbi vidẽdas eſt Greg. verb. *deue morir*. Quauis aduocatus, propriẽ præuarcator non dicatur. d. l. 1. verſicul. Cæterũ ff. de præuarcatorib. ſed impropriẽ, ſeu abuſiue, vt dixit gloſſ. ibi verb. præuarcator, & in d. l. athletas §. item præuarcator verb. ex vtraque, Paul. in l. 1. nu. 2. C. de aduocat. diuerſor. iudicior. vbi tradit, quòd propriẽ præuarcator is dicitur, qui aliquem de publico crimine accuſat, & poſtea ab eo fortẽ corruptus, ipſum abſolui patitur d. l. 1. §. is autẽ ff. de præuarcatorib. l. 1. §. præuarcatorem. ff. ad Senatuſconſult. Turpill. Aduocatus verò abuſiue, ſeu impropriẽ dicitur præuarcator, ſicut & omnes peccatores terre, qui à lege Dei defecerunt, iuxta illud Pſalmographi, *Præuarcantes reputant omnes peccatores terre: & ruruſus, Vidi præuarcantes, & tabeſcebam: quia*
elo

eloquia tua non custodierunt,
Psalm. 118.

Hoc autem fallit in causa pupilli, cuius, aduocatus qui in illa contra patrem eius postulauerat, factus postea est tutor; non prohibetur enim, pupillo suo adesse in negotio eodem. l. final. ff. de postulad. c. infames, versicul. Item si contra patrem. 3. quest. 7. quod fauore pupillorum constitutum sic est, secundum gloss. magnam in fin. in d. l. final. Specul. d. titul. de aduocato. § Nunc tractemus nu. 11.

10. Sed est notandum quod præcitata glossa tradit ibid. nempe, aduocatū, qui fuit pro vna parte in prima instantia, impune posse contra eandem in eodem negotio postulare in causa appellationis, quia appellationis causa non est eadem cum prima; idem tenet Specul. d. § Nunc tractemus nu. 12. vbi ait, quod sæpe ita fit in Curia; & vterque allegat illud, de quo in l. tutor C. de negot. gest. ibi, *Satis, abundeque suf-*

ficat, si cui vel in paucis amici labore consulatur; & quia aduocatus olim fisci, in causa in qua fisco patrociniū non præstitit, contra fiscū patrocinari, liberè potest l. 2. C. de aduocat. fisc. Subdit verò Specul. num. sequenti, quod honestius est, abstinere in causa appellationis à patrociniū contra priorem, per ea quæ ibi scripsit. Quæ, sanè, non de honestate tantum, sed de necessitate id euincunt; nam, etsi instantia appellationis, alia sit à priori, causa tamen quæ vtraque agitur, est eadem, vt dicit Bald. in d. l. final. ff. de postuland. & idem ius, & partes eadem; idcirco non videtur quod, qui in prima vnam sub patrociniū suscepit, contra eandem postea in secunda patrocinari queat absque præuariationis crimine, vt esse communem Doctorū opinionem, illam secutus tradit Auenda. de exequend. mandat. lib. 1. c. 2. num. 25. versicul. Tamen contra, Azened. l. 13. nu. 1. titul. 16:

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

lib. 2. nou. recopilat. Ioan. Gutierrez. practicar. libr. 1. quaest. 30. nu. 3. & aduersus alios cum relatis ab eo Burg. de Pace in proæm. leg. Taur. nu. 410. Lusitan. Barbof. ad Ord. Reg. libr. 1. titul. 48 §. 12. nu. 1 & contra gloss. tenere Doctores, affirmat Paul d l final. in fin. & qui eiusmodi rem fecisset, tergiversatorem vocat Guliel. relatus à Bald. ibid. Peregrin. de iure fisci lib. 7. tit. 2. n. 10. quia nō debet primā fidē irritā facere.

11. Sed postquam negotium principale est finitū per sententiam, de cuius liquidatione est agendū, aduocatus, qui fuit pro vno in principali, poterit in causa liquidationis alteri contra illum impune patrocinari. Dinersū est enim liquidationis negotium ab ipso principali, & diuersam vtriusque ius, & factū; idcirco qui in vno fuit, potest esse in altero contra primum, iuxta tradita per Auendan. d. c. 2. num. 25. versic. Item d l final. Cald. in relect. l. vnic. C. ex delict,

defuncti. in quantū hered. conueniant. 5. part. nu. 33. versicul. Quinto non procedit. Qua item ratione, qui in possessorio iudicio vnus patronus fuit, alteri contra illum patrocinari poterit in petitorio; diuersa sunt enim, & nihil commune habet proprietas cū possessione, quod indubitati iuris esse, dicit Cald. d. num. 33. ad fin. De honestate verò in casu isto, & multo magis in præcedente abstinere se debet aduocatus.

12. Rursus, ab hoc crimine excusatur qui iussu iudicis priore derelicto aduersarium illius inclientellam suam recipit; hoc autē euenit, cū in auditorio duo sunt aduocati alijs præstantiores, quos nobilissimos vocant Imperat. in l. prouidendū in princip. C. de postuland. & vnus præripuit vtrūque: poterit iudex in hoc casu alteri de alterutro prouidere iuxta tex. ibi in fin. tradit Cabed. decis. 214. n. 8. part. 1. de quo apud nos Ord. lib. 1. tit. 48. §.

27. quæ illi, qui vtrumque preoccupauit, eligēdi facultatē cōcedit, quē sibi velit.

13. Prætereà, quanuis præuaricationis crimen committat, non solūm qui vtrique partī patrocinator, sed etiam qui clientuli sui secretum sibi commissum alteri partī reuelat, vt tradit Auendan. d. c. 2. nu. 25. in princip. citato Specul. d. 5. Nunc tractemus nu. 10. versicul. Caueat. Azeued. l. 17. num. 1. cum sequent. titul. 16. lib. 2. nou. recopil. Mart. de iurisdic. 3. part. c. 7. nu. 23. & alijs citatis Bonadill. politic. lib. 2. cap. 5. num. 25. gloss. in summa, tom. 1. vel qui aduersario in eandem causam consiliū præbet, Ord. d. titul. 48. §. 13. tamen non idem obtinet è conuersò, vt qui vni consiliū præstitit, pro altero aduocare nequeat in negotio illo, de quo à primo consultus fuit, quāuis secreta causæ illi reuelasset, vt tradit gloss. d. 1. final. ff. de postuland. subdens, quòd alioquin nulli homini consiliū esset dan-

dum, & quòd sic defacto iudicatum fuit, idem tenet Specul. d. 5. Nunc tractemus, nu. 11. vbi etiam dicit, quòd alioquin nulli esset cōsiliū dandum, & quòd sæpe vidit, ab aliquibus peti consiliū, non vt acceptaretur, sed vt illi postea partī alteri consulere erubescant; sequitur Cald. in relect. d. l. vnic. 5. part. n. 33. versicul. Secundò, & Ioan. And. in addit. ad Specul. loco proximè citato fateatur, quòd omnes Doctores Bonon. in hoc concordauerunt, subdens tamen, quòd ipse nulla ratione patrocinatoretur contra illum, pro quo dedisset consiliū, recepto salario, & maximè in scriptis, & hoc ipsum probat Bald. secutus Guiliel. ab eo relatum in d. l. final. & Paul. ibi prope fin. Ioan. And. secutus, vbi dicit, quòd ista est veritas, Peregrin. d. libr. 7. titul. 2. nu. 11. Gutierr. lib. 1. pract. quæst. 30. num. 5. Cabed. d. decif. 214. num. 15. Emman. Barbof. ad Ord. Reg. lib. 1. titul. 48. §. 12. num. 1.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

Iuxta quæ vtraque sententia ad concordiam reducitur, intelligendo primam, quando consilium est præstitum absque salarij redditione; de quo videndus est Gutier. d. quæst. 30. à num. 1. Secundam verò, quando condigno soluto salario præstitum fuit. Et de vtriusque mente concordia ista est.

Addendum tamen primæ est, quòd, etsi consiliū fuisset præstitum, condigno salario soluto, & secundum propositam sibi facti narrationem, aduocatus, causæ merita non pro illo stare, à quo consultus fuit, respondisset, sed pro altero, istius postea in eadem causa aduocatus impune esse poterit, saluo tamen secreto, sibi à primo commisso, dum consilium peteretur. Si enim aduocato hoc non liceret propter consilium antea præstitum, propter modicum consilij salarium, maioribus fraudaretur stipendijs ex litis progressu obuenturis absque culpa sua; nec est, de quo

iustè conqueri possit primus consultor, cui fidem de patrocinando illi in causa nō dedit aduocatus ab eo consultus; sed potius, vt abstineret, monuit, & consultuit, si iustè agere vellet; & ita in casu isto non dubiè sentit Ioan. And. in addit. ad Specul. d. §. Nunc tractemus nu. 11. & tenent Rayner. & Alberic, in d. l. final. sic intelligètes gloss. ibi, Angel. & Doctor. in l. Labeo ff. de arbitr. secundum Burg. de Pace in l. 1. Taur. nu. 644. vbi ait, quòd sæpe alibi hoc traditur, sequitur Gutier. d. quæstion. 30. nu. final. subdit tamen, quòd hoc nunquam faceret absque præcepto, & mandato iudicis, in hoc quoque secutus eundem Burg. d. nu. 644. ab eo citatum; quo in loco de facto proprio sibi contingente ita testificatus est; idem probat Tiber. Decian. in Apologia pro Iurisprudentib. cap. 22 cui titulus. De officio consulentis nu. 14.

Et Ioan. Andr. loco proximè citato idem planè sentit

sentit, quando, etsi pro primo consilium præstitisset, secundum propositos sibi ab illo terminos, alijs deinde ab alio diuersis propositis, in eodem negotio pro illo suo munere fungeretur; ad quem casum Ioan. Andr. eo in loco refert, & sequitur Paul. d. l. final. num. penultim. ff. de postuland. Auendan. d. c. 2. num. 25. versicul. Item, si ex alio fundamento, ubi ad idem citat Bald. in l. de tutela C. de in integr. restit. & Dec. in l. nemo potest mutare consilium. ff. de regul. iur. & eos secutus Cald. d. num. 33. versicul. Quartò, qui tamen loquuntur in casu alio à nostro diuerso, de quo infra. Tenèda verò est prædicta opinio in prædictis speciebus, à quibus præuaricatoris nomen longè, ac prorsus abest; ipsius etiam verbi spectata etymologia, quæ à varietate est; dicitur enim præuaricator, quasi varicator, secundum Vlpian. in l. 1. in princip. ff. de præuaricatorib; & in l. præuaricato-

res ff. de verbor. significat. quæ varietas longè abest ab eo, qui vni consuluit, & secundum id, quod consultus respondit, pro alio postea in iudicio postulat, ut in priore specie; & ab illo, qui contrarium non postulat, sed diuersum ab eo, quod prius respondit, supposita propositorum sibi ab utroque terminorum varietate, ut in posteriore.

14. Illud etiam est notandum, quòd, etsi malè agat, iuxta posteriorem sententiam, qui contra consilium à se vni præstitum, salario recepto, pro alio postea in eisdem terminis postulat, non tamen ex hoc crimè præuaricationis incurrit; quia ante susceptum primi patrocinium non committitur; quod non suscipitur per simplicem consilij præstationem, sed per postulationem coram iudice pro clientulo factam. Atque ideo præuaricationis pæna in hoc casu statuta, ad alium extendi non debet, iuxta vulgares traditiones. Sicut non extenditur

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

ditur ad casum, in quo ad-
nocatus, contraria diuer-
sis temporibus à diuersis
consultus, in eisdem ter-
minis responderit, quo ca-
su eos excusari, qui sic cō-
traria responderint consu-
lentibus se, propter verbū,
credo, quo vti solent, tradit
Bald in l. de tutela num. 4.
C. de in integr. restit: mi-
nor. vbi tamē subdit, quod
erubescenda est ista varie-
tas; quā etiam detestatur
Angel. in l. Labeo in fin.
ff. de seruitut. rusticor. præ-
dior. dicens, quod ab hoc
caueat vnusquisque, vt ab
igne; quia non trahuntur
consilia ob malignitatem
linguarum in bonam fidē;
sed potiūs in falsitatem, &
illo citato, Dec. in l. nemo
potest mutare consilium
num. 1. in fin. ff. de regul.
iur. Notanda verò contra
præuaticatores sunt verba
Pauli, quæ scripsit in l. 1. in
fin. C. de aduoc. diuersor iu-
dicior. vbi, *Rogo vos, inquit,
caueatis ab istis præuicatori-
bus, ne eueniat vobis, quod eue-
nit in persona Oldradi, qui po-
stea dolore, tristitiaque perijt.*

15. De illo non dubi-
tatur, posse, nempe, qui fuit
iudex in causa aliqua, fini-
to postea officio ante cau-
sæ terminationem, patrocini-
ari in illa alterutri parti,
quam iuste agere, aut de-
fendere arbitretur: licet
contrarium inconsultó
scripserit Auenda. de exe-
quend. mandat. d. lib. 1. c. 2.
num. 23. in fin. nisi intel-
ligatur, durante muneris
iudicandi tempore, iuxta
tradita, per eum d. nu. 23.
tunc enim aduocare ei nõ
licet, qui iudicandi mune-
re fungitur, l. quisquis, in
princip. iuncta gloss. ibi. C.
de postuland. l. final. C. de
assessorib. tradit Gratian.
disceptacion. forens. c. 39.
num. 1. tom. 1. Postea verò
licet etiam in eadem illa
causa, in qua iudicis offi-
ciū administravit, vt post
alio tradit Auiles in capit.
Prætor. c. 3. gloss. *Abogados*,
num. 2. vbi, hoc satis ex-
pressè probari, dixit in d. l.
final. Dicet tamen Specul.
lib. 1. titul. de iudice dele-
gato § superest, in versicul.
Quid è conuersò nu. 11.
quod,

quòd, etsi nullo iure prohibeatur, vt quis possit esse aduocatus in causa, in qua fuit iudex, tamen honestè facit si se abstinet; ne, malum commercium, presumatur, tempore quo iudex erat, habuisse.

E Conuersò verò inter omnes constat, eum, qui pro aliquo aduocatus fuit, non posse in eadem causa iudicandi munus postea exercere. c. postremò, de appellationib. notat Bart. per tex. ibi in l. Prator ff. de iurisdic. omnium iudic. Auiles, qui alios refert d. gloss. *Adogado*, nu. 3. Auēdan. lib. 3. de mandat. Regalib. c. 23. nu. 10. Azeved. l. 13. nu. 4. tit. 16 lib. 2. recopilat. Cabed. decis. 20. nu. 2. part. 1. idquè antiquis Sapiētibus placuisse, habetur in l. 10. tit. 4. part. 3. ex ratione, de qua ibi, vbi Gregor. verb. *no deue oyr*, refert Specul. tit. de assessore §. final. tenentem, quòd hoc casu sententia sit nulla. Sed Specul. ibi in assessore loquitur, & de iudice ordinario, qui in eadē

causa fuerat aduocatus cōtrarium scripsit secutus Vincent. ab eo relatum d. tit. de iudice delegato §. superest versicul. Item si fuerit aduocatus, nu. 10. vbi scripsit, quòd, qui fuit aduocatus, potest esse iudex ordinarius, secundum Vincent. & Ioan. And. in addit. ad eum ibidem verb. Prator, declarat, quòd recusari tamen possit, vt ita susceptum antea patrocinium iustam præbeat recusatationis causam in ordinario; quod tenuit Alex. in d. l. Prator nu. 5. quam simul est interpretatus cū l. solet. proximè præcedente ff. de iurisdic. omnium iudic. vbi scripsit, quòd iste est vnus de casibus, in quibus de iure civili recusari potest ordinarius, idem tenet Paul. in l. quisquis nu. 1. C. de postuland. differentiam constituens inter ordinarium, qui fuit aduocatus, & delegatum; vt illius sententia, si non fuit recusatus, valeat: istius verò etiam absque recusatione non teneat, quasi

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

quasi, eo ipso, quòd in delegata causa fuerat aduocatus, delegata iurisdictione non subsistat. Et in assessore loquens, quòd sententia valeat, illo non recusato, contra Specul. tenet Paris de Puteo tract. de Syndicat. §. potestas nu. 11. fol. in libro meo. 63.

16. Vltimò, contra amicum postulare etsi liceat, quia iure prohibitum id non reperitur, non tamen decet; quia non omne, quod licet, honestum est, vt est in iuris regul. & ita loquitur Abb. in cap. final. num. 3. de postuland. vbi scripsit, indecens esse, vt contra amicum quis assumat aduocationis, seu procurationis officium. Differentia verò circa hoc inter inimicum, & amicum stat in eo, quia contra inimicū patrocinari non potest aduocatus, illo excipiente, vt tradidimus supra: contra amicum verò, illo inuito, & repugnante, potest, si vult: sed honestè facit, si se abstinet; quia legem amicitie offendit, qui contra amicū

suum aduersarium eius defendit. Et, quia qui pro aliquo postulat, amicus eius est, iuxta definitionem, de qua in l. 1. versicul. Postulare, ibi, *desiderium suum, vel amici sui* ff. de postuland. obijci illi potest ab amico, aduersus quem alij patrociniatur, *Inimici mei amicus, amicus meus non est.* Nec tamen obiectio hæc euincit, vt amici inimico contra aliū non patrocinetur; nam ad id à magistratu compelli potest; quanuis enim compelli nequeat ad postulandum pro inimico suo, vel contra amicum suum, iuxta gloss. in dict. l. 1. §. initium verb. ait Prætor in fin. tamen, pro inimico amici sui aduersus alium postulare, cogi poterit, iuxta text. ibi d. §. initium versicul. Ait Prætor, qui generaliter loquitur, & in l. prouidendum versicul. Si quis verò C. eodem titul. cum iusta excusationis causa non sit, esse amici sui inimicum illum, cui patrocinari iubetur, dummodò contra amicum iussus iudicis

Cap. 3. Contra quos nō lic. aut nō dec. adu. 24

dicis non vrgeat. Contra inimicum, itaque, suum postulare, non licet aduocato, illo opponente, contra amicum verò licet, sed non decet. Et econuersò, nec pro inimico, nec contra amicum postulare, compelli potest, iuxta glossam dict. verb. ait Prætor. tradit Cabed. decision. 214. numer. 8 tom. 1. Et quod in amico dicitur, multò magis erga propinquos seruandum erit, in quibus duplex vinculum reperitur, naturale vnum, sanguinis, scilicet, quod est indissolubile l. iura san-

guinis ff. de regul. iur. & aliud præsumptæ dilectionis; in amico verò non est nisi vnum, quod Abb. dict. cap. final. numer. 4. ciuile vocat, & accidentale; & maximè, inquit, hodiernis temporibus, in quibus verus amicus non reperitur, quia in veris amicis debet esse idem velle, & idem nolle. Atque ita ibid numer. penultim. propinquitatem amicitie præfert, vt propinquos potius, quàm amicos patrocinio suo iuare debeat aduocatus.

CAP. QVARTI

S V M M A R I A.

*Duocatum, qui
moralem profite-
tur disciplinam,*

*& alijs inculcat, bene
moratum esse, maximè de-
cet,*

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

2. *Aduocatus iniurisperitus esse debet, quantum exequendo muneri pars sit, & aliàs peccat, & clientulo ad interesse tenetur.*
3. *De Lusitania nostræ aduocatis, & Curia numeraris, & examine eorum coram Magistratibus.*
4. *Aduocatum decet vox gloriosa. Et declaratur, qua intelligatur gloriose vocis appellatione.*
5. *Multiloquium, & procacitas damnatur in aduocato, & potest iudex nimirum verbosum ab auditorio eijcere, & etiam priuare officio.*
6. *In scriptis suis à conuicijs abstinere debet, & proferenda non debet tacere, nec ita breuiloquus esse debet, ut prætermittat dicenda.*
7. *Iniuriandi animus non præsumitur in aduocato qui iniuriosa verba in aduersarium proponit in articulis, quando illa ad causam victoriam pertinent.*
8. *Quando iniuriosa verba ad causam victoriam non conducunt, iniuriarum actione tenetur aduocatus qui illa scripsit, protestatione in contrarium facta haud quaquam excusandus.*
9. *De aduocatorum veste, & toga qua olim apud Romanos illis in usu erat.*
10. *In questione, an liceat Dominis diebus, & alijs festiuis in honorem Dei studere, media sententia, qua & communis est, probatur, iradens, id licere, quando studium principaliter lucri causa non suscipitur, sed ad illuminationem intellectus, aut aliorum commodum.*
11. *Aduocato non licet diebus Dominicis, & festiuis alijs in honorem Dei ijs incumbere qua ad munus suum pertinent, proprii lucri causa. Nec multitudo negotiorum eum excusat, quando per alios equè idoneè expediri illa possent tempore habili.*

CAP. QVARTVM

Aduocatus qualis debeat esse in se.

Ria potissimùm discutienda sunt in directorio aduocatorũ, quæ quisque qui huic se muneri addicit, obseruare semper, & præcauere maximè debet. si per semitam iustitię quam proficetur, vias suas dirigere intendit. Primum est, qualis in se ipso debeat esse secundum, qualis cum cliente: tertium, qualis erga aduersarium. Post quę dispiciendam etiã erit de aduocato cum aduersarij aduocato: & de aduocato erga iudicẽ. Postea de priuilegijs, & de periculis aduocatorum. Quod ad primum attinet. Qui disciplina moralí, quam didicit, alios adiuuare, publicè proficetur, moralis & ipse esse debet, id est, bene moratus; vt cum vitæ professione vitæ mores conueniant; ait enim Vlpian, Iu-

risconsult. in l. 1. in princip. ff. de iustit. & iur. *Iustitiam, namque, colimus, boni, & aequi notitiam profitemur aequum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernentes, bonos non solum metu panarum, verum premiorum quoque exhortatione efficere cupientes, veram (nisi fallor) philosophiam, non simulatam affectantes.* Quæ omnia magna valde sunt, & ad omnes pertinent, qui iura tractant, siue iudicando, siue postulando, aut cõsulendo, aut etiam interpretando. Qui ergo hæc alijs inculcat, & in aliorũ commodũ publicè exercet, talis esse debet, vt vitę suæ moribus nõ cõtradicat ijs, quę lingua sua dicit, ac calamo scribit: ne aliàs dici illi possit, *Quid autẽ vides festucã in oculo fratris tui, & trabẽ in oculo tuo nõ vides?* Matt. 7. & Luc. 6. & cũ alijs iustitię semitã predicauerit, ipse reprobus

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

efficiatur. Quomodò enim,
2 qui adulter ipse est, de adul-
terio alios accusabit? *Qui
sine peccato est vestrum, pri-
mus in illam lapidem mittat;*
ait Dominus Ioan. 8. Aut
quomodò, qui propriam
tenet concubinam, aliorum
concubinatum legibus in-
crepabit? Mores, sanè, quos
in se quisque approbat, in
alijs reprobare non potest
l. in arenam. C. de inoffi-
cios. testament. *Et non decet,
ut alienus iustitie patronus
existat, qui in se ipso iustitiam
contempsit;* sunt verba D.
Thom. 2. 2. quæst. 71. artic.
2. in corpore, non procul
à fine. Sit ergo bene mora-
tus, qui cupit esse bonus
aduocatus. Quod loquens
in consulente tradit Tiber.
Decian. & explicat, qualis
in illo bonitas exigatur, in
Apolog. pro Iurispruden-
tib. cap. 22. quod est vlti-
mum, titulo de officio
consulentis à numero 2.
cum sequentib.

2. Deinde callere iu-
ra debet, & scire leges pa-
trias, quantum muneri
suo exequendo conueniens

fit; & aliàs peccat eo ipso,
quo se ingerit officio, ad
quod sufficientem scien-
tiam non habet, vt ex In-
nocent. in cap. cum in
cunctis de elect. & Abb.
ibi. num. 4. & communiter
Scribb. tradidimus supra.
Et commune hoc omni-
bus est, vt scire teneantur
quæ ad statum, officium,
què suum pettinent, vt
tradit Villalob. in summ.
tract. 3. difficultat. 10. num.
2. vbi aduocati, & iudicis
meminit ad id ipsum; &
in exteriori etiam iudicio
tenebitur aduocatus resar-
cire damnum, & interesse
imperitia ipsius causatum.
Nontamen semper ex im-
peritia tenetur aduocatus
ad damnum, & interesse,
vastum est enim, ac pro-
fundum iuris Pelagus, &
omnium habere memo-
riam, & penitus in nullo
peccare, diuinitatis ma-
gis, quàm mortalitatis est,
vt ait Imper. in l. 2. §. si
quid autem. Cod. de ve-
ter. iur. enucleand. sed
de hoc inferius agemus,
vbi de aduocato erga
clien

clientem se offert disputa-
tatio, nunc quod ad ipsum
attinet aduocatum, satis
sit dicere, eum, qui ad hoc
exercendum munus pu-
blice se exhibet, scientia
iuris pollere debere, qua-
lis ad tale munus idonee
exercendum sufficiens sit.
Nec tantum iuris scientia
requiritur in aduocato,
sed & prudentia in agen-
do, & eloquentia in pro-
ponendo, de quibus, vt in-
ter se diuersis sigillatim, &
elegantè egit Lancelot.
polit. de officio aduocat.
§. Nemo opinor, sub titul.
de scientia, qualis requi-
ratur in aduocato, & duob.
sequentib. & ait Didac.
Perez in l. 2. titul. 19. libr.
2. Ordin. gloss. magn. in
princip. quod aduocati li-
teris, & moribus pollere
debent, vt recta exquiren-
tibus consulunt: *Quia*, in-
quit, *aduocatus debet esse*
verax in sermone, iustus in
iudicio, & plenus in consilio.

3. Apud nos sanè ex
leg. Regia libr. 1. Ord. titul.
48. nullus admittitur, ni-
si post octo studiorum

annos consumptos in Co-
nimbricensi Academia, &
post primam ibi gradus
lauream adeptam, solito
coram eiusdem Academia
Doctoribus, atque Gymna-
siarchis examine prece-
dente: aliquando tamen
Princeps ex causa in his
cum aliquibus dispensat.
Qui verò in Curia suppli-
cantium, que suprema cau-
sarum iustitiæ est, ad quã
ab inferioribus iudicibus
supplicatur appellationis,
aut grauaminis auxilio,
vnde supplicationis illa
nomen assumpsit, hoc ad-
uocationis munere fun-
guntur, aliud prius coram
ipsius Curia Magistrati-
bus subeunt examen, &
certus eorum numerus est
lege Regia statutus qua-
dragesimum non egrediens,
Ord. titul. 48. §. 1. vt in l.
iubemus. Cod. de aduocat.
diuersor. iudic. vbi aduo-
catorum numerus in Cu-
ria præfetti prætorio ad
quadragesimum redactus
erat in Curia Romana Et
cætu aduocatorum seligun-
tur decem causis grauiori-

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

bus deputati in sacro Pontificis, & Cardinalium cōsistorio, vnde Consistoriales aduocati ij dicuntur, de quibus Decian. d. Apolog. pro Iurisprudētib. cap. 15. nu. 16. Et de Nōstris Cabed. decis. 214. à num. 2. part. 1. Cost. tractat. Domus supplication. annotat. 17. à nu. 3. Quibus addo, quòd, cūm euenit, vt aliquis ad tempus recipiatur loco alicuius è numerarijs, quandiu impeditus ille est, non alias admitti deberet, quàm sub eodem probatus examine, quia dispositum in principali, & in substituto eius locum sibi vendicat; præfertim, cūm eadem in illo, quæ in proprietario, aut etiam maior examinis ratio militet. Subeat ergo examen lege Regia generaliter statutum in omnes, qui ad munus aduocationis in Curia assumuntur; si non & id illi Principis indulto remissum sit. Notanda est verò lex Regia d. titul. 48. §. 1. quæ in examine Magistratibus iniungit, vt vltra sufficientem

literarum peritiam ad bonos etiam vitæ mores attendant. Quarè, si duo æqualiter docti concurrant, & à bonis vnus bene audit, alter malè, præferri debet ille, qui & præponendus est quāuis qui malè audit, doctior sit, quasi in eo necessarium illud legis requisitū deficiat, sinè quo, quātūuis doctus admitti nō debeat.

4. Præterea, gloriosa voce in patrociniō causarum pollere debet aduocatus, vt habetur in l. aduocati. C. de aduocat. diuersor. iudic. ibi, *Gloriosa vocis consisi munimine laborantium spes, &c.* vbi Salyc. notat, & sequentibus verbis extollit, *Ex isto textu nota, & corde tenus addisce, & specialiter collige, quòd quis debet sibi eligere aduocatum gloriosam vocem habentem, ratio est, quia vox gloriosa auditur anide, & facilliter imprimit quod intendit, & aures demulcet audientium.* Et patronus Actoris prius loqui debet, vt tradit Specul. tit. de disp. & allegat. §. Nūc breuiter, Bouad. politic. lib. 3. c. 14. n. 74, in fin. to. 2. Glo.

Gloriosę autem vocis appellatione non intelligitur illa, quę multiloquio contendit, altiüs attollitur, & pertinaciter in auditorio cõcrepat, eiuscemodi enim vox, vt, & garrula, auidẽ nõ auditur, nec doctis iudicibus, & assessoribus imprimi, quod intendit, nec aures demulcet, sed offendit potius, gloriosę ergo vocis appellatione in d. l. advocati, illa intelligitur, qua doctus patronus de scrinio pectoris sui profert noua, & vetera disciplinę documẽta, leges, scilicet, & Doctores antiquos, & modernos fideliter, ac dilucidẽ citatos, pro causę instructione, quam tuetur. Hęc est gloriosa vox, quę patrono, cuius est, humanę laudis gloriam comparat, & iudici, corã quo est, causę merita pãdit, & clientulo, pro quo est, cõmodũ victorię parat. Ad hoc nota tex. qui multisonę vocis nõ meminit, nec multiloquę, sed gloriosę.

5. Multiloqua autem advocati vox, garrula, & pro-cax damnabilis est, iuxta

multa, quę contra multiloquium, & inordinatam loquacitatem, ex D. Gregor. habentur in c. sit rector, ex versicul. Sed cũm rector 43. distinct. vbi inter alia legitur, quod nec recta quidem nimie, & inordinatẽ proferatur, quia sæpe dictorum virtus perditur, cũm apud corda audientium loquacitas incauta oportunitate leuigatur, & auctorem suum hæc eadẽ loquacitas inquinat, qui seruire auditoribus a dũsũ profectus ignorat. Et, reuera, ita est, quia legum sensus & medulla non in sermonum folijs, sed in radice rationis consistit, vt aliàs habetur in c. Marcion 1. q. 1. & cultũ suũ iustitia perdit, quando silentia iudiciorũ, obstrepentium turbo confundit. c. in loco 5. q. 4. Sed in propositũ nostrũ plura adducit Specul. titul. de advocat. §. Nunc de exordijs, & arengis advocatrum, Lãcellot. polit. de offic. advocati. §. 4. de eloquentia, Auiles in capit. Prator. c. 36. gloss. *Abogados*, per tot.

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

vbi postremò adducit illud ecclesiastic. 7. *Noli verbosus esse in multitudinè presbyterorum; & non iteres verbum in oratione tua*, Azeued. l. 4. num. 1. titul. 16. libr. 2. nou. recopilat. nouissimè, & latè Bouadill. in polit. lib. 3. cap. 14. num. 64. cum sequentib. tom. 2. Notanda quoque in propositum nostrum sunt verba tex. in l. quisquis, versicul. Ante omnia. C. de postuland. *Ita prabeant, inquit, patrocinia iurgantibus, ut non ultra, quã litium exposcit utilitas, in licentiam conuiciandi, & maledicendi temeritatem prorumpant; agant quod causa desiderat; temperent se ab iniuria; nam, si quis adeò procax fuerit, ut non ratione, sed probris putet esse certandum, opinionis suæ imminutionem patietur; idest, secundùm glossam ibi, opinio sua denigrabitur, & secundùm Specul. d. titul. de advocat. §. 1. num. 9. damno famæ, & opinionis multabitur. Ultra quã famæ, & opinionis iacturam, & multam, aliam à iudice patietur procax, &*

nimiùm verbosus aduocatus; poterit enim eijci ab auditorio, & consortio aduocatorum secundùm Specul. d. titul. §. 1. num. 9. & d. §. Nunc de exordijs, nu. 11. vbi dicit, quòd bene faciet iudex, si talem ex officio suo excludat, tanquàm auditorij sui turbatorem c. in loco 5. quæst. 4. Perez libr. 2. Ordin. titul. 19. l. 1. in gloss. magna quæst. 11. vbi dicit, quòd potest silentiũ imponi aduocato verboso sub pœna etiam suspensionis ab officio, per gloss. in l. ex ea causa ff. de postuland. & rursus idem Author in l. sequenti, col. final. versicul. Caueat etiam, Bouadill. d. num. 64. vbi plura in propositum adducit Et non solùm ab auditorio excludere, sed etiam ab officio privare potest iudex nimiùm verbosum, secundùm gloss. 1. n. l. ex ea causa ff. de postuland. quam singularem vocat Roman. sing. 739. & sequuntur alij, quos refert, & sequitur Auiles d. gloss. *Abogados*, nu. final Paz in praxi annotat.

5. nu. 5. Bouadill. d. cap. 14. nu. 65. vbi plures refert in gloss. liter. i.

Et sanè, pœna hæc priuationis officij in verbo sum, & procacem aduocatum edicta, grauis est; sed longè grauior, & formidolosior illa quam tales, qui lingua sua deliquerunt, sustinebunt, glossæ nostræ testimonio in §. item surdus, verb. amittunt, in sit. quib. non est perm. facer. testament. vbi ait, quòd impij aduocati loquendi facultatem amittunt, vt in eo puniantur, in quo deliquerunt, quia per quæ quis, inquit, peccat, per hæc torquetur. c. literas, de tempor. ordination. cum alijs. Cuius quidem pœnæ, quasi non rarò, sed frequenter contingētis meminit Holcoth in Sapien. lect. 55 fol. 88 vers. col. 1. relatus à bene crudito viro Lusitano nostro Emanuele à Valle in libr. de incantationib. seu ensalmis sect. 2. c. 3 nu. 5 qui nuncupatus Author præcitato loco, cuius verba Valle retulit, hoc vt fre-

quens, experientia què notum inculcat, vt mali aduocati, & falsi placitatores iustitiarj imminente morte amittant vocem, linguam, & sensum; Cuius ratio est, inquit, quia non est iustum, quòd aliquis idem vendat alteri, & retineat sibi; isti autem linguam, vocem, sensum, & facundiam alijs vendiderunt, falso allegando, & iniuste iudicando contra conscientiam, malitiose obijciendo, & cautelosè suggerendo; & ideo iustum est, vt quando indigent voce, voce priuentur. Hæc ille, quæ certè verba plena timoris, & formidinis sunt, vltra alia quæ ibid. apud eundem.

6. Non solùm autem verbis, sed scriptis etiam suis à conuicijs abstinere debet aduocatus. d. l. quisquis C. de postuland. qui textus notandus est ibi, vt non vltra, quàm litium exposcit utilitas in licentiam conuiciandi, & maledicendi temeritatem prorumpant; innuit, namque, aliquando licere caudico, verbis iniuriarum in aduersarium vri,

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

imó & debet, quatenus, scilicet, causæ exposcit utilitas, & non ultra; id verò in criminalibus potissimū causis frequenter euenit; quando, vel ad iuuandam probri probationem, super quo lis vertitur, vel ad minorem illatæ iniuriæ æstimationem conueniat, aduersario, qui aliàs probrosus est, vilis, & malis assuetus moribus, hæc obijcere opprobria; neque enim quicquā, quod ad munus suum pro clientulo bene peragendum cōueniat, tacere debet, quemadmodū tacenda proferre non debet, Specul. d. titul. de aduocat. §. Nunc de exordijs nu. 9. circa quod videndus est tex. ab eo ibidem citatus d. cap. sit rector 43 distinct. vbi in princip. Sit, inquit, rector discretus in silentio; utilis; & cautus in verbo: ne aut tacenda proferat, aut proferenda reuicescat. Et plura ibi in propositum cōtra proferenda tacentes.

Sic, itaque, linguā verbosam, ac multiloquium præcauere debet aduoca-

tus, vt clientulo suo nō inferat damnum dum breuiloquio studens aliqua prætermittit, quæ ad causæ victoriā cōducunt, vnde idē Specul. eod. titul. §. consequenter, nu. 3. aduocatum instruit, ne sit adeo breuiloquus, vt aliquid omittat de causæ contingentibus, ne forte per leue cōpendiū ad graue dispendiū veniatur, vt aliàs dicitur in c. qualiter & quādo 2. prope fin. de accusationib. tradit Decian. in Apolog. pro iurisprudētib. c. 15. n. 33. Quo sanè admissio, prauanicationis notā incurreret fecundū Plinium lib. 1. epistol. ad Cornel. Tacit. *Prauanicatio est, inquit, transire dicenda, prauanicatio etiam, cursim, & breuiter attingere, quæ sint incuteanda, insingenda & repetenda.*

7. Cum autē conuitia, & aduersæ partis opprobria in causæ articulis deduci oporteat, pro causæ meritis, quia ita expediat, & non conuitiandi animo sunt proponenda. Qui cōuitiandi, & iniuriandi ani-

mus et si aliàs præsumatur, cum verba ipsa iniuriosa sunt, ita vt, contrariū afferenti onus probandi incumbat: si non conuictij, vbi gloss. & Scribb. C. de iniur. tamē in aduocato iniuriosa, & famosa verba in articulis scribente, quando ita causæ, quam tuetur, cōueniat, & pars sua veraciter probare intendit, iniuriandi animus non præsumitur, sed magis muneris sui rectē exequendi animus; id enim pro muneris ministerio licitum est illi dummodō nō ultra quā litis exposcit utilitas in conuictia prorūpat, l. quisquis C. de postuland tradit Gratian. disceptation forens. c. 81. nu. 18. & 19. tom. 1. vbi tamen requirit, quod protestetur, quod non intendit iniuriari, cū Clar. in §. final. quest. 53. nu. 4. & Ceuall. q. 323. in fin. ab eo citatis; quod ego vt de cōsilio probo, sed vt necessarium non exigo, secundū Bald. infra citatum; stat enim pro aduocato munus suum exequēte præsumptio, Que præsumptio,

quia de bono est, & de eo, quod in officio suo facere debeat, potentior est contraria, eamque elidit, quia vna præsumptio, quæ contrariā alia potior est, illam tollit. l. Diuus ff. de integ. restit. c. transmissæ, qui filij sint legitim. Alc. de præsumpt. regul. 2. præsumpt. 35. nu. 2. Mascard. conclus. 1225. per tot. Menoch. de arbit. cent. 5. casu 472. & copiosē per eūdem de præsumption. lib. 1. quest. 30. Atque ideo in casu isto iniuriarum actione non tenebitur: sicut nō tenetur, qui testes contra se productos infamiæ, & turpitudinis causa repellere intēdit, allegādo, quod sunt infames, ribaldi, & alia huiusmodi, quæ ad testium repulsam cōducunt, secundū Scribb. communiter in l. final. ff. quod quisque iur. id quæ quauis non protestetur, quod nō iniuriandi, sed iuris sui tuendi causa facit, vt tradit Ias. in l. non solūm §. morte num. 47. versicul. Tene conclusionem ff. de noui oper. nuntiat. quod

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

quod etsi probet Bald. in d. l. final. num. 1. ait tamen, quod bonum est, protestari.

8. Vbi verò ad litis victoriam eiusmodi probra natura sua non pertinerent, iniuriarum tenebitur causidicus, haudquamquam muneris sui ministerio excusandus, cū quo in causa illa nihil commune habebant iniuriosa verba; multòquè minus excusabitur prætendens, se, non ex consilio suo, sed clientis instantia, & importunitate, commotum ita fecisse: non magis, quàm si aliquis de mandato vnus alterum probris, & contumelijs publicè affecisset. Denique, nihil illi proderit, apud acta processus in cōtinenti protestari, se non iniuriandi animo eiusmodi probra allegare, sed quia sic susceptæ à se causæ conueniat; cōstito enim, quod ad bonum causæ non conueant, protestatio inanis apparebit, & factò contraria, non magis, quàm si quis alicui dicat; *Mentiris*

saluo honore tuo, quod nihil eum iuuat, quo minus iniuriarum actione teneatur, tanquàm protestatione factò contraria nihil valente; vt post Dyn. notat Bart. & cōmuniter Scribb. per tex. ibi, in l. si quis extraneus ff. de acquitend. hæredit. & alijs citatis Couar lib. 1. var. cap. 11 num. 1. las. d. l. non solùm §. morte num. 47. vbi dicit, quod ista est communis, & vera sententia; quanuis contrariam expressè teneat Specul. d. titul. de aduocat. §. lam nunc, versicul. Hoc tamen caueat; de quo, inquit, Scribb. non faciunt mentionem. Sed, salua las. pace, Specul. eo in loco, qui est sub num. 3. & 4. nec expressè, vt ille ait, nec coniecturaliter sententiam ponit, quam illi las. imponit, sed diuersam aliam, & in casu diuerso, qui est, quando vnus alteri notam aliquam infamix improperat; quo casu potest ita lacerescitus, securè illi dicere, Tu mentiris, nam crudelis est, inquit, qui famam suam

ne.

negligit. c. nolo, vt aliquis
 12. quæst. 1. subdit verò Specul.
 d. num. 4. quòd hoc dicat,
 præmissa protestatione, quòd
 non dicit animo iniuriandi,
 sed causa conseruandi sui iuris;
 quia protestatio hæc multum
 operatur, iuxta d. l. si non con-
 uicij C. de iniur. quam al-
 legat, cum alijs. Atque ita,
 apparet, quòd Specul. ibi
 diuersum à presenti casum
 ponit, & decidit: in illo
 enim, de quo Specul. ver-
 bum iniuriosum, *mentiris*,
 ad refellendam obiectam
 contumeliam tendit pro
 honoris proprij conserua-
 tione, quod ad præceden-
 tem casum à nobis propo-
 situm magis pertinet: ex
 quo protestationem, quam
 in isto, requirit Specul. d.
 num. 4. ego non desidero,
 cum eo ipso, quo quis ab
 alio exprobratus fit, satis
 ita respondisse videtur,
 honoris sui defendendi
 causa, & non conuiciandi
 animo, vt ita protestatione
 alia ad hoc opus non sit.
 At verò præsens casus ma-
 nifestam alterius offensam

iniurioso verbo includit,
 quam protestatio illi con-
 traria non elidit, nec mi-
 nuit. Igitur, nihil valet, nec
 prodest in casu isto, iuxta
 communem Bart. & aliorum
 sententiam in d. l. si
 quis extraneus, vbi etiam
 las. num. 3. & 7. commu-
 nem dixit.

9. Corporis quoque te-
 gumento tali vti debet
 caudidicus, quod munus
 suum non de deceat, nam ta-
 lis quisque præsumitur,
 qualem indicat vestis, cum
 qua reperitur l. item apud
 Labeonem § si quis virgines
 ff. de iniur. cuius tex. me-
 minit Summus Pontifex
 contra clericos militaria
 arma gestantes, relicto ha-
 bitu clericali, in c. in audi-
 entia de sentent. excom-
 municat. & in propositum
 plura adducit Specul. d.
 titul. de aduocat. § Sequitur
 videre de vestibus ad-
 uocatorum, & inter illa
 metricum illud.

*Vir bene vestitus, pro vesti-
 bus esse peritus
 Creditur à mille, quamuis
 idiota*

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

idiota sit ille. Si careat veste, nec sit vestitus honeste. Nullius est laudis, quamvis sciat omne, quod audit.

Qualem, verò, vestem gestare aduocatum deceat, describit ibid. nu. 4. dicens, quòd non sit diuersi coloris, aut diuersæ partis, argu. tex. in c. final. 20. quæst. 1. nimia breuitate, vel longitudine non notanda, vt circà clericum dicitur in c. clerici versicul. Clausa, de vita, & honestat. clericor. non sericis texturis variata, vel ex varijs coloribus ornata. Sit, itaque, corporis indumentum promunere suo decens, & conueniens, iuxta illud Senecæ ad Neronis vxorem, *Indue te delicatè, charissima, non propter te, sed propter honorem imperij, cuius meminit Specul. loco proximè citato, & Chassen. in catalog. Gloriæ mund. 1. part. considerat. 23. nouissimè Mastrill. de magistratib. lib. 5. c. 2. n. 13. part. 2. vbi ex nu. 10. de magistratum*

habitu, & indumento egit. Sanè olim apud Romanos aduocatis toga in vsu erat: ex quo rogati ipsi dicuntur ab Imperat. in l. fin. C. de postuland. & in l. prope-randum §. illo proculdubio, versicul. honorarijs C. de iudic. l. final. in princip. C. de sportul. l. 3. C. de aduocat. diuersor. iudicior. cum alijs eiusdem titul. Vnde gloss. in l. vnic. C. nulli licet. in fræn. & equestrib. lib. 11. ait, quòd chlamys militum, purpura Regum, stola Sacerdotum, toga aduocatorum, habitus rusticorum, cuculla monachorum appellatur; quod dictum refert Bald. in c. causam col. 1. extrá de probation. Chassen. d. considerat. 23. vbi, & rursus, 7. part. considerat. 44. de vestibus aduocatorum egit, nouissimè Lusitan. Emman Barbo ad Ord. Reg. lib. 1. titul. 48. in init. nu. 6. Dicitur autem toga à regendo l. turgurij ff. de verbor. signifi. & erat ciuiù Romanorù gestamen, propriumquè insigne, quo peregrinis vti non

non licebat. l. sed si accep-
to ff. de iur. fisc. de illa
Quintil. legit lib. 11. institu-
tion. orat. c. 3. & ex eo, &
alijs Prateius in lexicon
iuris verb. toga, Menoch.
de præsumption. lib. 4. præ-
sumpt. 161. nu. 3. vbi, & nu-
mer. sequentib. de toga, &
alijs vestimentorum gene-
ribus egit, explicatque ex
Hotoman. in commentar.
verbor. iur. & Lazaro Bay-
fio in libello de re vestiaria
locis ab eo citatis. Sit ita-
que, advocato decēs vesti-
mentorum ornatus, sed nō
superfluous, talis, scilicet,
qui gravitati muneris cō-
veniens non sit; quod in
illis reprehensibile esse,
scribit Alber. de Rosat. in
l. vnic. num. 7. versicul. Vn-
decimum. C. de suffrag. vbi
ex Policrat. libr. 8. c. 14. re-
fert, quod Demosthenes
antequā virtus eloquij
eius innotuisset, cultus ope-
rosioris dicitur appetijisse
nitorem, sciens, quod pur-
pura caudicum venditar;
sed postquā famam, &
notitiam eloquentiæ asse-
cutus est, toga contentus

fuit, dicens, se velle, sibi à
se potiūs, quā à nitore
vestium, ac cultu exquisi-
to cōstare gloriam, & ma-
lens, vestem ex viro cog-
noscere, quā virū ex veste;
quem enim proprius at-
tollit honor, vilitas vestiū
non deprimit, emendica-
tum enim videtur laudis
esse suffragium, quod ab
extrinsecus pendet. Hæc
ille.

10. Postremò, inuesti-
gandum est, an liceat ad-
vocato ea, quæ muneris sui
sunt, diebus Dominicis, &
festivis alijs in honorem
Dei exercere. Ante cuius
quæstionis determinatio-
nem præmittenda est illa
huic contigua & inter Do-
ctores celestis. An liceat
diebus Dominicis, & feria-
tis alijs in honorem Dei
studere, de qua citati à Ce-
ned. in collectan. ad decre-
tal. collectan. 142. num. 7.
& tres in illa reperiuntur
opiniones, prima absolutè
negat, quam tenuit Abu-
lens. Exod. 12. quæst. 26.
quia mens secularis disci-
plinæ studio vacans à di-

uinis abstrahitur; & multo magis: quam si mechanica arte homo his diebus uteretur, quia huius exercitium non ita mentem occupat, ut illud. Secunda oppositum contendit, quam cum D. Thom. 2. 2. quaest. 122 art. 4. & alijs, quos refert, nouissimè probat doctissimus saeculo nostro Francisc. Suar. de Religione tom. 1. tract. 2. lib. 2. cap. 22. num. 3. ubi ait, non esse peccatum contra festi obseruationem, consumere totum diem festum in studio scientiarum; nedum sacrae Theologiae, sed etiam humanarum disciplinarum, etiam si lucri causa id fiat, & quacunque occasione, modò ab audienda Missa homo non auertatur, & ante eum eandem sententiam tenuerunt Caiet. Sor. Medin. Ludouic. Lopez Nau. & Armil. relati ab eodem Suar. sup. cap. 19. nu. 6 quam etiam sequitur communem dicens doctissimus eiusdem Societatis religiosus Ioan. Azor institut. moral. lib. 1. c. 27. ut

sicul. Tertiò quaeritur, tot. Tertia inter utramque media est, quam tenet Abb. in c. 1. n. 4. de ferijs: existimat enim licitum esse diebus festiuis studium, quod principaliter suscipitur ad illuminationem proprii ingenij, aut aliorum, etsi accessorie lucrù veniat, modò debitè horis instetur circa diuina: quod si studium principaliter lucri causa suscipiatur, illicitum reputat: atque ita concludit. d. num. 4. in fin. quòd nescit excusare à peccato doctores legentes propter salarium diebus festiuis, nec scholares: & hanc sententiam sequitur Ioan. Bapt. Caccialup. tract. de aduocatis quaest. vltim. n. 6 & 8. ubi pro eadem citat Marian. Socin. in c. 2. de ferijs arg. 8. quaest. 1. & pro eadem Nicol. Intrigliol. de feud. centur. 1. quaest. penult. in fin. citat Aluar. in pralud. feudor. colu. 3. in princip. versic. Tu verò utramque, & Alberi. in l. omnes 1. circa mediū C. de ferijs, communè fatetur Nauarr. licet ipse

ipse secundam probet, & longé veriore dicat, in summa Latin. c. 13 num. 12. versicul. Ostauid. Doctor. Et quidem gloss. nostra secundam quoque probasse videtur, militiæ armatæ argumēto, quam in his diebus exercere licet; id què nō tantūm in bello suscepto pro defensione reipublicæ; de quo nemo dubitat cū D. Thom. 2. 2. quæst. 40. art. 4. sed etiam in offensiuo iusto, secundūm Caiet. ibi, glossa; inquam, in l. penult. verb. militarem. ff. de fer. & in l. omnes iudices C. eod. vbi Doctores idem probant, secundūm Suar. d. c. 22. nu. 3.

Mihī verò in hac quæstione tertia opinio, quæ media est, vt ratio probāda videtur; debent enim homines feriatis diebus in honorē Dei, Deo vacare; ad hoc, quippe, statuti sunt; cui nō vacat, qui temporalium lucrorū acquisitioni studet, Porro, qui studet, principaliter, vt doctior efficiatur, vel vt alios doceat, seu vt iuuet consilio, & ciuilibis dis-

ciplinæ ministerio è lōginquo venientes, tamen mēte Deo non vacet, quod optimum, & perfectum est, illi tamen bono opere vacat; bonum, namque, opus est, ac Deo placitum, quod in proximorū, maximèquè in commune multorū iuuenen principaliter tēdit; in quod scientia, eiusquè studium tendit, iuxta illud Sapient. 6. *Multitudo autē sapientiū sanitas est orbis terrarū;* quod in illo, qui principaliter lucri amore studet, secus est; de quo dicitur Ecclesiast. 10. *Nihil est iniquius, quām amare pecuniā.* Atque ita faciēda videtur cum Abb. d. c. 1. nu. 4. & communi, secundūm Nauarr. d. nu. 12. differentia, & distincto inter eum, qui lucri causa principaliter studet, & eum, qui non studet principaliter proprii lucri causa, sed ad illuminationē intellectus, aut proximorū commodum.

Et non obstat, si dicatur, solis seruilibus operibus præcepto contrariū, ad quæ non pertinet studium libe-

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

ralis disciplina; quod naturam suam non mutat, eo quod lucri causa exerceatur: & quanuis mens illo intenta, & impedita Deo non vacet, quod est præcepti finis, non ex hoc violatur præceptum; quia finis præcepti sub eo non comprehenditur, vt respōdit Suar. supra; etenim fautor, sine præcepti non obseruato, posse seruari præceptum; agnosco item, solis seruilibus operibus violari præceptum fectorum colendorum. Porrò, seruilium operum appellatio hic nō ita strictè accipienda videtur, vt ad mechanicas tantū artes referatur, sed ad eas etiam, quæ à nobilibus exercētur, quando in his eadem militet ratio, quæ in illis; ratio, nāque, legis inspicienda semper est, maximè, quando vocabuli proprietates non offendatur: quo in præsentī seruilium nomine rectè intelligantur quæcunque corporis causa principaliter aguntur; corpus enim animæ seruit; & inde serui-

lia opera dicimus, quasi illius intuitu, & causa facta, quod animæ seruit; & ideo his diebus, quorum obseruatio animæ causa, vt Deo vacet, est, instituta, ab operibus illis, quasi seruilibus abstinere debemus ex vi præcepti, ac ratione illius.

11. Ex hac autem resolutione, vt propositum repetamus, infertur, aduocato non licere prædictis diebus agere, quæ ad muneris sui expeditionē pertinent proprii lucri causa. Nec excusabitur à violatione fectorum multitudinē caufarum clientiumque ad eum, vt fama celebriorem confluentium, quos lucri causa suscipit, ita vt susceptis patrocinio suo causis superesse nequeat, nisi, & dies festos in illarum studium, & expeditionem infumat, si alij in eodem foro versentur, per quos non suscepta ab illo negotia, tempore habili, ac pari disciplina peragi queant; nam, dum ampliores lucri causa, & cupiditate plures admittit
clien-

clientulos, quàm par sit, lucrum in illis quærit, cuius ad acquisitionem festis diebus uti, abusus est. Nisi fortè dicamus, & illum, qui his diebus sacris mysterijs interesse nequeat propter aceruum negotiorum, in quorum expeditionem & illud temporis spatium impendere, necesse habeat, non cadere in præceptum, tanquàm legitimis, & honestis causis impeditum; quod, neminem affirmaturum, credo; quia sic impeditus impe-

diri liberè vult, dum ultra causas, quas tempore idoneo expedire posset, sciens, prudensquè, alijs implicari se, sinit, aut etiam procurat. Quod verò circa præceptum audiendi Missam festis diebus, nullius negabit, affirmandum erit ex eadem ratione circa colendorum festorū præceptum, quod antiquius est, ac diuini iuris, illud Pontificij; tametsi hoc, & illud inspecto fine, ab eodè fonte dimanent.

CAP. QVINTI

S V M M A R I A.

1. *Duocatus officium suum roganti impertiri debet, & cogitur inuitus. Notarius item à partibus rogatus tenetur conficere instrumentum; & caupo, seu stabularius hospites recipere. Et vid. nu. 5. 6. 7. & 8.*

2. *Officium omne auctoritate publicè, tametsi utilitate priuati sit, redditur ab inuito.*
3. *Officiorum tria sunt genera; alia sunt priuata utilitate, & auctoritate; alia publica auctoritate, sed utilitate priuata; alia auctoritate, & utilitate publica.*

E

4. *Officia*

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

4. Officia priuata tam auctoritate, quàm utilitate, uoluptaria semper sunt ante susceptionem, & postea in exercitio eorum. Secus in officijs secunda, & tertia species, & in quo hac conueniant, traditur.
5. Officium cauponis, seu stabularij publicum est auctoritate, sed utilitate priuatū, & ideo hospites recipere tenentur.
6. Aduocati officium, quodammodò publicum dicitur; & quare ratione sic dicatur, traditur, cum differentia inter illud, & officium procuratoris, & nu. 7.
8. Aliquando officium aduocati, simpliciter & absolute auctoritate publicum est. Et legitimā excusationis causam prestat multitudo negotiorum, & in caupone hospitem multitudo.
9. Etiam post susceptum à se ac captum negotium potest aduocatus legitima interueniente causa ab eo discedere clientulo inuito. Sed nec tunc, partē aduersā iurare, ei licet.
10. Nec derelicta à se partis in casibus permisis secreta aduersario reuelare, licet aduocato. Nec pro testimonio requisitus commissa sibi secreta manifestare potest; sed potest & debet, iudici interroganti amphibologicè respondere.
11. Aduocatus factus pupilli tutor postulare potest pro eo in causa, in qua alteri contra pupilli patrem patrocinabatur. Similiter & postulare pro se potest aduersus clientulum suum, si aduersario illius successit. Et intelligitur in utroque casu, quando iusta est postulatio.
12. Aduocatus in casu quo pupillo suo contra pristinum clientulum patrocinari potest, secreta sibi à priore commissa reuelare nequit, & duob. numer. sequentib. Et intelligitur. l. final. ff. de postuland. d. nu. 12.
13. Obligatio seruandi secreti, naturalis iuris est.
14. Superior precipere quicquam non potest contra id, cuius obligatio naturalis iuris est.
15. Secretum sibi à clientulo commissum reuelare potest aduocatus, eoquē aduersus illum

- illum uti in causa propria.
15. Qui dolosè qui quam in clientulum suum agit, pra-uaricationis crimen committit; & etiam qui pro viribus non defendit, ultra latrocinium peccat.
17. Culpa, alia lata, alia leuis, alia leuissima. Et de lata tenentur omnes qui de dolo tenentur, cui illa comparatur.
18. Lata culpa appellatione doli nõ cõprehenditur in lege penali. Dolo proxima est; differunt tamen in multis.
19. Lata culpa definitio, secundùm gloss. & Bart.
20. Iuris ignorantia ad latam culpam pertinet, etiam in illiteratis, qui literarum peritos consulere potuerunt.
21. Aduocatus qui causam perdidit propter iuris ignorantiam quod alij eiusdem muneris professores communiter sciunt, ut de lata culpa clientulo tenetur.
22. Aduocatus de leui etiam culpa clientulo tenetur.
23. Leuis culpa definitio à Bart. assignata, cum differentia inter illam, & latam, & leuissimam culpam.
24. Non prestare tantam diligentiam in alieno negotio, quantum in proprio, lata culpa est, qua dolum praesumptum secum inuoluit.
25. Lata culpa quando committatur ab eo, qui talem in alieno negotio diligentiam praestat, qualem in suo prestare solitus est; & quando leuis.
26. Aduocatus non tenetur de culpa leuissima; &, qua sit leuissima, traditur; & ex communi Doctorum resolutione, qui latam, qui leuem, & qui leuissimam prestare teneantur.
27. Aduocatus, qui gratis patrocinatur solius clientuli gratia suscepto negotio, de lata solummodò culpa tenetur. Et quid in depositario, & commodatario.
28. Agrimensor etiam si mercede recepta operam praestet, de lata solummodò culpa tenetur; secus in aduocato; & differentia ratio traditur, intellecta l. v. ff. si mens fals. mod. dixer.
29. Traditur casus ex Bart. doctrina in quo aduocati, & medici officium gratis impendentes, de leuissima te-

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

nentur. Et nu. sequenti.

30. Depositarius suscipiendo deposito se offerens, de leui an de leuissima etiam teneatur.

31. Traditur, in simplici operarum locatione leuem culpam venire; in locatione vero rei, aut operarum cum rei interuentu etiam leuissimam, intellecta l. si merces § qui columnam ff locat. & § qui pro usu, instit. eod. titul. Et nu. 32.

33. Iudex qui per imperitiam malè iudicauit, quam culpam prestare teneatur. Et numero 35.

34. Maior iuris scientia requiritur in iudice, quam in aduocato.

35. Iudex per imperitiam malè iudicans, de leui culpa teneatur, & non de leuissima.

36. Aduocatus omne damnum culpa sua illatum, cum de illa tenetur, resarcire debet; iudex non sic, sed ad magistratus arbitrium satisfacit; & differentia ratio assignatur.

Actio qua contra iudicem competit propter culpam illius, ad heredes non transit

illo premortuo antequam cum eo lis capta sit; secus in actione contra aduocatum. d. num. 36. versic. Hinc etiam venit.

37. Aduocatus damnum culpa sua illatum, in anima iudicio resarcire non tenetur, quandiu illi de contraria clientuli voluntate non constat.

38. Pena legis etiam si lata sententia sit, & ipso iure statuta, in foro anima non debetur ante iudicis sententiam.

39. Iudex pro damno culpa sua illato, cum de illa tenetur, in foro conscientia manet obligatus etiam antequam ab illo exigatur.

40. Qui ad iudicandi munus assumitur inuitus, vel etiam voluntariè de partium consensu, pro leui culpa non tenetur in anima iudicio.

41. Aduocato, errorem suum corrigere, quando liceat. Legitimum aduocati impedimentum excusatione clientulo praestat. Ibid. versicul. Legitimum autem.

CAP. QVINTVM,

De aduocato cum clientulo suo.

1. **I**N multis aduocatus obstringitur ei, qui se fidei, & patrociniſ illius committit: cui nedum poſt litem inchoatam, ſuſceptamque ſub patrociniſ ſuo cauſam officium ſuum ſedulo impertiri tenetur, adeo vt, ſi inceptam a ſe cauſam deſerat, ad intereſſe clientulo teneatur, vt tradit Angel. Aretin. in § prætereà, nu. 2. inſtit. de leg. Aquil. ſed & ante ſuſceptam pro patrociniſ requiſitus præſtare cogitur, niſi legitimã habeat excuſationẽ. l. nec quicquam. §. obſeruare, verſicul. Aduocatos. ff. de offic. Proconſul. l. i. §. ait Prætor, iuncta gloſſ. ibi ff. de poſtuland. l. prouidendum verſicul. Si quis verò C. eodem titul. & ita in aduocato tradunt Bald. nu. 1. & Salyc. nu. 3. in l. inuitus

C. de procuratorib. Gail libr. 1. obſeruatur 43. num. 1. Didac. Perez lib. 2. Ordin. titul. 19. l. 1. gloſſ. 1. quaſt. 9. Auil. in capit. prætor. c. 28. in gloſſ. Acogidos, num. 1. verſicul. Et ideo, Azeued. l. 22. num. 1. titul. 16. libr. 2. nou. recopilat. Gratian. diſceptation. forenſ. c. 56. num. 22 tom. 1. & pluribus citatis Bouadill. politicor. libr. 3. c. 14. num. 56. tom. 2. poſt omnes Maſtrill. de magiſtratib. 1. part. libr. 1. cap. 30. num. 78. & num. ſequenti tradit, quod ad conſulendum etiam cogi poſteſt aduocatus, vt notat Barr. per tex. ibi, & gloſſ. ibid. verb. conſenſum, in l. 2. Cod. de proxim. ſacror. ſcrinior. lib. 12. & in num. ſequentib. idem in notario, & alijs tradit Maſtrill, quod ad præſtandum officium cogi poſſint, & Angel. d. l. 1. §. ait Prætor, qui

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

loquitur in aduocato, notario, caupone, & nauta, qui officium suum etiam inuicti ministrare tenentur; non tamen inimico, aut contra amicum, ut subdit Ang. & gloss. ibidem, & alij citatis Bouadill. d. nu. 56. & in caupone, seu stabulario, quod hospites recipere teneantur, postquam huic se muneri aecingunt, tradit Bart. in l. i. §. i. ff. naut. caupon. stabular. & in l. i. §. serui num. 3. ff. de furt. aduers. naut. caupon. stabular. ubi in notario quoque tradit, quod à partibus rogatus instrumentum conficere teneatur, sequitur Dec. qui alios refert in l. inuitus num. 4. & 5. ff. de regul. iur. & ibi num. 2. in aduocato loquitur secutus Bald. & Salyc. d. l. inuitus C. de procurator. & in aduocatis, procuratoribus, notarijs, artificibus, ac cæteris qui officium suum, vel exercitium publicè exercent, quod ad illius præstationem cogi possint, alij citatis tradit Quintil. Mādof. de monitor. quæst.

55 à num. 6. cum sequentibus. Et, quod magis est, Dec. d. l. inuitus num. 7. idem sentit in meretrice in lupanari constituta, ut in quolibet artifice, qui signum artis tenet.

2. Sed, quod ad meretricem artinet, contrarium omnino, & indubitanter est affirmandum; de quo scripsi in commentar. l. ex hoc iure. 1. part. in initio num. 26. ff. de iustit. & iur. Nec verò in quouis artifice, tamen si artis suæ signa præ foribus publicè habeat, hoc ita indistinctè probandum erit: sed recurrendum est ad gloss. doctrinam in l. filiusfamilias. §. inuitus ff. de procuratoribus. quam commendat, & explicat Bald. ibi num. 3. in princip. pro regula tradens, quod omne officium autoritate, & utilitate priuatum, voluntarium est: officium verò autoritate publicum, & utilitate priuatum, vel utroque modo publicum necessarium est, & inuito iniungitur. l. si quis magistratus, ff. de muneribus. & hono-

honorib. & cum alijs ab eo
relatis ita pro regula tradit
Mastrill. d. cap. 30 num. 87.
Et quanuis regula ista ad
suscipiendum officiũ per-
tinens videatur, & non ad
exercendum iam susceptũ;
inter quæ longa differen-
tia est; nam cauponam, seu
stabulum exercere, nemo
compelli potest; & tamen
si huic se officio quisquis
imisceat, hospitem reci-
pere tenetur, vt tradit Bart.
locis supra citatis: eadem
tamen regula, & doctrina
ad officium, quod ab initio
voluntarium est, post sus-
ceptum obseruanda erit,
nempe, vt, si publicum sit
authoritate, exercitium
illius iusta mercede requi-
renti absque legitima cau-
sa negari nequeat. Quini-
mo, regula prædicta, quam
posuit Bald. d. §. inuicus
num. 3. magis conducit ad
casum suscepti officij, quã
ad casum suscipiendi;
etenim non omne officiũ
authoritate publicum, &
vtilitate priuatum, neces-
sarium ab initio est; quan-
uis Bald. pariter in illo, ac

in eo, quod authoritate, &
vtilitate publicum est, hoc
indistinctè pro regula tra-
didisset; & tamen officium
omne authoritate publicũ,
tametsi vtilitate priuatum
sit, post susceptum redditur
ab inuito.

3. Quare, pro præsen-
tis articuli resolutione di-
cendum est, officiorum,
quæ in vnaquaque ciui-
tate publicè exercentur,
tria esse genera. Aliud est
enim authoritate, & vtili-
tate priuatũ; aliud autho-
ritate publicum, & vtili-
tate priuatum; aliud vtro-
que modo publicum. Ad
priorem speciem pertinet
omnia officia, quæ vnicui-
que sufficienter illius artis
perito in ciuitate exercere
licet absque principis, aut
rectorũ ciuitatis indulto,
cuiusmodi est aurificis offi-
cium, architecti, fabri,
sartoris, sutoris, & similia;
quæ, quanuis in ciuitate
publicè exercentur, non
tamen publica authoritate
exercentur, sed vnusquis-
que ad id idoneus publicè
exercet, & quanuis decu-

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

tionum decreto nec ad huiusmodi officia publicè exercenda admitti possit, qui prius approbatus non sit; approbatio tamen ista ad scientiæ examen pertinet, non ad publicam officij authoritatem, à qua illud non pendet. Ad secundam spiciem pertinent officia, quæ, etsi priuatum respiciant commodum, ad illa tamen nemo admittitur nisi spiciali principis, aut decurionū ciuitatis indulto, aut iussu iudicis, cuiusmodi sunt tabellionatus officium, officium proxeneræ, tutoris, & alia, de quibus in l. 1. §. equè personale ff. de munerib. & honorib. & hæc in duplici sunt differētia; quædam enim voluntaria ab initio sunt, vt sunt officia tabellionum, notariorum, proxenerarum & similia; ad quæ suscipienda nemo inuitus cogitur; alia verò etiam ab initio necessaria sūt, vt est tutoris munus. l. tutori C. de negot. gest. cum alijs. Ad tertiã denique, & vltimam speciem pertinet officia, quæ

publica authoritate in cōmune sunt instituta id est, pro reſta reipublici administratione, & ideo dicuntur publica, authoritate, & vtilitate; ad quæ pertinent ciuitatis rectores, & alij reipublicæ magistratus, itē officium procuratoris fisci, in quo loquitur Salyc. in l. inuitus nu. 1. C. de procurator. vbi publicum dicit authoritate, & vtilitate.

4. Prioris speciei officia voluntaria semper sūt, & exercitum eorum ab initio, & postea; nec enim aurifex, faber, aut architectus, & alij similes ad officij sui operas alicui priuato præstandas, etiam si iustam ille offerat mercedem, compelli potest, quia contrahere cum alio, inuitus nemo cogitur l. in commodato §. sicut ff. cōmodati. l. sicut ab initio C. de obligat. & action. Secundæ speciei officia non omnia ab initio necessaria sūt, vt dictum est, & in hoc species ista differt à tertiã; illius enim officia, seu munera omnia ab initio necessaria

cessaria sunt; & in inuitū redduntur, nisi legitimam habeat excusationis causā. Cōueniunt verò istius, & illius speciei officia in eo, quòd post susceptionem eorum, cui libet privato iustè imploranti cogitur officialis, qui legitimā excusationis causam non habeat, officium suum ministrare.

5. Et hac stante resolutione, difficultatem patitur id, quod de caupone seu stabulario communiter traditur cum Bart. & alijs, de quibus supra, quòd hospite recipere compellitur; videtur enim, quòd officium istud & authoritate, & utilitate priuatū sit, vt ita, quemadmodum ante susceptum, & post susceptum, voluntariū semper maneat, iuxta prioris speciei officia. Ceterū dicendum est, ad secundā pertinere, & esse de numero eorū, quæ ab initio voluntaria sunt, sed publica authoritate in ciuitate ordinata; nemo enim authoritate sua propria cauponā in ciuitate, seu stabulum

exercere potest, sed decurionum ad id licētia prius impetrata; atque ita est officium authoritate publicū, quia publica authoritate exercetur; utilitate verò priuatum, quia in priuatū stabularij ipsius, ac singulorum hospitem commodum ordinatur: vnde ad secundam speciem, de qua supra, pertinet. Cuius speciei officia, idcirco in priuato erga vnumquemque exercitio necessaria sunt, quia dum publica authoritate ad priuatum singulorum commodum conceduntur, impetrans in impetratione ipsa fidem suā ciuitati, à qua officium accipit, & facultatē publicē exercendi illius, censetur obstringere de non negādo petentibus.

6. Rursus, eadem stante resolutione, difficultatem quoque patitur id, quod in aduocato cōmuniter etiā traditur, quòd ad patrocinandū cuique, legitima respulse causa non existente, compelli possit; videtur enim aduocationis officium

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

cium ad primam speciem pertinere, quasi & auctoritate, & utilitate priuatum, præsertim apud nos; quando post studiorum cursus peractos in Conimbricensi gymnasio cum prima gradus laurea, solito præmissio examine apud eandem Academiam, aduocare cuique, qui aliàs prohibitus non sit, in hoc Regno liceat, absque alia Regis, magistratumve licentia, ex Ord. lib. i. titul. 48. §. 3. atque ita videtur, quod sit officium auctoritate, & utilitate priuatum, ad cuius idcirco ministerium priuato cuique exhibendum compelli non debeat causidicus; cuius tamen contrarium supra citata iura probant, & Doctores.

Quare Bald. in d. l. inuitus C. de procurator. nu. 1. & Salyc. ibi num. 3. quasi difficultatè sentientes respondent, aduocationis officium esse publicum quodammodo, & honorabile, & ideo ad ministerium exhibendum cogi posse ad-

uocatum, quod secus est in procuratore, qui non cogitur inuitus, iuxta tex. ibi, & in l. filiusfamilias. §. inuitus ff. eodem titul. vbi gloss. quam Bald. ibi commendat, ex hoc infert, procuratoris officium, priuatū esse auctoritate, & utilitate.

7. Notandum verò est, quòd Bald. & Salyc. non simpliciter inquirunt, quòd aduocationis officium publicū est, sed, quòd est quodammodo publicum, & honorarium; quasi sic, inde quodammodo publicum reputetur, id est, auctoritate publicum, quòd verè honorarium sit, honorariū, namque, est ab auctoritate publica, à qua manant, & fluunt honores: vnde, & honoraria multa priuilegia, publica, ac principali auctoritate huic muneri sunt indulta; atque ita meritò officium quodammodo publicum dictum est à Bald. & Salyc. in d. l. inuitus, vbi ex hoc prædictam inter illud, & procuratoris officium constituunt differentiam.

8. Aliquando tamen aduocationis officium, nõ quodammodo publicum, sed simpliciter, & absolute publicum est, videlicet, quando ultra solitos scholarum cursus, examen, & gradum, adhuc ad illud exercendum publicæ authoritatis facultas requiritur, ita vt sine illa, Academiæ laureatus admitti nequeat, vt apud nos cernitur in Curialibus nostris supremi Senatus aduocatis, qui numerarij sunt, & in albo descripti, probatorio tamen premissio examine, coram Prefecto Pretorio, & eiusdem Senatus Patribus, ac deinde sub Regio nomine muneris diplomate expedito, atque ita publica authoritate, & Regio indulto ad hoc munus assumuntur, quotquot illi accinguntur. Quo apparet, in his officium authoritate publicum verè, & absolute esse, vt ita multo minus à ministerio illius excusari possit, qui legitimæ excusationis causa careat; possunt enim aduo-

cati obiuistas & legitimas causas se apud iudicem excusare, & in locum excusatorum substituuntur alij, & deputantur, vt tradit Gail libr. 1. obseruat. 43. num. 9. Inter alias verò excusationis legitimæ causas non minor est multitudo clientum, vt in notario propter contractuum multitudinẽ, & in caupone, seu stabulario propter multitudinẽ hospitem tradidit Bart. in l. 1. §. serui num. 3. ff. de furr. aduers. nauit. caupon. stabular. & allegat tex. in auth. de tabellionib. collat. 4. vbi in §. si verò indignus, in fin. ait Imperator, quòd melius est, pauca agere cautè, quàm multis interesse periculose, Auiles in stabulario loquens in capit. Prator. c. 28 gloss. *Acogidos*, num. 1. vbi circa iudicem idem tradit ex Bart. in l. munere. ff. de munerib. & honorib. & Socin. ab eo citatis.

9. Cùm, itaque, rem captam prosequendo, aduocatus ante susceptam causam ad patrocinium feren-

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

ferendum iustè requisitus teneatur, multò magis ad patrocinandam clientulo post susceptam tenebitur; cum & ea, quæ ab initio liberæ sunt voluntatis, post præstitum semel consensum necessaria reddantur, l. in commodato. §. sicut ff. commodat. & turpius eijcitur, quàm non admittitur hospes. l. patre furioso ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. Euenire tamen non rarò potest legitimæ excusationis casus post susceptum, & iam ceptum negotium, ita vt, recedere ab eo, liceat aduocato: si, videlicet, ei, contra quem patrocinium ferebat, coniuncta sibi persona, hæres extitisset; aut cum cliente inimicitias contraxisset; aut si clientulus non facit debitum suum præstando illi stipendium de tempore in tempus, vt ait Angel. qui ponit casum istum, in §. prætereà, num. 2. instit. de leg. Aquil. aut, denique, in ipsius litis progressu eum iniustam fouere causam, agnouisset: his tamen

casibus ita illi, à suscepto negotio abstinere se, licet, vt, aduersæ partis patrocinium in eadem causa suscipere, nunquam illi liceat.

10. Nec item in casibus istis, aut alijs, derelictæ à se partis secreta, quæ nouit tanquàm aduocatus, alteri manifestare licebit; adeò vt, etsi pro ferendo in causa testimonio requiratur, & ferre cogatur, secretum sibi à cliente nudatum reuelare non debeat, vt tradit Auendan. de exequend. mandat. lib. 1. cap. 2. nu. 25. versic. Nam etiam; Nauarr. in manual. Latino cap. 25. nu. 42. & ex communi cum eodem in cap. inter verba num. 11. quest. 3. corollar. 65. num. 799. tradit Bouadill. in politic. lib. 2. cap. 5. num. 25. tom. 1. Roder. in summ. cap. 3. conclus. 1. part. 1. vbi idem tradit circa excommunicationis præceptum. Cautè tamen iudici interroganti respondeat aduocatus; ne incidat in periuriũ absolutè negando quod nõ ignorat;

ignorat; amphibologica, scilicet, elocatione, iudicis interrogationem eludens; & ita generaliter in quolibet secreto, ad quod iudici respondere non debet testis ab illo interrogatus, tradit Nauarr. in manual. Latino c. 18. nu. 61. versicul. Trigesimo quarto.

II. Quia verò advocatus, qui pupilli alicuius tutor est factus, potest advocare pro eo in causa, in qua contra eiusdem pupilli patrem advocatus erat. l. final. ff. de postuland. idem quoque, & multo magis probandum in illo est, qui ei, contra quem advocatus erat, successit; ut in eadem causa pro se contra pristinum clientulum postulare possit; potest enim, & pro se quisque postulare. l. 1. versicul. Postulare ff. de postuland. quod tamē accipiendū sic est, tam cum pro pupillo, cuius factus est tutor, quam cum pro se postulat, si de causæ meritis melius instructus, pro se jilla stare, verè libero, & non affectato iudicio arbitretur,

Quod enim pro alienæ rei defensione licitum est advocato, quantum favore pupilli concessum id ita sit in d. l. final. licere utique debet, & pro defensione rei suæ, quia propriæ rei defensio iure nature cuique competit, sicut personæ ipsius defensio; secundum glossam in l. ut vim, verb. nã iure ff. de iustit. & iur. quã Doctores communiter sequuntur, teste Dec. ibi nu. 31 & ratio est, quia, patrimonium dicitur vita hominis, & qui patrimonium perdit, vitam perdere dicitur, ut notat Bald. ad glossam verb. vitã, per tex. ibi, in l. advocati in fin. C. de advocat. diversor. iudic. & res dicuntur secundus sanguis hominis, ut ex eadē glossa, iuncto tex. in d. l. advocat. notavit las d. l. ut vim num. 23 pro ratione communis sententiæ cum glossa ibi; secundum quã, pro rerum defensione licet hominem occidere, sicut pro defensione personæ; cum, itaque, rei propriæ defensio iure nature licita sit,

fit, etiam cum occisione alterius, cum aliter res defendi nequeat, multo magis licitum erit aduocato, rem, in qua successit, proprio patrocinio defendere etiam aduersus eum, pro quo antea in eadem causa patrocinabatur: cui non tantum contrario patrocinio damnum infertur, quantum homicidio; sed longe minus, ac dissimile.

12. Sed quando in duobus precedentibus casibus liceat aduocato postulare contra eum, cui antea in causa eadem patrocinabatur, dubium est, an licitum quoque ei sit, secreta ad causæ victoriam pertinentia à pristino cliente sibi commissa palam facere, atque in illum retorquere; pro parte enim affirmatiua facit regula. l. 2. ff. de iurisdiction. omnium iudic. Secundum quam, concessio vno, & illa quoque tacite concessa videntur, sine quibus concessio illius, effectum sortiri non posset, & inutilis maneret: vnde, cum liceat causidi-

co, pupilli sui postea causam suscipere contra eum, cuius antea in eadem causa contra pupilli patrem fuerat aduocatus, & ad causæ victoriam, qui est, suscepti, & impensi patrocinij finis, expediat prioris clientuli secreta nudare, ac contra eundem illis vti, videtur, quod licitum hoc quoque sit aduocato, pupillo suo patrocinanti.

Contrarium tamen in hac specie tenendum est adhibita inter hunc, & sequentem casum distinctione. Etenim seruandæ secreti obligatio magis arctat, & antiquior est, quam obligatio patrocinandæ pupillo in casu predicto, quia hæc obligatio iure civili venit, & præter, aut etiam contra ipsius iuris civilis regulas fauore quodam speciali pupilli suborta est; quod tex ipse, quo illa nititur, d. l. final. ff. de postuland. non obscure probat in prioribus illis verbis; à Principe nostro rescriptum est, &c. & ibi, sed & illud permissum est ab eodem: quæ planè

Cap. 5. De aduocato cum clientulo suo. 40

planè significant, spectatis iuris ciuilibus regulis, non posse aduocatum adesse pupillo, cuius est tutor, in eadem illa causa, in qua contra patrem eius alteri patrocinabatur, sed speciali Principis rescripto ad id opus fuisse, quo sic illi placuit in casu illo propter pupilli fauorem. Sic enim & aliàs non rarò, æquitate exigente, Principes rescribebant contra ordinarij iuris dogmata, à quibus absque Principali rescripto Iurisconsultis recedere non licebat, vt probatur ex l. prospexit ff. qui & à quib. ibi, *Quod quidem per quam durum est, sed ita lex scripta est*: id, namque, solius principis erat l. i. C. de legib. & ita sæpe aliàs euenit. vt videre est ad casum l. & suum. §. final. ff. de pact. vbi hoc Cuiat. vnico verbo sentire videtur ad intellectum tex. ibi, & ad casum l. admonendi ff. de iureiur. & l. diui fratres. ff. de pæn. vbi in hunc sensum notanda sunt verba ibi, *Sed id duntaxat à Princi-*

pibus fieri potest: & alibi non rarò.

13. At verò secretum sibi commissum seruare, naturali iure quisque tenetur, quanuis otiose, ac solius amicitie causa reuelatum illi fuisset, vt tradit D. Thom. 2. 2. quest. 70. art. 1. ad. 2. & est cõmunis omnium sententia, qui nedũ hoc probant in secreto alicui commissio, quod seruare tenetur propter fidem datam de seruando expressè aut tacitè; quàm seruare, est de iure naturali, vt ad casum istum pro ratione illius docet D. Thom. loco proximè citato; sed etiam in secreto, quod aliquis nouit absque reuelatione illius, cuius interest non manifestari, & in hoc enim casu non propalare secretũ, naturali iure tenetur; quo iure tenetur, non nocere proximò; vt pro ratione in casu isto tradit Nauar. in manual. Latino c. 18. nu. 52. versicul. Quarto. Atque ita apparet, quòd aduocatus pristini clientuli secretum seruare duplici

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

vínculo astrictus est, nempe, quia secretò nouit; & quia reuelatum sibi á parte est, præstita fide de seruãdo expressè, aut tacite, vt non immeritò aduocatus secreta clientis reuelans, pæna falsi teneatur, vt cum citatis ab eo tradit Barbof. ad Ord. Reg. lib. 1. titul. 48. §. 12. num. 2. Cald. in relection. l. vnic. C. ex delict. defunctor. in quãtum hæred. conueniant 5. part. nu. 32. vbi, & num sequent. legem Regiam de hoc fusè intrepratur varijs subiectis limitationibus.

Additur, & aliud, quod illum magis arctat, nempe, quia tanquàm personæ munus publicum agentis, eiusdem muneris causa reuelatum illi est; ex quo multò magis seruare tenetur: ne aliàs publica autoritate circunscriptus esse videatur, qui publicã personam consilij causa, quod muneris illius erat, requisit; contra id, quod dicitur in l. 1. C. de his, qui ven. atat. impetraver. Nò licet ergo aduocato, post-

posita hac seruandi secreti sibi commissi obligatione, quæ multò maior, & vrgentior est, ac prior illa, quæ postea superuenit de patrocinando pupillo, cuius tutor factus est, prioris clientuli propalare secreta, ac illis in eadem causa aduersus eum vti.

14. Et non obstat regula communis d. l. 2. ff. de iurisdic. omni iudic. quæ facilè euitatur respondèdo, quòd concessio vno, & alia, quæ ad expeditionē illius necessaria sunt, concessa quoque tacite censentur, si & illa concedere potuisset, qui aliud concessit; aliàs, si expressè illa concedere nò potuisset, non vtrique tacite cõcessisse intelligèdus est, quod expressim cõcedere non potuisset. Porrò, princeps, qui concessit, vt pupillo suo causidicus adesse posset in eadem illa causa, in qua cõtra patrem illius aduocatus fuit, cõcedere non poterat, vt secretum sibi á priore cliente commissum reuelare posset pupilli fauore, quia obliga-

tio illa, quæ de iure naturali est, præcepto superioris maior est, & ideo commissæ secreta nec ex superioris præcepto prodere quis debet; vt tradit D. Thom. d. quæst. 70. art. 1. ad 2. in fine, vbi ait, quòd nihil potest præcipi homini contra id, quod est de iure naturali. Postulare, itaque, potest patronus in casu prædicto pro pupillo suo ex iuris ciuilis cõstitutione Principis rescripto causata. Sed postulare debet seruatis seruãdis, quæ, cùm naturalis iuris sunt, cuius modi est, secretum seruare, nec Principis rescripto, nec alia positui iuris cõstitutione violari possunt.

15. In altero verò casu tenendũ aliter sentio, vt is, scilicet, qui successit illi, cõtra quẽ alteri patrocina- batur, quãdo in eadẽ causa, quæ titulo hereditario sua propria effecta est, contra priorẽ clientem postulare impunè possit, iustam pro parte sua cognoscẽs, possit in iudicio secreta sibi à prio- re cliente cõmissa, quæ ad causæ victoriã pertinet, de-

ducere; atque inde litẽ pro parte sua instruere, & diri- gere ad ipsius causæ victo- riam. Est enim inter hunc, & præcedentẽ casum lõgẽ diuersa ratio, quia patrociniũ ad præcedentẽ casum ciuilis iuris cõstitutione, & authoritate nititur: quæ se- creti obseruatio, quæ natu- ralis iuris est, tolli non po- tuit; vt traditũ est suprã; at verò patrociniũ in casu præsentis naturali iure ful- citũ est, quo propriæ rei de- fensio cuique competit, vt tradidimus supra; & ad cõ- naturalis defensionis ius cuique inhæret, vt seruãdi naturalis secreti præcepto ab eo auferri nequeat, quã- do is, cuius est secretũ, in- iustè agit, præterquã in sacramentali secreto, cuius solius propriũ id est, vt nec pro bonorum defensione, aut propriæ vitæ tutela sig- illũ illius referari possit, nec quidem pro totius rei- publicæ licitum id est, vt est concors, & verissima omnium sententia, de quo Sot. lib. de ratione tegeñd. secret. memb. 3. quæst. final. latè Nauar. in c. sacerdos de

de penitent dist. 6 à n. 116. cū multis sequentib. & in manual. Latino. c. 18. nu. 51. Barchol. de Medin. in instrution. cōfessor. lib. 2. c. 4 in princ. Emman. Rod. in sūma c. 53. n. 4. to. 2. Potest ergo aduocatus in proposito casu pro rei suæ defensione propalare secretū iniuste cōtendētis, eoq; vti aduersus illū, qui sibi muneris sui, cōsiliijq; causa ātea nudauerat.

16. Illud ab omnibus istius muneris professoribus lōgè absit, dolosè, scilicet, quicquā in clientē suū machinari; quo admissio prauaricationis crimē inuoluitur, nihil lquē eo sceleratius, ac fidissimō ipso munere indignius excogitari in illo potest, quisquis is est (nullus autē sit) sub pelle ouina lupus rapax intrinsecus est, & vltra latrocinium peccat, secundū Specul. li. 1. rubr. de aduocato §. 1. nu. 13. vbi scripsit, quod vltra latrocinium peccat, qui clientulū pro viribus non defēdit, per tex. in c. irreligiosū. 87. dist. Notandū est verbum, quod nedū comprehendit patronū, qui clientuli sui

causā dolosè prodit, sed & qui negligēter perdit, teneatur enim & qui per imprudentiā, aut negligentiam causam perdit, vt ex Hostiens. præceptoris sui sententia tradit Specul. d. titu. de aduocat. §. final. incipit, vtriusq; n. 17. Caccia lup. tract. de aduocatis qua st. 4. n. 6.

17. Quia verò culpe gradus, seu species, secundum cōmunes gloss. traditiones, triplex est; alia est enim culpa lata, alia leuis, alia leuissima, quanuis Bart. in l. quod Nerua n. 8. ff. deposit. ponat quinque species, quarū priores duæ, sunt latissima, quā vocat dolū manifestū, & latior, quā dicit esse dolū præsumptum, de qua, secundū eum, loquitur tex. ibi his omissis, quæ de dolo sunt, circā alias videndū est de qua teneatur clientulo patronus, qui culpa sua causā perdidit. Et quidē teneri eū de lata, nō ambigitur, tradit Burg. de Pace qui alios refert in proam. leg. Taur. nu. 213. quia lata culpa dolo cōparatur. l. 1. §. hæc actio ff. si mēs fall. mod. dixerit. d. l. quod Nerua ff. deposit.

deponit. secundū lecturā gl. ibi quæ ibidē, verbo dolū, tradit, quod ubi quis de dolo tenetur, & de culpa lata tenetur, idquē regulare est, cū lex ait, aliquē teneri, dolū prestare, vt etiā de lata culpa intelligatur, vt tradit Alc. in l. late culpe. in princip. versic. & ideo ff. de verbor. signific. & in l. magna negligētia col. 2. versic. Cū igitur eod. tit. Quod limitatur in leg. Cornelia de ficiarijs, ubi culpa lata pro dolo nō accipitur, l. in leg. Corn. ff. ad leg. Cornel. de ficiar.

18. Idq; generaliter in pennis corporalibus infligēdis, vt lata culpa dolo nō requireretur, tradit Frācis Brun. tra. de iudicijs & tortur. q. 5. n. 24. 2. part. & loquens in pæna mortis homicidæ statuta, receptissimū id esse, scripsit Ale. d. l. magna negligētia col. 2. versic. Quo exēplo, ubi subdit ex aliorū sentētia, idē generaliter esse in quauis dispositione pænali, etiā ubi à lege pæna pecuniaria infligitur dolo aliquid agēti, vt lata culpa nō cōprehendatur, quod gl. ibi sētit, & Bart. d. l. quod Ner-

ua n. 20. cōtra gl. ibid. verē enim culpa lata, seu magna, quod idē est, quāuis dolo appellatur, in d. l. magna negligētia, verus dolo nō est, sed præsūptus, vt declarat Alc. ibi aut secundū gl. ibidē appellatur dolo, quia dolo cōparatur d. l. i. §. hac actio ff. si mēs fall. mod. dixerit, & dolo proxima dicitur in l. quæsitū. §. eū quoque, in fin. iuncta gl. ibi ff. de precar. & in l. mulier. §. sed etenim, iuncta glos. ibi, verb. proxima est. ff. ad trebellian. & in l. i. §. nō autē ff. si quis testam. lib. esse iuss. fuer. Ex quo datur intelligi, latā culpā verē dolū nō esse, quia dolo similis reputatur, & nihil est idē, cui id ipsū simile est, secundū Philosophū, ex cuius doctrina, & cōclusionione hac sic argumētatur glos. nōstra in d. l. quod Nerua, verb. dolū. & Bart. ibi n. 2. Atque ita differunt, nec in paucis quidē, vt euenit in lege Cornelia de ficiar. & quauis alia pænali dispositione de dolo loquente, qua non comprehenditur lata culpa, vt dictū est supra, & in alijs casibus

obseruat gloss. in l. in actio-
nibus, versicul. Sed in his
ff. de in litem iurand & in
§. suspectus, instit. de sus-
pect. tutor. Alc. d. l. magna,
col. 2. vltra quos, principa-
lis etiam differentia quædã
in eo consistit, quòd dolus
futurus cõtrahentiũ pacto
remitti non potest. l. con-
tractus. ff. de regul. iur. cum
alijs, sed culpa lata bene re-
mittitur, vt tradit Dec. d. l.
contractus nu. 43. vbi diffe-
rentiæ rationem assignat.

19. Est autem lata culpa,
non intelligere id, quod
omnes intelligunt. l. latæ
culpæ. ff. de verbor. signific.
l. cedere diem, in fin. eod.
titul. & ita sentit gloss. d. l.
quod Nerua, verb. nam et si
quis, & clariùs ita definit
in §. penult. verb. debet,
instit. quib. mod. re cõtrah.
obligat. Bald tractat de sta-
tutis. §. dolus nu. 2. Capol.
de simul. contract. nu. 196.
Ioan. Igneus d. l. contractus
nu. 2. cum sequentib. Bart.
verò d. l. quod Nerua n. 16.
dicit, quòd de finitio ista nõ
cõuertitur cũ suo definito,
& ideo bona nõ est, l. i. §. 1. ff.
de dol. quia furiosus nõ in-

telligit, quod alij intelli-
gunt, & tamẽ nõ est in cul-
pa; & ideo ibidẽ nu. sequenti
in versic. Ego autẽ sic defi-
nio, latã culpã definit, vt sit
deuatiõ incircumspecta ab
ea diligentia, quã cõmuni-
ter habet homines, qui sunt
eiusdẽ professionis & cõdi-
tionis, & eandẽ definitionẽ
per verba similia assignat
in tract. de testib. n. 109. vbi
ait, quòd lata culpa est de-
uatiõ indeliberata ab ea
prudẽtia, quæ inest cõmu-
niter omnibus, qui sunt
eiusdẽ instructionis, & pro-
fessionis. Sed certẽ gloss. &
aliorum definitio, quæ col-
lecta est ex d. l. latæ culpæ,
idẽ intendit, quod Bart. de-
finitio, nec ab ea deuiat; cũ
enim dicitur, quòd lata cul-
pa est, nõ intelligere, quod
omnes intelligunt, verbũ,
Omnes, in definitione posi-
tum refertur ad illos, qui
intelligunt, id est, quibus
intelligendi potentia sana,
& integra est, & non ad fu-
riosos, & impuberes, qui,
quod vident, ignorat: rur-
sus, intelligitur etiam de
omnibus, qui sunt eiusdem
professionis, & conditio-
nis,

nis, vt est expressam in definitione à Bart. assignata; verba enim à Doctoribus seridè prolata, quanuis generalia sint, & vaiuersos vi sua comprehendant, tamen de habilibus intelliguntur. l. qui testamento ff. de testament. & ad legis verba obseruat gloss. 1. in l. 1. C. de sacrosanct. eccles. quam ad hoc quotidie allegari scribit Bald. ibi in lectur. nu. 2. & nos tradidimus in commentar. ad tex. ibi 1. part. in initio nu. 10. & ita prædictam gloss. definitionem contra Bart. defendit Igneus in repetition. d. l. contra. tus num. 3. cum duob. sequentib.

20. Atque ita, iuxta hanc, aut illam culpæ latæ definitionem sic intellectam, aduocatus qui iura ignorat, quæ communiter innotescunt alijs eiusdem muneris professoribus, in lata culpa est, cuius causa clientulo tenebitur pro damno inde profecto, tradit Ioan. Gutierrez. libr. 1. practicar. quæst. 29. nu. 2. & 3. & in iudice loquens

Burg. de Pace in proam. leg. Taur. nu. 178. & in hoc dubitatio nulla est; cum & ijs, qui iura non didicerunt ignorantia iuris in latam culpam imputetur, vt notat gloss. per tex. ibi in l. liberorum, §. final. verb. non iuris ff. de his, qui notant. infam. quam gloss. sententiam probat Bart. d. l. quod Nerua nu. 19. in casu, quod ius quod ignoratur, expressum in lege est, ex quo certa est determinatio illius: & non, cum dubium est, propter varias Doctorum sententias. Et quanuis nec in casu illo ignorantia iuris illiteratis imputanda videbatur, saltè ad latam culpam, vt ex ea tenerentur, respondet Bart. d. nu. 19. in fine, quod iuris scientia, quæ literatis inest etiã in literatarum expertibus esse videtur, quia peritos cõsulere potuerunt, l. in bonorum. ff. de bonor. possession. Qua itè ratione, iuris ignorantia lata culpam committi, tradit Francisc. Brun. tract. de iudicijs, & tortur. 2. part. q. 5. n. 22. atq; ita non est in culpa quia

literis operam non dedit; quia hoc omnium communiter non est; sed quia pro occurrente casu iuris peritum non consuluit, à quo didicisset, quid in illo facere debuisset; quod omnes communiter faciunt, vt dixit Bart. d. numer. 19. in fin. & intelligitur, si peritorum copiam habuit, vt consulere eos posset, secundum tex. ab illo citatum in d. l. in bonorum. Stat ergo, quòd causidicus, qui munus hoc, & scientiam iuris proficitur, latam culpam incurrit ignorantia iuris in quo versatur; quod & turpe illi est l. 2. §. Seruius autem ff. de origin. iur.

21. Sed dubium est an illi sola certi & expressi iuris ignorantia in latam culpam sit imputanda, an etiam ignorantia eius, quod expressum lege non habemus, nec certum est, propter varias Doctorum opiniones. Et Bart. d. l. quod Neruan. 19. respondet, quòd ignorantia iuris in casu isto non est simpliciter lata culpa, sed debet iudicari

lata, leuis, vel leuissima, sicut de facti ignorantia per l. 2. ff. de iur. & fact. ignorant. quam allegat, & gloss. ibi, dicens, quòd, hoc videtur sentire firmiter. Et quanuis Bart. eo in loco loquatur de ignorantia iuris, quatenus illiteratis in latam culpam imputari debeat, eadem tamen resolutio ex mente illius literatis conuenit, & multo magis, quia, si vulgaribus imputatur in latam culpam, ignorare iura, quia peritos consulere potuerunt, multo magis imputari debet huius disciplinae professoribus ignorare id, quod, se scire, profitentur; si enim sal euauerit, in quo salietur? concluditur, itaque, secundum praedictam Bart. resolutionem, ac superiores latae culpae definitiones, quòd aduocatus, qui clientuli sui causam perdidit propter ignorantiam iuris, quod alij idem munus agentes communiter sciunt, lata culpa perdidit: de qua eum teneri, non est dubium etiam in foro conscientiae.

22. De leui etiam illū teneri, ex eo probatur, quia inter eum, & clientem cōtractus vtriusque gratia celebrari intelligitur, in quo idcirco leuis culpa præstatur, gloss. in §. qui pro vsu instit. de locat. Dec. in l. contractus nu. 33 ff. de regul. iur. Alc. in l. magna negligentia, col. 2 versicul. Sanè quemadmodum ff. de verbor significat de qua culpa specie communiter intelligitur tex. in l. si vt certo, §. nunc videndum, versicul. Sed vbi ff. commodat. per quem ita pro regula tradit Ioan. Igneus repetition. d. l. contractus nu. 41. quòd in contractibus qui vtriusque contrahentis gratia celebrantur vent lata, & leuis culpa, non autem leuissima. Atque ita, quia inter aduocatum, & clientem negotium geritur vtriusque causa celebratum, de leui culpa cum teneri, dicendum est Quod alio fundamento probauit Petrus de Ledesin. in summa 2. part. tract. 8. c. 26. conclus. 3. etsi, de lata dun-

taxat, & non de leui illum teneri, scripserit Emman. Rod. in summa 1. part. c. 2. conclus. 6. secutus Siluestr. in summ. verb. aduocatus, nu. final. ad fin. & sequuntur alij quos refert Burg. d. prozm. leg. nu. 214. Gu-tierr. d. lib. 1. quæst. 29. n. 6. qui confirmant ex recepta Innoc. doctriu. in c. sicut dignum, nu. 5. de homicid. ampliantque ex Siluestr. loco citato, & alijs quos refert Burg. d. nu. 14. etiam si aduocatus peritum se asseuerauerit, dummodò imperitia illius à clienté ignorata non esset.

23. Quæ autem leuis culpa dicatur, inter scribentes non ita constat, Bart. enim d. l. quod Nerua nu. 26 ff. deposit. post varias aliorum adductas, & confutatas leuis culpa definitiones, subdidit in versicul. Qualiter ergo, quòd leuis culpa tripliciter consideratur, & ita triplicem illius definitionem assignat, singulas secundū singulas considerationes, & idem repetit tract. de

testib. uet fiscal. Leuis culpa nu. 115. cum sequentib. quarum prima est leuis culpe, quæ circa alienas res committitur; & hæc, quæ ad nostrum pertinet institutū, definitur á Bart. d. l. quod Nerua nu. 26. ut sit deuiatio incircumspecta ab ea diligentia, quam adhibent homines diligentes eiusdem conditionis, & professionis; vel secundum eundem d. tract. de testib. nu. 116. est deuiatio indeliberata ab ea prudentia, quæ inest diligentibus hominibus, qui sunt eiusdem conditionis, & professionis: & probatur, secundum eum, in l. si conuenerit, in fin. cum leg sequenti ff. de pignorat. act. & in l. si putator ff. ad l. Aquil. In eo autem differt culpa leuis à lata, quia per latam deuiatur ab ea prudentia, quæ communiter omnibus inest: per leuem uero ab ea, quæ requiritur in diligentibus, & expertis hominibus eiusdem conditionis; & ideo in definitione illius diligentium

mentio fit, ut explicat Bart. d. tract. de testib. num. 115.

Iuxta quæ, latam culpam in aduocato, & artifice, propter imperitiam, dicemus esse, ignorare ea, quæ, & non diligentes, nec excellenter periti eiusdem professionis communiter non ignorant; ut apud nos eueniet in illo, qui ius expressum ignorauerit, aut etiam sententias vsufrequentes: quanuis ex legibus expressæ non sint. Culpa uero leuis erit, ignorare, quæ diligentes, & excellenter periti communiter sciunt, quod prudentis iudicis arbitrio æstimandum erit, secundum Abb. in c. 1. nu. 13. in fin. de commodat. Ignorantia uero eorum, quæ peruia ita non sunt, nec bene peritis etiam communiter nota, leuissimæ culpe ascribenda erit, quæ in excellentissimos cadit, secundum Bart. doctrinam, qui tres hos scientiæ gradus in artifice constituit d. l. quod Nerua, num. 18. in fin.

24. Quia verò euenire nō raró potest, vt lata culpa & leuis cōtrahatur non propter ignorantiam, sed propter negligentiam, qua nouerca eruditionis est, sicut instātia mater artium in suo quoque opere, vt habetur in c. nihil illo, dist. 83 & Seneca epist. 1. quem retulit Card. in clem. 2. versic. Super cathedrā notab. 5. de sepultur. *Turpissima est*, inquit, *iactura, qua per negligentiam fit*, ad dignoscendam latā, & leuem culpā, ex hoc capite insurgente, vnamquē ab altera discernendā, duo preponēdi sunt casus: vnus, quādo quis in alienis rebus nō tantā diligentiam prestat, quantā in suis; & hic casus ad latā culpam pertinet, iuxta l. quod Nerua ff. deposit. secundū gloss. lecturam ibi, aut ad plusquam latā, secundūm Bart. lecturam ibidem, qui de latiori intelligit iuxta literā tex. id est, de plusquam lata; & culpa in casu isto, siue latā cū gloss. siue plusquam latā, id est, latioremcū Bart. illam appellemus,

dolum presumptū secū inuoluit, iuxta tex. ibi, presumitur enim dolo agere, qui in negotio alieno, quod suscipit gerendum, minorem adhibet diligentiam, quā in suo proprio.

25. Alter casus est, quādo quis in alieno negotio tale, qualē in suo diligentiam prestat, sed quia de fidiosus, & negligēs natura sua est, in rebus suis non talē prestat, qualē diligēs quisque cōmuniter in rō luā prestat, & hic quidē casus fraude presūpta caret, de qua in d. l. quod Nerua, idcirco ad tex. ibi nō est adaptandus, quāuis gloss. ibidē hūc etiā casū latæ culpæ ascribat, per tex. in l. si constāte § si maritus, ff. solut. matrimon. qui tex. ad casum nostrū contrariū potius prebet argumentū; dum enim de mariti diligentia erga dotales res loquitur, non aliā ab illa, quā rebus suis exhibet, exigit ab eorū veró fauoriam in seruis dotalibus coercet, quāuis in proprijs eādē maritus exequi solitus sit, quia nec in

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

proprijs id illi licet idcirco nec in alienis, id est, in dotalibus licere debuit; quæ est ratio expressa ibi. Ceterum glossæ sententia accipienda est, quando quis in rebus proprijs negligens, & desidiosus ultra modum est, quando, inquam, nec diligentiam talē in suis præstat, qualē alij homines communiter præstant, etsi experti non sint, nec diligentis patris familias nomine censeantur; talis enim desidia, & negligentia lata culpæ ascribenda erit, sicut ascribitur ignorantia eorum, quæ homines eiusdem conditionis, & professionis cõmuniter sciunt, tametsi ij in arte, quam profitentur, peritorum, ac diligentium locum non teneant; & tunc quidem lata culpa, quia præsumptū dolum secū non trahit, non pertinet ad speciem d. l. quod Nerua, sed magis ad definitionē de qua supra, collectam ex l. late culpæ ff. de verbor. significat. ubi autem quis in rebus

proprijs diligentiam talem præstare non est solitus, qualem experti, & diligentes præstant, sed talē, qualem ceteri homines communiter: si eiusmodi præstet in negotio alieno, non tenebitur de lata culpa, sed de leui solummodo, iuxta id, quod in casu imperitiæ, quæ leuis committitur culpa, dictum est supra ad differentiam late, ex Bart. doctrina, quæ huic casui æquē conuenit; in quo idcirco, qui de lata solummodo tenetur, excusandus erit, constituto, quod talem in alieno negotio diligentiam adhibuit, qualem in suo adhibet, si eam in suo adhibet, quam alij homines, etiam qui è numero diligentium non sunt, communiter præstant; qui verò de leui tenetur, vt aduocatus, maiorem in alieno negotio præstare diligentiam debet, quam in suo præstat, etiam si in suotalē præstet, qualem ceteri homines communiter præstant; hac enim mensura

fura, & norma lata culpa excluditur; sed ad leuis exclusionem talem præstare diligentiam debet, qualem solertes, & diligentes communiter præstant, quanuis in suis minorem ipse adhibeat; Caietan. quidem in summ. verb. aduocatus, versic. Quarta, inter octo aduocati, & procuratoris peccata de quibus ibi per eum, loquens de illo quod desidia, negligentia ve causa committitur, euenire, ait, si negligat studere siue scrutari merita causæ, & adhibere debita remedia; ignorantia enim, inquit, tunc tantum ipsum excusat, quando, & quod potuit, & quod debuit, non omisit; cui conuenit quod idem Caietan. scripsit super D. Thom. 2. 2. quæst. 71. ait. 3. in fin vbi aduocatos excusat, etsi errent, quando ex cõtingentibus nihil omitunt, tunc enim, inquit, cõti incedunt, etsi errent, quæ referunt, & sequuntur Burg. de Pace in præm. leg. Taur. nu. 215. & sequenti, Ioan. Gutierri. præcticar.

lib. 1. quæst. 29. nu. 9. Quæ sententia ad leuis culpæ gradum est reducenda, iuxta sup. dicta, vt nihil omittatur eorum, quæ ad exclusionem illius requiruntur.

25. De leuissima autem culpa, siue ignorantia, siue desidia causa contingente non teneri causidicum, ex supra dictis constat. Est autem leuissima culpa, vt Bart. definit. d. l. quod Nerua nu. 27. deuiatio incircumspecta ab ea diligentia, quam habent homines diligentes, & diligentissimi eiusdem conditionis, & professionis; & similiter definit in tract. de testib. versicul. Leuissima culpa nu. 124. vbi declarat. Et talẽ præstat is, cuius solius gratia, & commodo contractus inicitur, vt est commodatarius, qui idcirco in se sibi commodata tenetur de leuissima. Quando vero vtriusque gratia celebratur contractus vt est locationis & conductionis contractus, lata, & leuis etiam culpa præstat, leuissima

uissima verò nō. Et quādo solius dantis gratiam respicit contractus, vt in deposito euenit, is, qui recipit, dolū, & latā solūmodō culpam præstat; & ita est frequens, & communis in hac materia Doctorū resolutio. Iuxta quam communiter intelligitur tex. in l. si vt certo §. nunc videndū ff. commodat. l. contractus ff. de regul. iur. vbi Dec. nu. 1. & 2. Abb. in c. vnic. nu. 4. & 12. de commodat. & in c. 2. nu. 3. de deposit. Alc. in l. magna negligētia, col. 2. versicul. Quemadmodum, & sequenti ff. de verbor. significat. quauis Igneus in repetition. d. l. contractus á nu. 6. cum sequentib. per tex. ibi teneat, depositarium de lata culpa non teneri, sed de dolo duntaxat, & culpa latiore, & latissima, quæ nō solūm dolo comparantur, quod late culpæ conuenit, sed dolus sunt, vt ibid. per eū num. 11. secundū quam regulam, & conclusionē, de leuissima non tenetur aduocatus, quia inter eum,

& clientulum, vtriusque gratia contractus intelligitur celebrari, vt tradidimus supra, ad quem leuis pertinet, leuissima verò non.

27. Vnde inferitur, quòd si aduocatus absque mercede, solius clientuli gratia patrocinium gratis suscipiat, nec de leui tenebitur, sed solummodò de lata, quam, & non aliam præstat is, qui solius secū contrahentis gratia negotium gerit, vt est depositarius, qui iuxta communem prædictam resolutionem de dolo tenetur, & lata culpa quæ illi comparatur; quia in deposito sibi commissio solius deponentis commodum regulariter vertitur: & tamen si ipsius depositarij utilitas etiam aliquando in eo vertatur, leuem etiam culpam præstabit; si, videlicet, pro deposito mercedem recipit, vt communiter tenetur, secundū Abb. d. c. 3. nu. 3. de deposit. & probat tex. ibi, & in d. l. si vt certo §. nunc videndum, iuncto com-

communi intellectu; & , si solius depositarij gratia, & commodo depositum fiat, leuissimam quoque præstabit, instar commodatarij; & ita ex communi tradit Dec. d. l. contractus nu. 1. & 2. sic intellecto tex in l. si quis nec causam ff. si cert. petat. Similiter, & commodatarius, qui leuissimam præstat, quia regulariter illius solius gratia commodatum fit, c. 1. de commodat. vbi Abb & alij, si contingat, vtriusque simul gratia illud fieri, leuissima excusabitur, lata, & leuis solummodò rationem redditurus: sed nec de leui tenebitur, sed de lata tantummodò quando solius commodantis gratia negotium geritur in comodato; cuius exemplum ponitur in d. l. si vt certo §. interdum: & exemplum commodati vtriusque gratia celebrati, in l. in rebus, versicul. Hoc ita ff. eodem titul. commodat. si ergo in commodato, de cuius natura est, vt & leuissima culpa in illo præstetur, contingit, vt lata so-

lummodò præstetur, idque ex eo, quia solius commodantis gratia negotium in illo geritur d. l. si vt certo §. interdum, tradit gl. ibi verb. conuenit, & in §. ite is, cui, verb. exactam instit. quib. mod. re contrah. obligatio, & in d. l. contractus, vbi Dec. nu. 28. nimirum, si dicamus, aduocatum, qui quidem ex rei natura culpæ causa non ita arctatur, vt commodatarius, de lata solummodò, & non ultra teneri aliquando, data, scilicet, terminorum paritate, quod euenit, quando pro patrociniò nullam mercedem recipit, sed solius clientuli gratia negotium suscipit.

28. Denique, in id ipsum bonum præstat argumentum l. 1. versicul. Hæc actio ff. si ment. fals. mod. dixerit. vbi traditur, quòd agrimensor, ultra dolum, de alia, quam de lata culpa, non tenetur, quia, nempe, agrimensura non intelligitur, locationem, & conductionem celebrari, sed magis operam beneficij loco

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

loco præberi, vt dicitur d. l. i. versicul. Ideo autem Et non obstat quod statim subditur, id, quod mensori datur, ad remunerandum dari, & inde honorarium appellari, atque ita, nec, si mercedem accipiat agrimensor, omnem culpam præstat, vt in versicul. Sed etsi mercedem d. l. i. quod de leuissima, & leui intelligitur, lata tantum excepta, vt in versicul. Hæc actio, iuxta quæ, iuncto sequente, nullã aliã, quã latã præstat agrimensor siue mercede interueniente, siue absque illa operã præstet. Ex quo in aduocato idẽ videbatur dicendũ, cum, quod illi pro mercede operarũ datur, honorarium etiã appelletur. l. qui operas, in fin. ff. locat. l. i. §. in honorarijs, & §. sicut cautum ff. de varijs. & extraordinar. cognitionib. quod honorarij nomẽ multo magis conuenit salarijs aduocatorũ propter officij dignitatẽ, iuxta gloss. d. l. i. verb. honorariũ. ff. si mens. fals. mod. dixerit; etenim respondendum erit, quod

merces præstita agrimensori non intelligitur data quasi locationis operarũ merces, sed magis remunerãdi beneficij causa d. l. i. versic. Ideo autẽ; & honorarium quidẽ appellatur, nõ propter officij dignitatem, sed propter largientis benignitatẽ in remunerãdo exhibitã; idcirco de leui culpa nõ tenetur mensor, etiã si mercedẽ recipiat, ad quod etiã ponderãda sunt verba tex. ibi, *propter verba editi.* d. versic. Sed etsi mercedẽ, Quod in aduocato lõgẽ aliter se habet, inter quem, & clientulũ celebrari intelligitur cõtractus ex natura sua vtriusque gratia gestus, dũ alter operas exhibet, alter præstat mercedem, seu operarum salarium; quod quidem appellatur honorariũ, honoris causa propter officij nobilitatem; idcirco, cũ merces interuenit, de leui culpa tenetur, quasi ex cõtractu vtriusque causa celebrato, cũ verò nõ accepta mercede patrociniatur, latã solũmodo præstare debet, iuxta sup. dicta.

29. Istud verò limitā-
dum est ex Bart. doctrina in
d. l. quod Nerua nu. 32. ff.
deposit. vbi differentiam
constituit inter aduocatos,
& medicos, qui faciunt
gratis, vt homines ad eos
accedant, & homines in eo
magis cōfidant, & decipi-
antur, & inter illos, qui pe-
cunia accepta munus su-
um exercent; primi enim,
quia se ingerunt, quasi in
hoc ipso peritos se asserē-
tes, de leuissima tenentur,
iuxta tradita per eum ibi-
dem in nu. præced. poste-
riores verò de leui, & non
de leuissima; quia inquit,
locatio est, nec, qui se non
ingerit, peritum se videtur
asserere. Quæ Bart. doctri-
na notanda est; & in priore
distinctionis mēbro, quod
pertinet ad aduocatos, &
medicos gratis officium
suum impertientes, accipi-
enda est, vt verba sonant,
in illis; qui sic impertien-
tur patrocinijs sui ingerē-
di causa, vt ita clientulorū
copia, hoc liberalitatis cō-
mento excresecēte, perito-
rum nomen, & famam in

ciuitate aucupentur; ex
quo tenentur de leuissima
culpa in officio commissa,
cuius se peritos, atque alijs
peritiores asserere videtur.

30. Et corroboratur
prædicta Bart. doctrina in
casu isto, argumento eius,
quod in depositario tradi-
tum extat, qui, etsi ex na-
tura contractus, qui regu-
lariter solius deponentis
gratia geritur, de dolo so-
lummodò, & lata culpa te-
neatur, & non vltra, tamē,
si suscipiendo deposito ip-
se se offerat, atque ingerat,
etiā de leuissima tenetur,
quasi, eo ipso quòd se offert,
solius ipsius gratia; & cō-
modum in deposito verta-
tur; & ita tenet gloss mag-
na in d. l. contractus. prope
finem versicul. Sed licet,
Bart. d. l. quod Nerua nu.
30. Abb. in c. 2. de deposit.
nu. 3. quod tamen Dec. in-
telligit d. l. contractus nu.
4. quando depositarius, vl-
tra hoc quòd se obtulit,
commodum ex deposito
recipit, ita vt, ipsius, aut
vtriusque gratia celebratū
intelligatur aliàs, verò, si
nihil

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

nihil recipit, sed solius deponētis gratia depositum celebretur, hoc quòd se obtulit depositarius operabitur, vt de leui teneatur, qui aliàs de lata solùm, & nō vltra, teneretur; pro qua sententia ponderat Dec. tex. in d. c. 2. de deposito, vbi æquiparātur casus, in quo depositarius se obtulit, & in quo aliquid pro custodia recepit; in quo vltimo de leui eū teneri, & non de leuissima, communis, ac vera traditio est, iuxta supra dicta, ergo, & ita in primo, quando se obtulit, nec aliquid recipit; & ita ponderat Dec. qui sic intelligit tex. qui de leuissima in casu depositarij se offerentis ab alijs intelligitur, in l. 1. §. saepe ff. de deposito. siue autem cum Dec. siue cum gloss. & alijs tenendum sit in casu prædicto, semper de eo procedit argumentum ad leuissimā contra aduocatum se offerentem, aucupandī nominis gratia; qui enim aliàs ex natura actus de leui teneretur, vt aliquid opere-

tur hoc, quòd se obtulit, de leuissima eum teneri, dicendum est cum Bart. vbi supra.

Cautē tamen, cū loquitur de aduocato patrocinium gratiā exhibēte, in eo accipiendus est, qui sic agit, vt homines ad eum magis accedant, magisque in eum confidant, & eo ipso decipiantur; sic enim loquitur Bart. d. nu. 32. talis enim, & se ingerit, & inferendo patrocinio suo negotium suum gerit. At verò, qui gratis patrocinatur amicitia causa, aut quouis alio intuitu solius clientuli gratiam respiciente, nedum de leuissima; sed nec de leui obligatus erit, lata solūmodo obstrictus, tanquā ex contractu obligatus solius secum contrahentis commodū portante, iuxta resolutionē, de qua supra.

Constat, itaque, ex supra dictis, aduocatum regulariter de lata, ac leui etiam culpa clientulo suo teneri propter contractum reciprocum, qui inter illos agi
intelli-

intelligitur, quo leuis culpa venit, quia vtriusque contrahentis gratia celebratur. Cùm autem tenetur propter imperitiã qua lapsus fuit in causæ defensione, quanuis ille sit minor viginti quinq; annis, non restituitur aduersus lesionem quam inde patitur, vt tradit Perez l. 2. titul. 19 lib. 2. Ordin. quest. 3.

31. Et non obstat l. si merces. §. qui columnam ff. locat. vbi in locationis cõtractu omnis culpa præstatur quæ à diligentissimo quo quam abesse debet, & sic etiam in §. qui pro vsu, instit. eod. titul. culpam verò etiam leuissimã diligentissimus quisque in rebus suis præcauet, atque ita probari videtur illis in locis, culpã etiam leuissimã præstari debere in locationis cõtractu, quæ vtriusq; gratia celebrari, constat; gloss. vtrobique verb. *diligentissimus*, pro diligenti accipit, superlatiuũ, scilicet, pro positiuo; alij, quorum ibidẽ meminit, de superlatiuo propriè accipiunt, in-

telligentes, speciale esse in rebus, quæ leuiter, ac facillè frãguntur, vt in locatione earũ leuissima etiam culpa præstetur; & solutio ista cõmuniter tenetur, eamquẽ sequitur Dec. d. l. cõtractus nu. 33. Alc. in l. magna negligentia col. 2. prope fin. ff. de verbor. significat.

Verũm, quia prior solutio verbi impropriatẽ secũ fert, & posterior diuinatoria est ad tex. vt tumque, aut etiã violenta; pro verò, ac proprio vtriusque intellectu distinguendum fore, existimaui, inter locationẽ rerũ, seu operarũ, cũ rei interuentione, & simplicem operarũ locationẽ, absque rei, inquã, inuuentu celebratã, in primo enim casu, siue res in locationẽ deducta ipsius locantis sit, quod regulare est, vt in casu d. §. qui pro vsu, instit. de locat. siue conductoris operarũ, vt in casu d. l. si merces. §. qui columnã, dicẽdũ est, & leuissimã etiã culpã in cõtractu locationis, & cõductionis venire, limitata cõmuni sententia, iuxta

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

quam leuis præstat, & nõ leuissima in cõtractu vtriusque gratia celebrato, cuiusmodi est locatio, & conductio; in posteriori verò casu seruandã erit communis assertio de leui præstãda, & non leuissima Differentiæ autem ratio inter vtrumque casum, quã erudito ingeniosoquẽ Lectori non displicere spero, pendet ab æqualitate, quẽ semper in cõtractu obseruanda est, quoad fieri possit, ne claudicare contingat, cõtra regulã l. i ff. de rescind. vendit. Pro cuius explicatione aduerti oportet, dominum rei in locationem deductæ, siue is locatoris, siue conductoris personam sustineat, sustinere damnum in illa fortuito casu cõtingens, nisi aliud cõuentum sit, (valet enim conuentio super damno fortuito casu contingente l. i C. deposit. c. 2 eod. titul. l. cõtractus ff. de regul. iur. & ibi Dec. num. final.) idquẽ quauis res eodem modo apud dominum peritura non fuisset, & in ipso conductionis

usu periisset, semper, namque, quando aliud conuentum non sit, fortuitus casus sine culpa succedens, rei domino damno cedit. Vnde cõtractus æqualitas exigebat, vt, quando vnus contrahentium patiebatur damnum fortuiti casus sine culpa cõtingentis in re sua dum alter illa vteretur in proprium commodum, damnum ipse iure eadem culpa sua quantumuis leuissima contingens pateretur, vt ita, dum alter casum fortuitum sine culpa cõtingentem sustinet, alter culpam leuissimam sui ipsius, quẽ casui fortuito proxima est, æqualitas vtrinque, quoad fieri potest, seruetur, quẽ in cõtractu desideranda est, & multò magis cum bonæ fidei est.

Quæ ratio cessat in locatione operarum quando nulla res interuenit in qua fortuiti casus damnum alter ex contrahentibus subire possit, idcirco leuissima culpa à neutro præstat, sed leuis vtrinque, iuxta cõtractus naturam.

Et secundum posteriorem hunc casum procedit, quod tradidimus de leui culpa ab aduocato regulariter prestanda: secundum priorem verò procedit decisio d. l. si merces. §. qui columnam, de leuissima etiam prestanda à locatore operarum in transportatione columnæ de qua ibi, idemque ad operarum locationem circa res alias, æquè deciditur ibidem generalibus verbis in fine scriptis, qualia sunt illa, *Idemque etiã ad ceteras res transferri potest*, quæ non sine manifesta violentia ad res friabiles restringi possunt; præsertim, quod columnam illam de qua loquitur tex. in princip. eiusmodi dicere, diuinatorium est, aut etiã falsum si lapidea erat. Ad eundem etiam casum spectat decisio tex. d. §. qui pro vsu, qui loquitur in rerum conductione in qua leuissimam culpam præstat conductor, ex ratione quam scripsimus, de fortuito casu sine culpa contingente, qui in specie, de

qua ibi, onerat locatorem, vt ibidem probatur.

32. Et non obstat, si dicatur, etiã in simplici operarum locatione fortuiti casus damnũ euenire posse, quod eũ vnus contrahentium patiatur, alterũ leuissimã culpã prestare debere, videbatur, iuxta precedentem resolutionem; euenit autẽ damnũ fortuito casu in simplici operarum locatione, quãdo cõductor earum propter fortuitũ casum in persona sua contingentem illis vtì nequit, & tamẽ ex vnanimi omnium sententia à totius mercedis solutione ob hoc non excusatur. Sed obiectioni huic facile, & congruè satisfiet, si assignatã precedenti casui rationem memoria teneamus, quæ nihil aliud, quàm ipsius contractus æqualitatẽ inter vtrumque contrahentem seruandam attendit; vt, quia vnus fortuiti casus absque culpa contingentis damnũ patitur, alter sustinere deberet damnũ secutum ex culpa sua etiam leuissima, quæ

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

fortuito casui proxima est; at verò cōtractus æqualitas in casu locationis operarū reperitur, absque eo quòd leuissimā culpam ab alterutro præstari, necesse sit, stante sententia Bart. in l. si vno §. item cūm quidā, col. 3. num. 5. ff. locat. & in l. i. §. diuus, num. 2. ff. de var. & extraordinar. cognition. secundūm quam, fortuito casu contingente in persona locatoris operarum, merces illi non debetur, contingente verò in persona conductoris, integra præstatur; quæ Bart. doctrina communiter tenetur contra glossam ibidem in d. §. item cūm quidam, & vera est, vt tradidimus in commentar. l. ex hoc iure 1. part. c. 9. sub verb. *locationes, conductiones* ff. de iust. & iur. & secundūm illam apparet, in specie prædicta vtrumque contrahentem fortuiti casus periculum sustinere, vnumquemque in propria persona; vt ita, æqualitatem contractus ex leuissimæ culpæ ratione ab alterutro præstandæ

altruere. necesse non sit, sed leuis tantūm, quæ è natura contractus est, præstari debeat.

Et non obstat, quòd aduocatus leuem operarum suarum culpam præstat, & non amplius, & tamen fortuitus casus in persona illius contingens illi non nocet, quominus integrū totius litis salarium lucretur, l. i. §. diuus ff. de var. & extraordinar. cognition. id enim in aduocato speciali quodam iure constitutum sic fuit, de quo latè inferius agemus cap. 7. atque ita, quod specialiter illius fauore constitutum fuit, in damnum illius conuerti non debuit, vt conuertetetur, si ob hoc ipsum leuissimam operarum suarum culpā præstare deberet, qui ex natura cōtractus illa excusatur, nec vltra leuem tenetur.

33. Quia verò iudex qui per imperitiam malè iudicauit, tenetur; & quidem, quasi ex maleficio in casu isto, quando nō dolose sed imperitò se habuit, tenetur

Ilex maleficijs. §. si iudex ff. de obligat. & action. l. final. ff. de var. & extraordinar. cognitionib. princ. instit. de obligation. quæ ex quasi delict. nascunt de quo Paris. de Put. tract. de syndicat. verb. iudex malè iudicās, & verb. licet aliās, proximè sequenti, latè Burg. de Pace in proæm. leg. Taur. ex nu. 164. cum multis sequentib. Menoch. de arbitr. cas. 339. Auil. in capit. prætor. cap. 1. gloss. *Fiel*, & gloss. *A las partes*, Ioã. Segura in director. iudic. ecclesiast. fori. 1. part. c. 10. Cardin. Tusch. practicar. conclus. iur. tom. 4. conclus. 404. num. 12. cum sequentib. liter. I. post omnes Lusitan. Castr. in praxi Lusitan. libr. 5. c. 5. dubitari potest, an, quæ in aduocato scripsimus de reddenda ratione culpæ, cui imperitia ascribitur, in iudice æquè locum habeant, vt ita, non vltra leuem præstare, regulariter teneatur: quanuis enim cum ijs inter quos iudicat, nullum gerat contractum, vt pro-

bat tex. in d. princip. instit. de obligat. quæ ex quasi, tamen, inter eum, & communitatem, seu principem à quo iudicandi munus suscipit certo constituto salario, negotium vtriusque causa gestum esse, apparet, ex quo leuis culpæ obligatio venit, vt tradidimus sup. in aduocato, & alijs inter quos contractus geritur vtriusque causa celebratus. Per contrarium verò, quòd de leuissima etiam culpa teneatur iudex qui in munere suo per imperitiam peccauit, illud facit, quòd supra tradidimus de aduocato qui se offert, atque quasi alijs peritiorum, ac valde peritum pro ferendo patrocinio se se inculcat, qui etiã de leuissima tenetur, sicut & depositarius qui suscipiendo deposito se obtulit, secundùm sententiam gloss. magnæ in l. contractus ff. de reg. iur. de qua sup. quòd iudicibus conuenit qui iudicandi muneri se offerunt, & offerentes, idoneos se ad id profi-

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

tentur, quasi, non vulgari-
ter, nec etiam mediocri-
ter, sed valde eruditi in
iuris ciuili disciplina: qua
quidem alijs excellere de-
bet, qui eiusdem discipli-
næ munere alijs antecel-
lit, cuiusmodi est, qui iu-
dicandi munus agit, vt
quæ aduocato defunt, ipse
suppleat, quod ad officium
suum pertinet, iuxta titul.
C. vt quæ defunt aduocat.
partium iud. suppleat, vbi
gloss. verb. & proferre, no-
tat per tex ibi, quòd index
supplet de iure.

34. Ex quo colligitur,
maiores in iudice, quàm
in aduocato scientiam iu-
ris desiderari: cum, quod
deest in aduocato, supple-
re: ad illum pertineat
quod nuncupatum probat
Bouadill. politic. libr. i. c. 6.
num. 21. & sequenti tom. 1.
Nec scientiam tantum, sed
& experientiam debet iu-
dex habere, vt tradit Aui-
les in capit. prator. d. cap. 1.
gloss. *fiel* num. 9. An verò
illiteratus qui rei iudicia-
riæ experientiam habet,
ad iudicandi munus assu-

mendus potius sit, quàm
literatus sine experimēto,
disputat Simancas in di-
rector iudic. 1. part. c. 4. per
tot. vbi pro literato sine
experimento quæstionem
determinat, & bene, iuxta
tradita per eum ibid. Cõstat,
itaque, eminentem iuris
scientiam in iudice requi-
ri, & qui iudicandi officium
desiderat, bonum opus desi-
derat, iuxta illud Iosaphat
Regis ad iudices quos cõ-
stituerat, 2. Paralipom. c.
19. *Videte, ait, quid faciatis,*
non enim hominis exercetis
iudicium sed Domini, & quod-
cunque iudicaueritis in vos re-
dundabit; sit timor Domini
vobiscum; & cum diligentia
cuneta facite; vbi notandum
est, diligentiam in omnibus,
iudicibus suis à Rege præ-
ceptam; sed eo ipso quòd
huic se muneri offert ali-
quis, talē se habere scienti-
am, asserit, qualis prætenso
muneri conuenit: idcirco
videtur, quòd leuissimam
etiā culpam in eo præstare
debeat iudex, & ita sentire
videtur glossa vltima in
princ. instir. de obligat. quæ
ex

ex quasi delict. nascunt. dū ait, quòd, si iudex dubitauit circa legē Fusiam Canti-
 niam, durius punietur, mi-
 tius verò si circa l. Gallus;
 error, namque, seu imperi-
 tia circa l. Gallus. ff. de li-
 ber. & posthum. etiā in nō
 vulgariter doctos cadit; vn-
 de talis imperitia nō leui,
 sed leuissimæ culpæ ascri-
 bēda erit, iuxta Bart doctri-
 nā in l. quod Nerua. n. 18 ad
 fin. ff. deposit. vbi scripsit,
 quòd si erratur in eo quod
 cōmuniter sciūt ōnes, erit
 lata culpa, si erratur in eo
 quod sciunt excellētes arti-
 fices, erit leuis, si erratur in
 eo quod sciunt tātū excel-
 lentissimi, erit leuissima;
 ad hāc ergo speciē pertinet
 error circā d. l. Gallus, in
 qua excellētissimi Docto-
 res Nostri laborauerūt, &
 multi etiā periculū fece-
 rūt; atque ita, si iudicis im-
 peritia circā illā, aut legem
 aliā quę de apicibus iuris
 sit, punibilis est, vti que, de
 leuissima culpa eū teneri,
 fateri cogemur; quod nun-
 cupatim probat Burgēf. d.
 proæm. l. Taur. nu. 171.

35. Contrarium verò,
 nempe, non teneri iudicē
 de leuissima culpa, tradit
 Paris. de Put. d. verb. Iudex
 malè iudicans num. 9. &
 quòd Nostri ita vno ore
 scribunt, ex Bald. in c. 1. §.
 iudices nu. 1. de pace tenēd.
 in vsib. feudor. refert Me-
 noch d. cas. 339. nu. 21. post
 eum Ioan. Segura in dire-
 ctor. iudic. ecclesiastice fo-
 ri 1 part. c. 10. nu. 9. in fin.
 Et in animę iudicio hanc
 sentētiam secutus Nauar.
 ab eo citatus cons. 4. de
 vsur. lib. 5. tenet Villalob.
 in summ. tract. 3 difficult:
 10 nu. 3. vbi ait, quòd non
 est condemnandus iudex,
 qui errat in iuris subtilita-
 tibus, & probat Burg. d.
 proæm. nu. 173. vbi nō tan-
 tū à leuissima, sed & à
 leui etiam culpa iudicem
 excusat in animæ iudicio,
 & ita communem senten-
 tiam esse refert, quam pro-
 bat, & intelligit num. se-
 quenti, etiam in casu quo
 iudex iudicandi munus
 petierit, dum tamen iuris
 peritus, & iudicandis cau-
 sis sit aptus.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

Et sanè sententia ista, amplectenda est, contraria, namque, nimis iudicem arctaret, ex eaque sequeretur, ad iudicandi munus assumi nō debere per principē, aut magistratus penes quos huius rei potestas residet, nisi qui iuris scientiā excellentissimē callerent, quod paucis datum est, atque ita eueniret, vt, cum messis quidem multa sit, operarij pauci inuenirentur; & ideo nec principis, nec maiorū magistratuū, quibus creandorum iudiciū potestas inest, ea intelligitur esse mens, vt iudicario muneri non præficiantur, nisi qui excellentissimē iuris periti sint, sed quod excellentis viri peritia, quæ leuē culpam amouet, illorū voto satisfiat. Et nō obstat, quod, qui se offert muneri, leuissimam quoque præstare tenetur, vt diximus sup. circa aduocatum ex Bart. sententia d. l. quod Nerua nu. 32. etenim differentix ratio inter iudicem, & aduocatum qui se offert, stat in eo, nōd aduocatus clientulo

se offert directō, & immediate, atque ideo de leuissima illi tenetur, cui se obtulit, & imperitia sua damnum intulit, vt in depositario se offerente dictum est supra ex communi sententia; at verò iudex cum se offert (quod ab illis longē abesse debuit, cum inuiti potius, non ambientes ad rempublicam assumi debeant, vt dicere solebat Alex. Seuer. Ælio Lapid. teste in vita illius, quem retulit Segur. d. director iudic. i. part. c. 7. in fin. vbi etiam ex D. Bernard lib. 4. ad Eugen. col. 4. scripsit, nō volentes, nec currentes assumi debere, sed cunctātes, & renuentes) non se offert partibus, sed principi, & ijs quibus ab eo eligendi iudicis data est potestas; atque ita iudices non ita arctē tenetur ijs, quibus culpa, imperitiave sua nocuerunt, vt etiam leuissimam præstare teneantur, quam nec illis promiserunt, nec promouentibus se attentaeorum mente, vt sup. perpendimus.

36. Est & alia in proposito differentia inter iudicem, & aduocatum; quia aduocatus, cum propter culpam tenetur, totum quod illa damnum intulit, resarcire clientulo tenetur; iudex verò non sic in foro externo, sed satisfacit ad arbitrium magistratus cuius de ea re notio est, qui aliquando totum resarciri damnum, iubebit, aliquando partem, prout æquitate suggerente arbitrabitur, culpæ qualitate inspecta, ad quod pertinet sententia gloss. final. in principio instit. de obligatione quæ ex quasi delicto nascunt secundum quã iudex propter imperitiam, durius, aut mitius punitur, inspecta, scilicet, decisione iuris circa quam errauit, si dubia erat, aut clara. Et differentia ratio inter iudicem, & aduocatum est, quia aduocati obligatio culpa illius contingens, è contractu descendit qui inter eum, & clientulum intelligitur celebrari proficiendo patrocinio, atque

ideo damnum culpa sua illatum quam ex natura contractus præstare debet, qualecunque illud sit, ex eodem contractu resarcire debet; at verò iudex pro damno illato imperitia sua, non tenetur ex contractu, aut quasi contractu, qui cum litigatoribus coram se nec contrahit, nec quasi contrahere censetur; & quia dolo non peccauit, ex quasi maleficio tenetur, l. final. ff. de var. & extraordinar. cognition. & in d. princip. instit. de obligat. quæ ex quasi delicto. & quia ex quasi delicto tenetur, ordinaria pena statuta illi non est, sed superioris arbitrio punitur, & quod soluit loco pænæ cedit, vt præcitata iura probant. Hinc etiam venit, quòd si eam ob causam cum iudice actum non est, in hæredem illius pænalis actio, seu vt pænalis reputata nõ competit, vt aduersus Iulianum Vlpian. & Iuriscōsulti alij magis probauerunt l. Iulianus autem. ff. de iudic. cum tamen, etsi pro damno

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

dāmano culpa illato, cū aduocato actio capta nō sit, quia nō pænalis, sed cōuen-
tionalis reputatur tanquā
ex cōtractū descendens, in
hæredes illius cōpetat, nec
in persona illorū mutatur
l. 2. §. ex his ff. de verbor.
obligat. & in rubr. & nigr.
C. vt actio ab hæred. & cō-
tra hæred. incip. cū alijs.

37. Ex supradictis, ita-
que, apparet, aduocatū er-
rore suo grauius prægrauari,
quā iudicem. Sed qui in
exteriori iudicio sic graua-
tur, in interiori, puto, rele-
uandū vt in illo culpæ cau-
sa non maneat obligatus,
etiā si talis sit, quæ obliget
exteriūs iuxta supradicta,
dū de cōtraria cliētuli vo-
lūtate illi nō constet. Mo-
ueor, quia in ferēdo pro il-
lo patrociniū, amici officiū
gessit. l. 1. versic. Postulare
ff. de postulād. vnde nō te-
mere creditur, noxā culpæ
causa sinē dolo cōmissam
in eo quod amicē agere
intendebat, ab amico libe-
raliter illi remitti, quādo
nec extraiudicialiter, quod
facere illi liberum, & facile

erat, interpellauit eum. Id-
quē potissimum inspecta
qualitate personæ præsu-
mendum in dubio erit.

38. Sed & in hoc melio-
rē esse iudicis conditionē
ex eo videtur, quia iudex
qui per imprudentiā pec-
cat, ex quasi maleficio te-
netur, & quod eo nomine
soluere, à superiore magi-
stratu iubetur, pænæ loco
est, vt dictū est sup. & pro-
bat tex. in d. l. final. ff. de
var. & extraordin. cognit.
& in d. princip. instit. de
obligat. quæ ex quasi delict.
vtrobique in fine ibi, *in
quantum de eare equum re-
ligioni iudicantis videbitur,
pānam sustinebit*, quæ verba
futuri temporis sunt, idcir-
cō pānam ferendæ sen-
tentix important, vt pluri-
bus citatis tradit Tiraq. in
l. si vnquā verb. reuertatur.
nu. 39 C. de reuocand. do-
nation. vbi de hoc latissimē
egit, quo casu ante iudicis
sententiam in foro animæ
pænā non debetur, vt pro-
certo ponit Alphons. à Ca-
stro de potest. leg. pænal.
lib. 2. c. 2. vbi latē prosequi-
tur,

tur, & ex communi tradit
Suar. de legib. lib. 5. c. 6. nu.
11. quinimò etiã in p̄na la-
tæ sententiæ, seu ipso iurẽ
à lege statuta idẽ cõmuniter
tenetur, vt tradit Cou.
de sponsal. 2. part. c. 6. §. 8.
nu. 10 Nauar. in manual. c.
23. num. 66. in princip. &
esse cõmunem inter om-
nes vtriusque iuris. Inter-
pretes, ac Theologos ean-
dem secutus tradit Azor.
lib. 5. moral. institution. c.
7. post princip. 1. part.

39. Verũm, in casu de
quo agimus contrariũ est
tenendũ, quia in illo p̄na
iudicis pro satisfactiõne
damni est, quod culpa sua
intulit parti, vnde, quando
culpa talis est, pro qua se-
cundũ leges huic p̄næ sit
obnoxius, quia lex iusta
quæ in veritate nititur, vt
euenit in ista, de qua agi-
mus, in foro quoque ani-
mæ locũ sibi vendicat, eo
ipso quo iudex propter dā-
num culpa sua illatũ parti
lẽsẽ in exteriori iudicio se-
cundũ legẽ tenetur, in in-
teriori quoq; manet obli-
gatus antequã satisfactio

damni ab illo exigatur, vel
in p̄na cõdemnetur, quæ
loco illius subrogata est.
Nec quidẽ amicitia ratio
militat in aduocato quia
amici officiũ gerit, ex quo
volũtatis cõiectura pro eo
oritur ad excusationẽ il-
lius, quandiu de contraria
amicæ partis voluntate nõ
constat, vt tradidimus, in
iudice locum habet.

40. Adde tamẽ, quòd ali-
quãdo iudex qui per igno-
rantia iuris malẽ iudica-
uit, ita vt lenẽ in hoc culpã
cõtraxerit, in foro animæ
de illa nõ tenetur, quod in
eo qui ad iudicãdi munus
assumptus est inuitus, tra-
didit Petr. de Bellapertica
in auth. hodie. C. de iudic.
quã refert, & sequitur ibi
Cyn. lógẽ aliter tradens in
illo qui volũtariẽ promo-
uetur, sicut hodie, inquit,
faciunt, de quo ait, quòd si
propter imperitiã malẽ iu-
dicat, fortiter peccat; &
Paul. de Cast. d. auth. hodie
n. 2. Petr. & Cyn. relatis idẽ
probat. ampliatq; in eo, qui
et si volũtariẽ munº suscipit
de partiũ tamẽ cõsẽsu susci-
pit, vt &

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

vt & is in foro animæ non teneatur nisi de dolo, argum. l. ff. si menfor. fals. mod. dixer. quod dicit notandum pro arbitris, & arbitratoribus partium voluntate electis, vt litem suam non faciant, si male iudicant, nisi dolosè ita faciant, intelligendus est verò, dolo facere, qui lata culpa facit, iuxta tex. quem allegat in d. l. 1. § hæc actio, versic. Lata culpa.

41. Ultimò pro complemento eorum quæ de aduocato qui in culpa fuit, dicta sunt, notandum est, cum intra triduum errorem suum posse corrigere, secundum Dyn. tractat. de præscription. nu. 4. versic. Præscriptio est trium dierum, vbi hoc ita tradidit

per tex. quem allegat, in l. final. C. de error. aduocat. Apud nos verò, postquam acta in iudicio sunt exhibita, non licet aduocato quicquam addere, aut corrigere absque iudicis licentia; quam ille tamen semper elargitur, quandiu res est integra; & ita apud nos praxis obseruat deducta ex Ordin. lib. 1. titul. 48. § 14. Legitimum autem aduocati impedimentum iustam inducit pro clientulo suo excusationem, & eam ob causam terminus reformatur, vt ex Federic. de Sen. conf. 114. Super puncto, in princip. tradit Tusch. practic. conclusion. iur. tom. 1. conclus. 231. in princip. sub liter. A.

CAP. SEXTI

S V M M A R I A.

1. Duocato salarium patrocinijs sui iustè debetur, & à clientulo exigì potest.
2. Aduocato an stipendium debeat pro consilio prestito absque prasenti studij labore, traditur; & contraria opinionones bimembri distinctione concordantur.
3. Aduocati qua actione, & remedio iuris salaria sibi debita petere possint.
4. Aduocatus gratis pauperi patrocinari tenetur. Idem in iudice traditur, notario, procuratore, & medico, quòd gratis pauperibus ministeria sua exhibere teneantur. Et nu. 7.
5. An aduocato in causa pauperis, de publico salariũ dādũ sit, & de consuetudine aliquarum gentium.
6. Pauperi, quando pro eo iustè litis prasumptio adest, prestāda sunt alimēta, atque etiā litis expensa ab aduersario. Non tamen in praxi receptum id est.
7. Quando aduocatus sub reatu mortalis culpa gratis pauperi patrocinari debeat. Et de copiosa apud Deum mercede patrocinantis pauperi absque pecuniario quaestu.
8. Si diues, & pauper aduocatum simul cōueniant patrocinijs ferendi causa, prasferēdus est pauper.
9. Clētulus cui aduocatus patrociniũ gratis impendit, an prestiti sibi patrocinijs salarium ab aduersario in causa victo exigere queat.
10. Aduocatus causam suam per se in iudicio defendens, an patrocinijs salarium ab aduersario in litis expensis condemnato habere debeat.
11. Gratuito aduocati patrocinijs utens in causa quam vicit, salarium illius ab aduersario exigere

Director. aduocat. & de privileg. eor.

exigere nequit in foro conscientia, nec exactum retinere.

12. *An clientulus qui salario debito aduocatum suum fraudauit, exigere illud possit in*

calculo expensarum.

13. *Aduocato an totius litis salarium debeatur, illa finita per amicabilem partium transactionem.*

CAP. VI.

De salarijs aduocatorum, quòd iustè debeantur. Et an à paupere.

1. **N**ter alia quæ ad aduocatum cum clientulo suo pertinent, præcipua de salario inuestigatio est; de quo, quia circà multa versatur, longa se offert ad vtrumque forū disputatio. Antequàm, vt certū & indubitabile præmittitur aduocationis salariū à clientulo iustè deberi, ab eoquè exigì posse, vt probat Decian. in Apolog. pro Iurisprudētib. c. 2. 2. titul. de offic. consulētis, à num. 152. & pluribus citatis tradit Tiraq. de nobilit. c. 39. à num. 27. cum sequentib. & conueniunt omnes Iuristæ, & Theologi, probat Scholasticorum

Princeps 2. 2. quæst. 71. art. 4. in corpore, vbi idem tradit in medico, opē ferente ad sanandum, & alijs similibus personis, dum tamen moderatè accipiant, considerata conditione personarum, & negotiorum, & laboris, & cōsuetudine patriæ. Et etiam salarium nō conuentum debetur aduocato; quod vt speciale in illo, ex communi alijs citatis tradit Mastrill. de magistratib. libr. 1. c. 21. nu. 101. 1. part. & solo Federic. de Sen. ad hoc citato cons. 218. in princip. versic. Non obstat quod de aduocato, tradit Card. Tuschus præcticar. conclus. iur. tom. 1. conclus. 230. sub lit. A. Et
ad cò

adeò quidem aduocato patrocinijs sui salarium debetur, vt nec vasallus pro domino gratis aduocare teneatur, sicut non tenetur personalia alia munera cū sumptu, vel etiam sine sumptu subire, nisi ad id ex pacto, aut aliunde sit obligatus, vt tradit Innoc. in c. sicut. 2. nu. 2. de iure iurād. & illo citato, in rege loquens idē tradit Paris de Put. de syndicat. verb. potestas cū esset, nu. 3. Et licet, iustū consiliū vendere, & operas suas, vt per eum ibidē nu. preced. de quo D. August. in epist. 54. ad Macedonium, cuius verba sūt in c. non licet. 11. quæst. 3. *Non licet, inquit, iudici vendere iustum iudicium, etsi liceat aduocato, vendere iustum patrociniū, & iurisconsulto retum consiliū,* idem habetur in cap. non sanē 14. quæst. 5.

2. Scripsit tamen gloss. d. c. non licet, quòd si sine labore aduocatus potest dare consiliū nō reuoluendo libros, nec laborando in perlegēdis allegationibus,

tunc gratis tenetur subuenire, sed Specul. lib. 1. de salarijs, titul. de salario aduocatorum, nu. 1. contrarium magis probat, idquē constanter affirmat Ioā. Andr. in addition. ad eum ibid. verb. labore, quē refert, & indubitāter sequitur Cacialup. de aduocat. quæst. 1. nu. 8 & post alios ab eo citatos Tiraq. de nobilit. c. 29. nu. 32. & sequenti, Petr. Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg. 46. vbi refert Archid. in d. cap. non licet, & Specul. loco citato tenentes contra gloss. contra quā tenent etiam Didac. Perez in l. 2. titul. 19. lib. 2. Ordin. versicul. Aduocatus prætereā non debet à clientulis suis, prope fin. Suar. de Paz in praxi annotat. 5. num. 49. Azeued. l. 21. num. 6. titul. 16. lib. 2. nou. recopilat. Decian d. titul. de offic. consulētis num. final. vbi alios citat tenentes contra gloss. contra quam, inquit, communem sententiam stare, & post eos Bouadill. politic. lib. 3. c. 14. num. 68. tom. 1.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

vbi gloss. illam communiter esse reprobata[m], asseruit; contra quam tenent etiam Cened. ad decretū collectan. 28. nu. 20. Stephan. Gratian. disceptation. forens. c. 39. nu. 16. & sequēti, tom. 1. & his relatis Emman. Barbof. ad Ord. Reg. lib. 1. titul. 48. §. 27. n. 6. & vltra eos Cald. in reliction. l. vnic. C. ex delict. defunct. 5. part. nu. 28. verba autem Ioan. And. hæc sunt, *Ex hac ratione sequitur, quòd ego, qui vltra quinquaginta annos laboravi in studio, per quodcum modico nunc labore studij præsentis quarentē expedio, ero deterioris conditionis, quàm qui parùm laborauit in studio, & modicum prouectus, habet nunc, ut respondeat, laborare. Quare constanter dico, in his nō solū præsentis, sed, & præteriti laboris rationē habendam.*

Mihi videtur, quòd vtraque opinio distinctione còcordetur, vt, scilicet, glossæ opinio locum habeat, quādo consiliū quod à iurisperito petitur, secundū subiectam illius ma-

teriam tale est, vt sola ratione naturali, semota etiā ciuilis iuris disciplina, à quoquam etiam illiterato cōparari possit, videlicet, si quærat rusticus, rem suam quam alteri commodaui, in iudicio repetere possit ab eo, aut ab hæredibus illius, item si duobus, aut tribus testibus contractum probare possit, & sic de alijs, quæ absque vllō vnquam iuris studio, nec præterito, nec præsentī, etiā illiteratis innotescunt; de his enim consultus aduocatus, gratis respondere tenebitur, non magis, quā si à forensi interrogaretur de loco iudicij, aut de iudicis domo. Contraria verò opinio procedat, quando consilium tale est, quod, etsi præsens studium pro responsione non requirat, præteritum tamē pro materia sua requirit, quia absque iuris studio comparari non potuisset; in hoc enim casu rectum cōsiliū vendere, licebit aduocato, quanuis de præsentī, quia in præceptu habet,

pro

positam quæstionem decidendam, cum illa antea ad discendo perlegerat, sumptusque fecerat, & magnopere laboraret propter quod gratis consulere non teneatur, imo salarium ei debet elargiri, licet nullus inconsulendo labor insit, quia sufficit antractus labor, & studiorum sumptus, & ita potest procedere prima opinio, licet illam ut magis cõmunem omnes indistincte admittant, & vltra supra relatos eandem opinionem tenuit Archidiacon. & omnes in d. cap. non licet, Frãcis. de Imol. in cap. cum ab omni n. 17. de vit. & honest. Cleric. Ann in rubr. de Magistr. num. 28. Ias in §. sed ista quidem num. 113. Inst. de action. & etiã apud Theologos admittitur, ex Antonin. 3. p. tit. 6. cap. 2 §. 4. Soto de iust. & iur. lib. 5. quæst. 8. art. 4. pro quibus est text. in cap. sanc. 14. quæst. 5. cap. 1. §. nec etiam. de foro com. petit. libr. 6. leg. sumptus. ff. de pact. l. 1. §. in honorarijs. ff. de var. & extraord. cogni. leg. vnic. C. de suffrag. D.

Thom. 2. 2. quæst. 71. art. 4. Nauar. in Manual. cap. 25. nu. 30. Quod in aduocatis Ecclesiæ. & Reip. similiter locum obtinet, gloss. vltim. & ibidem Abb in cap. breui. d. iur. iuran. Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 494. n. 83. Aduocati quæ actione & quoquo iuris remedio possint sibi debitum salarium in iudicio consequi, Distingue, quando inter aduocatum cõuenit, & Clientulum de certo salario, pro causa & litis defensione, & patrocinio præstando, tunc enim vel poterit intentare actionem extra stipulatũ, ex textu in l. salarium. iuncta gloss. ff. mandat. l. 1. C. eod. tit. vel extraordinarium iuris remedium implorato iudicis officio ad mercedem soluendam, & promissum sibi salarium condonandũ, ut in l. 1. §. in honorarijs ff. de varijs, & extraord. cogni. Si vero nulla interfuit conuentio pro salario effundendo: tunc eadem actio extraordinaria cõpetit, de qua in d. leg. 1. §. in honorarijs. & in §. medicorum. leg.

Director. advocat. & de privileg. eor.

ambitiosa § ad idem. ff. de decur ab ordin. faciend vel etiam propter operas quas aduocatus exhibuit in causa defensione, conducti actio potuit competere, cum sit actio quæ propter laborem assiduum quo perpen si aduocati Clientuli sui partes gerunt laboris actio dicatur, leg. sed a ddes §. fin. ff. locat junctâ l. qui operas ff. eodē tit. Rotagen. decis. 155. per totam, vel etiam negotti gesti contraria actione poterit experiri, argum. leg 2 ff de neg. gest. & eorū que Cuiac obseruat. lib. 11. cap. 9. Rebus. de except. n. 606. Petrus Gregor. Syntagmat. iuris. lib. 29. cap. 2. n. 6.

Ultra quæ existimarem non inutiliter posse intentari actio de dolo pro salario consequēdo, quia cum in hoc casu potius resultet innominatus contractus, factio vt des, in tali contractu tantum de dolo actio competit ex l. naturalis. §. quod si faciē ff. de præscript. verb. non enim dolo caret clientulus qui soluere recu-
Et aduocato iustam merce

dem, & debitum salarium aduocationis suæ & post secatum implementū ex parte sua faciunt, qua Cuiac. lib. 2 obseruet. cap. 18. Caldeir lib. 4. variat. cap. 1. nu. 5 Fab. lib. 16. coniectura 18. & decad. 18. err. 6. Gaspar ad eūdem Fabium lib. 1. tract. 25. quæst. 6. & 7.

4. Aduocati, pauperibus inopia, quæ laborantibus gratis patrocinium præstare debent, notauit Bald. per textū ibi in l. si futiosi. C. de nupt & in Auth. generaliter colum. 5. C. de episcop & cleric. las. in §. se dista quidem. num. 55. Inst. de actionib. vbi n. 16. idem ampliet ad notarium, vt non recipiat salarium quādo instrumentum facit de aliquo actu, vel contractu pauperis sequitur Roman in l. si vero. §. de viro. ff. solut matrimon pro quibus est text. in l. tam demensis. C. de episc. Audientia vbi gloss finalis. eandem opinionem admittit Couar. practica. ū quæst. cap. 16. à n. 4 & lib. 3. variat. cap. 14. num. 1. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 369. n. 3.

Myfinger. centur. 3. obseruat 32. & iam antea cautum erat, vt causarum patroni sine mercede, aut muneribus causis adessent, vt scripsit Alexand. ab Alexand. lib. 3. dierum Genial. cap. 5. ita à Nerone constitutum fuisse quia aduocationis officium publicū est, & eam ob causam adiuuentum, vt ijs succurratur qui ius suum tueri & causā dicere ignorāt; itē quia vt inquit Bald. in d. l. si furiosi C. de nupt. nu. 4. paupertas est magna afflictio, & afflictio non est danda afflictio, & ita aduocati, iudices, & notarij in causis pauperum non debent ullam recipere mercedē, Authent. de iudicibus §. ne autem. col. Authent. de mand. princip. §. sic tibi quoq; tertium studium col.

5. Licet dubium sit an in causa pauperis salariū præstandum sit aduocato de publico, & secundum ius commune ita constitutum esset, vt de publico aduocato salariū largiretur propter causam pauperis quā egit, & defendit, de quo po-

tius consulere infra citatos Doctores, hodie vero iam in desuetudinem abiit constitutio hæc, vt de iure Regio nullum salariū de publico aduocato præstetur pauperis causam moderanti, sed ex ipsius sumptibus ei satisfaciet, dum sit, & de suo soluant, illo verò sic, expedit autem, vt qui de suo soluere possunt litis expensas, de suo soluāt, vt eorum saltem timore ab iniustus litibus homines cohibeantur, finem litibus, extra de dolo, & contumac. leg. cum quem temere ff. de iud. cū alijs, de quibus Beninc. d. speciali 1. num. 24. At verò qui non habet vnde soluat & hoc, & illo indiget pro causa agenda, aut defendenda, & ideo vtrumque Princeps dare debet tanquā necessariū antecedēs ad iustitiam pauperi administrādam, quod illius muneris est, ex regul. d. l. 2. cum concordantibus.

6. Apud nos tamen, vt dixi, in usu non est, vt salaria de publico dentur aduocatis pro patrocinio ferendo

Director. advocat. & de privileg. eor.

pauperibus. Aliquando tamen litis expensæ, atque etiam alimenta à colitigatore pauperi præstantur dum ipsa pendet, quando, scilicet, iustæ causæ pro paupere præsumptio adest secundum specul. lib. 4. tit. de Inquisitione. §. ult. num. 2. argumento text. in l. final. C. de ordin. cognition. & l. si instituta. §. de inofficioso ff. de inofficios. testament. cū alijs ab eo ibidem citatis, cuius dictum sanctum vocat Rip. in l. 2. num. 4. ff. de re iudic. & sequitur Felin. in c. si quis testium num. 9. versicul. secundus casus, de testib. qui bonæ præsumptionis pro paupere exemplum ad hoc ponunt in sententia pro eo lata a qua est appellatum, eandem opinionem ut de iure verâ probat Covar. pract. ca. 6. num. 5. securus Guid. pap. quæst. 561. ab eo relatum, & servandam fore, scripsit, ubi, perpenso statu litis, & causæ, constaret aliqua non levis præsumptio pro iure actoris pauperis, tamen si fateatur, se nunquam illam in praxi

receptam vidisse, quod & ipsum asseuerat Boer. ab eo item relatus decis. 303. colum. 2. num. 4. & noster Valasc. cons. 1. num. 9. tomo 1. qui prædictam sententiam non probat ibid. in versicul. Nec existimo, præterquam in casu d. l. si instituta. §. de inofficioso, & aliàs consulit, quod Rex adæatur, subdens, quod aliquando vidit impetratū, Surd. verò tract. de aliment. tit. 1. q. 120. quæstionē pro utraq; parte disputat, & in illa affirmatiuam probat sententiam multis pro ea adductis ex num. 7 cum sequentibus, nouissimè sequitur Lusitanus noster Mendes à Castro, præcipuè quando lis est inter eos quibus aliàs de iure naturæ alimenta debentur, & pro acto ad est aliqua præsumptio iustitiæ, in praxi Lusitani. lib. 1. cap. 4. num. 1. vbi senatum nostrum sic decreuisse, testatur, refertque, apud alios idem seruari. Sed tamen Surd. loco citato num. 14. prædictam sententiam succinctè loquens multum re

stringit

stringit ad casum, scilicet, quo pauper peteret, vel vniuersam hæreditatem, vel maiorem partem, secus, inquit, si personali actione ex periretur pro aliquo suo credito, vel pro aliqua re singulari, quam prætendat suam, cæterum, & in his casibus cùm pro paupere iustæ litis præsumptio adest, vrgent fundamenta per eundem adducta pro priori sententia.

7. Quia verò, nec semper, nec secure, pauperi litiganti subuenitur prædicta sententia præsertim, quòd quicquid de iure sit, in praxi non est recepta, vt supra citati Doctor. attestantur, non potest illa aduocatus excusari á gratuito patrocinio in causa pauperis qui non habet vnde litis expensas soluat. Quare, iuxta cõmunem sententiam, quam supra retulimus, præstandũ gratis ab illo erit, quod ex D. Thom. d. quæst. 71. art. 1. in corpore, intelligit Caietan. ibidem, cùm pauper patrocinio tali, pro se alendo extremè eget, & ex

plicat Couarr. dict cap. 6. numer. 4. subdit verò dict. num. 4. in fin. quòd & grauis necessitas litigantis, & aduocati possibilitas ad hoc eum obligant sub reatu mortalis culpæ, secundum Syluestr. verb. aduocatus, quæst. 28. & Sor. optimè explicantem, de iustit. & iure libro 5. quæst. 8. artic. 1. ab eo relatos, idem tenet Bartholom. de Medina in instruct. confessor. cap. 16. §. 4. in fin. Emman. Rodrig. in summ. 1. part. capit. 4. conclus. 6. nouissimè Pedro de Ledesma in summa 2. part. tract. 8. capit. 26. conclus. 1. vbi in versicul. Digo lo segundo, ne dum in extrema & graui, sed in communi etiam pauperis necessitate, idem probat ex communi Thomistarũ sententia contra Caietanum. Quod verò in aduocato D. Thom. docuit, in medico æquè tradidit ibidem ad pauperum curationem; & in similibus alijs obseruandum idem erit. Et hæc quidem sententia tenenda omnino est, vt vera, commu-

nis, & pia, quam qui ample-
ctitur, & opere complet. &
si nullam à paupere, cui la-
borem suum impedit, mer-
cedem recipiat, copiosam
tamen à patre pauperū spe-
rare confidenter, ac merito
debet, iuxta illud Prouerb.

19 *Faneratur Domino qui mi-
seretur pauperis, & vicissitudi-
nem suam reddet ei. Nec qui-
dem alterius, quàm ipsius
Domini verbum illud est:*

*Amē dico vobis, quādiu fecistis
vni ex his fratribus meis mi-
nimis, mihi fecistis. Matth. 25.*
Igitur non pigeat, pauperē
patrocínio, & proprio labo-
re gratis. iquate, quando,
quod illi sit, acceptum sibi
refert, qui centuplum red-
dit, & ideo, non ex tristitia,
aut ex necessitate causam
pauperis agat, quia sine pe-
cuniario salario agit, id est,
non inuitus, ac iudicis ius-
su impulsus, sed gaudēs Dei
spiritu ductus, *Hilarem enim
datorem diligit Deus, 2. ad Co-
rinth. c. 9. & ad Roman. 12.*

Qui miseretur in hilaritate.

8. Stante autem prædicta
sententia venit, quod, si pa-
trocinij præstandi causa ad

uocatum cōueniant simul
diues solute paratus, & pau-
per extremē indigens qui
non habet vnde soluat, di-
missio diuite pauperem sub
patrocínio suo suscipere te-
nebitur, tum, quia diues ab
vno repulsus faciliē alium
inueniet, qui suscipiat, aut
etiam multos inueniet se il-
li offerentes, pauper verò
non habet subleuātem se;
tum, quia aduocatus vno
vinculo tenetur diuiti pa-
trocinium illius efflagitan-
ti, quod ad ius civile perti-
net, quia, scilicet, publicum
officium gerit, vt sup. capit.
præcedente tradidimus, at
verò pauperi & hoc, & ac-
tiori etiam vinculo alio ob-
strictus est, quod ad natura-
le ius pertinet, secundum
quod extremē indigētibus
subuenire tenemur, & duo
vincula fortius ligāt, quàm
vnum, præterquam quod
hoc, vltimum legitimā præ-
bet excusationis causam ad
diuitem dimittēdum. Hoc
autem accipiendum sem-
per sic est, quando vtriusq;
causa iusta apparet secun-
dum ea quæ ab vnoquoq;

proponuntur, si enim causa alterius eorum iniusta appareat, etiam si pauperissimus ille sit, dimittendus erit admissio diuite, iuxta illud Exod. 23. *Pauperis quoque non misereberis in iudicio, & Leuit. 19 Non consideres personam pauperis, nec honores vulgum potentis: iuste iudica proximo tuo.*

9. Cum autem pauperi patrocinium gratis sit impendendum, iuxta predictam sententiam, si causæ victor pauper ipse euadat, dubium erit, an salariū, quod alias, patrono soluendum erat, ab aduersario cum aliis litis expensis, quibus est multatus, exigere possit. Quam questionem disputat, late Cucua decis. Aragon. 14 à num. 4 cum multis sequentibus, tom. 1. vbi variè distinguit, & subdistinguit, & pulcherrimam vocat Benigne, tract. de pauperia, quæst. 7. speciali in iudic. vbi ex num. 20. cum sequentibus duas adducit in illa sententias, ac tandem num. 28. communem Doctor. resolutionem, qui distinguit

inter eum qui gratis clientela suo patrociniatur animo donandi, & illum qui remunerandi præteriti beneficij, aut futuri animo, & causa, patrocinij sui salariū non recipit, vt primo casu victor à victo patrocinij præstiti salariū repetere non possit, secundo verò sic; & ita distinguit Specul. lib. 2. titul. de expens. §. fin. num. 8. Rot. decis. 335. aliàs 38. sub titulo de sentent. & re iudicat. in antiquis, & rursus decis. 5. titul. de procuratorib. num. 2. & omneseconomiter, tam iuris civilis, quam pontificij Doctores, secundum Boer. qui illos retulit, & secutus est decis. 210. num. final.

10. Ex qua communi sententia, & resolutione inferitur, aduocatum qui per se ipsum suam propriam causam defendit, patrocinij sui salariū ab aduersario in expensis condemnato habere non posse, quod interminis probauit Rot. in antiquis decis. 41. aliàs 533. & tenent Barr. & alij in l. stipulatus ff. de fideiussor. Bald. in

Director. advocat. & de privileg. eor.

in l'fin. numer. penult. C. de fruct. & lit. expens. vbi glos. verb. cum quidam, quam ad hoc communiter inducunt Doctor. secundū Gail. lib. 1. obseruat. 151. num. 16. Canonistæ in c. finem litibus de dolo, & contum. & pluribus citatis comunē tradit, & sequitur Cueva d. decis. 14. num. 1. cum duobus sequentibus, Boer. d. de cis. 210. num. 3. vbi ex communi sententia limitat in aduocato, qui causam propriam conduxit, petēte postulationis suæ salarium tanquā interesse, & damnū, quia in alijs causis non potuit interesse, & ita pluribus citatis tradit Bouadilla in politic. lib. 5. cap. 2. nu. 104. tom 2. Pet. Barbof. in l. eum qui temere, in princip. nu. 261 ff. de iudic. atque eo, & alijs citatis, Eman. Barbof. ad Ord. Reg. lib. 1. tituli 48. §. 27. nume. 91. & rursus tit. 91. num. 4. eod. lib. Quod nec in casu isto probat Baldus d. l. final. numer. penult. ex eo, quia tale damnū, litis damnū non est, cui respondet Gail. d. obseruat.

151. num. 18. Apud nos vero hoc in vsu non est, sed aduocato in propria sua causa coram iudice, & in actis postulanti consueta aliās salaria taxantur, illaq; ab aduersario victo recipit: fortassis praxis hæc inde fluit, quia in hoc Regno aduocatus alium constituit, qui in causa propria pro se postulet; cui huius rei causa acta processus exhibentur; atq; ita constitutus ab eo aduocati nomen geret in causa, quanuis is ad quem illa pertinet, in actis scribat, ac pro se coram iudice postulet, quod illi non prohibetur. Nec sanē credo, quod praxis ista, vndecunque illa effluxerit, aliena sit à iure, eū aliās, stante communi prædicta sententia, qui iniastā mouit, sustinuitue litem, vnde meruit in expensis condemnari, commodum reportaret ex iusto labore in centis, laborque ipse, qui pecunia æstimabilis est, sine mercede maneret; diuersaque est ratio in casu isto, ac in illo, in quo litigator gratuitum habuit aduocatum.

tum, in illo enim qui uicit, nec de suo expedit pro patrocinio sibi præstito, ut proponitur, nec in præstando laborem impendit, unde nulla subest causa, qua taxatum aliàs patrono salarium, quasi litis expensas exigere sibi ab aduersario possit; quod in aduocato propriam causam agitante longè aliter se habet, qui, et si de suo non expedit, pro patrocinio litis, suum tamè in illud laborem impedit, qui quasi litis expensa à se facta, iustam exigendi iusti salarij causã præbet, quod ut iure uerius probat Valasc. noster conf. 25. num. penult. tom. 1. ubi nu. sequenti subdit quod in hoc Regno sumus extra dubium propositæ quæstionis, propterea quod aduocatus per se causam propriam nõ defendit, sed per alium id exequi iubetur. Quod tamen cautè est accipiendum, ne, dum hac ratione præsentis casus dubium euitamus, in præcedentem incidamus, quo patrocinijs salarium in casu litis expensas nõ nume-

ratur, quando gratuito illud præstatur; quod inter muneris istius consocios, collegas qui urbane fieri consuevit.

ii. Infertur secundo, eum qui gratuito aduocati patrocinio in causa quam uicit fructus est, salarium aduocato taxatum, in foro animæ ab aduersario in expensis condemnato exigere non posse, nec exactum, quia forte ille de hoc ignarus non exceptit, posse retinere, cum enim illud expensarum condemnatione nõ comprehendatur, quia a uictore expensum non fuit, nec ideo illi debeat, iuxta communem sententiam, uirtute rei iudicatæ exigere nequit, nec retinere, quod iudicatum illi reuera non extat. Quod si dicatur, uictorem maiora alia detrimenta pati in ipsa iniustæ sibi motæ litis prosecutione, ideo aduocati salarium in casu predicto aliàs sibi non debitum, exigere, & retinere posse, respondeo, hoc causam compensationis respicere, qua uti

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

quisque potest in animæ iudicio seruatis seruandis, atque idcirco, nō magis præsentem causam id exonera- re, quā si ab aduersario, qui etiam dare damnatus est, plus exigeret uirtute rei iudicatae, quia fortē in illum lauit legitima compensa- tionis intuitu.

12. Maior dubitatio est, an etiam locū hoc habeat quando aduocato salarium solutum non fuit non quia gratis patrocinatus est, sed quia clientulus ingratus; post causæ uictoriam adeptam salario debito, & in pro- gressu litis asseueranter, prout moris est, promisso fraudauit eum; quod non pauci faciunt inique, & cum animæ suæ detri- mento non paruo, & si id parui pendentes, in hoc ergo casu uidetur dicendum idem, quod in præcedente, & multo magis, quia debi- tum salarium non soluens, quasi solutum ab aduersario repetit, dolose sic erga utrumque agens. Sed con- trarium est tenendum in casu isto, quia in eo aduoca-

tus gratuito non est patro- cinatus, sed soluendi sibi sa- larii animo, & spe, cui clien- tulus utroque foro manet obligatus, atque ideo exige- re sibi potest ab aduersario in expensis condēnato, tan- quam sibi ipsarum expensa- rum calculo ad iudicatum; quod enim patrono nō sol- uit, à soluendo eum non li- berat; denique, secundum cōmunem antidotalis obli- gatio clientulo erga aduo- catum sufficit, ut salarium quod illi non soluit à con- dēnato repetere possit, mul- tō magis ergo operari hoc debet ex mēte communis, ciuilibis & naturalis obliga- tio qua pro salario quod non soluit, manet obliga- tus patrono, & conueniri ab eo potest.

13. Adeo autem salarium causidico debetur, ut si lis per amicabilem partiū cō- positionem finem accipiat, nihilominus totius litis sa- larium, illi debeat, quod in iudice loquens tradit Ia- son in § tripli num 58. in- stit. de actionib; & in salario aduocato promisso in euen-

tam litis cum causæ victo-
 ria, tenet gloss. final. in l. v.
 nic. C. de suffrag. vbi quæ-
 sitionem sabbatinam dicit,
 & Alberic. ibi num. 3. varias
 in illa Antiquorum senten-
 tias refert, nullam firmans,
 idem tenet gloss. in l. final.
 verb. ex euentu litis ff. man-
 dat. per tex. ibi, quam nota-
 bilem vocat, & sequitur
 Guid. Pap. quæst. 102. inci-
 pit licet, vbi iuxta finē ait,
 quòd ista est communis o-
 pinio ex speculat. titul. de sa-
 larijs. § sequitur de aduoca-
 torum salario, versicul. sed
 pone; quo in loco speculat.
 quæstionē ponit in eo qui
 aduocato centum dare pro-
 misit, si vinceret in causa, si
 non vinceret, quinquaginta,
 & postea cum aduersario
 transegit, & quæstionē
 ibi num. 7. & 8. ad vtramq;
 partem disputat, & pro glof-
 sæ sententia Antiquos non
 nullos allegat, & inter illos
 præceptorem suum, quem
 dominum suum vocat: ipse
 verò d. num. 8. in fine con-
 cordando opiniones distin-
 guit inter transactionem à
 euentu factam in fraudē

promissi, & transactionem
 bona fide factā, vt quia lis
 erat dubia, vt primo casu
 totum consequatur patro-
 nus, secundo verò non to-
 tum sed pro rata seruitij
 quod præstitit habita faci-
 diæ suæ consideratione nisi
 aliud inter eos actū fuerit,
 atque ita fraude non inter-
 ueniente à glossa, & com-
 muni discedit; quam alios
 referens, & loquens simpli-
 citer in aduocati salario
 probat Beninc. tract. de pau-
 pert. & eius privileg. quæst.
 7. speciali. 1. in iudic. num.
 6. Bouadill in polit. lib. 3. c.
 14. num. 63. versicul. Però
 seguramente, tom. 2. Gra-
 tian. disceptation. Forens. c.
 55. num. 16. tom. 1. & alijs ci-
 tatis, Barbos. ad Ord. Reg.
 lib. 1. titul. 91. num. 5. Cu-
 ius sententiæ ratio commu-
 niter assignatur, quia trans-
 actione facta, non stat per
 aduocatum, quominus cæ-
 ptam sub patrocínio suo li-
 tem perficeret, ideo totius
 litis salarium debet habe-
 re; ad quod bonus tex. in l.
 qui operas in fin. ff. locat. l.
 final. iuncta glossa ibi C. de

condict. ob caul. & commu-
nis sententia cum glossa
magna ibi in l. si vno. §. i-
tem cum quidam ff. locat.
vbi in versicul. cum autem
quis operas, Azon. senten-
tiam secuta tradit, quod is
qui operas suas alteri loca-
uit, quando non stat per
eum quominus illas præ-
ter sed per conductorem,
totius temporis mercedem
habere debet, in quo glossa
illa communiter recipitur.

CAP. VII.

SUMMARIÆ

1. **L**ocator operiarum im-
pedito quominus eas præ-
stare possit propter fortui-
tū casum in persona ipsius
consequentem, mercedem
illarum non lucratur.
2. Fallit in advocato, & spe-
cialitatis ratio à Bart. assignata traditur. Aliam vid.
num. 14.
3. Præfectis, & magistrati-
bus magnis, quibus salaria
propter dignitatem princi-
paliter sunt constituta, se-
moriantur ante statum of-

ficij tempus, totius tempo-
ris salaria debentur, secun-
dum Bart. communiter re-
ceptum.

4. Contraria aliorum opi-
nio refertur, secundum quā
mortuo advocato intra an-
num pro quo salarialis e-
rat, residui temporis sala-
rium non datur solutum, hæ
redibus illius non debe-
tur.
5. Quod Bart. sententiam
Doctor. communiter sequun-
tur, refertur.
6. Aliquorum rationes refe-
runtur ad communem sen-
tentiam, secundum quam,
mortuo advocato, aut aliis
impedito, totius litis sala-
rium debetur.
7. Consultantur rationes spe-
cialitatis ad lucrandum sa-
larium mortuo advocato, ab
alijs assignata, & numero
8.
9. Iurisconsultis, fas non e-
rat à acceptis iuris traditio-
nibus deniare, sed cum id a-
quitas exigebat, principem
litigatores adhibant.
10. Iurisconsultorum respon-
sa qua Imperatorum rescri-
ptis nituntur, ut aequitate
sua-

suadente contra ordinarias iuris traditiones prolata accipi debent, sed hoc non semper, & num. 11.

11. In his qua sunt communia pluribus, ut singulis, non sufficit secundum ordinarias iuris regulas consensus maioris partis, ad aliorum prauidium. Et intelligitur l. maiorem ff. de pact.
12. Operarum locator, totius temporis mercedem lucratur, si per eum non steterit quominus eas praestaret, secundum ordinarias iuris traditiones.
13. Declaratur, si per eum non steterit propter casum contingentem in persona conductoris, intellecta l. qui operas ff. locat.
14. Contingente casu in persona aduocati, per eum non steterit, dicitur, quominus operas praestaret, ut totius

litis lucretur salarium, & specializatis ratio assignatur ad intellectum l. a. d. diuus ff. de var. & extraord. cognition.

5. Aduocatus morte praeventus ante captum negotium, & praestitutum consilium ad illud, non lucratur salarium, tamen si fidem proferendo patrocinio clientulo astrinxisset.
16. Aduocatus in annuo stipendio conductus, ante finitum annum moriens residui temporis stipendium non lucratur, & contra communem. Et intelligitur l. post duos C. de aduocat. diuersor. iudicior.
17. Magistratus, doctores ad legendum conducti, & alij similes, anni quo moriuntur salaria non acquirunt, nisi pro rata temporis quo munus praestiterunt. Contra communem.

CAPIT. VII.

An mortuo advocato, aut aliàs in persona sua impedito, totius litis salarium debeatur, aut anni totius quando promittitur annuum.

MAior verò dubitatio est, an probandum idem sit, quod in casu proximè præcedente, fortuito casu contingente in ipsius advocati persona, ex quo ceptæ advocacionis operam perficere non valeat. Et quidè glossa magna in l. si vno §. item cum quidam ff. locat. Azon. secuta prope finem, verba sic vel dic quod est verius, loquens generaliter in locatione operatum, vel rei, & operarum simul, tradit, quod, & in persona locatoris ipsius fortuito casu contingente unde locatas operas præstare non valeat, integram nihilominus mercedem consequi possit, & hac sententia stante facilis est responsio pro advocato impedito. Ceterum, contra glossam

in casu illo tenet Bart. per tex. ibi. in d. §. itē cum quidam, col. 3. nume §. & in l. 1. §. diuus num. 2. ff. de var. & extraord. cognit. & gloss. opinio communiter reprobatur in casu isto, de quo scripsimus in l. ex hoc iure verb. locationes. num. 68. ff. de iustit. & iure.

2. Atque ita ex gloss. sententia, quia communiter est reprobata, pro advocato in persona sua fortuito impedito responderi non potest. Tenedum tamen est, quod illo mortuo, aut aliàs impedito, solutum antea ei salarium pro tota litte, aut toto anno, ab eo, aut ab hæredibus illius condici nequit, & de hoc non est dubium vt dixit Alberic. in l. vnic. numer. 4. C. de suffrag per tex. in dl. 1. §. diuus, vbi est

expressus casus; sed & non dum solutū peti posse, sentit Alberic. d. num. 4. argument. tex. in l. post duos C. de aduocat. diuersor. iudicior. in fin. vbi hoc tenet gloss sequitur Alberic. ibi, vbi glossas alios concordātes allegat, idem tenet Specul. titul. de salarijs §. sequitur de aduocatorum salario, versicul. Quid si aduocatus num. 9. Bart. d. §. item cum quidam nu. 5. versicu. vt tamen, vbi tamen cōtra gloss. hoc speciali aduocatorum priuilegio non attribuit, sed alia ratione defendit, tradens, salarium debitum ex dispositione legali, vel ex dispositione contrahentium, quæ succedit in locum dispositionis legalis vt est, inquit, salariū quod debetur aduocatis, vel potest statibus, & istis qui assumuntur ad ista officia publica, exigi posse & retineri & si casus contingat in persona illorum quibus debetur, qua ratione id ipsum nemine citato probat Gail lib. 1. obseruat. 44. num. 12. secundum Bart. hac ratione pro-

cedit decisio d. §. diuus, vbi Bart. id ipsum tradit num. 1. rationem assignans; quia tunc tanquam in beneficio legis plenior fit interpretatio, sed latius deinde magistraliter materiam istā tractat in d. §. diuus colu. 3. vb. tradit, salarium aduocato assessori, & doctōri ad legendum conducto, non praestari propter laborem tantū, nec tantum propter probitatem scientiæ, vel intellectus, sed propter vtrumque simul, & ideo resoluit d. col. 3. num. 3. quod talibus, ac similibus personis integrum debetur salarium, siue esset vnū pro certa causa determinatum, vt d. l. 1. §. diuus, siue annuum: nam totius anni, in quo moritur, salarium lucrabitur, vt in l. post duos versicul. his quoque C. de aduocat. diuersor. iudicior. quod in assessore loquens probat Iacob. de Nigris in repetitione l. diem functo num. 22. in princip. ff. de offic. assessor. & est communis secundum Carol. tract. de locat. 2. part. tit. de offic. assessor. num. 3.

num. 3. & in advocato in firmitate impedito, quod & nondum solutum salariū exigere possit, tenet Garter res practicas lib. 1. quæst. 32 in fin. idemque in magistratibus loquens tradit Mastrell. alijs citatis, tractat. de magistrat. lib. 1. c. 21. nu. 99. 1. part. & in advocato, quod salariū anni quo moritur, ad hæredes trāsmittat, Barbosa. ad leg. Reg. lib. 1. tit. 91. num. final. vbi alios refert. Idque tam in publico salario advocati, quam in privato, vt commune ex Ias. & Curt. in l. diem defuncto num. 53. ff. de offic. altior. tradit Eman. Soar. in thesaur. recepat. sentent. verb. Advocatus nu. 102. & verb. Mortui advocatum. 237. vbi num. sequentibus ex communi sententia idem tradit in prætoribus, doctoribus ad profitendam conductis & medicis intra annū præ mortuis. Et pro ratione addit Bart. quia, cum prædictum salariū partim beneficij loco sit, partim propter laborem debeat, plenior in eo sit interpretatio.

3. Diversum tradit in ijs, quæ propter dignitatē principaliter præstantur nō habita ratione laboris, vt in præfectis, & domesticis Principis, in quibus tradit, quod tanquam in beneficijs principum plenissima sic interpretatio l. fin. ff. de constit. princip. & ideo huiusmodi personæ, & magistratus magni, totius temporis salariā lucrantur, non solum illius anni, quo moriuntur, quando talibus muneribus obediis certum annorum tempus præfinitur, vt in legibus per eum citatis d. col. 3. nu. 9. vbi etiam casum addit, in quo hæredi vnus anni salariū præstatum ultra salariū anni quo moritur officialis defunctus, qui est casus l. final. C. de domest. & protector. lib. 12. vbi glossa hoc esse mitum dixit. eius meminit Gregor. Tholosan Syntagm. iur. li. 27. c. 2. num. 9. in fin. quæ Bart. sententiam sequuntur communiter Doctor. Cabed. no ster decis. 8 ex num. 12. cum sequentibus. tom. 1. vbi latè agit de salarijs potestatum,

qui moriuntur ante tempus officij finitum, & tunc tempus salaria illis deberi, probat, non tamen ex ratione Bart. sed quia per eos non steterit, quominus locatas operas praestiterint, sic enim regulam proponit d. nu. 12. ex qua in sequentibus ad salaria dicta infert, in quibus idem tradit Lufitanus Cardos. qui alios refert, in praxi verb. salarium nu. 5. & pluribus citatis Mastrill, nu. 48. cum duob. sequentibus. subdit tamen, quod hoc non seruetur in Regno Siciliae, nec in pluribus locis, & Bart. sententiam accipit in supremo magistratu num. 49.

4. Alij vero in contraria sunt sententia, quos refert Cabed. d. decis. 8. nu. 9. in fin. vt nempe, potestate vita functo, residui temporis salarium non debeat heredibus illius. Quorum sententiam satis probabiliter posse defendi, scripsit Fulgos. in l. diem functo. n. 6. ff. de officio assessor. & speciale esse, aiunt, in filici patrono, vt anni, quo

moritur integrum debeat salarium, d. l. post duos, versic. his quoque C. de aduocat. diuersor. iudicior. ad duntque, in d. §. diuus, soluti salarij repetitionem denegari, quod facilius erat, quam ad nondum solutum petendum actionem concedere, quasi haec non daretur, nec extra illo competeret pro residui temporis salario, mortuo aduocato.

5. Caeterum Bart. sententiam in d. §. diuus, quam & tenuit in potestate vita functo in d. l. diem functo nu. 1. & 7. licet dixerit, quod lex illa nihil faciat ad quaestionem illam, quia loquitur, quando moritur is, qui salarium dare debebat, praefatam, inquam, Bart. sententiam, quam etiam tenuit glossa magna in d. §. diuus & in d. l. diem functo verb. praestitum, sequuntur communiter Doctores vtrobi- que, & in d. §. item cum quidam, vt restatur Ioan. Bapt. eam secutus d. l. diem functo, quaest. 10. nu. 22. late Bolognet. ibi, qui nu. 46. in fine dicit, omnes Doctores

attestari hanc communem
communem etiam dicit Ia
son ibi nu. 36. vbi & in nu
meris sequentib. vtriusque
sententiæ Authores, & fun
damenta refert, & post lon
gam disputationem cum
communi residet, quod i
tem fecit Cagnol. ibi no 71
in fine, latè etiam quæstio
ne in pro vtraque parte dis
putat Iacob. de Nigris ibidè
ex nu. 24. cum sequent vbi
nu. 29. in fin. asserit, opinio
nem contra communè fa
cile posse defendi cum alle
gata pro communi parum
faciant communem etiam
tradit, ampliat, & limitat
Cardin. Tusch pract. to. 7.
conclus. 8. sub liter. S. & eam
tenet Ioann. Gutier. pract.
quæst. lib. 1. quæst. 32. in fin.
Azeued. in l. 20. no. 4. titul.
16. lib. 2.

6. Inaduocato verò, Bart.
& communem sententiam
secure sequitur Iacob. de
Nigris d. l. diem. functo nu.
56. per tex. in d. §. diuus, ra
tionem specialitatis assignans,
in probitate scientiæ,
& dignitate, aliam ponit
Ioan. Baptista de Sanct. Se.

uerin quæst. 8. post vel sicul.
Ceterum, ex Aul. Gellio li.
10. no. att. c. 1. nempe, in
fide data, quam clientulo
seruare tenetur aduocatus,
& maximam vim habet, ad
eò, vt clientem in fide acce
ptum chariotem habere de
beat, & contra cognatos tue
ri: neque peius vllum faci
nus æstimatum est, quàm si
cui probaretur, clientem
derisui habuisse, secundum
Gellium; cuius fidei causa,
& intuitu, tradidit Baptist.
de sanct. Senerin. d. quæst.
8. aduocatum lucrari sala
rium, & ad hæredes trans
mittere, & si moriatur ante
quàm aduocare incipiat, se
cundum glossæ sententiam:
in d. §. diuus, licet in alijs cõ
trarium probet, in quibus
hæc specialitatis ratio ces
sat, circa quod Bart. sibi cõ
trarium notat, quod raro,
inquit, contingit in tanto
Doctore.

7. Ego quidem hanc ra
tionem specialitatis, vt ad
uocatus integrum salarium
lucrat, mortuus ante fini
tum in causa patrociniũ,
vel etiam ante illud incep
sum

Ca. 7. An mortuo aduoc. salar. debeat. 66

cum, nō puto sufficientem. Primo, quia clientulus salarium præbens, non tã propter promissam, susceptam que ab aduocato fidem de patrocinio ferēdo præbet, quam & principaliter propter patrocinium ipsam in causa, & in asu ferendum. Deinde, quia etiam in negotijs, & contractibus fides inuicem præstat, quæ etiam maximam vim habet vt probatur in l. i. ff. de pact. & in l. ff. de constit. pecun. & constat ex Gellio d. c. i. versicul. hanc autem fidem, vbi inquit, *Hanc autem fidem maiores nostri non solum in officiorum vicibus, sed in negotiorum quoque contractibus sanxerunt, maximeq; in pecuniæ mutuatice usu, atque commercio.* Et tamen hoc præstitæ in cōtractu fidei vinculum non præstat actionem ad mercedem, nec eius retentionem mortuo operarum locatore, vel aliàs impedito d. l. si vno § item cum quidam ff. locat. cum communi sententia, de qua supra; sic ergo, nec hæredibus aduocati mortui suscepta ab

illo fides præstare poterit actionem, aut retentionem salarij. Præterea, magistratus publici fide tenentur, & arctissimo quidem eius vinculo principi & reipublicæ in quam eliguntur pro administratione, & defensione illius, iuxta munus sibi iniuncti normam; & tamen si moriantur ante munus inchoatum salaria non lucrantur, secundum Bart. sententiam d. l. diem functo, Bal. & aliorum, quos refert, & sequitur Cabed. d. decis. 8. nu. 29. tom. i. Ioan. Bapt. d. l. diem functo quæst. 8. ex quo specialitatis ratio, quæ ibi assignat pro aduocato in casu prædicto, sufficiens non videtur.

8. Nec etiam satisfacit ea, quam tradit Bart. d. §. diuus nu. 7. nempe, quia prædictum salarium partim in remunerationem beneficij datur, partim propter laborem, idcirco plenior circa illud sit interpretatio; verius enim est, clientem non præbere salarium beneficij causa, sed potius aut saltem principaliter, & in plurimū

propter operas, & laborem in defendenda causa. Vnde multò minus placere potuit Fulgos, ratio d. l. si vno. Sicut cum quidam, afferentis, in salario aduocato præstito non dari correlatiuum respectum ad operas illius, vt contingit in alijs, qui operas suas locant, quia merces operis correlatiue respondet, & ideo cessante vno correlatiuum non cessare debet alterum, nempe, mercedis præstatio, vt in d. Sicut cum quidam, quod in salario aduocati secus est, quia gratuitum est negotium, & quod tribuitur, non oneris gratia tribuitur, & hanc dixit esse rationem motiuam illorum iuricū. Quæ tamē (vt reor) minus quàm præcedentes mouet, quod enim aduocato salarii loco tribuitur non gratuito, sed impensi laboris causa, & correlatiue ad illum tribuitur. Denique scientiæ probitas, quom. Bart. considerat d. §. diuus nu. 5. versicul. pro huius, in qua, & indignitate simul, specialitatis, rationem constituit. Nig. d. l.

diem de functo nu. 56. non est finalis causa præstandi salarii, quamuis aliquando impulsua sit ad liberaliorem illius præstationem, quod etiam in artificibus videmus in quibus artis ingenium, scientia, & institutio attenditur l. inter artifices ff. de solution. & qui petitor est, liberalius conducitur. Quod si dicatur, scientiæ probitatem in præsentis articulo non intelligi, prout in ea vnus alij excellit, sed prout ipsa in se excellens scientia est, & eo inter alios honore digna, vt salarium promereat, quamuis mortis causa, aut alio legitimo impedimento non exerceatur (quo casu probitatem scientiæ, ac dignitatem accipere videntur, qui hac vtuntur ratione) respondeo, vt supra, quod clientulus non propter aduocati scientiã, eiusque excellentiam, & dignitatem in se, & in abstracto sumptam, sed propter eius adum, & exercitium in sua clientuli ipsius causa salarium præbet, nec enim ille propter aduocati scientiam

tiam in aduocato abundè congestam, s. d. propter aduocati scientiã in cãsa sua bene digestam salariũ præbet, atque ita apparet, quod ex probitate scientiæ, & dignitate non digna specialitate proposita. elicitur ratio.

9. Et cetè difficilis est articulus, adeò, vt si specialitate istam non legerimus scriptam in d. §. diuus, fortassis nec in aduocato à nostris illa traderetur, nec in alijs, vt in magistratibus, & doctoribus ad legendum cõductis, in quibus glossa, Bart, & alij scribes argumẽto illius text idem cõmuniter tradiderunt, in quam cõfiderationem ipsum tex noto, dum Vlpianus decisionẽ de qua ibi, seueri Imperatoris decreto attribuit, quasi contrariũ ipse quoq; Iuriscõf. secundum ius ordinatum respondere debuisset. Enimvero Iuriscõfultis nõ licebat à receptis iuris civilis traditionibus recedere l. prospexit ff. qui. & à quibus §. responsa prudentum, ibi, *Quibus permissum erat de iure respondere, secundũ vnã*

lecturã instit. de iure naturali Et quoties casus eueniebat, in quo ab eis recedẽdũ fore, æquitas dictabat, Principem litigatores adibant, cui soli licet at, ius scriptũ æquitate dicente temperare, iuxta tex. expressum in l. 1. C. de legib. quod ex Cicer. & alijs eleganter docet Conan. lib. 1. cõment. c. 12. Cuiat. in l. Gallus in princip. ff. de liber. & posth.

10. Quæ obseruatio plurimum conducit ad plurimarum legum facilem intellectum, & interpretationem, cum alijs difficiles reputentur, propterea quod contra receptas iuris traditiones illarum decisiones emanent: quæ tamen principum rescriptis, ac decretis, quorum in illis mentio fit, processerunt. Aduertendum tamen est, & hoc caute accipiendum; quia non semper vbi legimus, iuris consultorum responsa Imperatorum rescriptis nisi, ea quasi contra receptas iuris traditiones ex æquitate prolata accipere debemus: nam & secundum ius ordi-

narium rescribent Imperatores à litigatoribus aditi, vt in casu d. l. si vno §. itē cum quidam ff. locat. vbi hoc innuunt verba illa, *non immerito*, quibus vsus fertur Imperator, in rescripto, de quo ibi.

11. Aliquando verò, æquitate causa, & intuitu, à iure recedebant, vt in casu l. maiorem ff. de pact. iuncto §. præcedente, vbi maior pars creditorum minori nocet contra iuris regulas, secundum quas, in his, quæ sunt communia pluribus, vt singulis, requiritur consensus omnium, & non sufficit maioris partis illorum consensus, vt per iura, quæ allegat, & alia tradit Gom. 2. tom. c. 3. nu. 14. in princip. Illud tamen in casu d. l. maiorem iuncto §. præcedente, Marci imperatoris rescripto, de quo ibi mentio fit, inducū fuit æquitate dictante, libertatis fauore. Sic etiam speciale ius legimus constitutionibus principum permissum in casu l. admonedi ff. de iure iuran. l. cū mater ff. de inoffic. testam. cum

multis alijs, quibus decis. d. §. diuus annumerari potest. 12. Restat tamen adhuc, rationem querere, qua potuit moueri ibi Imperator, cum supradictas non probauerimus, & quidem super uacaneum videtur, aliam querere, & assignare, quam quæ ab Imperatore ipso, seu Vlpiano expresse assignata, & tradita est, inquit enim, *Quia per ipsum non steterat, quominus causam ageret.* Pro cuius rationis explicatione, quia difficilis illa est, & etiā decisione ipsa, cui annectitur, difficilior, utpote, quæ omnes alios æque comprehendat, qui operas suas locauerunt, & ante eas præstitas mortem obierūt, dicendum est, eos, qui operas suas locauerunt, secundum receptas iuris traditiones, totius tēporis mercedē accipere debere, si per eos non steterit, quominus eas præstarēt, l. qui operas ff. locat. vbi idem æq. in aduocatus dicitur, si per eos non steterit, quominus causam agant.

13. Ex quo text. quatenus

In eo aduocati alijs æqui parantur, augetur difficultas d. 6. diuus, nisi dicamus; Paulum in d. l. qui operas, loquutum fuisse secundū ius ordinariū, quo attento, nulla inter aduocatos, & eos qui operas suas locant, differentia erat quoad præsens institutum, vt obseruauimus, vel etiam loquutum fuisse, quando per operatū conductores, vel per casum in illis contingentem stetit, quominus operæ præstarentur, & sic quando per clientulum; quo etiam casu nulla inter aduocatum, & alios differentia est: omnes enim æque secundum iuris regulas totius tēporis mercedem, & integra salaria lucrantur, secundum gloss. & communem in d. l. si vno §. item cum quidam, & in casu isto, non verò in contratio accipienda est æquiparatio, de qua in d. l. qui operas. Quod verò Paulus ibi in hac specie loquutus fuisse, & non quando casus contingisset in persona locatoris operatum, patet, quia, cum in persona locatoris

operatum casus contingit, totius temporis mercedem habere non debet, imò acceptam pro rata reddit, secundum tex. & cōmunem per eum sententiam d. l. si vno §. item cum quidam. Ex quo apparet, id, quod dixit Paul. d. l. qui operas, si per eum non steterit, quominus operas præstaret, tam culpam, quàm casum in persona locatoris excludere; hoc namque, aut illo eueniente, per eū stetisse diceretur, quominus operas præstaret, pro indeq; totius temporis mercedem habere non deberet, cuius contrariū in hac postrema specie circa aduocati personam specialiter à seuerio Imper. decretum fuit, vt, nempe, & si casus in persona illius contingisset, per eum non stetisse, dicatur, quominus causam ageret.

14. Potuit vero in id moueri Imper propterea quòd aduocatus in ipso litis ingressu, aut etiam ante ingressum operam aliquando, & laborem impendit toti deinde liti profuturum, dum

dum causæ merita examinat secundum narrationem propositæ sibi facti, secundum quod, quid in illo iuris sit, attendit, clientuloque consulit, ipsumque instruit aduersus præmeditatas aduersæ partis in litis progressu calumnias, & techas. Cum ergo in ipso litis exordio operam nauet labore, & consilio suo, totius deinde litis progressum, & euentum consecutentem, æquum imperatori visum fuit, ut quando morte, vel casu alio impeditus litem finire non posset, quasi id per eum non stetit, totius litis haberet salarium, qui toti liti futurum laborem, aut etiam totius litis potissimum iam impenderat. Quæ ratione, muneris etiam dignitate sua dente motum fuisse reor Imperatorem, ut sic decerneret in proposito sibi casu d. §. diuus. Et quod ad muneris dignitatem attinet, notandum est, aduocatorum salaria, honoraria nuncupari, ut in d. l. 6. proinde, cum alijs, quasi scilicet, non tam mercedis nomine, quod ad

locationem operarum pertinet, quam honoris gratia datur, & suscipiatur, ut notauit Greg. Tholosan Syntag. iur. lib. 49. c. 8. nu. 1. & 2. 15. Ex quo intellecto, & decidendi ratione ad text. in d. §. diuus, primo infero, aduocatum morte præuentum ante captum negotium, & ante præditum consilium ad illud, salarium non lucrari, nec ad hæredes transmittere, tametsi proferendo patrocínio fidem iam clientulo astrinxisset, contra Caccialup. d. l. diem fuerit, quæst. 8. post versic. ceterum. Glossæque, ac Bar. sententia, eam sequentis in d. §. diuus, nu. 12. dum tenet, quod, etsi aduocatus sit mortuus antequam aliquid fecerit, lucratur salarium, intelligenda est, dummodo, etsi in ipsa lite, eiusque factis morte præuentus nihil fecisset, ad ipsam tamen aliquid fecisset, videlicet, quia causæ merita secundum facti narrationem examinasset & de eis, ac alijs in bonum litis euentum clientulum instruxisset.

16. Secundó infero contra Bart d. §. diuus n. 7 post glossam ibi, & communem sententiam, quam testatur, & sequitur Cagnol in repetitione d. l. diem functo nu. penul ff. de offic. assessor illius decisionem non procedere in aduocato annuo stipendio in tempus conducto; si enim ante cōpletum annum moriatur, residui temporis stipendium non acquirit; quia decisio text. in d. §. diuus, quæ est de aduocato ad certam causam cōducto, eiusque ratio huic casui non adaptatur: vnde ad eum extendenda nō est, cum specialis decisio sit. Neq; obstat l. post duos, versicul. his quoque C. de aduocat. diuersi iudicior. quia in fisci patrono specialiter loquitur, qui aliàs specialibus alijs potitur priuilegijs & prærogatiuis l. binos l. petitionem, versicul. egredientem d. l. post duos; C. de aduoca. diuersi iudicior. Quod igitur, illius fauore specialiter traditum exstat in d. versicul. his quoq; pro totius anni, in quo moritur, sala-

rio ad alios nō debet trahi l. 1. versicul. planè ff. de constit. princip. l. quod vero cōtra l. ius singulare ff. de leg. 17. Tertio inferitur contra glossam, Bart. & communem sententiam, mortuo intra annum magistratu, assessore, doctore ad legendū conducto, & alijs huiusmodi, totius anni salaria non deberi, vt tenuit antiquus Doctor Bertrandus de Monte Faentino, quem Barto. refert in d. l. diem functo, Ias & repetētes ibi, & de eo memorant, quod scientia, & auctoritate præclarus vir fuit, cardinalemque creatum, & in cardinalium cætu magnæ auctoritatis, ex Alberic. vt oculato teste referunt, is, igitur repetitio fertur d. l. diem functo, in Monte Pessulano, & ibi tenuisse, prædictis magistratibus, & doctoribus ad legendum conductis pro rata tantum temporis salaria deberi: cuius sententiam multi alij secuti sunt, vt testatur Cagnol. d. l. diem functo, n. 63 in initio, vbi Fulgos nu. 6. eā satis probabiliter posse

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

defendi asseruit, communē de facto non seruari testatur: quam etiam apud nos non seruari, nisi aliquando ex speciali Regis concessione testatur Cabod. d. decis. 8. nu. 22. & sequenti tom. 1. ubi tamen & in præcedentibus, communem sententiam de iure veriolem esse censet. Verum contraria, quam vsus approbat, probatissimis quoque iuris nititur fundamentis, quæ referunt Fulgos, & alij in d. l. di em fu ncto, nec illa quidem parum iuuatur ex prædicto intellectu, & ratione ad d. §. diuus. Communem autem, quam securē sequitur Gail. lib. 1. obseruat. 44. nu. final. limitat. ibi ex alijs, quos refert, vt non procedat, si sub conditione expressa contractum sit, vt puta, operæ præstentur, quia tunc existentis conditionis requiritur,

CAP. VIII.

SUMMARI A.

1. **A**duocato, aut procuratori non licet pacisci cum

clientulo de quota litis pro salario: & talis pactio non valet. & aduocato eam ob causam munus interdicitur.

2. An valeat conuentio de re aliqua, aut certa pecunia quantitate salarij nomine aduocato præstanda, diuersa referuntur opiniones.
3. Probatur non valere pactum de re certa, aut certa pecunia quantitate aduocato præstanda in euentum victoriae.
4. *Intelligitur Ord. Regia li. 1. titul. 48. §. 11. iuxta eandem sententiam.*
5. *Pro eadem expeditur mēs Bart. & sententia eius in l. sumptus, in fin ff de pact.*
6. *Promissio aduocato facta de re aliqua, aut certa pecunia quantitate, si causam vicerit, nunquam valet: facta vero nomine salarij simpliciter, aut in vtrumuis euentum, valida est.*
7. *Pactum in initum inter aduocatum, & clientulum lite pendente sub patrocinio illius non valet: nec inter medicum, & agrotum.*

CAPVT. VIII.

De conuentione inter aduocatū, & clientulū pro salario.

I. Requēs in hac materia inter Doctores disputatio est de conuentione inita circa litis salarium inter aduocatū, & cliētulū. Et in primis inter omnes constat, aduocatū, siue procuratorem non posse pro salario cum cliente de quota litis pacisci, & si de facto paciscatur, nullam inde actionem oriri, vt tradunt citati à Cernel, in collectan. ad decretū collectan. 28. nu. 12 Morl. in empor. iur. tit. 3. in præmiss. nu. 60. part. 1. Cabed. decif. 19. nu. 1. in princip. 1. part. & probat l. 1. §. si cui cautum, & ibi gloss. verb. suspensa lite. ff. de var. & extraord. cognit. & in l. sumptis verb. datum ff. de pact. Et aduocato qui de quota paciscitur, cū alijs citatis à Gail. lib. 1. obuat. 44. num. 1 plures refert Barbof. in remission. ad Or

din Reg. lib. 1. titul. 48. §. 11. munus interdicitur l. si qui aduocatorum C. de postuland l. si remunerandū §. final ff. mandat. c. & infames §. arcentur. 3. quæf 7. tradit specul. lib. 1. tit. de salarijs §. sequitur de aduocatorum salario nu. 1. versic. Illud autē Morl. cum relatis ab eo loco citato nu. 61. Peregrin. commune dicens de iure fisci lib. 4. tit. 7. nu. 16.

2. An verò de re certa, aut quantitate certa valeat conuentio lite pendente facta inter aduocatū, & cliētem, quærunt Doctores. In qua quæstione alij distinguunt inter rem, aut quantitatem de qua controuersia litis est, & rem, seu quantitatem in lite non controuersam, vt priori casu conuentio non valeat, in posteriori verò sic; & ita tenent Bart. in d. l. sumptus, & ibi

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

Angel. in fin. sequū ut alijs
relatis Moil. communem
referens d. titul. 3. circa præ
missa nu. 61. Cabed. d. decis.
19. nu. 1. ad fin. & nu. 6. Alij
verò simpliciter distinguūt
inter pactum de re particu
lari, aut quantitate aliqua
aduocato promissa in euen
tum victoriæ, vt hoc nō va
leat, quod omnino fugien
dum, ait Decian. in Apolo
ge. pro iuris prudentib. c. 22
titul. de officio consulentis
nu 159. hoc enim, inquit, ve
re est licitare bonam, vel
malam fortunam, cum non
minus sit incertus euentus
litis, & pactum de re aliqua
aut pecunia danda in vtrū
uis euentum pro patrociniij
salatio, vt istud valeat, & ita
contrarias Doctorum sen
tentias concordat Syluest.
in summa verb. aduocatus
n. 12 & ex Sot. lib. 5. de iust.
& iur. quæst. 8 art. 4 post me
diū tradit Nauarr. in Ma
nuali latin. c. 25. n. 30. in fin.
Azeued. l. 8. tit. 16. nu. 4. ver
sic. Ideo, lib. 2. nouæ recopi
lit. & ex magis communi
Doctorum sentetia Cened.
d. collectan. 28. n. 12. in fin.

3. Mihi quidem distinctio
illa inter promissionem de
re aliqua, aut pecuniæ quā
titate super qua lis vertitur,
aduocato præstanda, & pro
missionem de re alia, aut
pecunia in genere, placere
non potuit, qui, tam in hoc
quā in illo casu, veriuspu
to, non valere promissionē
in euentum victoriæ colla
tam iuxta posteriorem sen
tentiam, etsi nomine stre
narum, seu palmarijs facta
proponatur, vt cum Oros.
& Sot. ab eo citatis probat
Azeued. d. l. 8. nu. 3 & de iu
re, Regio Castellæ per l. 29.
tit. 16. lib. 2. recopilat tradit
Paz in praxi annotat 5. ti
tul. de aduocato nu. 94. quā
u s specul. d. tit. de salarijs §.
sequitur n. 2. valere promif
sionem aduocato factā, no
mine palmarij, seu victoriæ,
secure probet, adeo, vt si plu
ra sint causæ capitula, & in
aliquibus vincat, in alijs suc
cūbat, totum, quod palma
rij nomine promissum fuit
lucreretur, vt ibidē per eum
n. 15. vbi quatuor in hoc ad
ductis sententijs, hęc vt ve
riorem sequitur, Cyn. verò
Bald.

C.8. De conuent. inter aduoc. & client. 71

Bald & alij in l. vnic. C. de suffrag. tenent pro rata eius quod vicerit, eum consequi debere, & ita est communis sententia secundum Salyc. ibi n. 8. Euerard. in hoc legalib loco à toto ad partem pag. 45. versic. Quinto facit & valere pactum, seu stipulationem ratione palmarij, id est, victoriæ, pro certo tradidit Gail. l. i. obseru. 44 n. 2

Et circa transactionem à clientulo factam similis est quæstio de palmario in victoriæ euentū promisso, de qua Salyc. n. 9 & alij in d. l. vnic. vbi gloss. fin. quæstionē istam sabbatinam dicit, & in illa putat, palmarij nomine promissū deberi, per l. final ff. mandat. quia per aduocatū non steterit, quominus vicerit, quod probat Tholosan. Syntagm. iur. lib. 49. c. 8. n. 9. Sed d. l. fin. non loquitur in aduocato, & longe diuersum casum ponit, circa quem magis probo, eiusmodi promissiones non valere, ratio enim, qua cautum est, vt non valeat pactū de quotā litis nec de re, aut pecunia dāda super qua lis est, æquē suadet, nō debere

valere de re alia certa, aut pecunia in genere promissa, si victoria litis sequatur, ratio enim, est malignandi circa litem occasio ex talibus orta conuentionibus, quia, scilicet, per fas & nefas aduocatus vincere contendet spe consequendi lucrū in euentū victoriæ premissum, vt dixit Fulgos. in l. si remunerandi §. final. in fin. ff. mandat. & in l. salarium proxime sequenti, in princ. vbi simpliciter probat, non valere pactum de aliqua pecuniæ quantitate, in euentū victoriæ aduocato præstanda, licet fateatur, contrariū cōmuniter teneri, quod dixit, esse contra mentē iuris addēs pro rationē, quia affectio pecuniæ certæ quantitatis facit etiā et rare homines bonæ conscientiæ, & facilius putabunt iustū, quod nō est iuxta illud, cuius meminit, *credula res amor est.* Quæ ratio negati non potest, quod tam in vno, quā in altero membro distinctionis prædictæ æque militet; & præterea, lex videretur magis imposita verbis, quàm rebus, illique facile

fraus fieret, si pactum in illo casu reprobatum, valeret in isto. Concludo, itaque, non valere pactum, de re certa, seu certa pecuniæ quantitate advocato præstanda, si obtineat in causa, siue promissio fiat de re, aut pecunia, de qua lis est, siue de alia.

4. Et hæc quidem sententia à lege nostra Regia nõ deuiat, quæ illi potius consentanea est, ord. namque lib. 1. tit. 48. §. 11, indistincte prohibet sub pæna de qua ibi, pactum inter procuratorem (quo nomine advocatum intelligit) & clientem de re certa illi præstada in euentum victoriæ; appellatione aut rei, & pecunia cõtinetur l. 1. in fin. & ibi gloss. ff. licet petat. nec lex distinguit inter rem super qua lis vertitur, & quæ litigiosa nõ est, idcirco generaliter, & prout loquitur, indistincte est accipienda, quasi legislatoribus nostris placuerit magis opinio ista, quam tuermur.

5. Et forsan opinio hæc aliena non est à mète Barr.

in d. l. sumptus, in fin. ff. d. pact. ibi enim verè distinguit inter pactum de re, aut quantitate in litem deducta, & de re, aut quantitate simpliciter promissa, & ait, non valere pactum in prioris casu, sicut non valet de quota litis, quia eadem est utrobique ratio, dum sperat advocatus, partem se habere eius, quod in lite patrocini suo vicerit, quæ ratio à Bartol assignata ad casum, quo probat non valere pactum, innuit mentem eius esse, ut nec valeat quando aliquod ex victoriæ euentu emolumētum sperat advocatus, tamen si non ex re, aut pecunia in litem deducta, sed aliunde soluendum sit, iuxta pacti conventionem; siquidem in hoc casu eadē illa militat ratio, quā Bart. scripsit. Quo sensu Barr. sententia, & illorum qui eam sequuntur. accepta, convenit cum sententia eorum, qui distinguunt inter conventionē salarii nomine factam in victoriæ euentum, & factam simpliciter, seu in utrumvis euentum. Atque

ita, vtraque sententia reducitur ad concordiam, ab ea tamen Angel. à parte dissente in d. l. sumptis, in fine vbi distinguit inter pactum de certa pecuniâ in litem deductâ quantitate aduocato præstanda, & de re aut pecunia super qua lis non est, vt primum non valeat, secundum valeat, & in vtroque proponit factam promissionem sub victoriâ euentu, quod placere nequaquam potest.

6. Duæ, itaque, in proposita quæstione cõclusiones ex prædictis eliciuntur; prima, vt promissio aduocato facta de re certa, aut certa pecuniâ quantitate, nunquam valeat, quotiescunq; fit in euentum victoriâ, & hoc tam vbi promissio huiusmodi fit ante litem captam, quam & multo magis vbi post eam captam, & suo patrocínio ipsius aduocati agitata, sicut non valet pactum de quota litis, cui illud per omnia adæquatur. Secunda, vt valeat promissio de re aliqua, aut pecunia aduocato præstanda, nomi-

ne salarij, simpliciter, seu in vtrumuis euentum concepta. Et in hac omnes conueniunt. Et pro certo posuit Decian. d. tit. de officio. consulantis nu. 157. licet honestum non putarit pacisci cõsulentem de salario ante factum consilium: nam hoc, inquit, est propriè venalè facere sacrosantam ciuilè sapièntiam, & illam licitare.

7. Quod tamen limitandum erit, vt procedat, quando nondum pendente lite tale pactum inicitur, si enim post eam captam, & sub ipsius aduocati patrocínio pendente celebretur, non valebit: quamuis enim tunc deficiat ratio de qua supra adest altera quæ nostros impulit ad improbandum pactum inter medicum, & ægrotum, quorum sententiâ, receptiorem, & veriorem esse, dixit Pinel. in l. 2. 2. par. c. 2. nu. 33 C. de rescind. vendit. eamque ibi comprobatur argumento aduocati, interquetur. & clientem lite iam sub patrocínio illius mota non valet pactum, vt pro vero Pinel. supponit per text. quem

quem notabilem vocat, in l. quisquis. §. præterea C. de postuland. vbi glossa verb. contractum, & in l. i. §. si cui verb. suspensa lite ff. de var. & extraord. cognit. in aduocato, & medico idem a que tradit, & in aduocato loquens Azeued. d. l. 8. nu. 4. versic. ideo. Atque his expe dita manet quæstio de pacto inret. aduocatum, & clientem salarij nomine inito.

CAPVT IX.

SVMARIA.

1. **D**E tempore quo salariū aduocato soluendum sit, Regio, & communi iure at- tento.
2. Salaria debita ex disposi- tione legis, in initio soluenda sunt d. num. 2.
3. Salarium aduocatorū, qua liter taxandum iudicis arbi- trio, & de aurei valore apud Vlpian. in l. i. §. si cui cantū versicul. licita autem ff. de var. & extraord. cognition.
4. De salario aduocatorū se- cundum ius nouissimum.
5. De eodem secundum ius Regium Lusitanum.

6. *Humane leges etiam in foro anime subditos obligat quando in veritate fundan- tur: non tamen semper sub culpa mortalis reatu. Refer- tur quorundam sententia, secundum quos non licet ad uocato in anime iudicio, sa- larij nomine recipere ultra quantitatem a lege taxata d. n. 6. versicul. vnde.*

Fallit in aduocatis episcoporum abbatum, secundum Bald. & alios, ibid. versicul. Bal. vero.

7. *Aliorum sententia refer- tur, secundum quos, ad iustā salarij receptionem terra consuetudo attenditur.*

Peccatum mortale nō est, ultra legis taxationem recipere, si quod ultra recipitur, modicum est. d. num. 7. versicul. sciendum.

8. *Adducuntur fundamēta ad probandum Ord. Regiam Lusitanam de taxatione sa- larium aduocatorum, in ani- me iudicio locum non habe- re, & num. sequentib.*

9. *Lex lata a principe, qua a populo non recipitur, non obligat, nec habet vim legis & dicitur non recepta, quā do a tota communitate, vel*

à maiori parte nõ recipitur.

de salarijs aduocatorũ, lib. 1.

10. Intelligitur Regia ordin.

titul. 91.

CAPVT IX.

Quo tempore salarium aduocato solui debeat. Et an ultra summam à lege taxatam recipi aliquando, & exigi possit conscientia illæsa.

1. **Q**uia legem Regiam habemus de taxatione salariorum aduocatorum, ac de tempore solutionis eorum, præsens quæstio in illam præsertim, ac si alicubi aliæ sint similes, dirigetur: quo timoratis nostris gratum opus fore, spero. Quæstio ergo est an tunc in conscientia foro possit aduocatus litis salarium à cliente exigere, & recipere ultra quantitatem declaratam in ord. Regia lib. 1. titul. 91. quæ tam in tempore quo soluendum est salariũ, quàm in taxatione illius à iure cõmuni discrepat, nam quod ad tempus attinet, tria præstatione salarii solutionem æqualiter distribu-

tam constituit d. titul. 91. § 17. quarum prima ad litem exordium pertinet; secunda tempore publicatæ attestationis locum sibi vindicat; tertiam in lata sententia tẽpus lex nostra differt. In curia verò Romana seruatur, vt pars dimidia soluatur in initio litis, altera in fine, secundum specul. lib. 1. in tit. de salarijs §. sequitur de aduocatorum salario n. 14. vbi circa hoc, fori consuetudinem spectandã fore, asserit; qua non existente, iuxta prædictam Romanæ curiæ consuetudinem soluendum censet.

2. Cæterum, totius causæ salarium in initio illius vnica præstatione solui debere, notauit glossa magna in

verfic. ex prædictis not. per
text ibi in l. 1 § Diuus ff. de
vat & extraord. cognit. vbi
Bart. nu. 16. in fine generali
ter hoc tradit in salarijs de
bitis ex dispositione legis, in
cuius locum succedit aduo
cati salarium, & ita de iudi
cum salario, & aliorum qui
ob scientiam, vel dignitatē
se exercent, tradit Cagnol.
in l. diem functo, nu. 123. &
sequentib. ff. de offic. assess.
vbi nu. 130. magis comunē
dicit, & in aduocato loquēs
alios citat Lusitanus Car
doz. in praxi, verb. salariū,
nu. 4. vbi hanc communio
nem opinionem esse scrip
sit, & in num. sequenti idem
tradit in rectoribus ciuita
rum, & potestatibus, in qui
bus, communem resolutio
nem videri, vt in principio
officij debeatur salariū ra
tione dispensatum, dixit Ca
roc. de locat 2 part. titol. de
tempore pensionis nu. 11.
sed Ias. d. l. diem functo, n. 11.
tenet, finita causa fore sol
uendum, & ita ait tenere Ia
noc. Ioan. And. Anan. & a
lios communiter inc. prop
ter sterilitatem, extra de lo.

cat. Cyn. & Salyc. in l. vnic.
C. de suffrag. quibus addit,
quod notat Bart. per tex ibi
in l. Archiatri C. de profess.
& medic. lib. 10. quo tamen
loco Bart. quæstionem istā
non tangit, loquitur enim
de promissione à clientulo
facta aduocato, quæ diuer
so iure censetur, & lite pen
dente fieri nequit, iuxta l.
quisquis, quam allegat. C.
de postuland. quæ hoc pro
bat in versicul. alias § præ
terea, de quo est lex Reg. Ca
stel. æ 7 titol. 16. lib. 2. nouæ
collectionis, & dixit: us sup.
in calce capituli præceder.

D. salario autem debito
ex dispositione legis nō lo
quitur ibi Bart. cuius vicem
subit aduocati salariū, quod
in initio fore præstandum,
tenet Alex. d. l. diem functo
col. 3. & repetentes ibi secu
ti Bart. doctrinā d. § diuus
nu. 16. ad fin. post gloss. ibi
hoc in aduocati salario ex
presse tradentem, quod &
notauit per tex ibi in l. ven
ditor § final. verb. salarium
ff. commun. prædior. idem
tenet glossa ind. l. vnic. C.
de suffrag. verb. consequā

tur, & communiter teneri, asserit Iacob. de Nigris d. l. diem functo nu. 7. vbi & in nu. precedente differentie rationem quoad hoc assignat inter Salaria ex contractu debita, ac debita ex legis dispositione, & conuentione, quæ in alius locum succedit, & Cagnol. ibi. nu. 126. Tusch. pract. tom. 7. conclus. decim sublit. 5. n. 2. Vbi inquit, quod ex quò lex magis mitis est, latè debet interpretari.

3. Quod verò attinet ad quantitatem salarij, tex. habemus in l. 1. §. in honorarijs ff. de var. & extraord. cognition. qui eam iudicis arbitrio relinquit pro modo litis (quod glossa ibi pro quantitate causæ interpretatur) & pro aduocati facundia, ac fori consuetudine æstimandam, ita tamè, vt ultra centum aureos pro singulis causis nunquam æstimet, vt postea subiungit in §. Si cui cautum, versicul. licita autè, iuncta gloss. ibi, tradit Reg. Tholosan. Syntagmat. iur. lib. 49. cap. 8. nu. 8. Menoc. 3. de arbitrat. casu 513. nu.

penult. & vltim. centur. 6. Stephan. Gratian. disceptation. foués. c. 65. n. 6. Iou. r. quæ centum aureorum, quantitas, decentum ducatis non intelligitur, vt contra alios, Recentiores quidam sunt interpretati, quos sequitur Alc. lib. 3. dispunct. c. 9. vbi ex tranquil. in Othone, iuncto tacito de eodem lib. 17. docet centum sestertios idè esse, quod aureus, quod etiam ex illis, & Plutarch. in eodè Othone docuit Budæus de asse, & partibus eius lib. 2. circa initium, versic. Iam antea ostendimus, fol. mihi 32. ad fin. & sequenti, & illos refert, & sequitur Tiraquel. tract. de nobilitate c. 29 nu. 29. Sestertios autem duos asses, & semissem valebat, id est, duas æris libras, & dimidiã, quæ erat quarta pars denarij argentei, qui decem libris æris, id est, assibus decem valebat, vt constat ex Budæo d. fol. 32. p. 2. versic. Denarius autem.

Sed Vlpiani temporibus alia æstimatione aureus cõsebatur, & pro temporum, locorumquè diuersitate di-

ueritate apud scrib. 6. for-
 titus est æstimationem, seu
 æstimationis suæ interpre-
 tationem; Budæus enim d.
 tract. de assè lib. 5. fol. 255.
 pag. 1. in initio, centum au-
 reos, de quibus apud Vlpia.
 ind. versicul. licita autè pro
 duobus auri pondo intelli-
 git, Alc. d. c. 9. ad fin. singu-
 los aureos, decem librarum
 patriæ suæ summa æstimat;
 Hieronym. Cagnol. d. l. diè
 functo nu. fin. ff. de offic. as-
 sessor. scripsit, illos centum
 aureos apud Vlpian. duo au-
 ri pondus æquare, secundū
 declarationē Alc. & Budæi,
 inquit, quod hoc cōmu-
 niter Doctores nostri non
 intellexerunt, & ita etiā ex
 Alc. & Bud. interpretatus est
 Perez lib. 2. ordin. titol. 19. l.
 2. in gloss. magn. quæst. 1.
 qui tamen, Alc. in quam, &
 & Budæus diuerso modo de-
 clarat, vt videre est apud eos.
 vbi suprā.

4. Nouissimo autem iure
 non posse aduocatum, in
 quacunque causa nomine
 salarij recipere ultra viginti
 libras turonenses, si ultra re-
 ceperit, non transire in eius

dominium, sed ad restitutio-
 nem teneri, tradit specul. d.
 titul. de salarijs §. sequitur,
 num. 3. de quo per Doctor.
 inc. quia plerique de im-
 munit. Ecclesiast. latissimè
 Guid. Pap. decis. 19. per tot.
 Tiraq. de nobilit. c. 29. nu.
 38. & 54. & de iure Regio
 Castellæ ad l. 21. titul. 16. lib.
 2. nouæ collectionis, Gu-
 tierr. practicar. quæst. lib. 1.
 quæst. 31. per quam legem,
 post citatos ab eo ibi n. 2. &
 Sot. quem ante retulit lib. 5
 de iust. & iur. quæst. 8. artic.
 4. versic. Quod circa, resoluit,
 nec à sponte offerente posse
 aduocatum recipere ultra
 debitum salarium, debitum
 autem intelligit quod lege
 taxatū est, de quo Azuecd.
 d. l. 21. nu. 5.

5. Nostri verò lex Regia
 d. lib. 1. c. 91. diuersam aliā
 huiuscemodi salariorū ta-
 xationem in it, vt nempe, in
 ciuilibus causis, quadragesi-
 ma pars sit eius, quod in li-
 te vincitur, aut defenditur
 ab aduocato, & aliquando
 minus, pauloq. plus in cau-
 sis capitalibus, ita tamen, vt
 quadragesima illa ciuiliū

causarum, septingentorum cum vigintidenariorum, seu nummorum æræ monetæ nostræ summam nunquam transcendat, quæ salutariorum taxatio lege nostra definita, à iure communi discrepat, multoquè inferior est ea, quam iure illo aduocatus secundùm iudicis arbitrium capere poterat. Quod ultra d. l. i. versic. licita autè ff. de var. & extraordinat. cognit. iuxta explanationem Alc. & Budæi, de qua supra, colligitur ex §. Diuus, statim sequenti, ubi proponitur, de latam ad Imperatorem fuisse controversiam circa vnius causæ salarium, & certè, si illud eo iure ita coangustatum esset, vt apud nos aut etiam non multùm legis nostræ summam excederet, credibile non est, de re ad eò minima aditum Imperatorè fuisse, qui magnis vix superesse posset negotijs.

6. Nunc igitur, his suppositis, in trat. nostra quaestio, an scilicet, cōscientia tutus possit apud nos aduocatus pro salario recipere ultra

summam à lege nostra taxatam? & an possit anticipatam illius solutionem recipere, & postulare? Et quidem, pro parte negativa facit, quòd leges, si iustæ sint, subditos obligant non externiùs solùm sed etiam interniùs, secundùm receptissimam Theologorum, & iuristarum sententiã, quam diuinis, & humanis auctoritatibus cōprobat Couar. in regul. peccatum 2. part. §. 5. nu. 2. de regul. iur. lib. 6. fule Azor moral. institution. lib. 5. c. 6. part. 1. nouissime Suarez de legib. lib. 3. c. 21. n. 5. quo in loco quaestionem in vtramque partem late disputat, & examinat, & hanc esse Catholicorum communè sententiã, afferuit quam, aliud agens, antea probauerat tom. 2. de religion. tract. 5. lib. 2. cap. 20. num. 4. ubi à Theologis, & Iuris peritis cōmuniter recipi, testatur, & eam probat ex eo quia etiam leges civiles manant à lege æterna, & per potestatem à Deo datam feruntur, vt satis aperte docet Apostol. Paulus ad Rom. 13.

Director. advocat. & de privileg. eor.

Quæ certissima, & receptissima conclusio intelligēda sic est, vt non semper mortalem, sed venialem aliquādo culpam tantūm humanæ legis transgressor incurrat, vt per Couar. d. num. 2. Villalob. summ. tract. 3. difficultat. 16. num. 2. latè Suar. d. lib. 3. c. 24. cum sequent. Azor. d. c. 6. versicul. Quinto inferitur, vbi explicat, quādo è legis verbes inferri possit, illius transgressionē læthalem esse: prætereà, intelligenda est de lege humana in veritate fundata; nam quæ in præsumptione fundatur non obligat in foro conscientiæ eum, qui de rei veritate in contrarium sibi conscius est, vt tradit Abb. inc. Raynaldus n. 14 de testament. cōmuniter Doctores inc. 1. de cōstitution. vbi Dec nu. 18. versicul. Quarta conclusio, & pluribus vtriusq; fori citatis Suar. d. lib. 3. c. 23. nu. 1. & in sequentib. communem hanc sententiā elegāter more suo explicat, & distinguit. Denique, intelligenda est prædicta conclusio in lege humana in

publicum commodū principaliter lata; quæ enim priuatam vtilitatem principaliter respicit, & minus principaliter publicum commodum, transgressorē, in cuius vtilitatem statuta est, non obligat interius ad mortalem, aut venialem culpā, vt ex cap. cū contingat extra de iure iur. probat Couar. inc. quanuis pactum 2^a part. §. 2. num. 7. de pact. in 6.

Vnde, cū lex nostra super certo, ac vero, & non præsumptiuè disponat in dicta Salarij taxatione, & in ea communem litigantium vtilitatem principaliter respiciat, ne vltra definitā ibi, taxatam quantitatem grauarentur, in interiori iudicio videtur obseruanda, & quod vltra taxationem legis recipitur, iniuste exigi, & recipi videtur; iustum enim patrociniij pretiū est, vt definit Card. Tolet. in summa lib. 5. c. 60. nu. penult. quod per principes taxatū est, idē securè probat. Petr. de Ledesm. in summ. 2. part. tractat. 8. cap. 16. conclus. 8. quod

quodadèo prebat Medina Salmant. in instruct. confessor. lib. 1. c. 16. §. 4. versic. El nono, vt teneat, nec approbata consuetudini contra leges, & constitutiones Regias hac in re standum fore, sed ultra eas posse aduocatum aliquid pro patrocinio recipere & quod ultra receperit restituere debere in anibus excusationibus expolis, quod ad leg. Regiam Castellæ 21. tit. 6. lib. 2. nou. recopilat, Gutierr. practic. lib. 1. quæst. 31. vt nec à sponte offerente, atque replicante recipere possit aduocatus salarium ultra legis taxationem, & ad leg. Regiã nostram idem secure probat Cal'd. in relection. l. vnic. C. ex delict. defunctor. 5. part. num. 29. versicul. At in sponte dantibus, cum tamen alibi idem Author, nēpe, in i. si cutatorem, verb. vel aduersarij dolo, nu. 16. ad fin. C. de in integr. restitutione minor. scripserit aduocatis honoraria tenuissima, & macillenta præstari ex ord. Regia Bald. verò in l. 1. in fin. C. mandat. centū

auteorum pro singulis causis taxationem in iure scriptam, de qua in l. 1. §. si cutatum, versic. licita ff. de var. & extraordinat. cognitionib. intelligit locum non habere in aduocatis episcoporum, & Abbatum, quia, inquit, pro statu dignitatis ipsorum, etiam maximū salarium recipere possunt, argum. l. si patet ff. de donat. per quã ait, quò hoc tenuit ibi Rayn. de Foil & sequitur Ias. in §. tripli num. 53. inslit de actiõ. & alijs citatis Tiraq. de nobilit. c. 29. num. 37. Azeued. l. 20. nu. 1. titul. 16. lib. 2. & l. sequenti nu. 6. versic. vnum tamen, Auendan. de exequend. mandat lib. 1. cap. 2. num. 12. versicul. nam licet qui consequenter subdit, aduocatos, ultra taxam nomine salarij posse recipere, licet in alijs officialibus hoc locum non habeat, vt ibidem per cum. 7. Alij autem rationabilem terræ consuetudinem ad iusti salarij taxationem attendunt, vt cum citatis ab eo tradit Paz in praxi annotat. 5. titul. de aduocato num.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

num. 50. vltra q̄ 105 ex sententia Victorix in scholijs super 2. 2. & iuxta D. Thom doctrinam d. 2. 2. quæst. 71. art. 4. idem tradit. Frat. Ludouic. Lop. in instruct. negotiant. lib. 1. c. 27. versicul. in super quoniam, vbi non tyrannicam consuetudinē, sed rationabilem debere attendi, ait, pensatis conditionibus personarum, & negotiorum, ac laborum; quæ omnia cum patriæ consuetudine attendi debere, docet D. Thom. loco citato, & Ludouicum secutus quem refert, terræ cōsuetudinem attendi debere, tradit Frat. Emmanuel Rod. in summa tom. 1. c. 4. conclus. 1. Quod Medina d. §. 4. intelligit, dūmodo regni legēs aut constitutiones in contrariū non sint. Idq; potissimum apud nos seruandū videtur; quia vltra legem antiquam de salarijs aduocatorum, prædicta salatorum taxatio noua legum collectioe nuper edita contenta est, vt idcirco, diuturna consuetudine in contrarium sublata esse, dicere non possimus.

Sciendum autem est, quód stante hac opinione, & habito pro constanti, prædictam legis taxationem interiorius obligate, id quidem, vt ad peccatum mortale obliget de quantitate parua vltra legis summam, non est intelligendum, secundum Nauar. in Manual. latin. c. 25. num. 30. vbi inter alia ad uocatorum peccata, ponit, cum stipedium exiguur de eo, propter quod non debetur, vel notabeliter maius debito pro patrocínio; atq; ita, quanuis illud tantū pro patrocínio debitum esse, dicamus quod lege Regia difinitum extat, debet tamen notabiliter maius illo exigi ad lethalis culpæ reatum, secundum Nauar. d. nu. 30. iuxta quod accipienda est Medinæ sententia d. §. 4. Quinimò, si sponte offeratur à clientulo vltra legis taxationem conscientia illæsa ab aduocato posse recipi, ex Innoc. in c. quia plerique de immunit. eccles. & alijs, quos refert, tradit Tirac. de nobilit. d. c. 29. n. 38. quanuis alij in hac etiam specie

specie contrarium teneant, quos sequitur noster Cald. loco sup. citato, vbi pro hac sententia, quam verissimam dixit d. nu. 29 in fin. expendit dictam leg. Regiã nostram.

8. Pro parte verò affirmatiua, nempe, quòd aduocatus citra vltius culpæ reatum, taxationem legis transgredi possit, probatur primò ex eadem lege nostra Regia d. tit. 91. in §. 16. quatenus ibi traditur, tunc demum aduocatos restituere debere id, quod vltia prædicta n. legis taxationem à clientulis receperunt, cum illi hoc sibi restitui coram calculare expensarum, cui huius rei cura committitur, postulauerit: atque ita secundum legem ibi, cui in hoc similis est alia eodem lib. 1. titul. 48. §. 11. apparet, interim aduocatos ad restitutionem recepti ultra legis summam non teneri; certum verò est, quòd quandiu ad restitutionem non tenentur, secundum legem iuste retinent & per consequens, quod secundum legem iuste reti-

nere possunt, secundum eam quoque, percipere iuste possunt.

Secundò, & principaliter probatur eadem sententia ex d. §. 16. quatenus ibidem, in caso restitutionis faciendæ ad partis requisitionem, dicitur nulla propterea aduocatum pœna fore afficiendum: in quo lex insinuat, nullum eum maioris salarii receptione contraxisse crimen, cuius intuitu pœna aliqua multari deberet: quòd si in exteriori foro, qui legislatoris ditioni, & potestati immediatè subest, nullum contraxit crimen, multò minus dicendum est in interiori contraxisse, qui legislatoris humani iurisdictioni non ita subest.

Tertiò probatur, quia taxatio legis intra quantitatem ab ea diffinitam, regulariter secundum causam victoriam, aduocati patrocinio, à cliente reportatam, iuxta declarationem, quam posuit in §. 11. Secundum quam, non attenditur ad totum ius, pro quo aduocatus patrocinium præstat, & laborem suum, ac

studium impendet, sed ad partem, quam iudicis sententia obtinuit; & non ratio eveniet, ut in ea, in qua succubuit, plus laboraverit; & studuerit propter dubia causa merita, quae iustam suscipienda litis causam praebuerunt, & tamen respectu partis, in qua succubuit vel iudicis errore, vel quia in casu dubio contraria illi magis placuit sententia, sine mercede erit iustus patenti labor; quod certe iniquum apparet. Unde dicendum videtur, quod saltem in animae iudicio, in quo aequitas, iustitia, & veritas attenditur, non obliget lex; quasi in taxatione hac, non super vero sed super praesumpto fundetur; nec enim verè advocatorum laborem, operam, & studia ad singulas causas examinare lex poterat, idcirco videtur, quod praesumptivè se habuit, normam calculatoribus praescribens ad expensarum computum advocatos, saltem in interiori iudicio, obligare non intendens, & alioquin saepe eveniret (quod ad eandem

spectaret iniquitatem) ut maiora ferat emolumenta, minora ferens laboris noxia.

Quartò facit, quia, quavis in expensarum computatione praedicta legis definitio, ac salariorum norma a calculatoribus servetur, illa tamen in advocatorum usu non est pro receptione salariorum ipsorum, quae palam percipiuntur non attendit legis norma: sed causae potius, ac personarum qualitate, & impeso in eam studio, ac labore, quod iudices, & maiores etiam magistratus non puto ignotare, & cum ea sit optima legis interpretatio, quam usus, & consuetudo recipit. I. si de interpretatione ff de legib. non remittè, nec incautè dicitur, legem nostram in praedicta salariorum taxatione, secundum praedictum usum & consuetudinem debere intelligi, saltem in interiori iudicio ad excusationem peccati. Illud verò quod de tacito iudicio, & magistratum consensu diximus sententiam hanc non parvum

ex eo etiam iuuat, quia iudices, non obstante taxatione statuti, possunt longioris litis causa, & pro labore aduocati malora illi taxare salaria, vt ex Afflict. decis. 70. nu. 2. trad. Gratian. disceptation, fouens. c. 56. num 5. tom. 1.

9. Denique, lex quæ non recipitur à populo, nõ obligat, nec vim legis habet, c. in istis § leges 4. distinc. vbi Dominicus notat, leges, à principe datas, intelligi ea conditione, & intentione, vt non aliter obligent, quã si fuerint à republica receptæ, quem sequitur Nauarr. consil. de consil. quæst. 5. nu. 23. & alij, & ita est communis opinio secundùm Couar. lib. 2. variar. c. 16. n. 6. versicul quintò sunt, quæ sequuntur Gutierr. Canoniar. quæst lib 1. c. 8. nu. 2. Azor, qui communem opinionem esse dixit interpretam canõnici, & ciuili iuris, & vtrique iuri consentaneã, moral. institution. lib. 6. 4. post initium, vbi versicul. tertio quæritur, tradit, legem dici non receptam

vsu, quando à tota communitate, in quam lata est, vel maiori parte illius non recipitur. Vnde, cum lex nostra in taxatione salariorum aduocatorum, quod ad eos attinet, in vsu non sit, nec recepta, videtur dicendũ, quod eos non obligat: maximè, cum in legis dispositio sensu alio accipi possit, secundùm quem est in vsu, & practicat, vt diximus, id est, ad expensatum litis computum à calculatoribus faciendum.

10. Pro qua interpretatione, & intellectu notari debet titulus, sub quo lex situata est, qui sic inscribitur, *De como se hão de contar os salarios aos procuradores*, iuxta quem lex in dubio accipienda est, vt communiter notatur in l. Imperator ff. de in diem addit. in præsentia autem, non solum in titulo legis, sed etiam in initio illius, ac plerisque eius paragraphis verba de aduocatorum salarijs loquentia ad computationem referuntur, ita, vt magis videatur præscripta calculatoribus not-

ma pro computo faciendo, iuxta quem victus victori soluere debeat expensas, quam aduocatis pro honoratio recipiendo, & quam quàm aliquando verba ad ipsam salationum receptionem dirigatur, ad effectum tamen computationis faciendæ, quam lex ibi principaliter intendit, verba de receptione intelligi debent, ita vt ea demum salaria à patrono secundum legem recepta censeantur in expensarum computatione pro solutione eorum à victo victori faciendæ, quæ secundum legis præscriptum calculator æstimauerit.

Idem etiam intellectus suadetur ex eo, quia in lege illa, præsertim in d. §. ii. vbi cum iure de salationum ciuiliu causarum taxatione, eorumque calculatione lex loquitur, semper ad honoraria patroni vincētis verba dirigit; in quo plane insinuat, in taxatione, de qua ibi, legis finem, & mentem fuisse, calculatores instruere ad expensarum computum, quia enim in illum salaria

patroni succumbentis non veniunt, sed solummodo vincētis, vt iuxta illorum computationem, victus victori ea persoluat, ideo non illorum, sed istorum tantum æstimationem præscripto suo lex curauit. Ex quo manet intellectus iste ad legem Reg. planè confirmatus, & illo stante cessat difficultas de iniquitate sup. obiecta; apparetque quæ in proposita questione pro vtraque parte potissimum urgeant. Illius autem resolutiua assertione super sedere modò, in animum duxi, volens magis, eam timorati, & prudentis viri iudicio fidere: ita tamen vt qui posteriorē partem amplecti malint, æstimantes, non teneri aduocatos honoraria parocinij sui recipere ad legis Regiæ normam, ac præscriptum, sed conscientia illa sa, & absq; vlla criminis labe maiora posse interdum capere, & à cliente petere, cautè in hoc litis modum attendat, ac suam in illa operam laborem, ac facultiam seruata sepe loci, ac fori, in quo versam

C.9. An ultra summ. a lege taxat. &c. 80

versantur, consuetudine, secundum quam inter eos, & clientulos de salario actum credetur: vt & in alijs conventionibus l. semper in stipulationibus vbi Dec. similia allegat ff. de regul. iur. Atque ita his absoluta est disputatio de aduocato cum clientulo suo.

C A P. X.

S V M M A R I A.

1. Aduocatus iniustam causam defendens mortaliter peccat, & ad restitutionem damni tenetur. Et quanuis ab initio iustam putet, si postea agnoscat iniustam, deserre tenetur.
 2. Traditur casus, in quo aduocato qui iniustam esse litem in ultimo eius termino cognoscit, in illa iuris allegationes ad quas est assumptus proferre licet absque labe criminis.
 3. Aduocatus clientulum suum iniustam causam sustinentem ad transactionem cum aduersario faciendam non potest inducere, nec id consu-
- lere, ei licet, sed vt ab iniusta lite discedat.
4. Aduocatus transactionem consulere potest clientulo, quando causa in foro animi iusta est ex parte illius, tamen si secundum ius fori iniusta sit.
 5. Pro causa in exteriori iudicio iniusta, tamen si secundum ius poli iusta appareat, non licet aduocato, in iudicio postulare.
 6. Consuetudo, quod aduocati iuret pro singulis causis sub patrocinio suo susceptis, si alibi est, improbat.
 7. De iniusta litis occasione amputanda salarij multa.
 8. Aduocatus postulans in causa contractus, in quo aduersarius laesionem citra dimidiam partem est, non peccat. Idem postulans pro spoliato in causa spoliij, quanuis res illius non sit, ibid. versic. & simile est.
 9. Aduocatus patrocinando causa iniusta in foro exteriori propter inopiam probationum, qui tamen de veritate in contrarium conscius est, peccat.
 10. Iudex secundum ius actis

Director, advocat. & de privileg. eor.

- deducta, & probata sententiam proferre debet, quanvis illi, ut privato de veritate in contrariam constet.
11. Princeps supremus secundum propriam privatamque conscientiam iudicare debet spreta actorum probatione, condemnare vero aliquem testimonio unius tamen si fide digno, non licet illi.
12. Iudex secundum allegata, & probata iudicare debet: advocatos contra privatam suam conscientiam postulare non licet, & differentia ratio inter utrumque assignatur.
13. Quando licitum sit advocato, iusta declinandi iudicij causa receptione uti in causa iniusta.
14. Advocato iustam causam tuenti, moratoris exceptionibus, & cavillationibus ad eludendum adversarium uti licet. Declaratur non sequentibus.
15. Numquam licet advocato quantumvis iustam causam tueatur, mendacio uti ad victoriam illius.
16. Advocato cavillationibus uti licet in causa iusta, quam
- do de iustitia illius certo constat, & dubia non est.
17. Dubia causa licite, & conscientia illaesa ab advocato defendi potest: in illa tamen caluniosis exceptionibus uti non licet.
18. In causa de cuius iustitia certo constat, advocatus moratoris, & cavillosis exceptionibus uti potest, etiam si solum differenda litis animo, & intuitu utatur, nec ad causam victoriam illa conducant, dummodo absteineat a mendacio, d. num. 17. ver sic. Alter casus.
19. Advocato non licet, mendacio uti ad impetrandam delinquenti securitatis charitam.
20. Et an tale mendacium morale semper peccatum secum ferat, an veniale solummodo aliquando, traditur, & nusequenti.
21. Carcer, non pene, sed custodia causa inventus est, & de definitione illius, etymologia & differentia inter ius civile, & pontificium.
22. Advocato nunquam licet, clientulum instruere in factis responsionibus contra veritatem.

23. An absque peccato aduocatus retineat processum ad legis usque terminum, quādo nulla inde causa. utilitas sequatur. & aduersarius in eodam damnū aliquod extrinsecum patiatur.

24. Peccat contra iustitiam aduocatus, legis terminum siibi duplicari postulās in causa minoris restitutionis ope, quando eo non indiget.

25. Grauius peccat, & cum

restitutionis onere, qui ultra legis terminū, acta processus sine legitima causa retinet.

26. Questio de reuocato qui multitudine clientulorum & 27. impeditus actu processus retinet ultra statutos à lege terminos an, & quando peccet cum restitutionis onere, bimembri distinctione resolvitur.

C A P. X.

De aduocato erga clientuli sui aduersarium.

Præses disputatio, quæ est de causidico cum clientuli sui aduersario, tota ferè de iure poli est; ex quo aliena videbatur à professione mea, quæ de iure fori est, veretiq, idcirco possem veteris prouerbij in me conuictum, *ne furor ultra crepidam*: illa tamen super sedendam mihi non fore duxi, tum, quia & si à professione mea, quæ in foro versatur, alienum sit, dispa-

rate de ijs, quæ ad animæ iudicium spectant, alienum tamen à munere mei professione non est, imò perquam maximè illi consentaneum, abstinere ab ijs quæ animæ saluti aduersantur; tum etiam, quia ad directorium aduocatorum (quod est præsentis tractatus nomen, & institutum) proprie pertinet inuestigatio eorū, quorum, qui hoc munere funguntur, præcipua debet esse

esse obseruatio, ne aliàs, qui iustitiæ ministros se profiteantur, in ipso muneris ministerio iniuste agant, in quo quidem exhibere se ita vnusquisquè nostùm debet, vt non dominetur eius omnis iniustitia, sed per semitam iustitiæ dirigantur gressus illius.

Primo, ergo, & ante omnia præcauere quàm maximè debet aduocatus, ne iniustam suscipiat causam sub patrocinio suo agendã, aut defendendam, eo enim admissio lethale peccatum committit, à quò, quandiu in prosecutione iniustæ causæ scienter persuerat, absolui non potest, & ad restitutionem damni patrocinio suo illati tenetur. Hæc est certissima, & absque vlla controuersia ab omnibus recepta conclusio, de qua D. Thom. 2.2. quæst. 71. art. 3. vbi adducit illud 2. Paralipomen. c. 16. *Impio præbes auxilium, & idcirco irã Domini merebaris.* Et ne dum iniustam causã ab initio cognitam suscipere non licet, sed & susceptã quia iustam credidit aduo-

catus, si postea de iniustitia eius illi constet, deserere omnino debet: de quo est text. in l. rem nõ nouã §. patroni autem C. de iudic. ita tamè vt partem aduersam non inuet, nec commissã sibi secreta illi reuelet; & ita docet idem Angelicus Doctor d. artic. 3. ad 2. & conueniunt omnes.

2. Iuxta quod, si aduocatus causam, pro qua ad publicatus vsquè attestationes bona fide patrocinatus est, quando actorum copia illi exhibetur, vt secundùm allegata, & probata pro parte sua, de iure illius ad litis victoriam doceat, qui est postremus eius terminus iniustam censeat, & de speratam, siue quia pars in probatione eorum quæ in articulis sunt deducta defecisset, siue quia causidicus ipse in consilio suo, quo litè ab initio prosecutus est defecisset, siue quacunque alia de causa id contingat, ab illa tamen ad vltimum illum litis terminum iam perducta abstinere se debet. Similiter itè facere debet curia a loco-

catus

catus in causa appellatio-
nis ad quam pro iuris alle-
gationibus ab alterutro liti-
gatorum nouē assumitur,
vt si nisis & perpenfis actis,
& iuribus, iustiorē aduer-
sæ partis causam sentiat, suā
deferat. Et sanē, non dubito
de facili quemquam, & ex
prompto ita responsurum,
qui receptissimas, probatissi-
masque Theologorum, ac
iuristarum sententias de in-
iusta causa deferēda in quo-
cunq; litis termino ample-
xetur. Dico tamen, quod
si absolutē ita est seruandū
in prædictis speciebus, non
expedit homini aduocatio-
nis munus publicē agere,
præsertim in curia; multa
enim sunt aduocatorum pe-
ricula de quibus Alberic. in
l. vnic. num. 7. C. de suffrag.
vbi duodecim adducit quæ
communiter cōtingunt in
huius muneris expeditione,
& repetit Caccia' up tract.
de aduocat. quæst. 7. per tot.
Sed certe hoc vnum, plus
quàm alia deterret, si ab-
solutē in illo, vt dixi, tenen-
dum est, quia animā timo-
ratam continuò, quotidieq;

contristabit atque vexabit,
& corpus fame necabit, si
aliunde non habeat homo
vnde viuat absque uasquē cō-
trouersias, & iurgia patietur
aduocatus ab ijs, à quibus
pro patrocinio est electus
post tempus consumptum,
impensumq; laborem in le-
ctura processus, & causa exa-
mine. Denique, non ratō
etiam damonū inde pars ad-
uersa patietur, dum partē,
quæ ab eo quem eligit, pas-
sa est repulsā, citate necesse
habebit, vt alterum consti-
tuat; qui de iure suo doceat,
quod apud nos seruatur,
quia aduocatus in procura-
torem simul cōstituitur, qui
si commissum sibi negotiū
acceptate ex causa recusat,
id ita in actis declarat & is
qui cum sibi constituerat,
vt alterum constituat, expe-
ctatur, nec legis terminus il-
li currit, quandiu ad hoc
iussa iudicis non citatur;
quod interdum non parū
moram cum sumptu secū
trahit, præsertim, si is qui re-
quirendus est. In gē abest
à loco iudicij, ex quo non
ratō eueniet, vt melius s. cū

agi, ducat aduersarius, si assumptus patronus pro illo in causa dicat, quanuis iniustam illam sentiat, quando iam ad vltimum res agitur, quàm si illa non acceptata, nouæ citationis onere, cū sumptu, ac mora prægrauetur.

Maturè ergo, ac diligenter omnibus pensatis & ruminatis, fortè apparebit, licere aduocato absque vlla criminis labe, in casu proposito commissam patrocinio suo causam pro finali expeditione illius, iuris allegationibus quas ad rem magis facere in animum duxerit, instruere, quanuis ea iudicio suo victoriam non promittant, à falsis verò allegationibus, tam iuris, quàm facti abstinendū semper est. Nec quidem culpandus est quasi iniuste faciat, iniustæ causæ coram iudice patrocinando, qui in propositis terminis legis terminos seruat, litem quæ ipsam, & iniustitiam eius citius terminat, dum se non abstinet; quòd eum & aduersario magis expediat, sæpe què in hoc il-

li meliùs consultum esse, appareat, saltè in casu isto, in quo & tota aduersarij voluntas pro hac parte non temere conijcitur, quandiu de contraria non constat, non est, cui iniustitiam illatam dicamus, cum volenti, & cõsentienti fraus non committatur, neque iniuria.

3. Transactionem autem in casu prædicto, sicut nec in alio in quo compertum patrono sit de causæ iniustitia, iniustæ parti consulere, non licet ei, qui potius iniustam litem dissuadere debet & vt à cæpta discedatur, cõsulens enim transactionem parti quam scit iniustam causam fouere, vt alienum accipiat, consulit, & ad restitutionem tenetur, vt dicit Alber. ind. l. vnic. C. de suffrag. num. 7. vbi inter duodena aduocatorum pericula adducta per eum ibi, tertio loco hoc ponit & repetit Cacialup. tract. de aduocat. q. 4. num. 5. vbi hoc periculū, quo sæpe implicari aduocatum, ait, tertio item loco scripsit, tradit Burgos de pace in præem. l. g. Taurum num.

num. 255. Didaci Petez lib. 2. ordin. titul. 19. l. 1. gloss. 1. versic. quartò, & rursus in l. sequenti, col. final versicul. cauere præterea, & ex alijs Frat Emman Rod. in sūm. 1. part. cap. 2. conclus. 4. & tenet D. Thom. 2. 2. quæst. 71. art. 3. ad secund. ubi ait, quòd aduocatus, qui in litis progressu cognouit, causam clientuli sui iniustam esse, debet eam deserere. vel eum cuius causam agit adcedendum inducere, siue ad componendum sine aduersarij damno; itque ita planè docet, quòd ad transactionem non est induendus cum aduersarij damno; quod euenit quando haec eo inuito aliquid extorquetur, ut ab iniusta lite discedatur, quādo verò, sine aduersarij dāno transactio fieri dicatur, ut clitulo iniustā causam agentis, ab aduocato conscientia tuta suadet: possit iuxta D. Thom. doctrinam loco citato, quem alij sequuntur relati à Burg de pace d. pro. cem. num. 256. explicat ipse ibid. num. sequenti, dicens, id fieri posse, si creditoris li-

bera voluntate fiat, omni fraude, dolo, Vi, metu, calliditatequè, & mendacio seclusis, & cum illo transit. Gutier. lib. 1. practic. quæst. 28. dummodò aduersario hoc aperiat, & ipse de rei veritate iustitiaque bene cōficius adhuc velit transactionis causa aliquid dare, aut remittere euitandæ litis causa; subdit tamen, quòd hoc rarò fit, & quòd ipse nec in casu isto uoluit. Vnquam consulere cōcordiam, secus si res esset dubia, secutus Azeued. ab eo citatum l. 2. num. 7. titul. 16. lib. 2. nou. recopilat. Ego sanè multū dubito, an D. Thom. mens, dum docet, posse cliētulum ad componendum iudici absque aduersarij damno, ea sit, quam Burg. declarat, quippa qui, in casu prædicto, negari non potest, cum aduersarij damno concordiam fieri, quādo quod dat, aut remittit tamen si sciens prudensque faciat, tamen non spontanea voluntate facit, sed coacta, propter redimendam, scilicet iniustæ litis vexationem. Quare,

finè aduersarij damno computationem fieri, dicam, ad Angelici Doctoris sententiam, quandò inter partes ita componitur, vt et si ex parte vnus iniuste ageretur, alter de suo nihil præstat verbi gratia, discedam à lite, si in pristinā redeamus amicitiam si litis offensam remittas si loquaris pro me Regi & sic de alijs in quibus nec rei familiaris, nec honoris damnum vertitur, tunc enim sinè aduersarij damno cōcordia fieri, verè dicitur: quo casu partibus se nō pro ea sua lere, nō solum licitum, sed & laudabile est, & Deo valde acceptū: qui per contrarium, in gra & discordias excitantē valde detestatur, iuxta illud prouerb. 6. *Sex sunt quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima eius, oculos sublimos, linguam mendacem, manus effundentes iunoxium sanguinē, cor machinās cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, offerentem mendacia, testem fallacem, & eum qui seminat inter fratres discordias.* Notandum est hoc

ultimum septimo loco positum vt præ cæteris odibilis Domino, & coram eo detestabilis; vt ita iniustas suadere, consulere vel lites, vnde iurgia mala pullulant, & discordiæ inter fratres seminantur, maxime abhorreat, qui Domino odibilis esse non vult & detestabilis.

4. Rursum, quod dictum est circa transactionem in causa iniusta deciaratur, vt locum non habeat quando et si causa secundum ius iniusta sit & desperata, tamen attento iure poli iusta est, videlicet, quia pars læsionē in contractu passa est talem quæ secum cōtrahentem in animæ iudicio obliget, quāuis in exteriori non obliget quia dimidiam iusti pretij partem læsio non transcendit: vel etiam, quia mutuū pro quo conuenitur, soluit, & tamen solutionem probare nō potuit, cum de mutuo legitime constet: his enim & similibus casibus iustus partis patronos iniuste non agit transactionē illi cōsulens: nam et si illi damno aduersarij a sit, qui se-

cundum in actis deducta & probata iustam causam fouet, ita ut a toto veniat absolvendos, tamen in animæ iudicio totum debet: atque ideo, iniuriosè nō extorquetur pars ab illo qui totum reddere tenetur, adeo, ut & compēsationis ope tantundem capi possit à damnum passo, illo inuito: cū, ergo pars ipsa non peccet in acceptione partis ex causa transactionis in casu isto, nec utriusque peccabit aduocatus eiusdem transactionis consultor, & fautor.

§. Dubitari verò potest, an in prædictis ac similibus casibus postulare possit in iudicio: quia scilicet etsi sibi constet de causæ iustitia in animæ iudicio, constat etiam, secundum ea quæ à parte ipsa sibi proponuntur, vel ab aliis ei nota sunt, de iniustitia illius in exteriori iudicio. Et sanè videtur, quod in casu isto à muneris sui ministerio abstinere debeat causidicus quia munus eius in exteriori iudicio versatur, idcirco quia secundum leges illius, quas pro mune-

re suo, executione quæ illius attendere debet, desperata est causa, abstinere debet ab ea, & alioquin peccat in iudicium in quo versatur, & ad quod pro patrocinio assumptus est. Id quæ multò magis ob tenebit, ubi consuetudo fuerit, quod patroni causarum iurent, secundum Iustiniani constitutionem, de qua in l. rem nō no uam §. patroni autem C. de iud. c. ubi cauetur, quod pro singulis causis iurent, & inter alia iuramento contenta, est quod nō solum causam sibi ab initio cognitam pro improba, vel penitus desperata non suscipiant, sed etiā, ut susceptam ac pro tali posita certamine procedente cognitam omnino deserant: & notandus est text. ibi. qui loquitur alternatiuè in causa improba, vel penitus desperata, quasi desperata esse possit: quauis re vera improba non sit, ut cecidit in casu proposito, in quo ex parte illius qui conscientia tutus est, causa improba dici nequit, cū tamen ob probationum inopiam des-

perata penitus firmatque ita iuramentū de quo ibi, hunc etiam casum compræhendit: cui item conuenit legis mens, & iudicis in delatione iuramenti secundū quam aduocatus iurare tenetur, cui iustē & lege iubente à iudice defertur iuramentū, in cuius delatione, ea esse noscitur legis, & iudicis mens, vt aduocatus iuret de causæ sibi creditæ meritis, & iustitia, secundū leges iudicij, in quo illa agitanda, & decidenda est, vt, si secundū has iniusta appareat, abstineat ab illa: quod certē facere tenebitur, & aliàs reus est peritij, quanuis secundū ius poli iustam esse causam, sibi certò constet.

6. Quod tamen de iuramento diximus ex Iustiniani constitutione ind. §. patroni, consuetudine abrogatum est, vt tradit gloss. ibi verb tactis, ex Bulgar. quem refert, specul. lib. 1. titul. de aduocato §. final. incipit vtriusquè partis aduocatum num. 15. Didac Perez lib. 2. ordin. titul. 19. l. 1. in glossa super verb. fugā do iuramē.

to, vbi ait, quòd consuetudine non seruetur, saltem in tribunalibus inferiorum iudicū, quòd aduocati iurent; & creditur Doctori de consuetudine testati, etiam vni soli donec aliud probetur, vt in proprijs terminis tradit Caccialop. tract. de aduocatis quæst. 4. num. 2. vbi ad hoc citat Bart. in repetit. l. de quibus col. 13. qua st. 3. principal. ff. de legib. cuius ad hoc verba refert, & vt singularia commendat. specul. tamen loco citato scripsit, quòd hodie etiam iurare tenetur aduocatus ex constitutione Greg. decidi quæ incipit properandum, titul. de postuland. & quòd à libi iurat: sed constitutionē illā relaxatam esse, quia non est in 6. dicit Additionator eius Ioan. And. ibid. Paul. verò d. l. rem non nouā, nu. 2. alterius circā hoc consuetudinis vt oculatus testis meminir, secundū quam aduocatus de calumnia iurat publicatis attestacionibus altera parte requirēte, & ait, quòd si conscientia sua comprehendat, partem suam

suam iniustam causam fonere, de relinquere eam debet: subdit verò, quòd multi absorbent sibi iuramentum informantis conscientias suas admodum eorum; Sed Deus est desuper, inquit, qui nouit abscondita cordis. Apud nos quidem talis cōsuetudo in vsu non est, nec in ciuitate ista, quæ caput est Regni, nec in toto Regno, nec vnquam aduocati super creditas patrocinio suo causas proprio nomine iurant; & quòd hodie aduocati non iurant, attenta cōsuetudine, secundùm communem quam tradit lit. in d. § patroni, num. 3. testatur Gratian disceptation forēs. c. 56. nu. 9. versicul. Hodie tamen, tom. 1. solamquè curiales, seu consistoriales nostri cùm ad munus assumuntur, antequàm illi se accingant, ex Regis præscripto iurant pro reſta admittatione illius. Nec quidem consuetudinem illam iurandi publicatis attestacionibus, de qua Paul, loco citato, laudo, quin potius, si ea alicubi adhuc viget, ablegā

dam prorsus cenſeo: quia utilitas ex ea pullulans, incerta est, & parua, quando iam lis super qua iuratur, in calce versatur; damna verò & incommoda inde obuentura, multa sunt, & magna, tam propter periculi periculū, cuius meminit Paul, quam propter damnū cliētuli in causa desertione quādo aduocatus delatum sibi iuramētum subire recuset: quo casu nō tam derelicta, quàm prodita causa videbitur, quæ vt desperata, à proprio patrono derelinquitur: ex quo etiam scandalū non raro inde suboritur, si alius animosius iuret, & tueatur.

7. Quare, prædictam cōsuetudinem, seu legem municipalem, si alicubi extat, non approbo. Legem verò ego approbarem, qua in litis exordio, iniustæ litis occasio quoquo modo amputaretur: quod aliquādo cogitabam, præcaueri modo aliquo posse, si postulandi facultas absque delectu causarū, metu pænæ constringeretur, sic nempe, vt cōstito, quòd

quòd aduocatus causæ iniustæ scienter patrociniatus est, in ipsa finali causæ sententia, quando de hoc iudici constare potuit, patronū ipsum multet in duplo salarij : post namque iudex, aduocatum, & notariū, qui in actis processus deliquit, in processu eodem absque alio iuris ordine punire, vt tradit Bouadill. in politic. lib. 3. cap. 1. num. 48 tom. 2. scienter autem iniustæ causæ patrocinari quoad hoc existimandus erit etiā ille, qui noti. seu clari iuris errore ductus patrociniatus est, ita vt à lata saltē culpa non excusetur : fortassis huius pænæ metu, quæ non bonorum solūm dispendium. Sed & honoris etiam notā secum inuoluit, aduocatus non ita indeliberatè ad patrociniū impendendū lucrari auiditate proficiet, quin prius, sibi consulens, causæ merita expendat secundū ea quæ sibi à consulente se proponitur.

§. Vtterius, prosequendo intentum, quia casum effinximus de causa iusta in in-

teriori animæ iudicio, cum tamen iniusta sit & desperata secundū ius fori, in quo agitari debet: nunc per contrarium fingo casum causæ iniustæ animæ iudicio spectaculo, quæ tamen secundū ius fori iusta est, cuius frequens exemplum euenit in læsione contractus, quæ & si talis sit quæ eius, à quo patrociniij causa aduocatus conuenitur, conscientiam liget, dimidiam tamen iustipretij non transcendit; ex quo, iure fori attento, cetera est pro illo causæ victoria, quæ tamen eum iure poli non excusat à restitutione eius in quo alter læsus reperitur, tamen si læsio citra dimidiam consistat, secundū receptissimā omnium Theologorum, & Iuristarum sententiam. quæritur modò, an nihilominus aduocatus conscientia illæsa postulare possit aduersus eum, qui læsionem patitur quam leges faculti tolerant. In qua quaestione, pro parte negativa facit, quòd pars in hoc ipso peccat, quòd cōtractū cum læsione alterius celebravit.

& læsionem inde secutam refarcire non vult; atq; ideo aduocatus qui patrocinio suo in id ipsū illi cooperatur, non videtur immunis peccato. Contrarium tamē resolutiuē tenendum est in casu isto, quia in eo aduocatus causæ patrocinatur iustæ quidem secūdūm leges, quas & Pontificium ius approbat. c. cū dilecti, c. cū causa, de emptio. & vendit. quauis enim lex permissiua mali sit, qualis est hæc, quæ læsionem citra dimidiam impune permittit, mala tamen ipsa non est, neque iniusta, vt ad hanc eadem leg. explicuimus in nuper edito tractatu nostro de iur. & priuileg. honestat. in init. num. 12 atque ita, iniuste nō agit aduocatus dū causæ iusta lege fulcitæ patrocinium suum accomodat; nec in hoc alterius peccato cooperari censendus est; pars enim cui patrocinatur, non peccat in hoc, quod contractum in quo aliter citra dimidiā læsus fuit, secūdūm leges valere, atq; rescindi non debere, con-

tendit, in quo aduocati officium, & patrocinium versatur, sed in ipsa celebratione contractus, & retentione etius, in quo læsit, stat peccatum illius: hæc ergo, si consulat aduocatus eiusdē peccati reus erit, patrocinium verō præstans pro validitate contractus, qui secūdūm leges, quas allegat, iuste valet, non peccat.

Et simile est, quod in spoliati causa tradit Innoc. in c. pastoralis, nu. 6. de caus. possel. & proprietat. quem refert Bald. in singul. verb. aduocatus, & Burg. de pace in prox. m. leg. Taur. n. 239. nempe, aduocatum patrocinium ferentē in causa spoliij pro spoliato conscientiam læsam non habere, tametsi non probet, rem suam esse, & quauis Innoc. d. num. 6. pro ratione scripserit, quia potest esse, quod verē sua sit, licet eā non probet suā, quæ ratio non concludit ad casum quo aduocato confitet, rem a spoliato detractā, illius non esse, sed spoliatoris: tamen, & in casu isto dicendum idem erit, quia in

eo iusta est spoliati causa secundum leges ac ius pontificium in possessorio iudicio, in quo ministerium suum pro illo exhibet aduocatus, qui magis conscientiam legis, quam suam sequi debet vt ex Bald. d. verb. aduocatus ad causam propositum probat Burgens. d. nu. 259. inquit, quod cum lex spoliatis faueat, aliud vt sanam aduocatus habeat conscientiam, expendere non oportet.

9. Exemplum aliud causae iustae secundum ius fori, sed iure poli iniustae, erit, cum de debito legitime constat, de solutione vero, quae vere praecessit, documeta nulla, nec probationes adfunt, cuius tamen conscius est aduocatus vel per confessionem ipsius qui debitum in iudicio petit legitimis documētis, vel aliunde certioratus: siue e contrario, cum pecunia vere mutuo data est, vel res commodata, cuius nulla probatio extat, & pro ea conuentus negat: his enim casibus, si ius fori spectamus, certa est victoria, in primo

pro agente, in secundo pro contentio, cum secundum allegata, & probata sententia iuste ferenda sit: & tamen iure poli contrarium obtinet, quod ius in his casibus attendere debet aduocatus, ne dum in causa initio, & ante susceptionem illius, vt ab ea abstineat, sed vt & susceptam deserat confitito sibi de veritate, tamen si inopia probationis aduersarium laborare pro conperto habeat, ita vt desperata pro ea causae victoria sit, etenim hi, & similes alij his casus, multum distant a praecedentibus, in quibus qui agit, praesideo legis munitus agit in his vero sine lege contedit, nulla enim est lex, quae permittat, debitum rite exsolutum, repetere, deficiente solutionis probatione imò secundum leges solutionis eius quod debetur, tollitur omnes obligatio, princip. instit. quib. mod. tollit obligat. nulla item lex, quae permittat, pecuniae mutuae, aut rei commodatae, propter probationum inopiam actionem non dari, cum potius

secundū leges, rerum ipsarum interuentu contrahitur obligatio, vnde oritur actio: atque ita, in his, & similibus casibus verē non deficit ius in aduersario, sed probatio, & ideo, qui de rei veritate conscius contendit, tam clientulus, quā patronus de hoc non ignarus, in iustam fouet causam, à qua debeat omnino se abstinere: & in his speciebus probat Burgens. d. prox. m. nu. 265. versicul. præterea, vbi per eum de conscientia legis, & hominis, quā magis debeat sequi aduocatus.

10. Et non obstat, quod secundū in actis deducta sententia iustē ferri debeat, adeo vt, etsi iudici de veritate in contrarium aliunde constet, in propositis speciebus, debeat nihilominus secundū allegata, & probata causam decernere pro eo qui petit, quod sibi non debetur, aut qui, quod verē debet, reddere renuit: ex quo videbatur, in aduocato idem fore probandum, vt secundū in actis deducta, & probata pro parte sua po-

stulare ei liceat, quanuis aliunde de veritate in contrarium conscius sibi sit, sicut potest, & debet iudex, secundū allegata, & probata iudicare, quanuis veritas in contrarium illi aliunde innotescat vt priuato, & non vt iudici, iuxta l. illicitas §. veritas ff. de offic. præsid. vbi tradunt gloss & scribēt. & in l. vnic. C. vt quæ desūt aduocat part. iud. suppleat, quod apud nos lege Regia cautum expresse est ord. lib. 3. titul. 66. in princip. Canonistæ in c. 1. de offic. ordin. & in c. pastoralis §. quia verō de offic. delegat. Clar. in prædic. criminal. quæst. 8. num. final. versicul. sed pone & quæst. 66. n. 2. Card. Tusch. practicar. conclus. iur. rom. 4. conclus. 398. liter. 1. & multis comprobatur Couar. lib. 1. variar. resolut. c. 1. ex num. 4. vbi num. 6. pluribus pro hac sententia citatis frequentiori etiam Theologorum calculo eam esse probatam, ait ex alijs quos refert: & ultra citatos ab eo eandem tenet specul. lib. 2. titul. de sententia §. qualiter,

num. 1. vbi ponit casum de quodam, quem Potestas Bononiens. stans ad fenestram vidit hominem occidere: & quia ille homicidium a se commissum negabat, nec aderant probationes, quaestioni eum subijcere voluit ad eruendam veritatem, & ait specul. quod Azo. Hostiens. & Accurs. cōsulti responderunt, quod hoc facere non poterat, per d. §. veritas: eiusdem casus meminit Paul. consil. 299. Visa inquisitione, num 8. vol. 2. vbi inquit, quod per Doctorem Bononiens. consultum fuit, quod ille, quem potestas vidit alterum occidere, deberet absolui, si coram eo tanquam coram iudice homicidium confessus non est, nec per testes legitimè probabatur; idem probant alij quos refert & sequitur Couar. d. c. 1. num. 8. in princip. Clar. locis supra citatis, Tusch. d. conclus. 398. nu. 11. de quo idem Paul. in l. 2. ff. de in litem iurand. & Ias. ibi num. 8. casum alium magis dubitabilem ponit, videlicet, si iudex vidit, quod Se-

ius occidit Caium, & in actis probatur contra sempronium, ita vt tormentis subijci debeat, qui tormentorum metu se occidisse cōfiteretur, & ratificat, & posse eum iudicem absque peccato condemnare, est communis sententia, vt ex Imol. Clem. pastoralis §. quia verb. num. 49 de offic. deleg. & in c. 1. num 13. versicul. si autem timeret, de offic. ordin. refert clar. d. quaest. 66. nu. 2. versicul. sic etiam, si iudex, & illo citato Tusch. d. conclus. 398. num. 12. In hoc tamen casu, ait Ias. d. num. 8. quod Theologi & Canonistae discordant, & ipse in illo saniozem dicit videri illam sententiam, quod iudex faciat se ab officio remoueri, & alio subrogato iudice in testem interrogari: Quia tamen sententia in casu proposito non satis consultum videtur, si nulla alia contra eum, qui homicidium commisit, probatio extet, quam singulare vnus hominis testimonium: id enim ad absolutionem illius, qui de crimine in actis conuictus legitimè

gitime est, sufficiens non erit: & ad cōdemnationem alterius qui verè deliquit, multò minus valebit: quia vnius testimonio nō statuitur in iudicio etiā si præclaræ curiæ honore præfulgeat l. iur. iurand. C. de testib. cap. licet vniuersis, extra eodem titul. Alij vero dicūt, quòd potest iudex hoc casu instare apud principem, aut superiorem, vt ipse exonereetur ab huiusmodi iudicio, & causa alteri delegatur, vel ipse deleget, & ita esse communem sententiā ex Imol. d. §. quia verò num. 49. in fin. tradit Clar. d. quæst. 66. num. 2. ad fin. Tusch. d. conclus. 398. num. 13. Sed multò minus sic innocenti prouideretur.

ii. Quare, si talis occurrat casus, ne pereat scienter innocens falsò conuictus consulte magis iudicem facere, reor, si principē adeat, qui, secundum quod iudici, pro probitate atque existimatione illius, credendum, in animum suum duxerit, causam terminari, iubeat, circà eum quem acta dam-

nant, spreta probatione illorum: hoc enim supremo principi licere debet, qui propter personæ, dignitatè què suæ eminentiam actis non est restrictus, sed secundum propriam priuatamq; suam conscientiam iudicare ei licet, limitata in eo cōmuni sententia, & conclusione tex. d. illicitas. §. veritas, vt tradit Cyn. in l. vnic. col. 2. versicul. pro hac quæstione, C. vt quæ desunt aduocat. & Bart. ibi in fin. vbi ait, quòd Papa, vel Imperator, vel alius dominus cuius dictum pro lege habetur in territorio suo, secundum conscientiam suam iudicare debet, & aliàs peccaret, & subdit, quod ita dicunt Theologi. las. in d. l. 2. in fin. ff. de in lit. iur. vbi scripsit, quòd Papa, & Imperator, cum sint supra legem, debent iudicare, secundum quod Deus iudicaturus esset, allegat Bald. in l. final. in princip. C. de iure deliberand. vbi nu. penult. hoc dixit de Theologis in foro penitentiali, Couar. d. lib. 1. c. 1. num. 7. ad fin. Menoch.

respons. 2. causæ Finariens. art. 2. num. 7. & alijs citatis Mastrill. de magistratib. 1. part. lib. 3. c. 4. num. 40. cum sequentib. idquæ lege nostra expressum habemus in ord. d. titul. 66. in princip. cùm itaque princeps secundùm propriam conscientiam iudicare possit, ac debeat, propter personæ suæ excellentiam cui hoc credi debuit, & quia supra legem est ut inquit Doctor. & ord. nostra loco citato, non abs re erit, in casu proposito absolvere eum, tametsi acta illum condemnent, quæ pro innocente habet habita fide iudici viro bono, quasi sic princeps ipse iudicare visus sit secundum propriam conscientiam, viri probi conscientia sibi patefacta in formatam quantum ad id satis est. Et hoc quidem, ut innocens absolvatur, ad condemnationem verò illius, quem iudex de crimine commisso deserit, se tanquam privato vidente, non satis erit apud principem eiusmodi notio; esset enim testimonio unius, hominem dā

nare iure diuino repugnante quod supra principem est. Quinimò, nec debere principem condemnare reum, quem priuatim ipse verè scit deliquisse, acta tamen nocentem non probant, tenet Conar. d. c. 1. num. 7. in fin. subdens tamen, nisi delictum ita atrox, ac perniciosum esset, ut maxime conueniret reipublicæ, eius auctoritatem publicè puniri, sequitur Malienz in Dialog. relator. 3. part. 1. c. 42. nu. 3. Morl. in empor. iur. 1. p. titul. 2. quæst. 2. num. final. Mastrill. d. c. 4. nu. 46.

12. Non inquam, obstat quod in iudice traditum extat, quominus abstinere se debeat advocatus conscius de veritate secundum propriam conscientiam: est enim inter iudicem, & advocatum manifesta differentiaratio, quia iudicis officium auctoritate, & utilitate publicum est; & ideo in illo iudex agere debet, secundum quod exigit publicum ipsum ius: exigit verò ius publicum ut non exemplis sed legibus iudicetur l. nemo

mo index C. de sentent. & interlocut. omn. iudic. Porro, si legibus est iudicandū, secundū allegata & probata ferenda est sententia, id namq; leges proclamant. at verō aduocati officium, autoritate quidem publicum est, utilitate verō priuatum, vt supra tradidimus cap. 5. nimium ergo, si quādo munus agit quod utilitate priuatum est, secundū priuata sui ipsius dictamen conscientiaē agere in illo se debeat. Deinde iudicis officium necessarium est, a quo absque legitima recusationis causa abstinere se non debet, & ideo, cum iudicare necesse habeat, secundū allegata, & probata causam decidere debet, & non secundū quod vt priuatus nouit, cui vt priuato iudicandi munus princeps non credidit, at verō aduocatus non tenetur iniustæ causæ patrocinium suū impendere, sed ab ea omnino debet abstinere quod facile potest, vt pro ratione differentia in proposito considerat Burgens. in proxima;

leg. Taur. num. 269. inter iudicem, & aduocatum; iniusta autem apud eum est, non solum quam legibus, sed etiam quam propria conscientia non ignara facti, iniustam esse, agnoscit: ab illa ergo abstinere debet qui iniustæ patrocinari nō vult.

13. Sequens quæstio est de illo qui iuste conuenitur, quia verè debet quod ab eo in iudicio exigitur, sed quia fori priuilegium habet, illo vti vult obiecta declinatoria exceptione: In qua quæstione resolutiue dicendum est, quod si conuentus damnū aliquod patiat in iure suo, nō declinat iudice, vt bi gratia quia clericus est, & coram iudice laico conuenitur, vel forte index suspectus est, & si consentiat in illam, quamuis non ad aliud, quàm vt debitum pro quo conuenitur, coram eo confiteatur, non poterit postea in causis eundem ex pristina suspitionis causa recusare, in casu isto, aut alio simili, fori exceptionem obijcere poterit aduocatus

nomine illius. si uero nullū iuris sui detrimentum conueniuntur pariat, excipere non poterit: quanuis enim exceptio ipsa in se iusta sit, tamen quando non aliud illa præcenditur, quàm iustam debet exactionē differre, ad finem iniustum exceptio obijcitur, & medio iusto non excusatur, qui ad finem malum, & iniustum illo utitur, ut in proposito tradit Caietan. in summ. verb. aduocatus circa init. Medina Salmanticens. in instructor. confessat. cap. 16. §. 4. circa initium, cum quo eo citato transit Gutierr. practicar. lib. 1. quæst. 29. num. 1.

14. Per contrarium quæritur, an liceat patrono iustam causam defendenti, moratorijs iniustisque exceptionibus, & cauillationibus uti differendæ litis causa, atque ad eludendas aduersarij cauillationes, & techinas Gloss. in c. cupientes verb. malignantium, de elect. lib. 6. affirmatiuè tenet; ait enim, quòd qui habet ius in principali, cauillationes, &

malicias aduersarij potest per alias repellere, nec uidetur fraudem facere qui fraudem excludit. 1. cùm pater §. titio, in fin. ff. delegat. 2. idem tenet gloss. in c. Dominus, verb. ex insidijs 23. q. 2. ubi ait, quòd si aduocatus habet iustam causam licitè decipere aduersarium suum tradit Syluest. in sūma verb. aduocatus nu. 6. Tiraquel. de utroq; retract. in præfat. num. 70. ubi alios citat, & pluribus citatis Couar. lib. 1. variat. c. 2. num. 1. ubi latè profequitur, Perez p. 2. tit. 19. lib. 2. ordin. in gloss. magna col. 1. versic. sed dubitatur Burg. de Pace d. proæm. leg. Taur. nu. 271, Alphons. de Azeued. l. 2. n. 7. tit. 16. lib. nouæ recopilat. post eos Bouadill. in politic. lib. 3. c. 14. num. 64. in fin. tom. 2. & est communis Theologorum assertio.

15. Quam tamen sic accipiunt omnes, ut absque mædacio & falsitate liceat aduocato iustam causam tuenti cauillationibus uti, de quo D. Thom. 2. 2. quæst. 71. art. 3. in fin. *Aduocato*, inquit,

iustam

iustam causam defendenti licet prudenter occultare ea quibus impedire posset processus eius, non autem licet ei aliqua falsitate vti; Et in duce belli idē docet quæ st. 40. att. 3. & probant omnes, quia mentiri nunquam licet, nec pro salute hominis, nec pro totius reipublicæ utilitate, cum sit intrinsecè malum, c. ne quis & c. faciat homo 2. 2. quæ st. 2. atque ita, nec pars nec aduocatus quantumuis iustæ causæ defensor sit, poterit mendacio vti ad victoriam illius absque peccato, erit tamen in casu isto mendaciū etiam in iudicio prolatum, non plusquam veniale peccatum, dummodò sine iuramento proferatur, si enim cum iuramento sit, mortale semper erit, à quo nec ius in causa, nec paruitas materiæ excusat propter iuramenti religionē, & ita post alios tenet Couar. d. cap. 2. nu. 2. in fin. Emman. Rodrig. in su. nm. c. 2. conclus. 5. part. 1. Cauendum itaque à mendacio semper est, etiam si illo vti, necesse esset ad iustæ causæ defensionem, & mul-

tò magis abstinere se quisque ab illo debet in articulis ad testium interrogationē formatis, quo casu mortalis peccati reus erit aduocatus quantumuis iustæ causæ patronus sit & non turet ipse; quid enim aliud est, mendacem asstruere articulum super quo testes praestito iuramento sint interrogandi, quam periurij, aut periuriorum multorū præbere scandalum? Va auerens homini illi per quem scandalū venit, Matth. 18.

16. Præcedentem autem communem sententiam, quæ aduocato iustam causam tuenti, cauillationibus, & calumniosis exceptionibus, absque mendacio tamē & falsitate, vti permittit, restringit Couar. d. c. 2. num. 1. versicul. quorum pauci, vt procedat casu, quo aduocatus his vti necessarium esse duxerit, ad alterius cauillationes tute effugiendas, vel victoriam in lite consequendam. Ego quidem, primò, communem sententiā non ita large accipio, vt existimē, licere aduocato, cauilla-

tionibus, moretorijsque exceptionibus uti in quacunque causa, quam iustam arbitratu patrocínio suo taceatur, si enim hoc diceremus, latam calumntiarum, atque procrastinandarum litium ansam præberemus, quod absit, cum ergo cum communi dicimus, licere aduocato iustam causam defendenti, talibus uti, de causa ita iusta intelligimus, ut iustitia illius dubia non sit, sed certa, & constans doctorum iudicio, 17. Sane enim in proposito duo iustæ causæ casus, seu gradus considerandi, vnus quando causa ita ex parte vna iusta est, ut absque controuersia non sit propter varias doctorum sententias & peritorum iudicio contraria quoque pars probabiliter teneri possit, quo casu vtriusque partis aduocati iustè patrocinantur; potest enim causa dubia licitè ac conscientia tuta defendi secundum Theologos ut tradit Burg de Pace in proxima leg. Taur. num 399. cum sequentibus, ubi late profequitur, & ait, quòd nullum ad-

uersæ sententiæ in scriptis ad stipulari adiuuenerit, & si studiosè, instantèrque quaeratur, & ex Innoc alijs in c. ne inuitatis de constitution. & in cap per tuas de simon. & alijs tradit Dec. in Apolog. pro Iures prudent c. 22. de officio cōsulentis. n. 15. qui n. sequenti subdit hoc casu sequendā fore magis receptā opinionē & si non apareat cōmuniior putat eam sequi debere cōsulentem, in quā magis inclinatur eius cōscientia, & pro qua ipse iudicaret, & num. 17. ait, quòd in suscipiendis causis etiam iustis neque debet esse nimium facilis, ut M. Antonius, neque morosior, & durior, ut Crassus, si enim in utroque peccabāt, ut monet Tull. in Oratore: & relato Burg. loco citat atque etiam Ioan. Gutierrez. qui illum retulit, prædic. quæst. tom. 1. lib. 1. quæst. 26. nu. 2. causam dubiam posse licitè defendi, ex Theologorum sententia tradidit Bouadill. politie. lib. 3. c. 14. n. 71. ad fin. tom. 2. & esse cōmunè ac certam conclusiōnē dixit Villalob. in sua m. tract.

tra&. 1. difficultate i4. conc. 2. & ex vnanimi thomistarū placito Petr. de Ledesm. in sūm. 2. p. tra&. 8. c. 16. conc. 6. dubitat. 1. qui dubitat. sequēti post Emman. Rod. in sūm. 1. part. c. 2. conclus. 2. & alios idem probat etiā ad minus probabilem causā dommodó clientulum de hoc admoncat patronus; præter quā si causa grauis sit, & multo magis, si criminalis, in qua docent, adtorē minus probabilem causam sectantem aduersus reum probabiliori inhærentem, non posse ab aduocato sine peccato iuari; de quo Emman. d. c. 2. conclus. 3. Villalob. loco citato conclus. 4. Ledesm. loco citato dabit. 3. vbi ex communi thomistarum hoc tradit. & cū Sot. de iustit. & iure lib. 5. quæst. 7. art. 5. ita distinguente tradunt. Burg. loco citato, nu. 421. Gutierr. d. lib. 1. quæst. 27. num. 1. qui tamen cum Sot. ipso fatentur, periculosum esse, causā minus probabilem tutari. In prædicto, itaque, causæ iustæ casu, seu gradu ita aduocato pa-

trocinium suum impendere licet, vt à calumniosis se abstineat exceptionibus nā cum in casu isto aduersa quoq; par iustē litiget, calumniosis exceptionibus ius quod habet ad causæ prosecutionē interuerrere, aut etiam iudicalem illius terminationem differre, vltra quā leges sinūt, nō licet aduersario, nec patrono illius.

Alter casus, seu iustæ causæ gradus est, quando de iustitia illius certò constat, ita vt pars aduersa nec ratione, nec autoritate munita litem instauret, & in isto casu communis sentētia de qua supra est accipienda, vt nempe, in illo conscientia tuta possit aduocatus cauillosas & moratorias obijcere exceptiones, absq; mendacio tamen & falsitate, vt traditum est supra, idque non tantum, quando sic expediat ad evitandas aduersarij cauillationes, aut ad victoriam in lite consequendam, vt accipit Couar. d. lib. 1. c. 2. nu. 1. sed etiam si ad causæ victoriam eiusmodi exceptiones nullate.

nus conducant, nec quicquam aliud, quàm in litē, seu litis decisionem retardare, & impedire, illis intendat advocatus illis ut poterit, & quantumvis eo animo utatur, ut adversarius diuturnæ litis tædio vexatus causam deserat, etenim, quantumvis causa victoria certa sit attenda iuris dispositione, expedit tamen, cum litis eventui non exponere, qui dubius est etiam in bona causa l. quod debetur ff. de. betur ff. de cul. Unde advocatum monet specul. titul. de advocato §. nunc tractemus nu. 9. versicul. caueat autem, ut causæ victoriam clientulo non reptomittat, sicut faciunt, inquit, medici superbè salutem pollicitantes cap. quoniam, versicul. & sicut 88. distinct. & quia de duce belli ad advocatū argumētatur Couar. loco citat. nos quoque pro hoc quod dicimus de exceptione opposita in causa iusta solius differendæ litis animo & intuitu argumētari possumus de illo Romani exercitus duce Q. Fabio Maximo, qui

Enni earmine laudatur, non quia præliando, sed quia cunctando restituit rem, ait enim relatus à Tullio in lib. de senectute.

Vnus homo nobis cunctando restituit rem;

Non ponebat enim rumores ante salutem.

18. Quia verò non semel diximus in quæstione præcedente, advocato nunquàm licere, mendacio, aut falsitate uti, & si ad iustæ causæ victoriam uti velit, ex hoc resoluitur quæstio de casu apud nos frequentissimo, qui est de mendacio asserto ad impetrandam securitatis chartam, quæ expeditur, ut is, qui sumario præmissio examine & absque citatione illius, de crimine culpatur, ex quo secundum leges patrias capiendus statim sit, & in carcerem mittendus ad finalem usque ac plenariam causæ cognitionem non capiatur, sed è carceribus liber innocentem se plenario iudicio docere possit. non tamen eiusmodi decreta, ab his,

his, quibus ius rei potestas est, expediuntur, nisi impetrans aut crimen sibi impositum neget propriæ defensionis causa commississe assermet: sæpissime verò contingit, vt quihuius rei causa aduocatū conuenit, proprio ore se de delicti aggressorē fuisse, profiteatur, quo cognito non posse aduocatam mendacio vti ad impetrandum decretum, ex supradictis constat: nam, si ad impetrandam victoriā in causa iusta, illo vti nequit, multo minus vti poterit ad impetrandam carceris exemptionem delinquenti, quam lex, atque iudex minister illius, aggressori delicti negat. Additur, quod etsi aduocatus in causa principali pro delincente patrocinium ferre possit, nō tamen cum mendacio ferre, illi licet, vt ad homicidæ causā, in qua de vita hominis agitur probat Burgens in proæm. leg. Taur. nu. 270, quod conducit ad casum nostrum.

19. Tota verò dubitatio in casu isto erit de qualitate peccati, an scilicet, venia-

le solummodo sit, an mortale, nam & in iudicio aliquādo simplex mendacium nō plusquam veniale peccatū efficit propter materiæ paruitatem, & ad præcedentis quæstionis casum cum alijs tradidimus sup. pendet ergo præsentis casus resolutio à paruitate delicti, aut gravitate, super quo pars, à carceribus securū interim reddi contendit, & quanuis videatur, materiæ paruitatem considerati nō posse in crimine, pro que lex statim delinquentem capi, & in carcerem detruşi, præcipit, solusūmatio examine præmissio antequam super eo pars audiatur, vt ita mendaciū ad eludendam iustæ legis sanctionem, tāquam in re graui dictum, mortale peccatū secum semper inuoluat, contrarium tamen dicendum est, quia quod delinquens ab initio captatur, & in carcerem detruatur, non pænæ causa à lege stabilitum esse, credere debemus; si enim pænæ causa stabilitū id esset, sequeretur quod ante sententiam, & ante partē

auditam, reus pro dilicto puniretur, & ab executione pænæ contra eum inciperetur, antequàm condemnaretur, & etiam antequàm defensionis facultas illi daretur: quod nulam ius patitur.

20. Dicendum est ergo, carceris detractionem in casu isto, non pænæ, sed custodiæ causa à lege inductam fuisse, iuxta ipsius carceris primævam originem, qui non ad puniendos, sed ad custodiendos homines inventus est, si Vlpiano credimus in l. aut damnum §; solent ff. de pæn. Carcer, ait, *ad continendos homines, non ad puniendos haberi debet*, bonus tex. in l. 1. C. de custod. recor. ibi, *Et excruciatio desit, & permanceat sub fida custodia*, vbi glossa notat, & constat ex definitione illius, quam tradit Bald. tract. de carcerib. c. 1. num. 2. vbi definit, & ex eo Sebastian Medit. tra. stat. de definitionib. 2. part. definition. 30. num. 3. dicens quod carcer est locus securus, horribilis, repertus non ad pænâ, sed ad delinquē

tium, vel debitorum custodiam: & hoc secundum ius civile, Pontificio namque iure etiam ad pænâ deputatus est carcer, vt tradit Bald. d. num. 2. per tex. in c. quamvis de pæn. lib. 6 quam differentiam inter vtrumq; probat idem tex. & tradit Hieronym. Zanetin, de different. iuris civil. & canon. differentia 62. quam posuit sub num. 160. Simanch. de cathol. institut. titul. 16. nu. 14. & sequenti, vbi rationem assignat, Conrad. Brun. de hæret. lib. 5. c. 12. nu. 2. & 4. cum itaque carcer non pænæ delicti, sed custodiæ delinquentis causa sit institutus, quod & ipsius verbi etymologia indicat, carcer enim, secundum Varion. lib. 4. de lingua latina, à coercēdo dicitur, quia in eum cōiecti exire prohibentur, si pænâ delicti talis sit, quæ reum de illo accusatum, & conuictum, de fuga suspectum non efficiat quominus executio in eo fieri possit secundum iudicis sententiâ, materia ad casum de quo agitur, quæ est de solo salvo

conducto obtinendo, quo securus à carcere reus audiatur circa delictum sibi impositum, leuis erit astringenda, vt ita simplex in illa mendacium materia paritas à lethali crimine excuset, manens sub venialis reatu, alioquin, si pœna delicti eiusmodi sit, quæ illi obnoxium, si ante sententiam nō capiatur, de fuga suspectum reddat, mendacium tanquā ex re graui scienter dictum à lethali non excusabit, vltra restitutionis onus, si dānum quoduis pars offensa inde sustineat.

21. Prædictis, itaque, manet expeditum, aduocatum ab omni mendacio in muneris sui ministerio abstinere debere. Nec vnquam ei licet clientulum suum instruere in facti responsionibus contra veritatem, vt tradit Alberic. in proam. Codicis num. 17. gloss. in cap. 1. de confess. lib. 6. quam singulariter & à Doctoribus ibi secutam dicit Perez lib. 2. ordin. tit. 19. l. 1. in gloss. quæst. 3. in fin. Azeued. l. 2. num. 7. tit. 16. lib. 2. recopil,

& alijs citat. Barbosa ad ord. Reg. lib. 1. tit. 48. §. 15. & aliàs incidit. in senatus Consultum libonianum, de quo mentio sit in rubr. ff. ad leg. Cornel. de fals. & de senat. consulte. libonian. secundum specul. tit. de aduocato §. vtriusque partis num. 6. & qui clientulo consultit, vt instrumenta falsa producat, aut testes falsos, falsi pœna tenetur, l. falsi pœna ff. ad leg. Cornel. de fals. tradit Azeued. d. tit. 16. l. 3. numer. 4. & l. 2. num. 6. Vnde Cacialup. tractat. de aduocat. quæst. 4. numer. 13. Vbi illis, dicit qui clientulo sua dent, qualiter respondeāt articulis, positionibus, seu interrogationibus aduersæ partis, contra veritatem, vt obtineant in causa; subditquē quod bonus, & prudens aduocatus debet dicere clientulo suo, *si sic respondes, perdes causam, si aliter, & contra veritatem, perdes animam*; sanè sermo hic sanctus est, sed cautē practicandus, ita vt non omni clientulo & absque delectu manifestandus semper sit; quid enim

Director aduocat. & de priuileg. eor.

^e nim si talis est, qui de lucro eorum, quæ mûdi sunt, magis sollicitus appateat, quam de animæ suæ salute? Huic certè non expedit dicere, quod si contra veritatem respondeant, causam lucrabitur cum animæ suæ detrimento; bonus ergo & prudens aduocatus timorato dicat, *Si sic respondebis perdes causam, si contra veritatē, perdes animā*, alijs verò, quos nouerit, quætere quæ mûdi sunt animæ suæ oblitos, absolutè & animosè dicat, mē tiri iudici, fas nūquam esse, nec pro maioris causæ victoria, & commodo, quando illa inde pēdeat, quid enim prodest homini si vniuersū mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patriatur? Matth. c. 16.

22. Dubitari rursus potest an liceat aduocato, processum ante legis terminum à se expeditum, ad præfinitū vsque terminum apud se retinere, cum nullum inde clientulo suo commodum sequatur, & aduersarius in eo damnum aliquod extrinsecum patriatur, videlicet,

quia in loco iudicij, maiores sumptus facit in alio domicilio habens. In qua quæstione resolutiuè dico, quod contra iustitiam non peccat aduocatus in casu proposito; quia aduersarius iustè non exigit, exhiberi processum ante legis terminum; atque ita aduocatus interim non exhibens, iniustè non facit; peccat verò contra charitatem, quæ exigit, vt faciamus quod nobis non nocet, & prodest alteri. Sed et à peccato isto excusandus erit, si clientulus illius residuo termini spatio frui velit post expeditū processum: non poterit enim aduocatus inuitam iure suo fraudare, quod ad totum legis terminum illi competit.

23. Diuersa ratio est terminorum, qui minoribus in iudicio restitutionis auxilio duplicantur: his enim, quia restitutionis beneficiū minoribus non competit, nisi cū læsi reperiuntur, l. nam & poster §. si minor ff. de iure iurand. cū adductis per Cald, in l. si curatorem verb.

verb. sua facilitate C. de in integr. restitut. minor. aduocato vti non licebit, expedito processu in termino ordinatio quātum res exigit; & si alium deinceps terminū restitutionis auxilio imploret, iniuste postulat quia restitutionis auxilium imploret ad actum, in quo minor laesus non reperitur; contra iustitiam ergo in casu isto peccatum illius erit; quod restitutionis obligationem damni, si quod inde aduersa ius patiatur secum inuoluit.

24. Vltimo peccat aduocatus cum restitutionis grauiamine acta processus ultra terminos à lege statutos retardando absque legitima causa: & si id ita agat tam suo clientulo, quam aduersario inuito, in vtrumq; peccat & vtrique ad damnū in de passio tenetur, sicut quando sine causa, retardanda litis causa calumniosas obicit exceptiones; quod malum magnum est, & perniciosum valde, quod non solum diuturnioris litis damnus secum portat (graue

vtrique damnus) sed & ipsius causæ damnus afferre, aptum natum sit, dum pars aduersa, quæ iustam totē sustinet causam, eam nequit ad finem vsque sustinere, vèl diuturnioris litis tardio, vel vexatione calumniatū, ac sumptuum dispendio attritus. Ex quo litium ambages, moras, & circuitus vtrūque ius detestatur; quod per contrariū terminandis breuiter licibus, & procuratis earum dilationibus ac technis prorsus exterminandis maxime inuigilat, bonique iudices, atque aduocati boni legem sequente in inidipsum inuigilare debent; qua de re latè post alios Bo uadill. politicor. lib. 3. c. 14. nu. 77. tom. 2 Steph. Gratia. disceptation. forens. c. 186. à nu. 57. to. . Barbof. ad Ord. Reg. lib. 1. tit. 48. in init. n. 725. Et hoc supposito intrat quæstio de aduocato, qui multis implicatus processibus propter clientulorum multitudinem ad eum concurrentium omnibus se peresse ita non potest, quamuis excubias multas obser-

uet, & oleum multum infu-
 mat, vt statutis à lege termi-
 nis acta expedite, atque ex-
 hibere in iudicio possit, an
 scilicet, legitimum id præ-
 tet impedimentum, quo à
 peccato, atq; à restitutione
 damni, si quod sequatur ex
 retardatione processus ultra
 legis terminum, excusetur.
 In qua quæstione cum dis-
 tinctione respondendū fore
 censeo, aut enim in foro alij
 versantur aduocati idonei
 ad l. tium expeditionē, quā
 tum res exigit, quanuis tota
 die, vel magna illius parte
 sint otiosi, quia non est qui
 conducat eos, vel in leco iu-
 dicij, aduocati alij idonei
 non sunt; primo casu non
 excusō illum qui multitudine
 processuum, ac clientulo-
 rum oppressus omnibus su-
 peresse nequit intra legis ter-
 minum: nam et si diligēs sit
 in muneri sui ministerio,
 & præ negotiorū copia im-
 plere omnia statuto tempo-
 re non valuisse, vnde vide-
 batur excusandus, quasi per-
 eum non stetisset, tamen ve-
 rius dicitur, impedimentum
 ex clientulorum turba prohi-

ciscens, non esse legitimum
 vitæ, non necessario, sed
 volūtariè proprij lucti cau-
 sa assumptum, atque ita, per
 eum stare, quomodo legis
 termino satisfacit, qui plu-
 ra suscipit negotia, quā qui-
 bus debito tempore super-
 esse ipse possit.

Vnde, non est ferendus
 qui cum alterius damno lo-
 cupletare se ipsum contem-
 dit, nam id natura æquum
 non est, l. nam hoc natura
 ff. de condit. indebit. Nec
 item excusandus erit, si di-
 cat, posse compelli à iudice
 ad suscipienda negotia ad
 quæ pertinet, litigatoribus
 de aduocato providere l. i.
 §. initium, ver sic Ait. præter
 ff. de postuland. l. prouid. n-
 dum, ver sic, si quis verò C.
 eodem titul. refellitur enim
 excusatio ista, primo, quia
 quæstio non procedit in il-
 lo qui à iudice cōpulsus est,
 sed qui volūtariè plura sub
 patrocinio suo negotia sus-
 cepit, quā quæ intra legis
 terminis expedire valeat, si-
 ue id ita euenit, et propter bo-
 nam de illo in populo opi-
 nionem, siue C. quod dete-

rius est, quodque nullā habet excusationem) clientulorum turba eum non querat, sed ipse certo quodam negotiationis genere, seu artis industria, illos potius querat, atque ad se sic conquisitos trahat. Responderetur deinde iudicem non posse aduocatum cogere ad plura suscipiēda negotia, quā quibus superesse possit debito tempore cum alijs in ciuitate sint inter quos, quæ alijs superabundant, commode distribuī possint, & si iudex aduocatum cogeret in casu isto, iustā excusationis causam causidicus ipse haberet quam dum racet, volens, ac proprij causa suscipere, credendus erit: quod ei non licet cum detrimento alterius qui iure postulat in legis termino exhiberi processum: ex quo patet, peccatū in casu isto cōtra iusticiam esse, quod restitutionis onus secum trahit.

Denique, pro parte ista noua Benedicti constitutio quæ incip. Decens, & necessar. ū estimamus, cuius meminit Ioan. Andr. in addit.

addit. ad speculat. titu. de aduocato §. 1 n. 11. liter. i quæ inter alia de officio aduocatorum præcipit, vt curiæ aduocati abstineant a multitudine causarum, ratio constitutionis ea esse videtur, ne pluribus intentus minor sit ad singula sensus: quod proprij clientuli damnum concernit: siue etiam, ne ultra legis terminum acta processus retardētur, quod aduersarij, ac proprij etiam clientuli detrimentum fecerunt aliquando, & nuncupatum, quod aduocatus, qui plura suscipit negotia tamen iusta sint, sicut medicus qui plures infirmos curandos suscipit, peccat mortaliter cōtra iusticiam, tradit Petr. de Ledestr. in summ. 2. part. tract. 8. c. 26. conclus. 4. vbi ait, eum qui ita suscipere paratus sit, in statu peccati mortalis manere, & quod hoc alij docēt Authores. Quod sic in casu isto tenendum censeo ex vna, aut altera ratione proxime adductis, aut etiā quia non raro concurrent, ex vtraque simul.

26. In altero verò casu, quando scilicet, in loco iudicij advocatorum penuria est, ita ut non sint, qui causas quæ alijs expedire non possunt intra legis terminū propter multitudinem earum, agere idonee possint, dicendum erit, licere advocato suscipere omnes patrocinio suo oblatas, tametsi ad expeditionem eorum, legis terminum transgredi necesse habeat, quia in casu isto legitime impeditus apparet multitudinem causarum, nec quidem impedimentū voluntariè assumptum reputabitur, quod subire, necesse habet, & à iudice compelli potest, cum non sint alijs, quorum ministerio committi possint, quæ suam superant. Cùm autem casus hinc evenerit, eas causas in expeditione præponere, atque alijs præferre debet advocatus, quarū morā maiores sumptus, & incommoda litigatoribus ferre, perpexerit. Hæc de advocato erga clientuli sui adversarium. Consequenter nunc sequenti capit. dicendum

erit de advocato erga adversarij advocatum.

C A P. XI.

SUMMARI A.

1. *Advocati inuicem legibus, non probris certare debent.*
2. & 3. *An advocatus unius partis, ab altera rogatus de patrono cui causam suam committat, cōsulare ei possit quæ adeat patrocinij causa.*
4. *Advocatus in causa criminali pro accusatore, pena sanguinis secuta irregularis efficitur.*

Et protestatio advocati, quòd penam sanguinis non intendit, ipsum non excusat, quāvis satis protestatio excuset accusatorem, & differentie ratio assignatur, ibid.

Irregularitas non contrahitur ex causa remota: qualè præstat qui edocet de peccato advocato ad accusandum in causa criminali unde pena sanguinis secuta est; itè prælati qui seculares indices cōstituit ad decernendas causas criminales in terris sua iurisdictionis, d. nu. 4, versicul. Nihilominus.

CAPVT. XI.

De aduocato erga aduersarij aduocatum.

1. **P**atronos causarū, pro sua vnumquē que parte strenuē legibus, ac legum argumentis adinuicem decertare, honorificum est & ē munere eorum: alienum vero ab illo est, acerbum valde, atque literarum professione prorsus indignum, à legibus adprobra venire, atque aliquādo etiam interacta processus iniuriosis scriptis alterum conuitari. Quid dicā de hoc? Non aliud, quam inde iniuriarum nasci occasionem, vnde iura nasci oportuerat, contra id quod habetur in l. meminertit C. vnde vi, tradit specul. titul. de aduocato. §. Iam nunc videndum, num. 3. vbi aduocatos monet, vt nō probris, sed legibus content, & quod vnus alteri, nec parti illius contumeliam dicat, & si aliquando probra obijcere necesse sit, subdit in nu. sequē-

ti, quod obijciat facta protestatione, quod talia non proponit iniuriandi animo, sed iuris sui conseruandi causa.

2. Aliquando, nec id raro, euenit, vt vtraque pars eundem adeat aduocatum patrociniij causa: quæritur modò, an post priorem admissum, posteriorem eam ob causam reiectum amico suo commendare, ei liceat? In qua quæstione, vt certa à dubijs separemus dico primò, quò si amicus ad patrocinium in causa ferendum idoneus non est, vel parum idoneus, non licet aduocato, ad eum patrociniij causa mittere aduersarium clientuli sui istius rei ignarum: & qui contrariū fecerit peccat, & ad restitutionem damni tenetur, si quod inde fa-beat aduersarius quem in re graui fefellit amiergratia & propter lucrū illius, quod

Director, advocat. & de privileg. eor.

ei non licuit cum iactura alterius. Certum item est, non peccare advocatum, qui ab adversario rogatus de ijs qui in foro laudabiliter operam navant, aliquos specialiter nominat ut alijs præstantiores qui vere ita sint, è quibus ille præzeligat, cui causam suam defendendam committat: nam in hac specie nec adversarium fallit, nec susceptum clientulū iure suo modo aliquo fraudat: atque ita in neutrum peccat in casu isto.

3 Tota ergo dubitatio veasatur in casu, quo ab adversario rogatus, aut etiam non rogatus, ille certum aliquè nominat è numero nobilissimorum ad cuius patrocinium rogantem se remittit. Et videtur, quod id non liceat, quia evenire potest, ut ex eo deterior reddatur clientuli sui conditio ad causæ victoriam, ad quam magis expedit, sagittas parvulorū experiri, quam tela gigantum. Rursus, quod per se facere non potest adversus eum, quem sub patrocinio suo suscepit, nec per alium

potest: at vero, qui adversarium illius instruit de solerte ac valde perito patrono, quem ad causæ defensionē sibi eligat, facit, ut per hūc ipsum lix parte illius melius ordinetur ad causæ victoriam, quā si adversarius litigaret sub patrono non ita etudito igitur: quemadmodum ille non potest adversario loca iuris manifestare ad causæ suæ instructionem, ita etiam non potest eum remittere ad aliū, qui hoc æquè bene faciat. Pro parte verò affirmativa facit, quia advocatus, in eo quod adversarium clientuli sui de patrono docet, quem concepta de eo opinio, ac meritum in foro commendat, nec commissæ sibi causæ secreta revelat, nec per se, aut per alium iuvat adversariū in ijs quæ ad causæ victoriā notura sua subordinata sūt, nec denique, clientuli sui conditionem deteriorem facit, quæ non pēdet ab eo, quod adversarius præstantissimū habeat causæ patronū, sed quod iustitiam ipse habeat in illa, habeatque pro se qui in licem

iudicem de illa edocere bene norit. Atque ita pars ista tenenda erit, præsertim quia scrupulosior nimis contraria apparet. Et ad fundamenta pro illa adductum respondetur, ad primum, commissæ sibi causa conditio detinet non efficitur, ut diximus, attendita rei natura, secundum quam causæ victoria pendet à iustitia ipsius. Ad secundum respondetur, quod aduocatus nec per se, nec per alium iuuat aduersariū, quia nec per se cum instruit de iure, aut factis quod ad causæ illius defensionem conducit, nec per alium, quia loca iuris, aut facti merita quibus causa illius instrui cōuenit, alij non aperit, qui pro eo alleget, at verò mittere ad peritum qui loca ipsa non ignoret, nō est allegare per alterum in causa aduersarij, & remotum illud est à præstatione auxiliij, & consilij ad causæ victoriam, idcirco culpandus de hoc nō erit, quod ad indagandā rei veritatem magis pertinet, & ut illa partiū assertiones pa-

refacta, ius suum cuique tribuatur.

4. Pulchra autem quaestio erit, an is qui alium accusare volentem in causa criminali, rogatus, ab eo de aduocato ad id idoneo, edocet peritum quædam, ac in praxi criminalium causarū bene expertum, irregularis efficiatur si ex accusatione, patrocinante illo quem accusatori notum fecit, pena sanguinis secuta est. In qua quaestione pro parte affirmatiua facit, quia aduocatū ipsum in isto casu irregularitatis censurā incurrit, non ambigitur, adeò ut, & præmissa protestatione penam sanguinis detrectante, nihilominus irregularis maneat pena sanguinis secuta, quod omnium consensu receptum esse, tradit Covar. idem secutus in clement. Si furiosus, de homicid. 2. part. § 5. num. 5. Emman Rod. in summ. cap. 169. conclus. 12. tom. 1. quauis talis protestatio accusatorem ipsam excuset à pena irregularitatis, ut omnes agnoscunt, & differentia ratio est, quia aduoc.

Director. advocat. & de privileg. eor.

advocatus alienum negotium gerit, idcirco protestatione non excusatur, quæ tunc demum prodest accusatori, quando suam, suorumve causam prosequitur: cū itaque in casu prædicto irregularitatis censura afficiatur, videtur, quod eam non evadat, qui accusare volenti, de advocatione prouidit cōsilio suo, docēs, siquē ut ad accusandū idoneiorē eligere debuisset: videtur enim in hoc illum iuasse ad pœnam sanguinis quam accusatione intendit, atque secuta est.

Nihilominus tamen contraria sententiā tenēda omnino est, quia irregularitas contrahitur ex causa ad cōdemnationem propinqua, qualis repetitur in iudice qui accusatum ultimo supplicio damnat, & in advocatione, procuratore, teste, & notario quorum munus ac ministeriū ad id ipsum immediate tendit & subordinatur. at verò, qui accusare volenti dicit quis sit in foro peritus advocatus quem sibi ad accusandum eligat

ille, accusatori non cooperatur, nec advocato in accusatione ipsa, quam nec consilio, auxilio ve suo iuvat & si in eo quod advocatum apud accusatorem laudavit demeritis peritia, & experientia, causam quamlibet præstitit, remota illa valde est ad pœnam ex accusatione securam: idcirco qui talem præstitit, irregularitatis pœnam non incurrit: sicut non incurrit qui consultus de pœna criminis ab alio patrii, pœnam mortis, aut mutilationis membri esse, respondet, secus dum leges, quod omnes fatentur: quā item non incurrit prælatus, qui sæculares iudices constituit ad criminales causas decernendas in oppido suæ iurisdictionis, quanvis si ipse per se eadem vtens iurisdictione sententiam diceret in causam sanguinis, efficeretur irregularis, iuxta tex. in cap. final. ne cleric. vel monach. sæcular. negot. se. immusc. tradit. Abb. in cap. penult. nu. 10. extra eodem.

C A P. XI.

S Y M M A R I A.

1. Traditur, qualem se vultu, gestu, & lingua exhibere debeat aduocatus, & quod iudicibus humano, & diuino iure debitus est honor.
2. Debitus iudici honor non offenditur per recusationē, aut appellationem à sententia illius, quantumuis inter-

posita appellatio manifestē sit frivola, & frustratoria.

3. Appellans, & aduocatus illius ab iniuriosis verbis in appellatione debet abstinere, & non reputatur iniuria, si dicatur, sententiā iudicis iniquam esse & iniustam.
4. § 5 & 6. De iure Regio Lusitania in conuitatores iudicum tam circā rem ad minus earum pertinētem, quā illud non attingentem, ad intellectū ord. lib. 5. tit. 50.

C A P V T. XI.

De aduocato erga iudicem.

Q Valiter aduocatus habere se debeat cum iudice, docet specul. titul. de aduocato §. Hic dicendum, vbi latē prosequitur, monet verbis idē nu. 6. quod precipuē circa tria maturum se exhibeat, in vultu scilicet, in gestu, & in voce, debet enim vultu affabilem, benignum, & iucundum præbere se iudici, & astantibus, absque indifferēto tamen risu, gestu gra-

uem, benequē compositum lingua moderatum, ita vt loquacitatis notā omnino effugiat, nec vocem plus debito deprimat, aut exaltet, De his eleganter Lancellor polit. de offic. aduocat. §. De eloquentia versicul. Nunc aduocatū, vbi sic ait, nunc aduocatū sobriē dicentem requiro, in affectato sermone, neq; composita faciē de industria vt gratior appareat, sed vt naturāiter se se

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

habuerit, loquentem desidero. Non tamen illud excusauerim, si prauo more confirmatur, gestu ac motu corporis ingratiso, atque immodesto fastidium creare, si forsitan nimis sæde ora detorqueat, si nimis temere manus efferat, ac digitos importunè erigat, si rotū corpus indecore iactet, ac se aliter moueat, ut potius gesticulatē præsentis rredeat quam audiant patrocinantem. Hic ille iudici verò ante omnia debitus honor seruandus est semper, tum ad beneuolentiam eius promerendam, tum & maximè quia honor, & reuerentia omni iure iudicibus debetur l. final. C. quando pronocat. non est necesse, & ut debitus honor, ubi gloss & Scribb de appellat. & Abb. ibid. notab. 1. ad idem dicit enim à Domino potestas eis, & virtus ab Altissimo, ut habetur Sapient. 6. & Princeps Apostolorum Epistol. 1. c. 2. Subiecti igitur, inquit, estote omni humane creatura propter Dominum, siue ducibus, tanquam ab eo mis-

sis ad vindictam malefactorum, laudem verò honorum; cui concinit coapostolus eius Paul. ad Rom. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim Potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt; itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Secundum quæ apparet, quòd humano, & diuino iure honor iudicibus debetur.

2. Meminisse verò oportet, quòd debitus illis honor, per appellationem non læditur, nec per recusationem sunt enim hæc remedia iuris, quibus uti licet parti, & aduocato illius; & qui iure suo utitur nemini facit iniuriam, ut dicit iuris regula; nec qui iure publico utitur, videtur iniuriæ faciendæ, causa hoc facere l. iniuriarum actio §. 15. qui ff. de iniur. & in appellatione loquens est tex. optimus in l. & in maioribus C. de appellatione. Nec enim, inquit, iudicem oportet, iniuriam sibi fieri, existimare, eò quòd litigator ad pronocationis auxiliū conua-

laui. Hoc tamen in superua
 cua appellatione non ita se
 habet, illa, namque, iniuria-
 ri iudicem, probat tex. in l.
 final. in fin C. quand prouo-
 cat. non est necesse, quã sic
 cõcordat cũ d. l. & in maio-
 ribus glossi vtrobique, & ini-
 uriarum actione iudici te-
 neri, temere ab eo appellan-
 tem, ex Dec. & alijs in c. in-
 ter cetera, de appellatione
 tradit Ruginel. de appellat.
 §. 2. c. 4. num. 9. quod tamẽ
 Dec. d. c. inter cetera num. 1.
 versicul & ad supradicta, in
 appellatione manifestẽ frus-
 tratoria & friuola admittit,
 quia in illa, inquit, videret
 appellans habere animum
 iniuriandi, ex quo sibi talis
 appellatio non prodest, ar-
 gum. tex. in l. si quis deliber-
 tate, & l. penult. ff. de iniur.
 Ego quidem ex frustratoria
 appellatione, quãrunvis fri-
 uola manifestẽ, & notoriẽ
 illa sit, actionem iniuriarũ
 oriri, nullo modo probare
 possum; cum & in casu isto,
 non tam animo iniuriæ iu-
 dici inferendæ, quàm diffe-
 rendæ litis causa, appellatio-
 nem interponi, probabilior

coniectura sit, quæ & expe-
 rientia constat, Vnde iniu-
 riarum actio non nascitur,
 ex quo de iniuriã diuinito
 non constat, vt cum Meno-
 ch. conf. 109. num. 1. tradit
 Lusitanus Noster Emman.
 Barbofa ad leg. Regni in re-
 mission. ad ord. lib. 5. titul.
 50. §. 2.

3. Debet autem ab iniurio-
 sis verbis appellans, eiusque
 patronus abstinere, tametsi
 appellatio iusta sit, quia non
 licet prouocanti, canuitiari
 ei a quo appellat, & alio-
 quin plestendus erit l. illud
 ff. de appellation. vbi Paul.
 l. iudici ff. de iniur. quem-
 admodum nec iudici, appel-
 lantem ab eo iniuriare, li-
 cet, vt tradit gloss in d. l. il-
 lud, vbi Paul tradit, quod in
 isto casu arbitrio ipsius iu-
 dicis plestendus erit appel-
 lans, & sinẽ processus, cum
 iniuria sit, sequitur Rugin.
 d. c. 4. nu. 9. de quo Farinac.
 in praxi criminal. 1. part.
 quæst. 17 num. 45. Cardin.
 Tusch. practic. cõclus. tom.
 4. conclus. 402. liter. f. &
 alij citati à Barbof. in remis-
 sion. ad ord. lib. 5. titul. 50.

In princip. Sciendum verò est, iniuriam in casu isto nō censeri, ex eo quod appellās eius se patronus dicat, sententiam iudicis iniquam esse, & iniustam: sed si dicatur dolose iudicē ita iudicasse, per sordes, scilicet aut aliās corruptum, vel amicitia notum, aut corruptū, ita Paul. d. l. illud in fin.

4. Quod est obseruandum ad leg. nostras patrias quæ conuictiores iudicum puniunt, diuersimodē statuentes inter eum qui conuictatur iudici super re ad munus illius pertinente, & qui super alijs, quæ ad munus illius non pertinent tanquā priuato cui libet cōuictatur, quod in dubio præsumitur, vt ex Bernard. Grauz. ad practic. camer. Imp. lib. 1. conclus. 39. num. 5. tradit Barbos. ad ord. Reg. lib. 5. titul. 50. in princip. num. 4. in primo enim casu statuit ord. d. titul. 50. in princip. vt iudex ipse offensus arbitratia pœna pro personarū, atque conuictij qualitate cōuictorem puniat, quod cōuenit cū Pauli traditionē

in d. l. illud. quod tamen nō procedit, quando in loco conuictij adest iudex alius superior: tunc enim punitio pertinet ad eum, vt in ord. d. titul. 50. §. 1. Nunquam tamen iniuriæ causa reputabitur, dixisse quempiā iniquā esse iudicis sententiā, nisi dolose ita iudicasse asseueret, iuxta Pauli sententiā in d. l. illud, cui cōuenit ord. nostra d. titul. 50. §. final. ibi, *ou que fez maliciosamente algum erro em seu officio.*

5. In altero verò casu de quo loquitur eadem ord. in §. 3 non committit lex iudici offenso iniuriæ sibi illatæ punitiōem, permittit verò se iniuriantem, quando ita grauis iniuria sit, in carcerem detudere, aliās re ad principem delata, corā illo comparere, præcepit delinquenti. Videtur autem lex, in casu isto durius prægnare delinquentem dum iudici permittit à captura incipere, cuius non meminit ad præcedentem casum, in quo ex natura maius committitur delictum, strictiori idcirco censura animaduertendum,

tendum, propter honorificum officij ministerium, in quo iudex offensus fuit. Quare, cū iudicio pensanda est lex, quæ in §. precedentibus in quibus loquitur de iniuria muneris ministeriū respiciente alternatiuē loquitur in iniuria facto, aut verbis illata, sicut & in princip. vbi, & in d. §. 1 & 2. eundem semper dispositionis tenorem obseruat, at verò in d. §. 3. vbi agit de iniuria, iudicis officium non attingente, stilo alio vtitur lex, nō enim alternatiue loquitur in iniuria facta simpliciter loquitur, quasi ita, ad casum de quo ibi non verbalem, sed realem solummodo offensam attendi velit, id est. non quæ solo verbo, sed quæ facto iudicem lædit, vt si grauis sit iudex ipse offensus offendentem se capere, & carceribus mancipare possit, sin minus, ad principem remittat, pro rei qualitate puniturum.

6. Ex quo ad priorem legis casum obseruandum est, quòd & in illo eadem capturæ facultate iudex vti po-

terit, quādo iniuria illi irrogata, facti iniuria sit, & grauis: quanuis enim in casu illo capturæ lex non meminisset, videtur tamen, quod à mente illius aliena non sit, quādo factæ offensæ grauitas id expostulet, vt in posteriori legis casu, qui datis paribus terminis delinquentem non ita onerat, per cōtrarium verò, nec in priori, nec in posteriori legis casu, propter iniuriosa verba iudici dicta, quanuis illū grauius lædant, à personæ captura incipere poterit iudex, quia verba legis de personæ captura, non ad dictam iudici iniuriam diriguntur in d. §. 3. facta autem iniuria ibi illa intelligitur, quæ in iniurioso facto irrogatur, & non quæ contumeliosis dūtaxat verbis profertur, hæc namquē, in lege nostra iniuria dicta appellatur, vt alternatiua oratio sæpe repetita in princip. & duobus §. sequentibus, & illud. Quibus vltimò additur iniuriā aduocato illatam sui muneris causa non pertinere ad casum leg. Regiæ d. titul. 50.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

§. 4. vt ex Cabed. decis. 214. nu. 5. 1. part. tradit Barbof. ad ord. Reg. ibi, erit tamen eiusmodi iniuria, vt multum atrox æstimanda, ratio ne officij, & personæ, & gradus, vt dixit Cabed. d. nu. 5. in fin.

C A P. XIII.

S Y M M A R I A.

1. Aduocati militibus comparantur in iure, non tamen arma portant.

2. Filius famil. aduocatus in iis qua aduocationis ministerio acquirit, quasi castrensis peculij priuilegijs fruitur.

3. Aduocatus pro debito ex civili causa contracto non tenetur ultra quam facere potest, sicut nec miles, nec clericus.

Militum priuilegia que illis competunt propter præsumptam iuris ignorantiam non competunt aduocatis, alia verò competunt, versicul. Hoc tamen, num. 3.

4. Aduocatus pro civili debito non est incarcerandus, sicut nec celestis, nec armata militia milites incarcerantur,

nec tali priuilegio renuntiare potest aduocatus. Quod & alia aduocatorum priuilegia male moratis non competere, traditur.

5. In libris aduocatorum non est facienda executio pro ere alieno, etiam bonis alijs non extantibus, sicut nec in militum armis, quibus aduocatorum libri comparantur.

6. & 7. Mouetur difficultas de iure Regio. & soluitur, intellecta ord. 3. titul. 86. §. 23. sequenti.

8. Arma militum, communi iura capi non possunt pro executione rei iudicata, etiam si non adsint bona alia: idem in libris aduocatorum, etiam stante iure nostro Regio.

9. Aduocatis competunt priuilegia nobilibus indulta.

Testimonij ferendi causa non compelluntur venire ad iudicium, sed mittitur ad eos tamquam ad egregias personas, versic. Rursus, d. nu. 9.

10. & 11. Aduocatus an testimonij causa super iuris articulis, mercedem laboris instudio impesi recipere possit. Resolutio d. n. 11. & 12.

Testi ministræ sunt expensæ quas

- quas facit testimonij ferēdi causa, & lucrum cessans praestari illi debet, & quid de la bore mercedie d. n. 10. versic. sed est aduertendum.
12. Testi spoliato à latronibus in itinere, quod testimonij ferendi causa agebat, damnū latrocinij non debetur.
13. Aduocatus pro clientulo

- suo in testem produci nequit nisi in casu in quo ab aduersario producitur, à quo cogi potest ad ferēdū testimonij.
14. Aduocatus pro delicto aliàs commisso, in auditorio non est capiendus: nec scholaris in scholis.
15. Præuilegia doctorum, an aduocatis competant.

C A P V T. XIII.

De priuilegijs aduocatorum.

ADuocati militibus comparantur ab Imperatoribus in l. aduocati C. de aduocat. diuersor. iudicior. vbi tradunt communiter recepta secundum Palat. in rubr. §. 37. num. 16. de donation. inter iur. & vxor gloss. in l. 1. §. est & alius, verb. cæperit ff. si à parent. quis manumiss. fuer. quam notabilem vocat Ias. d. l. miles n. 9. tradit Ibdoc. in Euchirid. parium, verb. Aduocatus, & miles, Parlador. lib. 2. ver. quotidian. c. final §. part §. 3. n. 23. vbi scripsit per tex illū in d. l. aduocati, aduocatorū

priuilegia, non minora esse, quam militum, proindeq; olim causidicorum statuas, nō secus ac militum, eques. tres esse solere, Iuuenalis, & Martialis testimonio comprobatur ibid. post alios Bouadill. politicor. lib. 1. c. 13. nu. 81. nō tamē aduocati arma portant, vt ibid. tradit, sunt enim doctorum arma codices, & leges, vt dicit Menoch. de arbitr. contur. 4. casu 394. num. 74. citato Puteo de re milit. verb. armipotens, in fin. quos & Decian. tom. 2. tract. erimin. lib. 8. c. 3. nu. 40. ad idem referulit Bouadill. loco citato.

2. Hinc primò infertur, filio famil. caufarum pattono, in his quæ o ficij sui ministerio & intuitu lucratur, quasi castrensis peculij priuilegium competere, instar castrensis quod militibus competit in ijs quæ militiæ intuitu acquirit, vt cū alijs quos refert, probat Gratian. de ception. forens cap. 56. num. 34. tom 1. quod priuilegium cōsistit in libera peculij administratione cum dominio illius tam quoad proprietatem, quàm quoad vsum fructum l. fori C. de aduocat. diuersor. iudicior. cui conuenit ord. nostra lib. 4 tit. 97. §. 18 & in actiuate testamenti fastione l. final. versic. de alijs autem C. de in officios testam. ord. lib. 4 tit. 81. §. 3. de quo egimus in commentar. l. i. C. de factofanct. eccles. 1 part. §. 7. nu. 3. & 4 & num. 17. & generale est, vt tenet gloss. in l. 2. ff. ad senat. Consult. Macedon. & nuncupatim loquens in quasi castrensi peculio aduocati gloss. in l. miles qui ff. de re iudicat & in d. l. fori, verb. castrense, quam gloss.

notab dicit Cornel. Reninc id ipsum post alios tradens tract. de paupert. & eius priuileg. quest. 7. speciali 1. in iudicijs, nu. 7. & 8. Cald. in l. si curatorem, verb. la sis C. de in integr. restit. minor num. 98. & 99. vbi communem tradit.

3. Secundò infertur, non teneri aduocatum pro debito ex civili causa contracto vltra quàm facere possit, & hoc enim militum priuilegium est, scriptum in d. l. miles qui, & in l. item miles eod. titul. quod in causa patrono æquè probat gloss. d. l. miles qui quia & ipse, inquit, miles est, similiter ac multò magis in castelis militiæ militibus, quia per eos inquit, diuini numinis veniam speramus, & est cōmunis traditio Bart. & Scribb. in d. l. miles qui, vbi Ias. nu. 8. & 9. in aduocato loquens glossam sequitur, & cōmuniter approbatam dicit, & in clerico tradunt Abb. & Doctor in cap. Odoardo, de solution. Ias. in illo quoque communem dicens d. l. miles, num. 11. & scripti

in commentarijs l. 1. 2. p. 9.
4. num. 17. C. de sacrosanct.
eccles. & in utroque milite
argumento armati tradit
Parlador, lib. 2. rer. quoti-
dian. cap. final. 5. part. 6.
num. 23.

Hoc tamen priuilegium
in aduocato de facto non
seruari, testatur Alberic. in
d. l. miles, & Paul. ibi, Gaspar
Baet. tract. de inope debitor
c. 16. nu. 151. versic. Notan-
dam tamen & n. 153. in fin.
nec quidem verum putat
Alber. ibid. & in d. aduoca-
ti C. de aduocat. diuersor.
iudicior. in fin. vbi plus vo-
luit, generaliter credens,
quod priuilegijs militum
in testamentis, & alijs non
gaudeant aduocati, quod in
ijs probandum est, quæ ar-
mata militiæ militibus cõ-
cedantur propter præsumptã
iuris ignorantiam, quæ nõ
cadit in aduocatum, & ita
tradit Paul. in d. l. miles, A-
lex. ibi in princip. Ias. nu. 9.
Baet. d. nu. 151. versic. Item
aduocatus, in alijs verò pro-
cedit gloss. sententia in d. l.
miles, & communiter reci-
pitur secundum Alex. & Ias.

ibi, & cum illa Ultramon-
tanos tenere, facetur Alber.
ibid. quem solum contra-
rium tenere, scripsit Ias. d. n.
9. & nuncupatim loquens in
priuilegio aduocatorum, ne
teneatur vltraquam facere
possunt, gloss. illam in d. l.
miles, singularem vocat, &
mente tenendam monet Suar.
titul. de los gouiernos, q. 5.
n. 12. vbi, & duobus numer.
sequentib. alia in propositũ
adducit, & communiter ap-
probata dicit, & sequitur
Azeued. in l. i. num. 4. titul.
16. lib. 2. nouæ recopilat.
subditquè, nec consuetudi-
nem vnquam in contrariũ
vidisse, nec ius Regium hoc
corrigere.

4. Tertio infertur, pro ci-
uili debito aduocatum non
debere incarcerari, sicut
nec caelestis, nec armata mi-
litiæ milites, & ita in aduo-
cato tradit Ang. l. d. l. miles,
nu. 2. vbi inquit, quod huic
opinionem inhæreas tamquam
æquæ, & quia facit pro no-
bis Ias. ibi, num. 10. Roder.
Suar. titul. de los gouiernos
quaest. 5. n. 13. Baet. d. c. 16. n.
150. Parlador. d. 6. 6. nu. 23.

Director advocat. & de privileg. eor.

Azened. d. l. r. nu. 4. novissimè Phæbus decisio. Lusit. 48. nu. fin. Idque generale est in omnibus, quibus privilegio datum est, ne conueniantur ultra quam facere possint, vt si non habeant vnde soluant, in carcerem detudi non debeant pro ciuili debito, vt tradit Baet. d. tract. de inope deb. t. c. 3. n. 2 Barbof. post alios quos refert in l. maritum nu. 2. ff. solut. matrimon. idem de talibus cessionis bonorum remedio ad euadendos carceres opus non est, vt ibid. per eos. An vero ad vocatus eiusmodi privilegio renūtiare possit tradit Baet. d. c. 16. nu. 153. affirmatiuā sententiam probans, qui tamē fatetur, quòd cum hoc aliquando in Regio Hispano senatu controuersum maximè esset negatiua obtinuit, vt nempe, renuntiatio non valeret, cui sententiæ assentit noster Phæbus decis. 48. in fin. & illa quidem nō displicet, quia tale privilegiū aduocato propter priuatam concessum nō est sed propter literarum, literarumque

professionis honorem, qui carceris mancipatione laederetur, quando aduocatus dolere nō agit, sed verè soluendo non est talisque ipse est, qui munere suo indignus non appareat: indigno enim p̄t̄ meritis suis, aduocatorum privilegia non competunt, secundum Pa. t. d. c. 16. num. 147. & nu. 151. versic. Eamque

5 Quare inferitur, aduocatorum libros pro arte alie no capi non posse, etiam bonis alijs non extantibus in quibus executio fiat, quæ admodum, nec militum arma capiuntur, quibus aduocatorum libri equiparantur, quibus aduocatorum libri equiparantur, sunt enim libri, literarum arma sine quibus literariam militiam exercere nō possunt, & ita hoc argumento in libris aduocatorum tradit, & moribus esse receptum, testatur Baet. d. c. 16. n. 151. Parladot. lib. 2. rec. quotidianar. c. fin. 5 part. §. 2. num. 22 & 23. nouissimè Barb. nost. r. Vimarrens ad ord. Reg. lib. 3. titul. 86. §. 23. num. 4. de quo est gloss.

gloss. in l. nepos Proculo, v. rb. dignitate ff. de verbor. significat. quæ scholarium libros armis militum æquiparat, quam glossam singularem dicit Rebuff. de privi leg. scholar. privileg. 19. n. 1. vbi tradit, scholarium libros pro domus conductæ pensione tacite non obligari, secutus Angel. & Ias. ab eo cit. eos in §. item ferniana, instit. de action. & quantum in eo per eos assignata præsumptam scholarium in libros affectionem respiciat, ob quam tacite obligari non censentur, sicut generali obligatione non veniunt ea in quibus specialis debitorum consideratur affectio. l. obligatione generali ff. de pignorib. l. 1. C. quæ res pignori obligat. post tamen præsens privilegium non pendet à præsumpta voluntate, & affectione in libros, sed à favore publico, cuius intuitu in libris advocati facienda executio non est, quantum bona alia desiderantur, sed relinquendi illi semper sunt, sicut arma militibus relinquuntur.

6. Hoc tamen difficultatè apud nos patitur propter ord. lib. 3. titul. 86. §. 13. quæ in Regijs senatibus privilegium specialiter extat ut in libris eorum executio non fiat: ex quo, id alijs negare, videtur, iuxta regulam l. cū prator ff. de iudic. l. manus in fin. C. de procurator. cū glossa utrobique. Et augetur difficultas ex §. sequenti d. leg. Regiæ in illis verbis, *mostrando as pessoas contendas neste paragraho outros seus bens moveis, ou de raiç de sem bargados em que se possa fazer penhora, & execucao,* quæ planè ostendunt, privilegium indultum personis de quibus ibi, ne in armis executio fiat, non habere locum cū deficientibus bonis alijs ad executionem idoneis, atque ita videtur, quod in eisdem terminis ad libros advocati deveniendum multò magis sit pro executione rei iudicatæ ita ut, idoneis alijs pignoribus non datis, in libris executio fiat.

Sed contrarium est dicendum etiam stante iure nostro, quod nec militum privi-

Regium quoad arma communi Doctorum calculo probatum reuocat, restringit ve, nec communem librorum cum militibus armis æquiparationem. Et ad primam difficultatem ortā ex d. § 23. respondendum est, senatorum Regionū libros executioni rei iudicatae nō subditos, ibi declarari, dignitatis causa ipsorum senatorum, quo respectu aduocatorum libri eadem immunitate non gaudent, sed diuerso alio respectu, nempe, quia aduocati militare dicuntur in d. l. aduocati C. de aduocat. diuersor. iudicior. & literariam illam militiam suam, reipublicæ non minus necessariam, quàm armatam, vt ibidem probatur, si e libris exercere non valent, atque ita nō dignitatis causa ex propria persona priuilegium hoc sibi vendicant, sed quasi milites, armati militis argumento, quod in senatoribus Regijs diuerso alio respectu lex prouidit, qui non conuenit patronis causarum, conuenit autē militare pri-

uilegium, a quo lex illos nō excludit.

7. Ad secundum respōdetur, non omnes qui arma portant, a quale in illis priuilegium habere, quod lex ipsa Regia manifestè ostendit in d. §. 23 iuncto 24. immediate sequenti, nam in §. 23. priuilegium armorum ad euitādā executionem absolutè datur personis de quibus sibi, quæ scilicet, equestris res sunt ordinis, vulgo, *fidalgos, & caualeiros*; at verò in §. 24. de personis inferioris ordinis lex loquitur, quatum priuilegiū ad impediendam armorū executionem perpetuum non est & generale, sed restrictum ad casum quo bona alia executioni dentur & sic quidem priuilegium de quo ibi in eo solo consistit quod & si executio a mobilibus incipere debeat etiam debitorē inuito secundū præscriptum ordinem lege ipsa Regia d. titul. 86. §. 7. & l. a Dño Pio. §. in venditione ff. de re iudicat. tamen si in mobilia pignori dentur, capienda erunt

omisso

omisso in armis pignore. Quo item privilegio in aratorijs bobus, ac terre, femine fruuntur agricolæ ex d. §. 24. quod tamen ex lege Castellæ largius illis cōpetit, vt explicat Matienz. in l. 5. titul. 17. lib. 5. nouæ recopilat. gloss. 2. num. 2. Atque ita apparet, armorum privilegium, de quo in dicto §. 23. quo ab executionis granamine libera semper manet, vt patet ibi, *posto que ouros bens não renhaõ*, largius esse, quam quod dicitur in dicto §. 24. Et arma quidem militum, illo comprehendere dicendum est, siue verbum cum alteros, de quo ibi, comprehendat milites, vt idem verbum, ad similem Castellæ legem, quæ est l. 6. titul. 17. lib. 5. nouæ recopilat. interpretatur Matienz. ibi Gloss. 2. num. 1. siue, ne alias iuris communis correctio inducatur, illo, namque, iure militum arma pignori capi non debere pro executione rei iudicata, ex eo planè probatur,

quia milites vltraquam facere possunt non tenentur, vt est expressum in l. miles qui, & in l. item miles ff. de re iudic. & sine armis militiam exercere nō possunt, & ideo ad arma eorum pro executione rei iudicatae deueniri nunquam potest; nec enim possunt, quod salua dignitate non possunt, salua autem dignitate, sine armis manere non possunt, vt dicit gloss. in l. nepos Proculo, verbor. dignitate ff. de verbor. significat.

8. Constat, itaque, iure communi attentò, arma militum nunquam pignori capi posse etiam bonis alijs deficientibus, vnde, si dicatur, quòd i leg. nostræ dispositio in dicto titul. 86. §. 23. verborum tenore milites armatos non comprehendit, vti que, nec in §. 24. de illis est verbum, atque ita, iuris communis correctio per dicto §. 24. temere non est inducenda sed magis, quod ad arma militum attinet, tanquam casus

Director, advocat. & de privileg. eor.

in lege omiffus, fub iuris communis difpofitione manere debet, & in libris advocatorum, in quibus lex noftra loquuta nō eft, idē æque dicendum erat factō argumento de milite armato ad literatum, iuxta fupradicta, Hoc tamen argumento de vno milite ad alterum non procedit data inter vtrumque rationis difparitate, vt ad cafum donationis concubinae factae, & eorū quæ illi in testamento ab advocato relicta effent, nuper confiderabam in tract. de iur. & priu. hon. art. 8 n. 25. & 28. 9. Nobilitatis etiam caufa & intuitu advocati privilegijs fruuntur quæ nobilibus perfonis competunt: advocacionis enim officium nobile eft, vt tradidimus fupra c. 1. & ideo à muneribus perfonalibus excufantur. ficut nobiles, l. fancimus 1. C. de advocat. diuerfor. iudicior. vbi notat Baet. & Bald. quod advocato non debet iungi perfonale munus præterquam neceffitas iudicandi, arbitrandi, & confulendi, ad quæ cogi potest, Baet. de ino-

pe debitor. c. 16. n. 152. Peregr. de iure fifci lib. 7. tit. 2 n. 15. Ioan. Grac. de nobil. Hispan. gloss. 35 n. 13. Matienz. in dialog. relator. & advocat. 1. part. c. 9. nu. 4. vbi alia adducit. Et à tributorum præftatione, immunes effe, tradit Rip. lib. 2. refponf. c. 20. num. 9. Tiraq. d. nobilit. cap. 29. n. 15. Gail. Azcu. in l. 8. nu. 2. titul. 7. lib. 1. recopilat. & l. 1. num. 2. titul. 16. lib. 2. Garr. d. Gloss. 35. n. 15. & alijs citatis Bouadill. politicor. lib. 5. c. 5. n. 31. tom. 2. quod tamen apud Hispan. confuetudo non admittit teste Baet. d. nu. 152. verfic. fed confuetudo.

Rurfus, testimonium laturi non veniunt ad iudiciū, fed mittunt ad ipfos, tanquā ad egregias perfonas, vt tradit Tiraq. de nobilit. d. c. 29. num. 10. Suar. titul. de los gouernos §. fin. n. 12. alias quaest. 5. num. 17. quos & alios refert, & fequitur Azcu. l. 1. num. 3. titul. 16. lib. 2. nou. recopilat. Garr. d. Gloss. 35. num. 16. & fequenti, quod apud nos vltus obferuat, & iudicatum in fenatu

senatu fuit, vt testatur Lusitan. Melchior Phæb. arest. 56 vbi & duobus sequenti- bus alia in propositum adducit pro nobilitate muneris aduocatorum, inter quæ illud est, quod publicis carceribus tradendi non sunt, sed homerij priuilegio fruuntur in casibus, quibus lege nobilibus indultum illud est, sicque pluri s iudicatum fuisse & inuolabiliter obseruari testatur arest. 58. idẽ tradit, sæpissime dicendam sic fuisse, testatur Mendes à Castro in pract Lusitan lib. 1. c. 3. num 27 qui loquitur in curiæ aduocato, post eos Emman. Barbof, ad ordin. Reg. lib. 1. titul. 48 §. 1. post eos Martins à Cost. tract. Domus supplicat. annot. 17 num. 14.

10. An verò, quando super articulis iuris aduocati testimonij causa interrogatur, mercedem laboris à producente recipere iuste possint, dubitari potest, quia & si iustum patrocinium, aut rectam consilium vendere, liceat aduocato, ac iuris consulto, cap. non licet 11. quæst.

3. cap non sanè 14. quæst. 5. verum tamen testimonium vendere, non licet, secundum D. Augustin d. c. non sanè, ver sic sed non ideo, quæ admodum nec iudex debet vendere iustum iudicium, vt ibid. vbi differentia ratio assignatur, quia iudex, & testis inter vtrumque partem ad examen adhibentur, aduocatus verò, & iuris peritus ex vna parte constituunt: accedit quia ad ferendum testimonium iussu iudicis compelli quisq. potest: imò & non requisitus, saltẽ charitatis lege reddere tenetur ad liberandum proximum ab iniquo damno, vt tradit Syluest. in sum. verb. testis num. 8. & ex alijs Couar. in regul. peccatum 2. part. § 3. num. 2. de regul. iur. lib. 6. inde inferens, quod testimonium gratis præstari, & exhiberi debet: subdit tamen, quod pro labore, & expensis factis inferendo testimonio potest testis iustam mercedem exigere, & recipere c. statutum 4. proferendo, de rescript. lib. 6. vltim 6. vèturis 4. quæst. 3. quomã

liberi C. de testib. & ita alijs
relatis probat Couar. d. n.
2. secundum quam resolu-
tionem dicendum videtur,
quod liceat advocato mer-
cedem recipere pro labore
testimonij ferendi causa in-
studio impenso.

Sed est advertendum, quod
præcitata iura de mercede
ob impensum inferendo te-
stimonio laborem non lo-
quantur, sed de sumptibus,
& expensis, ut patet in d. c.
statutum §. proferendo, in
fin. ibi. *competentes vocato pro
testimonia, veniendo, stando,
& redeundo faciat ministrari
expensas, & in d. l. quoniam
liberi, ibi, ut his venturis ad
iudicium, per accusatorem, vel
ab his per quos fuerint postula-
ri, sumptus competentes dari
præcipiat, & similiter legitur
in d. c. final. §. venturis. 4.
quæst. 3. aliud est autem iti-
neris sumptus, & expensas
ministrare, aliud, laborem
inferendo testimonio im-
pensum pecuniario lucro
remunerare, ut ita, quod in
vno scriptum legimus, ad
aliud temerè protrahendum
non sit, præsertim cum in-*

terutrumq; dispar ratio sit,
maiorquè vigeat in illo, ne
testis expensarum damnum
sustineat testimonij ferendi
causa in negotio alieno,
quàm in isto, in quo nullum
damnum patitur, nec lucrum
amittit, sed tantum agitur de
labore absque villo rei fami-
liaris dispendio, qui quidem
labor non videtur venalis;
alioquin diceremus, quod
omnes testes pro testimo-
nio ferendo lucrum aliquale
capere possent, omnes enim
qualemqualem laborem sus-
tinent in eo, & tamen pro
hoc merces illis non debe-
tur d. c. non sanè 14. quæst.
5. & sane sententia ista secu-
rior est, & tenenda, quam
securè probat Bald. in l. fin.
prope fin. C. de fruct. & liti
expens. vbi scripsit, quod te-
stibus debent expensæ resu-
di, sed non damna tempo-
ris, quia litigantibus esset ni-
mis onerosum, & allegat d.
l. quoniam liberis, & l. si
quædo, §. sed cum oportet,
eodem tit. idem tradit Bald.
in c. 1. n. 2. de testib. vbi lo-
quitur de expensis qua fa-
cit testis in eundo, & redun-

do, & stando causa testificandi quas potest recipere Fel. & omnes secundum eum ibid. num. 2. & subdit Bald. si testes ultra prædictas expensas aliquid recipiunt nõ valet testimonium eorũ iuxta tex. ibi, nisi forte recipiãt in compensationem operarum quas perdunt, quia nõ debent iacturam pro alieno comodo sentire, & Bald. refert, & sequitur Fel. l. d. num. 2. & in expensis, & lucro cessante operarum idem tradit Sylvest. in sum. verbo. vestes num. 8. versic. Quintum; apud nos Reg. ord. lib. 1. tit. 90. §. 29. 11. Si tamen contraria ad casum de quo loquimur, magis placeat, temperanda utique sic erit, ut non semper mercedem pro testimonio ferendo super iuris articulo recipiat advocatus sed tunc demum, quando testimonij eiusdem causa studuit, laboremque subiit in perlegendis libris; alioquin, si sine labore de præsentibus de iure quod iam noverat, testificatur testimonij præmium recipere non de-

bet, quod nec damnum aliquid, aut lucti amissio, nec labor testimonij causa impensus cõmendat, nec quidem præteritus studiorum labor cohonestat, cuius intuitu potest advocatus salarii recipere consilij absque labore in revoluzione chartarum præstiti, ut tradidimus sup. cap. 6. nunquã verò licebit ei, præteriti studiorum laboris intuitu aliã ob causam assumpti, lucrũ pro testimonio ferendo recipere; testimonij, namque actus natura sua venalis nõ est, sed gratuitus, d. cap. non sanè, rectum autem consilium vendere, advocato licet & iurisperito, ut ibi & d. cap. non licet, 11. quæst. 3. Et denique præteritus studiorum labor ad exercendum advocacionis officium præordinatur, & suscipitur ab advocato, ad quod pertinet consilium dare in huius causam, at verò ad ferendum testimonium studiorum labor non ordinatur, & ideo receptum illius intuitu lucrum, absque vlla causa, & titulo receptum apparet, ita

Director. advocat. & de privileg. eor.

vt non laboris mercēs, dici
possit, sed magis piet̄ ū testi
monij, quod venale nō est.

12. Accedit in cōfirmatio
nem, quod tradit Bald. in c.
1. n. 2. in fin. de testib. relatus
& secutus à Felin. ibi nu. 2.
nempe, quod spoliato à la
tronibus in itinere quod
faciebat testimonij ferendi
causa, damnnum latrocini
illatum non debetur ab illo
cuius gratia veniebat testi
monium laturus, quod est
de rigore iustitiæ, dicit Bald.
sed de curialitate (subdit il
le) bene p̄ficer̄ producens
emendare damnnum, nec in
fringeretur testimonium, l.
inter causas §. non omnia
omnia ff. mandat. cuius sen
tentix nulla alia ratio est,
quam quia tale damnnum
nihil commune habet cum
testimonio, quod latroci
nij, damni que ex eo secuti,
causa efficiens non est, nec
proxima, nec aliquo modo
considerabilis inspecta na
tura actus, idcirco tale dam
num quod præter actus na
turam, & per accidēs extrin
secum venit, fortuito casus
est imputandum d. l. inter

causas §. non omnia, & re
sarcire non tenetur qui illū
in testē nominauerat. Quæ
sententia, cuiusquē ratio idē,
ac multo magis in casu no
stro probat, in quo de dāno
nō agitur, sed de labore qui
in cogitau testimonij cau
sa susceptus non est, & ideo
testimonij labor dici ne
quit, consequenter que præ
mium laboris non est quod
in casu isto iuris perito da
tur, sed testimonij pretium,
quod à viro probo longe
abesse debet.

13. Quia verò de advocato
in testem producto sermo
incidit, sciēdū est, à proprio
clientulo produci eum nō
posse l. fin. ff. de testib. & ibi
communiter omnes, c. ult.
§. Patroni 4. q. 3. c. Romana,
de testib. lib. 6. tradit Perez
in l. 2. tit. 19. lib. 2. ordin. q. 2.
vbi ad hoc dixit esse bonū
tex. in c. in super. de testib. &
ibi gloss. Mascard. de pro
bation. volum. 1. concl. 66.
nu. 1. vbi alios refert & late
prosequitur ampliat, & limi
tat, & post eum in numeris
citatis Fatinae. in praxi de
testib. q. 60. illat. 4. nu. 155.

et sequent. & obiter Card. Thuch. pract. conclus. iur. tom. 1. conclus. 230. subtiliter. A. Ab aduersario vero produci, & cogi potest, ut tenet gloss. magna in d. 1. fin. versic. item quid, quam sequuntur omnes, ut tradit Mascard. d. conclus. 66. n. 9. Farinac. d. q. 60. nu. 180 vbi plurimos refert, & tandem in fine ait, quod non solum à Doctoribus opinio hæc cõmuniter est recepta, sed etiã quod contradictorem illius non inuenerit. Vterque autem, Mascard. scilicet & Farinac. hoc tradiderunt pro limitatione prima ad regulã, seu conclusionem ab eis propositã, ac variè ampliatam, quod aduocatus testis esse nõ potest pro clientulo suo in causa in qua ei patrocinatur, propter præsumptã affectionem, propriumquè cõmodum saltem in causã victoria consistens, atque ita, dum propositam regulã limitant cum relatis ab illis, ut non procedat, quãdo aduocatus producit ab aduersario, planè sentiunt, in casu isto, à proprio quoque

clientulo in eadem causa produci cum possit, quod nuncupatim in casu isto etiam didit Hispan. Bouad. politicor. lib. 2. c. 5. num. 25. tomo 1.

14. Vltimò, aduocatum in auditorio pro delicto aliàs cõmissio capi non debere, tradit Bouadill. d. lib. 2. c. 14. nu. 104. vbi idem tradit de scholari in scholis, ex Rebuff. de priuileg. scholar. priuileg. 102. qui hoc de consuetudine seruari testatur, & Clar. in pract. §. final. q. 30. versic. in hoc autem proposito, & Tiber. Decian. 2. tom. et in lib. 6. c. 20. n. 11. quos retulit Bouadill. qui idè tradit de milite in exercitu, & de doctore in cathedra. An autem priuilegia doctorum, aduocatis competant, quasi illis etiam indulta censeantur, tradit Didac. Perez lib. 2. ord. tit. 19 l. 1 gloss. magna q. 3. vbi cõtrarias in hoc opiniones adducit, & ibid. in versicul. Dicendum tamen est, distinguit inter priuilegia concessa doctoribus, quia doctores, & concessa illis, quia

Director aduocat. & de preuileg. eor.

sunt in praelio licetatum vt illis non gaudeant, cum & ipsi militare dicantur, qua de re fuse agit Stephan. Gratian. disceptation. forens. c. 186. num. 3. cum sequentibus. tom. 1. vbi pro affirmatiua sententia plura adducit, quã & communem refert ex Nat. cons. 65. quod in nostris supremæ curiæ consistorialibus aduocatis, vt doctorum preuilegio fruantur scriptis Martines à Costa in annotationibus ad tract. de libellor. annotat. c. 4. & illo citato Emman. Barbof. ad ordin. Reg. lib. 1. c. 48. § 1. & rursus idem Cost. tractat. Domus supplication. anno 17 num. 10. & denique ex communi doctorum sententia in l. ff. solut. matrimon. tradit Menoch. de arbitrat. lib. 2. cas. 237. num. 4. 5. & 6. doctori legenti in scholis concessa, etiam aduocato concessa intelligi vbi late agit de fabro malteo obstreperente prope domũ professoris, an & quando ab eo expelli possit. similiter, & à scholastico, de quo Bart. d. l. 1. prope fin. & alij lib. lem.

Vbi Petr. Barbof. 7. part. illius leg. nou. 54. versicul. Amplia secundó, cum sequentibus quod & aduocato æquẽ commune esse tradit Menoch. loco proxime citato.

C A P. XIV.

S Y M M A R I A.

1. *Aduocatus in munere sui exercitio, periculis multis est obnoxius, & non solum ab adversario, sed etiam à proprio clientulo periculum patitur in eo.*
2. *Aduocatorum officium periculosum est, & plurima in illi specialiter occurrentia pericula enumerantur.*
3. *Potentium causa periculosa res aduocato carum.*
4. *Honoris periculum patitur aduocatus, victus in causa, cuius victoriã clientulo promittebat, presentim si plurimorum iudiciũ voto vincitur.*
5. *Rei familiaris periculum patitur aduocatus.*
6. *Periculum aliud frequens, & damnum in susceptione, ac defensione iniuste cause ignoranter.*

De periculis aduocatorum.

OMnes homines
 quandiu in hoc
 mundo viuimus
 vaſa lutea portantes, pericu-
 lis multis obnoxij ſumus, ſe-
 cundum Apoſtol. 2 ad Co-
 rinth. c. 11. *Periculis, inquit, flu-
 minum, periculis latronum, pe-
 riculis ex genere, periculis ex
 gentibus, periculis in ciuitate,
 periculis in ſolitudine, periculis
 in mari, periculis in falſis fra-
 tribus; his, inquam omni-
 bus ſubiecti ſumus omnes.*
 Sed præterea quæ omnibus
 hominibus communia ſunt,
 ſpecialibus alijs pericula-
 mar, qui aduocationis offi-
 cium gerimus, tã circa cor-
 pus, & honorem, quàm cir-
 ca animã, quod magis per-
 timereſcendum eſt. In primis
 namque periculum paritur
 cauſidicus ab ijs cõtra quos
 patrocinatur, propter inimi-
 citiam eorum inde non ra-
 tã ortam, præſertim ſi cauſa
 talis eſt, quæ pro merito ſui
 exigat aliqua promere atq;
 in medicam ſcriptis profer-

re, quæ aduerſarij opinionẽ
 lædant, ſunt enim promen-
 da licet ille ægre id ferat,
 cum ad cauſa victoriam ex-
 pediunt, non quidem ma-
 leuolo animo, nec verbis
 contumelioſis, ſed honeſtis
 quatenus fieri poſſit, ita vt
 dicenda non prætermittan-
 tur, quia teſte Plinio, lib. 1.
 epistol. epistol. ad Cornel.
 Tacitum, præuaticatio eſt,
 tranſire dicenda præuati-
 catio etiam, cui ſim & breui-
 ter attingere, quæ ſunt incul-
 canda, inſingenda, & repe-
 tenda.

Periculum item nõ raro
 in proprio clientulo ſubit
 patronus, præſertim ſi ille
 potens in terra ſit & è nu-
 mero eorum quibus veritas
 odium parit, ſi enim veritas
 dicitur ei quæ repugnat vo-
 to illius, odio patronũ gra-
 tis habet, & efficitur inimi-
 cus illius, qui officiũ amici
 verè geſſit, cui concinit ele-
 gans illud Euripidæon in
 tragædia Phæniſſiarum.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

Quicumq; uaticinandi utitur arte,

Stultus est; si enim aduersa significauerit,

Acerbus est illis, quibus uaticinatur;

Falsa uerò pro misericordia dicens illis qui interrogant;

Violat diuina. Phabum hominibus solum,

Oportuit, prædicere futura, qui neminem metuit.

2. Peculiarior, itaque, quædam causarum patronis pericula imminenti, quod esse officium periculosum, dixit Bald per tex. ibi in l. fin. ff. de in officios. testam. Caietan. in summ. verb. aduocatus, octo scribit pericula, quæ uocat. aduocati, & procuratoris iniquitates; & Alberic. in l. vnic. nu. 7. C. de suffrag. tanquam locupletissimus defacto proprio testis, qui muneri aduocationis egregiam nauauit operam, undecim, duodecim uero pericula ponit, quæ communiter contingunt in eiusdem officij exercitio, & à quibus quantum fieri potest, cauendum est, quæ transcripta sum

matim hic sequentia sunt; primū est, inquit, non subuenire miserabilibus personis quibus ex lege diuina tenemur, Secundum uersatur in susceptione iniustæ, & desperatæ causæ, tertium cum aduocatus partem suam, quæ agnoscit, iniustam causam fouere, ad transactionem inducit, quo periculo saepe aduocatus implicari, scripsit Grecia lup. tract. de aduocat. q. 4. n. 5. & de illo diximus supra. Quartum quando clientulus iustam causam amittit patroni sui dolo, negligētia, uel impericia. Quintum, quando obtinet iniusta propter aduocati cauillationes, & fallaces subtilitates. Sextum periculum est in exactione immoderati salarij, aut susceptione illius. Septimum, qua odium illius contra quæ patrocinatur iniuste, merito incurrit. Octauum est circa modum procedendi in causa, ut quia falsis instrumentis aut falsis testibus sciens utitur, uel falsas profert allegationes, aut moratorias, frustratoriasq; obijcit exceptiones. Nonum est, periculum inanis

gloria, & ambitionis. Decimum, ait Alberic. est, quia vix inuenitur aliquis aduocatus, qui iniuste per aduocationē acquisita restituat. Undecimū ponit, pro periculo reputatū, vel saltem in aduocato reprehensibile, in superfluo vestiū ornatū. Vltimum, quod periculosum, & de testabile vocat, est à se mita iustitiæ sciēter deuiare in decisionibus causarum, quæ illis cōmittuntur, cum in eis aduocati nō sunt, idq; timore, aut amore, pretio, aut precibus. quod, inquit, cæteris horribilius est. Hæc Alber. d. l. vnic. n. 7. Graia. d. q. 4. per tot eundem periculorū numerū posuit Alberic. per omnia secutus, præterquā in periculo vndecimo, cuius loco posuit aduocati præcipationem clientulo suadēis, qualiter respōdeat articulis positionibus, seu interrogationibus aduersæ partis, cōtra veritatē, vt obtineat in causa. Ego addo periculum aliud magnam, nec illud quidem infrequens, quod euenit cū aduocatus qui iustæ causæ

patrocīnatur, ad coadiuuandā eam articulos proponit, quos à verō acutate, cognoscit; periculum, namq; est quod testes super eis interrogati, præcipienter falsō iurent, quod est graue peccatum, & aduocato quidem imputandum, qui eius sciēter præbuit materiam.

3. Et vltra prædicta, alia quidem nec parua, nec rara circūdant pericula aduocatum, quæ fortius instant, & virgēt, cū causam agit alicuius potentis in terra, de terra magis quam de celo solliciti, ceterum, quia obedire oportet Deo magis, quā hominibus, act. 5. calum magis quam terram attendat aduocatus in ipsa muneri sui exercitatione, ita vt nec meto potentis, aut amicitia eius allectus, à tramite iustitiæ declinet. vt de Anpīo familiari amico suo ait D. Augustin. confession. lib. 6. cap. 10. sequentibus verbis, *Erant inquit, eo tempore quidam potentissimus senator, cuius & beneficiis obstricti multi, & terrori subditi erant: voluit sibi licere, nescio quid*

Director. advocat. & de privileg. eor.

*quid ex more potētie sue, quod
esset per leges illicitum; restitit
Alipus; promissum est pramiū,
irrisit animo, preterea minas
calcauit, mirantibus omnibus
inuitatam animam, qua homi-
nem tantum, & innumerabili-
bus prestandi, nocendique mo-
dis ingenti fama celebratum,
vel amicum non optaret, vel
non formidaret inimicum.*

4 Honoris etiam, ac rei
familiaris subditus est aduo-
catus, honoris periculū su-
bit, cum in causa succum-
bit, quam iustam arbitratus
clientulo suavit, & prosecu-
tus est: qui enim causa ca-
dit, praesertim cuius victo-
riam animosē, ac nimis cō-
fidenter promittebat clien-
tulo, honoris sui periculo
cadit, & multo magis, si nō
vnius duntaxat iudicis, sed
plurium voto vincitur, quia
iudicium quod plurimorū
sententijs confirmatur, inte-
grum est, ut dicitur in cap.
prudentiam, ad fin. de offic.
& potest. iud. deleg. & Pro-
verb. 11. *Salus autem, ubi mul-
ta consilia, & rursus 24. &
erit salus ubi multa consilia sūt
& pro pluribus praesumptio*

est, gloss. in cap. 1. verb. ra-
tionabiliter, de his quae fiūt
à maior. part. capitul. tra-
dit Afflic. decis. 1. n. 4. & 5.
5. Ad rei familiaris autem
periculum, seu damnū per-
tinet decisio tex. in l. post le-
gatum §. sunt qui putant,
iuncta gloss. ibi ff. de his
quibus, ut indign. ubi aduo-
catus qui accusatorem testa-
mēti patrociniū suo iuvat,
relicta sibi in illo perdit. Itē
decisio tex. in l. fin. in princ.
ff. de in officios. testament.
ubi per contrariū, filius pos-
tulans pro legato alteri re-
licto in testamento paterno
in quo ipse ex heredatus re-
peritur, eo ipso quod ius
amittit, per quem tex. dixit
ibi Bald. quod officium aduo-
cati est officium periculosum
& quod est mirum quomodo
processus eū afficit. Si-
mile est, quod in causa re-
tractus tradit Tiraq. de re-
tra. & lignagier §. 1. gloss. 9. n.
263. cum duobus sequētib.
& periculosum esse dicunt
alij citati à Burg. de Pace in
proxim. leg. Taur. n. 385. vet-
ficul. praetereo, qui nu. 390.
hoc inde euenire, a t. quia
cir. à

circà maiora versamur, c. quiescamus, 42. dist. quod ad iaudem muneris cōfert. Quærit vero idem Author d. proæm. n. 217. an aduocatorum officium, animæ periculosum magis sit quàm officium iudicum, aut & contra, qua in re diuersas se vidisse sententias, ait propriã edisserere omittens, scripsit tamen ex iudicū delicta, aut imperitia grauiora litigatoribus damna obuenire, quàm ex patronorū imperitia aut inertia; quod libens fateor, nō tamen inde sequitur, periculosius esse animæ iudicū officiū, quàm aduocatorū, iudicem enim qui vtriq; constitutus litigatori est, nō ita facilè alter ex eis prece, aut pretio tentare audet, vt à recto deuiet tramite, rursus salaria muneris sui recipit à publico quibus non fraudatur per semitã iustitiæ incedens; quod & illud in aduocatis longe alit. & se habet; idcirco si fas est dicere, pluribus, eorum officium, peccatorum tentamentis, periculisque obnoxium esse, reor.

Cæterum, non in illis tantum quæ raro accidunt, rei familiaris damnum consistit, sed in alijs crebro paupertatis periculū, & incōmoda patitur aduocatus, quod multi experiuntur, & etiam qui in literaria disciplina plurimū profecerunt, præsertim quibus veritas magis amica est quàm Plato, vt ita ad rem quæ experientia nouimus, probatione alia opus non habeamus: de qua iam diu, Hippolyt. vt expettus ipse, vir apprimè doctus cōquestus valde est incalce repetitionis subr. de fideiussor. vbi inter alia scripsit, doctor. & iurium professores deterioris esse cōditionis omnibus alijs artificibus, nā Cerdones, barbifores, araminatores, & similes ex labore & artificio suo cōmuniter viam ducunt, & ex sudore suo vescuntur pane suo, vt experientia rerum magistra docet: doctores autem, subdit, & iurium professores fame pereunt, & ad nullū pretiū iam iam reducti sūt, & post aliqua, Vere, inquit, patienter hac, & maiora tolerabimus. si ante oculos

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

Sententiã illã D. Hieronymi habuerimus, quæ dicit, quod facillè contènit omnia, qui cogitat se moriturum, &c. Ego addo, quòd qui pauperè vitã agit in numero isto propter iustitiã, calumniosus .s. iniustusq; licibus patrociniũ suũ iustè denegans, nõ solũ patienter vitã pauperè, eiusq; incommoda tolerabit, sed hilari etiã a nimo gaudens & exultãs, quia merces eius copiosa est in cælo & quia melius est modicũ iusto super diuitias peccatorũ multas. Ps. 36 6. Vltimò, inter alia aduocatorũ nõ contemnenda pericula, vnum est, quòd etiã nolentes atq; inuiti hominũ calumnias viriliter sæpe defendũt, multumq; temporis & studij in patrociniũ eorũ impendant, falsa facti narratione sibi proposita, aut etiã (quod non rarò euenit hoc & illud) iuris ignorantia decepti, quo casu etsi nõ peccent, propter iustã ignorantie causam, tempus tamen, & studiũ suum malè impendant, quia in calumnijs ho-

minũ impendant, quæ vindiq; nos circumdant; vnde illud, quod quotidie ad nõnã canit Ecclesia, *Redime me à calumnijs hominũ, vt custodiã mandata tua*, quotidie atque etiã septies in die in ore nostro, tanquã frequens ac peculiaris nostra ad Dñm deprecatio reperiri debuisset, simul cum illo præcedentis immediatè versicul. *Et non dominetur mei omnis iniustitia.* Psalm. 118.

C A P. XV.

S Y M M A R I A.

1. *Virgo Maria aduocata apud Filium, Filius apud patrem, Virginis patrociniõ aduocati maximè egent.*
2. *Impij aduocati loquendi facultatè amittũt; & in eo quis punitur, in quo deliquit, d. num. 2.*
3. *Indiciũ particulare de aduocato in mortis articulo, virgine Maria patrocinate, contra diabolũ accusantem.*

CAPVT. XIV.

De aduocato aduocatorum.

ADuocatū habemus apud Patrem Dominū Iesum filium Eius Benedictū, Aduocatā apud Filiū V. M. Matrem Eius Clementissimā, de primo est testis Discipulus quē diligebat Aduocatus ipse Dñs Iesus epistol. i. c. 2. & sci mus, quia verū est testimonium eius. Secundum prædicat sancta Ecclesia Aduocatae ipsius titulo, nosquē eo ad tam salutare, tamquē necessariū patrociniū excitat clientulus eius bonus, & fideiis, cultorquē insignis D. Bernardus in serm. de Natiu. eiusdem Virginis col. 3. sequentib. verbis, *Ad Patrē venerbaris accedere, solo auditu ter ritus ad folia fugiebas, Iesu tibi dedit mediatorē. Quid nō apud talē Patrē Filius talis obtineat? Exaudietur utiq; pro reuerētia sua Pater enim diligit Filiū. An verò trepidus & ad ipsum. Fra ter tuus est, & caro tua, tenta-*

tus per omnia absq; peccato, ut misericors heret. Hunc tibi fratrem Maria dedit. Sed forsam & in ipso maiestatem vereare diuinam, quod licet factus sit ho mo, manserit tamen Deus. Aduocatū habere vis, & ad ipsum? ad Mariā recurre, pura siquidē humanitas in Maria, nō modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate natu ra. Nec dubius dixerim, exau dietur & ipsa pro reuerentia sua; exaudiet utique Matrem Filius, & exaudit Filiū Pater. Filioli, hec peccatorū scala, hec mea maxima fiducia est, hec tota ratio spei mea. Quid enim? potest ne filius, aut repellere, aut sustinere repulsam, non audiri, aut non audiri filius potest? Neutrum planē. Hæc mellifluus Abbas loco supra dicto, qui alio in loco, nempe, de modo bene viuendī ad Sororē suā, de iudicio loquens ser. 71. ex D. Isidoro, Nullus, inquit, homo est sine peccato, nec

Director. advocat. & de privileg. eor.

quisquam securus esse potest de Dei iudicio, ùm etiã de otiosis verbis reddenda sit ratio, & post aliqua, si in iudicio omnipotentis Dei, iustus securus non erit, quid de nobis peccatoribus erit? Si ad examen districti iudicis nec iustitia iusti hominis erit securo, nos miseri quid faciemus in die illa qui quotidie multiplicamus peccata nostra? Si in die iudicij vix saluabitur iustus, nos qui innumerabilia peccata fecimus, in die illa ubi apparebimus? Hæc sãctus idẽ Abbas Tantæ ergo Advocatæ patrociniò multũ egemus omnes, & præsertim qui officium advocatationis gerimus, quod multis periculis obnoxium est, vt dictum est sup.

2. Et est notandũ aut etiã contremiscendum, quod scripsit glossa nostra in s̄icẽ sardus verb. amittunt, inst. quibus non est permiss. facer testament. ubi dicit, quod impij advocati loquendi facultatem amittũt, vt in eo puniãtur in quo deliquerũt, & literas de temp. ord. pastor. de iur. Patron. c. fin. de immunit. Eccl. cum

similibus: quia per quæ quis peccat, per hæc torquetur: quod Azeu. in l. 2. n. 7. tit. 16 lib. 2. recop. de mortis tẽpore intelligit: ait enim, quod solent advocati causas iniustas defendentes, tempore mortis, Deo permitente, linguã & vocẽ amittere, vt in eo puniãtur, in quo deliquerũt, secũdũ glos. d. verb. amittent: atq; ita eveniet, vt qui pro alijs facũdo multiloq. postulauer. in iudic. quãdũ vixerũt, pro se eloqui nõ valeãt corã iusto iudice, apud quẽ aduersarius noster diabolus de multis nos instãter accusat, tanquã multos ùcũ minũ reos. Et quidẽ de vno quoq; secũdũ opera illius particulare iudiciũ fit, cuius iudex est iustus. Accusator astutus, durus & inflexibilis, nõs infirmi præsertim in artic. mortis cõstitut. sãnitã in se cõsiderata, vt est amarissima pãna, & omisio vitæ animalis humanæ, est naturaliter formidabilis, & horrenda. sed formidabilior multò & horribilior memoria eorum quæ post eam sequuntur, & si ceciderit lignũ

ad Austrum, aut ad Aquilonem in quocunque loco cecidi, ibi erit. Ecclesiastes II. Nec esse est ergo, ad salutem Aduocatae patrocinium recurrere, quam iudex bene audit, & nos illa clementer exaudit, & Aduersario nostro qui nos accusat, terribilis est ut castrorum acies ordinata.

3. Incipit, itaque iudiciū, astat Accusator sollicitus, & iracundus, sciens quia modicū tempus habet, iuxta illud Apocal. 12. *Va terra, & mari, quia descēdu Diabolus ad vos habēs irā magnā, sciens quod modicū tēpus habet.* Iustitiā sibi à iusto iudice ministrari instanter & instātissimē petit, quia in multis deliquimus, de quibus accusat nos Aduocata nos excusat humana imbecillitate proposita, quæ iudicem ipsum nō latet, quoniam ipse cognouit signum nostrum. Replicat diabolus de malitia peccatorū nostrorū & malitijs, ait nō fore indulgendum secundum leges, quas sibi contentiose postulat, seruari à iusto ipso Iudice, per quem

legū latores iusta decernūt. Et cū de aduocato iudicium agitur, magis instat, excusationem à peccatis suis non habete, asseuerans, eum qui literas didicit, quibus dum alijs palā vitæ suæ tempore consulere profitebatur, sibi ipsi consulere non studuit, sed vitam ipsam luctis inhians perdebatur, si inquit, seruus ille qui creditum sibi talentum abscondidit, & eū illo negotiatus non est, ut seruus nequam iustè damnatus est, quanto magis eadē damnatione dignus est, qui ne dum talentis sibi creditis negotiatus haud quāquam est, sed sciens, prudeusque malè negotiatus est? Præsertim, qui quæ malè in iusteque lucratus est, nō restituit vnquam; at secundū iuris regulam, peccatum nō dimittitur, nisi restituatur ablatum.

Veruti criminationes Aduocata aduocatorum repellit, excipiens, non licere ei, qui maligne semper agit plenus malitia, alterius malitiam inculcare cū secundū leges nemo possit, mores

quos in se approbat, alteri improbare: p. xertim, cum omnis malitiæ caput, & author, versutus ipse sit, per quem illa intrauit in orbem terrarum, quaque ille hominum genus infecit, ex quo sceleris sui redemptor habere non meruit, nec veniam, quia nemine instigato, sed malitia sua propria deliquit quod longè aliter in homine reperitur, qui & fragilis naturæ est, & Maligno ipso instigante lapsus est; atque idcirco, quasi minor reputatus propter naturæ imbecillitatem, fragileque consilium aduersarij dolo deceptum, Domino misereunte, in pristinum salutis statum restituitur in quacunque hora ingemuerit. Et quanuis humanarum literarum petitiâ, donum Dei sit ad illuminationem intellectus, quo qui accepit, prospicere sibi in melius deberet, natura tamen eadem semper est, lutea vasa portans. Idcirco, cõcludit prudentissima Aduocata, desperandum non esse clientuli sui ingemiscientis ad Dominum salutem, prop-

ter obiectum ab aduersario peccatorum anteaactæ vitæ malitiam, qui potius, quia malignus ipse ab antiquo est, & malitiæ dux, & doctor, edoctam ab eo malitiam accusans, audiri non debeat.

Quod verò obijcit de male luctatis cum aduersæ partis detrimento, at siue etiam propriæ aliquando propter iniustam causam scienter susceptam, aut calumniosè dilatatâ, aut propter maiora, quàm in fas esse, exacta salaria, mundi Patrona eludit, ego, inquiens, patrocinio meo præstò sum omnibus inuocantibus me in veritate, aduocata sum enim humani generis, atque officium hoc meum gratissimum quidem mihi pro hominum salute, nemini illud imploranti denego: sed in veritate non implorat, qui præteritæ vitæ peccata, pro quorum venia illud implorat, verè non plorat: non plorat autem, sed magis sibi complacet in illis, qui quod acquisiuit iniuste, pertinaciter retinet, ita vt nec ultimo elogio ve-

ris dominis, aut, si illi ignorantur Domino dominorum in pauperum suorum persona restitui mandet, cum restituendi facultatem habeat: nec enim absque satisfaciendi animo vera penitentia est, sed simulata, quæ non commouet Advocatam, nec iudicem fallit. Quare, si quis talis est, vix illi, quia teus est iudicij, in quo id gehennæ usque ignem iuste accusatur, nec Advocatæ stuitur patrocinio, cui separatum non exhibet, sed iusti iudicis sententiam in felix expectat, paratam secum executionem ferentem, à qua non liceat prouocare. De hoc, itaque, cura mihi non est, qui cum sui ipsius curam non habeat, patrocinium meum non curat quod libenter & nunquam frustra illi impendo, quem peccatorum suorum vere penitet, isquæ in causa sub tali patrocinio victor gloriose euadet. Vadat retro Satan.

Ille haud quaquam iudicio cedens, acrius instat, arguit, & redarguit, & qua ali

quando obliuione ipsius Resopita crimina optabatur ne penitentia delerentur, aut, ut humana fragilitate commissa parui pendenda fore, fallaciter insinuabat, ut quasi leuia pro neglectis haberentur, nunc iterum atque iterum, & sæpe sæpius ante mentis oculos illi proponit, & cum ipse turpis sit, & abominabilis in omnibus vijs suis, turpitudinem eorum, & abominationem criminatur, hac astutia intendens, desperationem diuinæ clementiæ in genere, qua & Fratricidam primū, & Proditorem maximum Regno suo mancipauit. Ex diuerso prudentissima virgo adiuvat pusillanimum, mentem excitat, spem suadet, Fratricidæ illud, *Maiores est iniquitas mea, quam ut veniam merear*, ut detestabile, & super alia odibile Deo crimen fugiendum omnino esse, benigne adhortans, quoniam misericordia Domini maior est, quam iniquitas hominum, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur, &

Director, aduocat. & de priuileg. eor.

uiuat, & miserationes eius
super omnia opera eius.

Clamat, & proclamatur Ac-
cusator, non miserandi, sed
iudicandi tempus esse, voci-
feratur, scriptum est, ait, in
libro psalmodum, quia Do-
minus amat iudicium Psal.
36. & iterum, & honor Regis
iudicium diligit, Psalm. 98. &
Exod. 23. *Pauperis quoq; non
miseraberis in iudicio.* Rursus
sanctissimæ Aduocatæ obji-
cit, nō debere patrociniū
suum sic sedulo illi imper-
titi, qui cū aduocatus ipse
esset, alijs pigre patrocina-
tus est, contra alios iniquē,
causæ pauperum non intra-
bant ad eum, miserabiles
personas eum consilij, pa-
trociniij ve causa adeuntes
toruo vultu despiciebat, &
corde immitis repellebat à
se, potentium verò, & pecu-
niosorum negotia quære-
bat, ambiebat, & absque de-
lectu agenda suscipiebat.
Potrò secundū leges, non
debet aduocationis erga se
beneficio frui ille, qui dum
munere illo fungebatur,
alijs bona nulla eo facie-
bat, alijs contra legem ad-

uocationis mala multa alijs
inferebat. Obiectam sibi
intempestiuē exceptionem
irridet Domina, quia non
pro iustis, sed pro peccato-
ribus constituta est aduoca-
ta ab eo, qui non venit
quare iustos, sed peccato-
res ijs, ergo, inquit, patrocini-
um meum iustē impen-
do, qui inuocant me, eo que
egent, pro eis libens postulo
coram te, o Fili mi, iudex
optimē, iuxta verbum illud
tuam, *Non est opus valenti-
bus medico, sed malè habenti-
bus,* Matth. 9. Quod verò
scriptum est, *quia Dominus
amat iudicium, honor Regis iu-
dicium diligit* transeat, in-
quit sed de Rege eodem in
eodem libro scriptum est
Psalm. 32. *Diligit misericor-
diam & iudicium, misericor-
dia Domini plena est terra, &
rursus, Misericordiam & iu-
dicium cantabo tibi Domine,*
Psalm. 100. Et sanè in iu-
dicio isto iustitia iudicis, &
misericordia eius. S. tori-
zant, & pari passu ambu-
lant, quando in assumptæ
carnis mysterio misericor-
dia & veritas obuiauerunt
sibi

sibi, iustitia & pax osculatae sunt, atque ita peccator qui misericordia Domini respicitur, & ad eum ex toto corde suo conuersus est, in iustitia illius liberatur particeps eius factus, iuxta quod Psalmographus ait, *in iustitia tua libera me*, Psalm. 30.

Obmuruic Inimicus non habens vltra quid responderet, stridet, dentibus suis fremit, & tabescit desiderium suum perire videns, ac sententiam sperate non valens praefusione sua, retrorsum abijs. Et iuxta quod scriptum est Apocalyp. 12. *Proiectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die, ac nocte, & ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, & propter verbum testimonij sui: & non dilexerunt animas suas usque ad mortem propter ea latamini cali, & qui habitatis in eis.* Iudex, itaque, pulchro hilarique ore, ac fonte benigna illarriarriens absolutoriam sententiam profert, gaudent Angeli, collaudant Filium

Dei, ac Beatissimae eius Genitrici peccatorum Aduocatae de causae victoria cen- gratulantur: & quidem gaudio magno gaudent, quia gaudium in caelo super vno peccatore penitentiam agente, plusquam super no- naginta nouem iustis qui non indigent penitentia, Luc. 15. Qui vero paulo ante mille Insidiatoris ten- tamentis agonizabatur, noli- le pericula passus Diabolo instigante, mox in tuto est, societati civium superno- rum adiudicatus sub Vir- ginis patrocinio, Tuum ergo, nos patrocinium im- ploramus, o clementissima Aduocata nostra, peccato- rum Aduocata, Aduocata aduocatorum, nos qui eo egemus. Et quidem aduo- cationis tuae erga nos offi- cio, officioso valde nobis, multum egemus, qui nos- trum erga alios cum pericu- lis multis agimus, atque vti- nam cum multis criminibus non ageremus; verun- tamen adiuua tu nos, Virgo potentissima, & liberati eri- mus

Director. advocat. & de privileg. eor.

mus: suscipe nos sub patrocínio tuo, & salvi erimus. Sub tuum præsidium confugimus, sancta Dei Genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus, sed à periculis cunctis libera nos semper, Virgo gloriosa, & Benedicta.

F I N I S.

*Laus Deo, ac Beatissimæ Virgini Mariæ
Advocatæ advocatorum.*

INDEX

I N D E X

OMNIVM QVAE

IN HOC VOLVINE CON-

TINENTVR.

A

A Cito qua contra iudicem competis propter culpam illius ad haeres non transit illo pramor tuo antequam cum eo lis capta sit; secus in actione contra aduocatum cap. 5. n. 46. vers. hinc etiam venit.

Aduocatorum necessarium in republica cap. 1. num. 1.

Aduocatorum officium nobile cap. 1. num. 2.

Aduocatorum officium meritorium valde est apud Deum, cap. 1. nu. 4.

Aduocatus esse non potest qui literarum peritiam non habet cap. 2. n. 2.

Aduocatus duorum annuatim salariatus alterum contra alterum iuuare non potest cap. 3. num. 6.

Aduocatus accusans testamentum relictum sibi in illo amittit tanquam indignus cap. 3. num. 7.

Aduocatus inimicitia causa repelli potest a postulando contra aduersarium, cuius est inimicus cap. 3. n. 8.

Aduocatus vnius partis pro altera in eadem causa postulare nequit, & contra faciens grauius punitur cap. 3. n. 9.

Aduocatus vnius in prima instantia non potest contra eum esse in causa appellationis cap. num. 10.

Aduocatus in causa principali pro vno impune contra eum patrocinari poterit in causa liquidationis finito principali cap. 3. nu. 11.

Aduocatus qui in possessorio alteri patrocinatus est potest contra eum in petitorio pa-

Index

- erocinari de honestate tamē
debes se abstinere Cap. 3. n. 11
- Aduocato licet indice iubente
priorē derelicto crientulo al-
teri contra eū postulare Cap.
3. num. 12.
- Aduocatus in causa non potest
postea in eadem esse index
Cap. 3. n. 15.
- Aduocatus qui moralem profi-
tesur disciplinam bene mo-
ratus esse debet Cap. 4. n. 1.
- Aduocatus iuris peritus esse de-
bet quantum exequēdo mu-
neris possit, & alias peccat
& clientulo ad interesse re-
netur Cap. 4. n. 2.
- Aduocatum docet vox gloriosa
& declaratur qua intelliga-
tur gloriosa vocis appellatio
ne Cap. 4. n. 4.
- Aduocatus in scriptis suis à con-
uicijs se abstinere debet, &
proferenda non debet tacere
nec ita breui locus esse debet
ut pratermittat dicenda
Cap. 4. n. 4.
- Aduocatus in causa nō potest
postea in eadem index esse
Cap. 3. n. 15.
- Aduocatus etiam post susceptū
à se, & captum negotium
potest legitima interuenien-
te causa ab eo discedere cliē-
- tulo inuito sed nec tunc par-
tem aduersam inuare & li-
cet Cap. 5. n. 9.
- Aduocato mortuo intra annum
pro quo salariatus erat resi-
dūi temporis salarium non
dum solutū heredibus illius
nō debetur cap. 7. n. 4. quod
Bartol. sententiam DD. cō-
muniter sequuntur refertur
d. Cap. 7. nu. 5. aliquorum ra-
tiones referuntur ad cōmu-
nem sententiam secundum
quam mortuo aduocato aut
alias impedito totius litis sa-
larium debetur n. 6. Con-
futantur rationes speciali-
tatis ad lacrandum salarium
mortuo aduocato ab alijs ad
signate n. 7. & 8.
- Aduocato nunquam licet quan-
tumuis iustam causam uoca-
tur mendacio vii ad victo-
riam illius Cap. 10. n. 15.
- Aduocatus contra priuatam
quam consciētiā postulare
non licet index tamen secū-
dum probata in actis indica-
re tenetur, d. xerentia ratio
inter utrumque assignatur
Cap. 10. n. 12.
- Aduocati impij loquēdi faculta-
tē amittūt, & in eo quis puni-
tur in quo delinquit c. 15. n. 2

Rerum.

*Aduocatus officium suum rogā
ri impertiri debet, & cogi-
tur inuitus Cap. 5. n. 1.*

*Aduocatus officium aliquando
simpliciter, & absolute au-
thoritate publicum est. Et
legitimam excusationis cau-
sam praestat multitudo nego-
riorum, & in caupone hos-
pitum multitudo. Cap. 5. n. 8.*

*Aduocato non licet derelicta à
se partis in casibus permissis
secreta aduersario reuelare.
Cap. 5. n. 10.*

*Aduocatus pro testimonio re-
quisitus commissis sibi secre-
ta manifestare non potest;
sed potest & debet iudici in
terrogati amphibologicè res-
pondere. ibidem.*

*Aduocatus factus pupilli tutor
postulare potest pro eo in cau-
sa, in qua alteri contra pu-
puli patrē patrocinauitur.
Cap. 5. n. 11.*

*Aduocatus postulare pro se po-
test aduersus clientulum suū,
si aduersario illius successit,
& intelligitur in viroque
casu, quando iusta est postu-
latio. ibidem.*

*Aduocatus in casu quo pupullo
suo contra pristinum clientu-
lum patrocinari potest, secre-*

*ta sibi à priore commissis reue-
lare nequit, & duob. numer-
sequentib. Et intelligitur l.
final ff. de postuland. d. n. 12.*

*Aduocatus qui causam perdi-
dit propter iuris ignorantia
quod alij eiusdem muneris
professores communiter sci-
cunt, ut de lata culpa clien-
tulo tenetur. Cap. 5. n. 21.*

*Aduocatus de leui etiam culpa
clientulo tenetur. l. 5. n. 22.*

*Aduocatus non tenetur de cul-
pa leuissima, & qua sit le-
uissima, traditur, & ex cō-
muniore doctorum resolutio-
ne qui latam, qui leuem qui
leuissimam praestare tenean-
tur.*

*Aduocatus qui gratis patrocī-
natur solius clientuli gratia
suscepit negotio, de lata so-
lummodo culpa tenetur. Et
quid in depositario, & com-
modatario. Cap. 5. n. 27.*

*Aduocatus omne damnum
culpa sua illatū, cum de illa
tenetur, resarcire debet, lu-
dex non sit, sed ad Magi-
stratus arbitrium satisfacit,
& differentie ratio assigna-
tur. Cap. 5. n. 36.*

*Aduocatus omne damnum cul-
pa sua illatum, in anima iu-*

Index

- dicio refarcire non tenetur, quando illi de cōtraria cliē tuli voluntate non constat. cap. 5. n. 37.*
- Aduocato errorem suum corrigere, quando liceat. cap. 5. num. 41.*
- Aduocato salarium patrociniū sui iustē debetur, & à cliē tulo exigi potest. cap. 6. n. 1.*
- Advocato cum stipendium debeat pro consilio prestito absque presenti studiū labore, traditur; & contraria opiniones bimembri distinctione concordantur. cap. 6. num. 2.*
- Aduocati qua aēione, & remedio iuris salaria sibi debita petere possint. cap. 6. n. 3.*
- Aduocatus gratis pauperi patrocinari tenetur. cap. 6. nu. 4. idem in iudice, notario procuratore, & medico traditur, quod gratis pauperibus sua ministeria exhibere teneantur & nu. 7.*
- An advocato in causa pauperis de publico salarium dandū sit, cap. 6. n. 5.*
- Quando advocatus sub reatu mortalis culpa gratis pauperi patrocinari debeat & de copiosa apud Deū mercede patrocinantis pauperi absq; pecuniario questu. c. 6. n. 7.*
- Si aduocatum diues & pauper simul conueniant patrociniū ferendū causa preferendus est pauper. cap. 6. n. 8.*
- Aduocatus causam suam per se in iudicio defendens an patrociniū salarium ab aduersario in litis expensis condē nato habere debeat cap. 6. num. 10.*
- Aduocato an totius litis salariū debeat illa finita per amicabilem partium transactionem, cap. 6. n. 13.*
- Aduocatus morte prauentus ante captum negotium & praestitum consilium ad illud non lucratur salarium tamen si fidem proferendo patrociniū cliētulo astrinxisset cap. 7. n. 15.*
- Aduocatus annuo stipendio cōductus ante finitum annum moriens residui temporis nō lucratur & contra communem, & intelligitur l. post duos C. de aduocat. diuers. iudicior. cap. 7. n. 16.*
- Aduocato, aut procuratori non licet pacisci cum clientulo de cota litis pro salario, & talis pactio nō valet & aduocato*

Rerum.

- uocato eam ob causam munus interdicitur, cap. 8 n. 1.
- Aduocatus iniustam causam defendens mortaliter peccat & ad restitutionem damni tenetur & quāuis ab initio iustam putet, si postea agnoscat iniustā deserere tenetur, cap. 10. num. 1.
- Traditur casus, in quo aduocato, qui iniustam esse litem in ultimo eius termino cognouit in illa iuris allegationes ad quas est assumptus proferre licet absque labe criminis, cap. 10. n. 2.
- Aduocatus clientulum suū iniustam causam sustinentē ad transactionem cum aduersario faciendam non potest inducere, nec id consulere ei licet, sed ut ab iniusta lite discedat cap. 10. n. 3.
- Aduocatus transactionem cōsulere potest clientulo quando causa in foro anima iusta est ex parte illius tamen si secundum ius fori iniusta sit cap. 10. n. 4.
- Aduocatus postulans in causa contractus in quo aduersarius lesionem ultra dimidiā passus est non peccat idem postulans pro spoliato in causa spoliij quāuis res illius nō sit ibidem vers. & simile est, cap. 10. n. 8.
- Aduocatus patrocinando cause iusta in foro exteriori propter inopiam probationū, qui tamen de veritate in contrarium conscius est peccat, cap. 10. n. 9.
- Quando licitum sit aduocato iusta declinandi iudicij causa exceptione vti in causa iniusta, cap. 10. nu. 13.
- Aduocatus iustā causam tuenti moratorijs exceptionibus, & cauillationibus ad eludendum aduersarium nō licet d. cap. 10. n. 15. & vide n. sequentibus.
- Aduocato cauillationibus vti licet in causa iusta quando de iustitia illius certo constat cap. 10 n. 16.
- Aduocato non licet mendatio vti ad impetrandam delinquenti securitatis cartam, cap. 10. n. 19.
- Et an tale mendacium mortale semper peccatum securum ferat. cap. 10. n. 20. & 21.
- Aduocato nunquam licet clientulum instruere in facti responsionibus contra veritatem cap. 10. n. 22.

Index

Quaestio de aduocato qui multitudine clientorum impeditus actus processus retinet ultra statutos à lege terminos an & quando peccat cū restitutionis onere bimembri distinctione resoluitur Cap. 10. n. 26.

Aduocati inuicem legibus non probis certare debent Cap. 11. num. 1.

An aduocatus unius partis ab altera rogatus de patrono cui causam suam committat consulere ei possit quē adeat patrocini causa Cap. 11. num. 2. & 3.

Aduocatus in causa criminali pro accusatore pena sanguinis secunda irregularis efficitur, Cap. 11. num. 4.

Traditur qualem se vultu gestu & lingua exhibere debeat aduocatus, & quod iudicibus diuino & humano iure debitus est honor Cap. 12. n. 5.

Aduocati militibus comparantur in iure non tamen arma portant, Cap. 13. n. 1.

Aduocatus pro debito ex civili causa contracto non tenetur ultra quā facere potest sicut nec miles nec clericus. Cap. 13. num. 3.

Aduocatus pro civili debito non est incarcerationis sicut nec caelestis nec armata militia milites incarcerationis nec tali privilegio renuntiare potest aduocatus quod & alia aduocatorum privilegia male moratis non competere traditur ex Cap. 13. n. 4.

Aduocatis competunt privilegia nobilibus indulta. Cap. 11. n. 9

Aduocatus an testimonij causa super iuris articulis mercedē laboris in studio impensū recipere possit Cap. 13. num. 10. & 11.

Aduocatus pro clientulo sui in testē producere non potest nisi in casu in quo ab aduersarij producitur à quo cogi potest ad ferendam testimonium, Cap. 13. num. 13.

Aduocatus pro dilecto alias commissio in auditorio non est captandus nec scolaris in scholis, Cap. 13. n. 14.

Aduocatus in munere sui exercitio periculis multis est obnoxius & non solum ab aduersario sed etiam à proprio clientulo periculum patitur in eo. cap. 14. n. 1.

Aduocatorum officium periculosum est, & plurima in illo specia-

specialiter occurrente pericula enumerantur, cap. 14. num. 2.

Traduntur casus ex Bart. doctrina in quo aduocati, & medici officium gratis impendentes de leuissima tenentur cap. 5. n. 29. & seq.

Agri mensur etiam si mercede recepta operam prester. de la 1a solummodo culpa tenetur cap. 5. n. 28.

† Contra amicum postulare licet aduocato sed non decet, cap. 3. num. 16.

† Contra amicum vel pro inimico postulare aduocatus cogi nequit cap. 3. n. 16.

Appellans, & aduocatus illius ab iniurijs verbis in appellatione abstinere debet, & non reputatur iniuria si dicatur sententiam indicis inquam esse & iniustam, cap. 12. num. 3.

Argumentum de feudo ad emphyteusim, & contra non valet data disparitate. c. 3. n. 4.

Arma militum communi iure capi non possunt pro executione rei iudicata etiam si non adsint bona alia c. 13. n. 8. idē dicēdū in libris aduocatorū etiam stare iure nostro regis,

C

Carcer non pana sed custodia causa inuentus est & de definitione illius. &c. Erymologia, & differentia inter ius civile & pontificium, c. 10. num. 21.

Caupo seu stabularius tenetur hospites recipere. c. 5. n. 5.

Cauponem multitudo hospitum excusat cap. 5. n. 8.

Causa dubia licite & conscientia illata ab aduocato defendi potest in illa tamen calumniosis exceptionibus vis non licet cap. 10. n. 17.

In causa de cuius iustitia certo constat aduocatus moratorijs & cauillois exceptionibus vis potest etiam si solum differenda litis animo, & intuitu vtratur nec ad causæ victoriā illæ conducant dummodo abstineat a mendacio cap. 10. num. 17. vers. alter casus num. 18.

Quod Christus Dominus aduocatus dicatur erga patrem vide litera D.

Clericus an possit aduocare, c. 2. n. 5. in fine.

Clericus contra ecclesiam à qua beneficium obtinuit vel in

qua est beneficiatus aduoca-
 re non potest, & alias benefi-
 cio priuatum c. 3. m. 2. l. i. m. a
 in propria vel patris causa.
 Clientulus cui aduocatus gratis
 impendit qm praestitit sibi pa-
 trocinii salarium ab aduer-
 sario in causa nichilo exigere
 queat cap. 6. n. 9.
 An clientulus qui salario debito
 aduocatum suum fraudauit
 exigere illud possit in calcu-
 lo expendarum cap. 6. n. 12.
 Conuictiores iudicum nam
 circa rem ad minus eorum
 pertinentem quam illud nō
 dirigentem puniuntur cap.
 12. n. 4. 5. & 6.
 Consuetudo quod aduocatus in-
 ter pro singulis causis sub
 patrocinio suo suscipiis si ali-
 cubi est improbatum c. 1. n. 6.
 Contingente casu in persona ad-
 uocate per eum non fieri
 dicitur quominus operas pra-
 staret ut totius huius lucratur
 salarium & specialitatis rā-
 tio asinatur ad intellectum
 la. q. diuus ff. de var. & ex
 tra ord. nar. cognit. c. 7. n. 4.
 Culpa alia lata alia leuis alia le-
 uissima, & de lata tenentur
 omnes qui de dolo tenentur
 cui illa comparantur, cap. 5.

17. n. 27. & vide licera L.

D

Definitio seu suspensio Bari. as-
 signata cum discordia inter
 illam & leuissimum culpam
 cap. 5. n. 23.

Depositarius suscipiendo deposito
 se offerens de laq. an de tenuis-
 sima etia tenentur c. 5. n. 30.

Diuus Ambrosius causas Rab
 Rome per undecim annos
 perorauit cap. 1. n. 5.

Diuus Hieronymus fustis se li-
 tibus exarsit opat minus agere
 intendens & de sancto Thea-
 phylo marci scholastico ibid.

Di. Phylogonius aduocati mu-
 nus gessit & de illis ad E-
 piscopalem dignitatem assup-
 tus est Antiochia, & de pra-
 rogatiua antiochiana cathre-
 de cap. 1. n. 6.

De diuo Iuone qui etiam aduo-
 cari mundus egit, & quod
 plures alij laudabiliter idem
 munus, & quod aduocati
 appellantur honorari & sa-
 larium illis debitum honoris
 nuncupatur, cap. 1. n. 7.

Dominus Noster Iesus Chris-
 tus aduocatus iustus pro no-
 bis apud patrem, quem con-
 tinuo

tinuo

Reuum.

tinuo pro nobis interpellat,
cap. 1. n. 8. & quomodo in flus
pro iniustis ibidem verssed
dicit aliquis etiam cum in
mortali hac vita Dominus
ipse & beata Virgo aduoca-
tionis munus exercuerunt,
cap. 1. num. 10.

Dominus noster Iesus Chrystus
pro inimicis suis, & cruci-
figētibz se aduocari munus
apud patrem peregit cap. 1.
n. 11. & pro inimicis postu-
lare à iudice compelli nemo
potest num. 12.

Dominicis diebus & alijs fes-
tiuis in honorē Dei an liceat
studere media sentētia qua,
& communis est probatur
tradens in licere quādo sto-
diū principaliter lucrī causa
non suscipitur sed ad illumi-
nandum intellectum aut ad
aliorum commodum, cap. 4.
num. 10.

Dominicis diebus, & festiuis
alijs in honorem Dei non
licet aduocatoijs incumbere
qua ad munus suū pertinet
proprii lucrī causa nec mul-
titudine negotiorum eum ex-
cusat quando per alios & que
idonee expediri illa possent
tempore habili cap. 4. n. 11.

E

Emphyteuta contra aduocatum
à quo emphyteusim recepit
postulare pro alio impune po-
test c. 3. n. 4.

F

Filius familias aduocatus in ijs
qua aduocationis ministerio
acquiri quasi castrensīs pecu-
lijs priuilegijs fruitur c. 13. n. 2.

G

Gratis aduocati patrocinio
utens in causa quam uicit
salarium illius ab aduersario
exigere nequit in foro con-
scientie nec exactum recipere
cap. 6. num. 11.

H

Honoris periculum patitur aduo-
catus, uictus in causa cuius
aliquis clientulo promissa
erat, presentem si plus in ortu
iudiciū voto vincit c. 14. n. 4.

I

Illiterati in defectum literato-
rum aliquando aduocare per-
mittuntur nec tamē uideantur
ad uocatoium priuilegijs tales
exuti possunt. c. 2. n. 4.

Index

Impeditus actio processus retinens ultra statutos à lege terminos an & quando peccet cum restitutionis onere bimembri distinctione resoluitur.

Impij advocati loquendi facultatem amittunt & in eo quis punitur in quo delinquit, c. 15. num. 2.

In his quæ sunt communia pluribus ut singulis & non sufficit secundum ordinarias iuris regulas consensus maioris parvis ad aliorum præiudiciũ & intelligitur l. maiorem ff. de pactis, c. 7. n. 11.

Pro inimicis postulare à iudice compelli nemo potest, cap. 1. num. 12. & c. nec advocatus c. 3. num. 16.

Iniuriendi animus nõ præsumitur in aduocato qui iniuriosa verba in aduersariũ proponit in articulis quãdo illa ad causæ victoriam perinēt c. 4. num. 7.

Iniuriosa verba quando ad causæ victoriam nõ conducant iniuriarũ actiones enetur ad nocatus qui eas scripsit protestatione in contrariũ haud quinquã excusãdus c. 4. n. 8.

Inquilinus contra locatorem do-

mus dominum postulare pro alio potest nec eam ob causam expelli potest durante locationis tempore cap. 3. n. 5.

Irregularitas non contrahitur ex causa remota: qualem præstat qui edocet de perito aduocato ad accusandũ in causa criminali unde pana sanguinis secuta est, c. 11. n. 4.

Iudici debitus honor non offenditur per recusationem aut appellationem quantumvis manifeste sit frivola & frustratoria. cap. 12. n. 2.

Iudiciũ particulare de aduocato in mortis articulo Virgine Maria patrocinãte cõtra diaboliũ accusantem, c. 15. n. 3.

Iudex qui per imperitiam male iudicauit quã culpã præstare teneatur c. 5. n. 33 & 35.

Iudex per imperitiam male iudicãs de leui culpa tenetur & non de leuissima cap. 5. n. 35.

Iudex pro damno culpa sua illato cum de illo tenetur in foro conscientia manet obligatus etiam ante quã ab illo exigatur cap. 5. n. 39.

Iudex gratis pauperibus tenetur subuenire & patrocinari c. 6. n. 4. idem traditur in notario & procuratore ibid.

Iudex

Iudex qui fuit in causa aliqua à motus ab officio ante causa decisionem potest in illa alterutri parti patrocinari, c. 3. num. 15.

Qui ad iudicandi munus assumitur inuitus vel etiam voluntarie de partium consensu pro leui culpa non tenetur in anima iudicio, cap. 5. num. 40.

In iudice maior iuris scientia requiritur quam in aduocato, cap. 5. num. 34.

Iudex secundum in actis deducta, & probata sententiam proferre debet quamvis illi ut priuato de veritate in contrarium constet, cap. 10. num. 10.

Iudex secundum allegata, & probata iudicare debet contra dicendum in aduocato, & de ratione differentia, cap. 10. num. 12.

Iuris ignorantia ad latam culpam pertinet etiam in illiteratis qui literarum peritos consulere poterunt, cap. 5. nu. 20.

Iurisconsulti fas non erat à receptis iuris traditionibus deuiare sed cum id equitas exigebat principem litiga-

tores adhibant, cap. 7. nu. 9.

Iuris consultorum responsa que imperatorum rescriptis nituntur ut equitate sua suadente contra ordinarias iuris traditiones accipi debent sed hoc non semper, cap. 7. num. 10. & 11.

L

Lata culpa appellatione doli non continetur in lege penali dolo proxima est differunt tamen in multis, cap. 5. n. 18.

Lata culpa definitio secundum glos. & Bari. cap. 5. n. 19.

Lata culpa est non prestare tantam diligentiam in alieno negotio quantum in proprio cap. 5. num. 24.

Lata culpa quando committitur ab eo qui talem in alieno negotio diligentiam prestat quam in suo prestare solitus est, & quando leuis, cap. 5. num. 25.

Leges humanae etiam in foro conscientia subditos obligant quando in veritate fundantur non tamen semper sub culpa mortalis reatu referuntur quorundam sententia secundum non licet aduocato

in anima iudicio salarij nomine recipere ultra quantitatem à lege taxatam cap. 9. num. 6. Falit in aduocatis episcoporum abatum n. 6. & vide nu. 7.

Legitimum aduocati impedimentum excusationem cliētulo præstat.

Leuis culpe definitio à Bart. assignata cum differentia inter illam latam, & leuissimam culpam, cap. 5. n. 23.

Lex lata à principe qua à populo nō recipitur nō obligat nec habet vim legis, & dicitur nō recepta quando à tota cōmunitate vel à maiori parte non recipitur, cap. 9. n. 9.

Liberto non licet contra patrum aduocare, cap. 3. n. 3.

In libris aduocatorum non est facienda exēcutio pro are alieno etiam bonis alijs non extantibus etiam de iure Regio Lusitania in lib. 3. tit. 86 §. 23. & sequenti cap. 13. n. 5. 6. 7 & 8.

Licet contra amicum postulare sed non decet cap. 8. n. 16.

Locator operarum totius temporis mercedem lucratur si per eum nō stetit quominus eas præstaret secundum or-

dinarias iuris traditiones, cap. 7. nu. 12. declaratur si per eum non steterit propter casum contingentem in persona conductoris intellecta l. qui operas ff. locati, n. 13.

In locatione simplici operarum leuem culpam venire in locatione verò rei aut operarum cum rei interuentu etiam leuissimam intellecta l. si merces §. qui columnam ff. locati & §. qui pro usu inst. eodem tit. cap. 5. num. 33. & 35.

Locatore operarū impedito quam min⁹ eas præstare possit propter fortuitū casū in persona ipsius cōingentem mercedē illarum non lucratur, cap. 7. num. 1. facit in aduocato specialitatis ratio à Bart. assignata traditur num. 2. aliam vide nu. 14.

Lusitania nostra aduocati, & curia numerarij & examinantur corā magistratibus, cap. 4. num. 3.

M

Magistratibus, & præfectis magnis quibus salaria propter dignitatē principaliter sunt

sunt constituta si moriantur ante finitum offiij tempus totius temporis salaria debentur secundum Bart. cōmuniter receptum cap. 7. n. 3. de contraria aliorum opinione num. 4.

Magistratus Doctores ad legendum conducti & alij similes anni quo moriuntur salaria non acquirunt nisi pro rata tēporis quo munus praestiterunt contra communem, cap. 7. n. 17.

Maior iuris scientia requiritur in iudice quam in aduocato cap. 5. n. 34.

Beatissima virgo Maria aduocatonis munere in caelo cuius est regina, & aduocata nomine & titulo inuocatur cap. 1. nu. 9.

Virgo Maria aduocata apud filium filius apud patrem, virginis patrocinio aduocati maxime egent, cap. 15. n. 1.

Medicus gratis ministeria sua pauperibus ad ministrare vel exhibere tenetur cap. 6. num. 4.

Mendacium aduocati an semper mortale peccatum securum ferat an vitiale solummodo aliquando traditur, cap. 10.

num. 20. & 21.

Militum priuilegia qua illis competunt propter praesumptam iuris ignorantiam non competunt aduocatis alia vero competunt, cap. 13. n. 3.

Maltari potest aduocatus à iudice si iniustam causam scienter patrocinatus est, c. 10. num. 7.

Multiloquium, & procacitas dānatur in aduocato & potest iudex nimirum verborum ab auditorio eiecire & etiā priuare cap. 4. n. 5.

Multitudo negotiorum aduocatum non excusat quādo per alios aequè idonè expedire illa possent tempore habili, cap. 4. n. 11.

N

Notarius à parte rogatus tenetur conficere instrumentum, cap. 5. n. 1. & sequent.

O

Obligatio seruandi secretum naturalis est, cap. 5. n. 13.

Officium omne auctoritate publicū cū licet utilitate privatū sit redditur ab initio, cap. 5. n. 2.

Officiorū tria sunt genera alia sunt priuata utilitate & authoritate alia publica authoritate sed utilitate priuata alia authoritate & utilitate publica, c. 5. num. 3.

Officium priuata tam authoritate, quam utilitate voluntaria semper sunt ante suspensionē & postea in exercitio eorum secus in officijs secundae, & tertiae speciei, & in quo haec conueniant traditur, cap. 5. n. 4.

Officium cauponis & stabularij publicum est auctoritate sed utilitate priuatum, & ideo hospiter recipere tenetur, c. 5. num. 5.

Officium aduocati quodammodo publicū dicitur, & quare ratione sic dicitur traditur cum differentia inter illud, & officium procuratoris, c. 5. nu. 6. & 7.

Officium aduocati aliquando simpliciter, & absolute auctoritate publicum est & legitimam excusationis causam praestat multitudo negotiorum & in caupone hospitum multitudo.

Ord. Lusitana de taxatione salarij aduocatorum in anima

iudicio locum non habet, cap. 9. num. 8. Ord. Regia Lusitana lib. 1. tit. 91. de salarijs aduocatorum intelligitur.

P

Pactum initium inter aduocatum, & clientulum lite pendente sub patrocinio illius non valet nec inter medicū & agrotum, cap. 8. n. 7.

Pactum an valeat de re aliqua aut certa pecunia quantitate salarij nomine aduocato praestanda diuersa referuntur opiniones cap. 8. n. 2.

Pactum de re certa aut certa pecunia quantitate aduocato praestanda in euentum victoriae non valere probatur, cap. 8. num. 3. intelligitur.

Ord. Regia lib. 1. tit. 48. §. 11. iuxta eandem sententiam pro eadem expenditur mēs Bart. in t. sumptus in fine ff. de pactis. n. 4. & 5.

Parendam an potius sit patri aut patriae, cap. 3. num. 1. ubi cum distincti traditur.

Pauperi quando pro eo iustis litis praesumptio adest praestanda sunt alimenta atque etiam

Rerum.

- etiam litis expensa ab ad-
uersario non tamen in praxi
receptum est cap. 5. n. 6.
- Peccant iudices, & aduocati qui
sufficientem ad exercendum
munus suum scientiam non
habent cap. 2. n. 3.
- Peccatum mortale non est ul-
tra legis taxationem recipe-
re si quod ultra recipitur
modicum est cap. 9. num. 7.
vers. sciendum.
- Peccat contra iustitiam aduo-
catus legis terminum sibi
duplicari postulans in causa
minoris restitutionis ope
quando eo non indiget, cap.
10. n. 24.
- Peccat grauiter & cum restitui-
tionis onere qui ultra legis
terminum a ta processus si-
ne legitima causa detinet,
cap. 10. n. 25.
- Pana legis etiam si lata senten-
tia sit & ipso iure statute in
foro anima non debetur an-
te iudicis sententiam, cap. 5.
num. 38.
- Periculum aliud frequens, &
damnum in susceptione ac
defensione iniusta causa ig-
noranter, cap. 14. n. 6.
- Periculum rei familiaris pati-
tur aduocatus, cap. 14. n. 5.
- Periculum honoris patitur ad-
uocatus, victus in causa cu-
ius victoriam clientulo pro-
mittebat praeferim si pluri-
morum iudicium volo vin-
citur, cap. 14. n. 4.
- Postulare pro inimicis à iudice
nemo compelli potest, cap. 1.
nu. 11. & 12.
- Postulare pro alijs omnes possunt
qui iure prohibiti non repe-
riuntur, cap. 2. n. 1.
- Postulare in iudicio contra pa-
rentes nunquam licet nec pro
patria quauis causa ex par-
te patria iusta reputetur, c.
3. num. 1.
- Postulare contra propinquos
non licet cap. 3. n. 16.
- Postulare non licet aduocato in
iudicio pro causa in ext. iu-
ri iudicio iniusta tamen si
secundum ius poli iusta vi-
deatur, cap. 20. n. 5.
- Potentiam causa periculosiores
aduocato earum cap. 14. n. 3.
- Potest aduocatus etiam post sus-
ceptum à se & captum ne-
gotium legitima interueniē-
te causa ab eo discedere cli-
tulo inuito sed nec tunc par-
tem aduersam innare ei li-
cet, cap. 5. n. 9.
- Si praefecto mortuo ante finitū

- officium debeat integrum
salarium vide licet M. ver-
bo magistratus.
- Procurator ecclesiam suam contra
omnes innare tenetur, cap. 3
num. 2.
- Prævaricationis crimen quando
committitur cap. 3. n. 13. &
cap. 5. num. 16.
- Prævaricationis non committitur
qui contra consilium à se uni
præstitum recepto salario al-
teri patrocinatur. c. 3. n. 14.
- Princeps supremus secundum
propriam privatamque cōs-
cientiā iudicare debet spre-
ta actorum probatione, con-
demnare vero aliquem re-
stimonio unius tametsi fide
digno non licet illi c. 10. n. 11.
- Priori derelicto alteri contra
eum postulare licet aduocato
iudice iubente cap. 3. n. 12.
- Privilegia doctorum an aduocatis
competant c. 13. n. 15.
- Procuratori non licet pacisci cū
clientula de cosa litis pro sa-
lario cap. 8. num. 1.
- Prohibitus aduocare non conse-
tur prohibitus consulere in
camera cap. 2. n. 6.
- Promissio aduocato facta de re
aliqua aut certa pecunie quā
sitare si causam viderit nūm-
- quam valet facta vero no-
mine salarij simpliciter aut
in virum vis euentum va-
lida est cap. 8. n. 6.
- Protestatio aduocati quod penā
sanguinis non intendit ipsū
non ex excusat quauis talis
protestatio excuset accusato-
rem & differentia ratio as-
signatur cap. 11. n. 4.

Q

Qui fuit iudex in causa aliqua
amotus ab officij ante cause
decisionem potest in illa alte-
ruti patrocinari c. 3. n. 15.

Qui dolose quicquam in clien-
tulum suum agit prævarica-
tiones crimen committit, &
etiam qui pro viribus non
defendet cap. 5. n. 16.

Qui ad iudicandi munus assu-
mitur inuisus vel etiam vo-
luntarie de partium consen-
su pro leui culpa nō tenetur
in anima iudicio c. 5. n. 4.

R

Rei familiaris periculum pati-
tar aduocatus cap. 14. n. 5.

S

Salarium quo tempore aduocato
soluendū sit iure Regio, &
com-

Rerum.

communi attentio c. 9. n. 1.

Salaria debita ex dispositione legis in initio soluenda sunt cap. 9. n. 2.

Salarium aduocatorū qualiter taxadum iudicis arbitris. & de aurei valore apud Vlpianum in l. 1. §. Si cui tantum ff. de varijs, & extraordinarijs cognition. c. 9. nu. 3.

De salario aduocatorum secundum ius nouissimum cap. 9. num. 4. de eodem secundum ius Lusitanum num. 5.

Secretum sibi à clientulo commissum reuelare potest aduocatus eo quo aduersus illum uti si causa efficiatur propria aduocati titulo hereditario verbi gratia c. 5. n. 15.

Secreta derelicta à se parvis in casibus à iure permissis aduocario reuelare aduocato non licet nec pro testimonio requisitus commissa sibi secreta manifestare potest sed potest & debet iudici interroganti amphibologie respondere cap. 5. n. 10.

Secreti seruandi obligatio naturalis iuris est cap. 5. n. 13.

Stabularius tenetur hospiter recipere cap. 5. n. 5.

Superior precipere quicquā nō

potest cōtra id cuius est obligatio naturalis iuris c. 5. n. 4

T

De tempore quo salarium aduocato soluendū est regio, & cōmuni iure attēto c. 9. n. 1.

Testi spoliato à latronibus in itinere quod testimonij ferēdi causa agebat damnum nō debetur cap. 13. n. 12.

Testimonij ferendi causa compelluntur venire ad iudiciū sed mittitur ad eos tāquam ad egregias personas cap. 13. num. 9. vers. versus.

Testimonij ferendi causa super iuris art. c. an aduocatus mercedē laboris in studio impijs recipere possit c. 13. n. 10 & 11

Testi ministrande sūt expensa quas fecit testimonij ferēdi causa & Lucrū cessās praestari debet c. 13. n. 11. quid de labore.

V

Vassalis cōtra Dñm à quo feudū habet aduocare nō potest nec libertas cōtra patronū c. 3. n. 3

Vestis & roga aduocatorū qua olim apud Romanos illis in vsu erat qualis sic c. 4. n. 9.

De Virgini Maria qua aduocata sit & dicatur vide litera M.

potest... ..

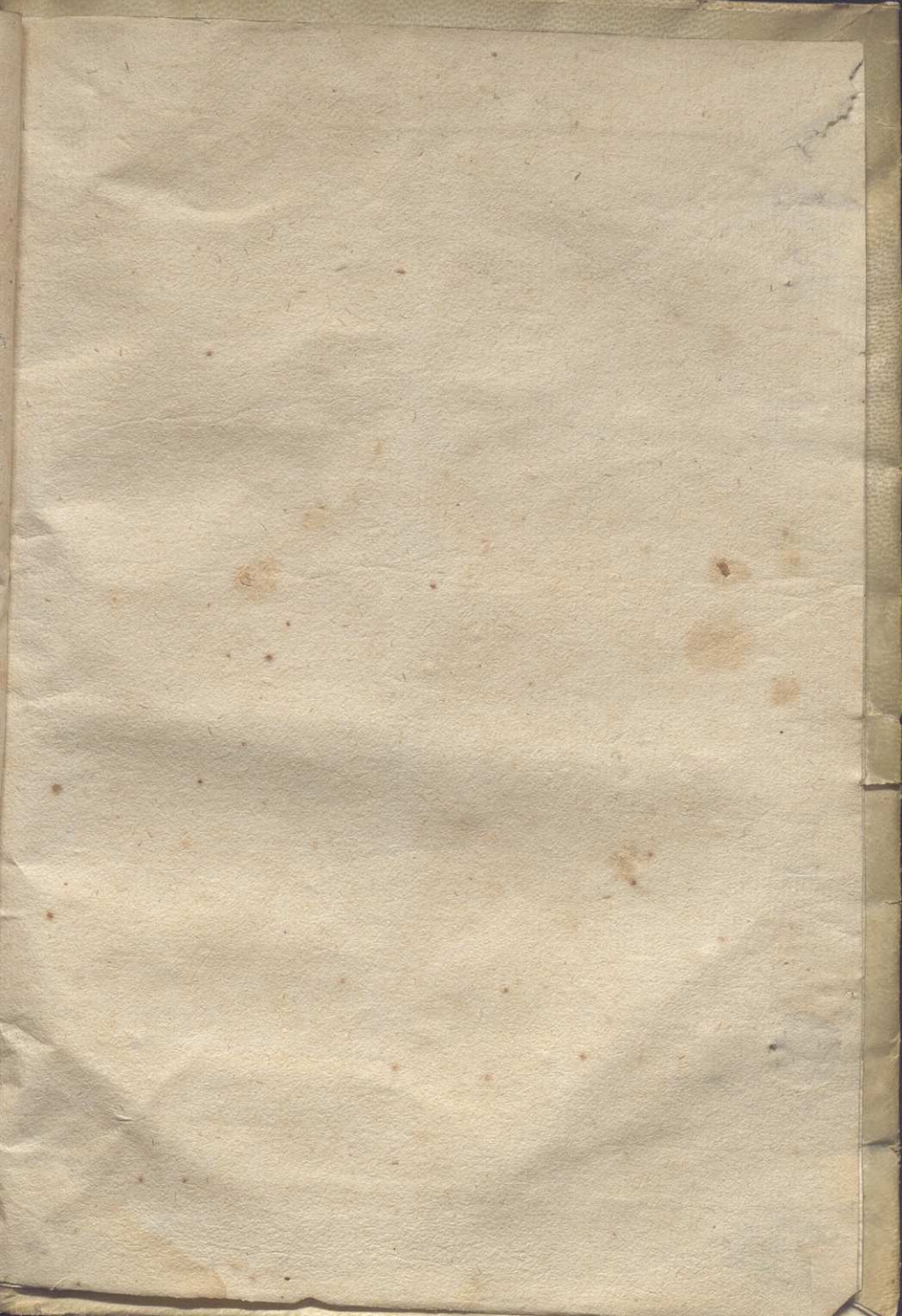
I

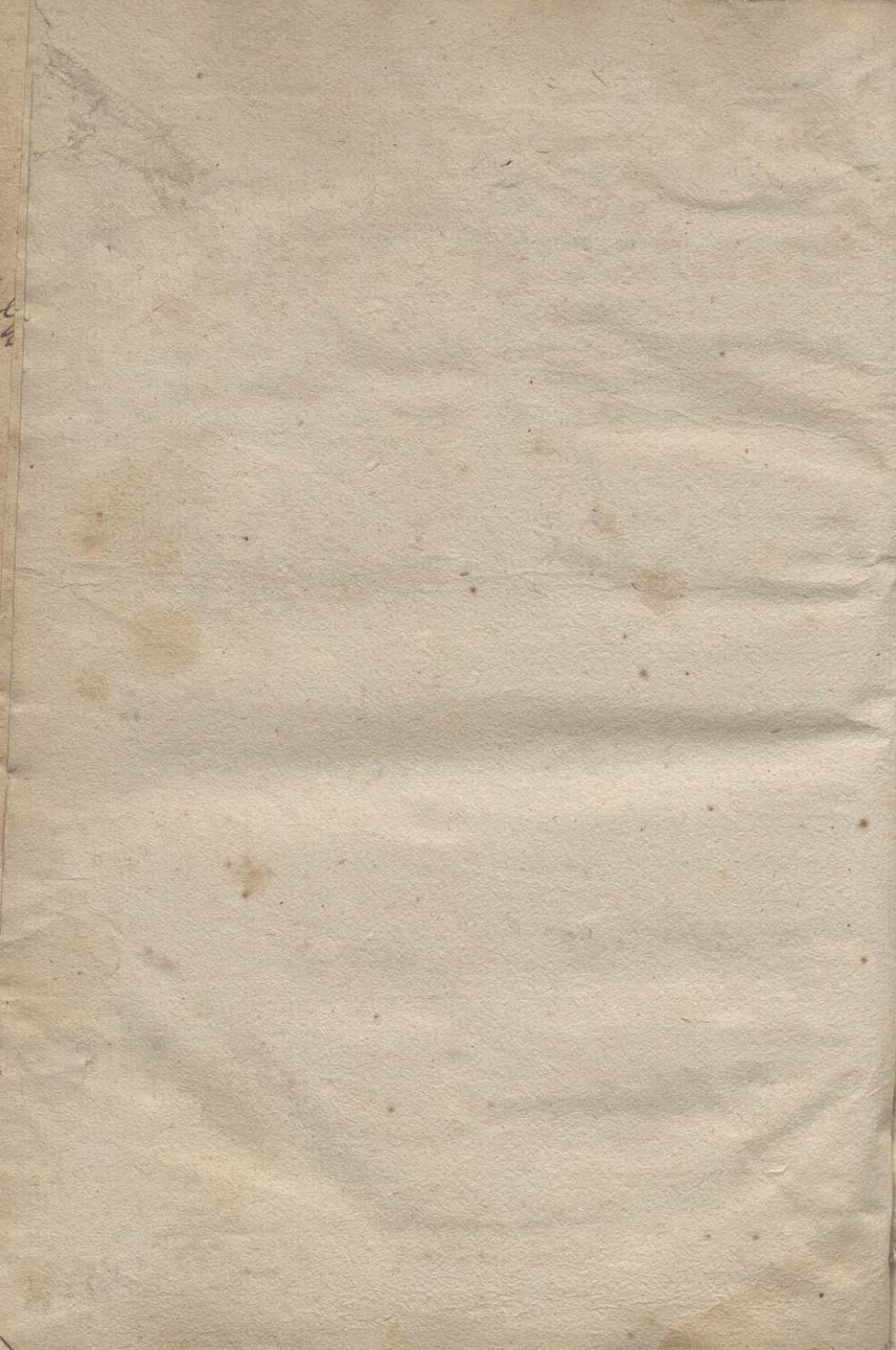
De tempore... ..

V

... ..

... ..

350

